

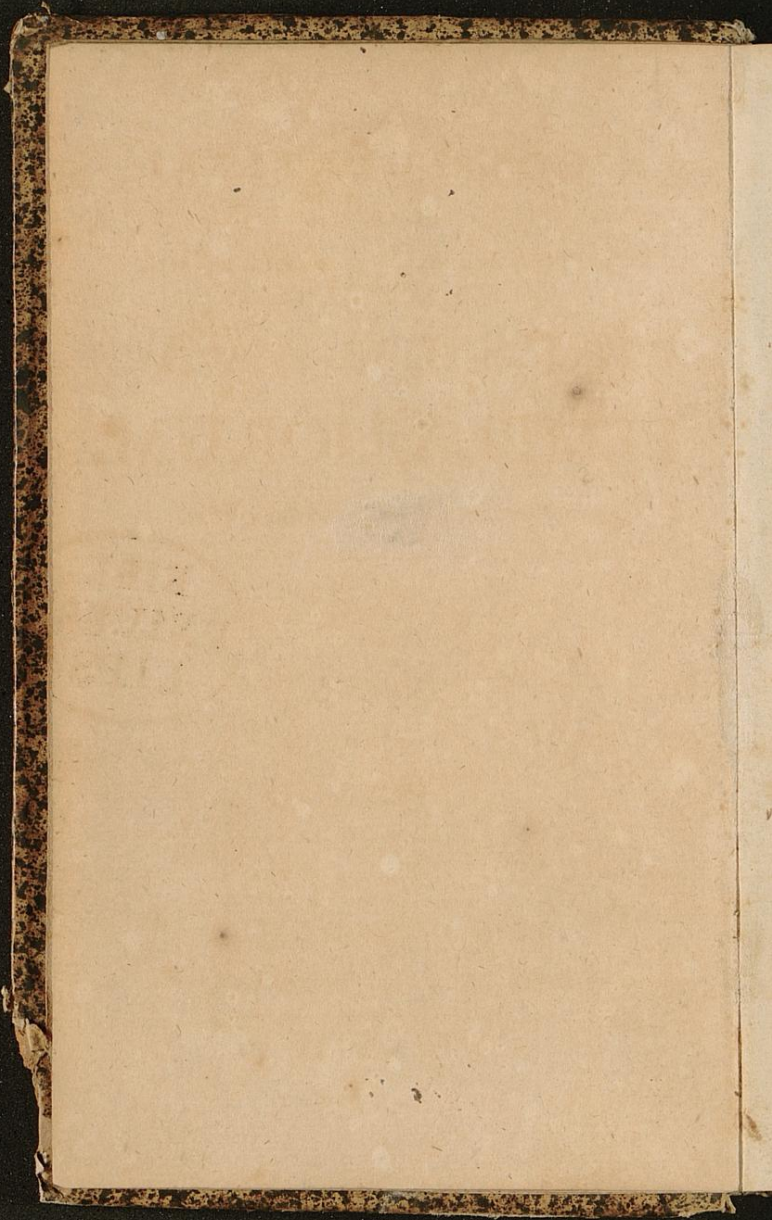
G. Ko 117

G. d. Mittelalt. ~~117~~

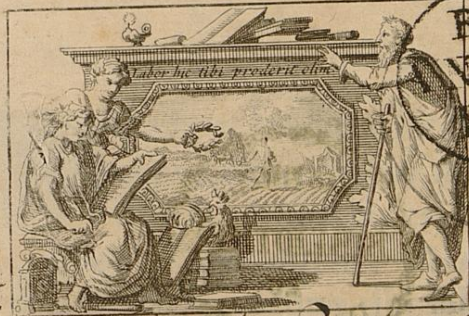
NICOLAI GÜRTLERI

BASILIENSIS

In Schola Academica Daventriensi, SS. Theol.
Doct. & Professoris

HISTORIA
TEMPLARIORUM.

Editio Secunda, priore multum auctior.

Ex Joh. Göttlob Boehmii Donatione

AMSTELÆDAMI, Joehme.

Apud FRANCISCUM van-der PLAATS.

M. D. CCIII. 2927

1703.

H. 117

NICOLAUS GUTLERI

WS 2

BRILLIENSIS

In Schola Mathematica Lipsiae

Prof. Dr. C. Prof.

HISTORIA
TEMPLEARIORUM.

Edidit Joannes, prior templariorum.

BRILLIENSIS
1752

AMSTELÆDAMI
INDICUM LIBRI P. R. G. A. T.

M. D. CCIII.

1752

VIRO SPECTATISSIMO ET
PRUDENTISSIMO

D. I S A A C O
B A R O N I.

*Civitatis Neo-Hanoviensis sepius.
Consuli, ultra XXX. annos Se-
natori integerrimo & me-
ritissimo*

SOCERO HONORATISSIMO

S. P. D.

NICOLAUS GÜRTLERUS.

 Uod per locorum inter-
capedinem præsens ne-
queo, id libri hujus in-
scriptione facio absens, *Vene-
rande D. Socer*, neque tibi sal-
tem, sed & literato orbi testa-
tum do, quanto tuas virtutes
tuaque merita cultu prosequar,
& quantum tibi patria civitas

* 2

non

DEDICATIO.

non solum debeat, sed quoque debere agnoscat fateaturque.

Reversus enim ab utilissima peregrinatione in Germaniam, Helvetiam & Galliam suscepta, non solum gubernandæ Ecclesiæ idoneam operam sæpius impendisti, verum & ab *Illustrissimis ac Celsissimis D. Comitibus Hanoviensibus* in Senatorio & Consulari munere confirmatus es, quod usque huc tanta fide, prudentia, dexterritate & abstinentia administras, ut civium, Collegarum spectatissimorum nobilissimorumque; juxta & Consiliariorum Generosorum, Prælustrium & Amplissimorum, & *Celsissi-*

mor.

DEDICATIO.

mor. DD. Comitum adprobationem laudesque vivus merueris, & familiae tuae post obitum (qui ut ferissime tibi obtingat, Deum enixe rogamus) benedictionem divinam & humanam relicturus sis.

Vetat me pietas silentio heic praeterire dilectissimam uxorem tuam *Mariam Herpferam*, socrum meam honoratissimam, filiam Viri Illustris & Amplissimi D. *Job. Danielis Herpferi*, qui praeter syndicatum patriae urbis laudabilissime gestum, Electoribus quoque, Principibus & Comitibus à Consiliis fuit: matronam sane ob sanctimoniam, charitatem, modestiam, frugalitatem, indu-

DEDICATIO.

dustriam , fidem & concordiam, vel cum iis feminis comparandam , quas Spiritus S. in sacris Novi & Veteris Testamenti libris singulari encomio dignatus est , & muliebri sexui imitandas , velut accuratum specimen , proposuit.

At merita adfinis tui, charissimæ uxoris meæ Avunculi venerandi , Viri Illustris & Amplissimi D. *Joh. Danielis Herpferi*, Illustrissimo & Celsissimo D. PHILIPPO RHEINHARDO Comiti Hanovienfi &c. &c. à Consiliis, & civitatis Neo-Hanoviensis Syndici dignissimi calamo meo , licetis forsan omnium infelicissimus haud sit, de-

DEDICATIO.

depingere, vel adumbrare, non sustineo. Adeo summi hujus Polyhistoris subactissimum iudicium, vastissima rerum omnium, divinarum & humanarum scientia, oris & calami facundia incredibilis, in tractandis negotiis dexteritas felicissima, in obeundis muneribus fides incorrupta, & sapientia consummata dictionem omnem antecellunt: quod meum effatum tanto fidentius pronuncio, quanto sapius & utilius Viri maximi consuetudineolim usus fui. Et profecto splendor illius virtutum per universam Germaniam ita est diffusus, ut serenissimi Electores, magni Principes, &

*

4

po-

DEDICATIO.

potentes urbes, hoc nostræ ætatis clarum decus, magno desiderio, sed vano eventu, Hannoniæ eripere, atque sibi vindicare studuerint.

Quin & lætum est & perhonorificum *Herpferianæ* familiæ, quod Amplissimus Pater *Filium* cognominem ad avitam gloriam alte præcrescere videt: primum *Juridica professione* ornatum, in qua illi dignitate concilianda operam meam, et si tenuem, uti justam rectamque, sic & non omnino inutilem fuisse si dixerò, fortean temere nihil mihi arrogavero: mox & auctum *Syndici* munere post fata paterna obeundo, quæ Deus in tempora maxime sera differat. Eun-

DEDICATIO.

Eundem immortalem Deum
toto pectore rogo oroque, ut
te, *Honoratissime D. Socer*, in
senio tuo stabiliat ac recreet,
valetudine firmiore & vegeta
vitaque longa beet, & cum
uxore lectissima, ætatis tuæ
fulcro & solatio, totaque fa-
milia, & laudatissimis cogna-
tis & propinquis, omnibus
animi & corporis bonis ad suam
gloriam, nostramque lætitiã,
ex abundanti gratia affluere
faciat. Dab. Daventr. xxix.
Octob. MDCCII.

LECTO.

LECTORI

BENEVOLO S.

EN tibi Historiam Templario-
rum, forte non abs re in me-
moriam revocatam. Alienis sæpius
ac meis est composita verbis, nec si-
ne exemplo, nec sine ratione. Nam
Veterum sensus, animum, fidem,
ritus & mores in ipsis certius vides,
quam ex Interpretibus discis. Aux-
i observationibus Ecclesiasticis de vo-
tis Monachorum, de Patriarcharum
dignitate, de vestitu personarum re-
ligiosarum, de liberalitate erga or-
dines sacros &c. ut varietate utili
delectetur forsàn animus tuus. Si
tamen velis, fata nostrorum mili-
tum non interrupta legere serie, te
ad metam subjuncta sectionum sum-
ma ducet. Tantum rogo, ut legens
de Veterum superstitionibus, falsis
opinionibus, temerariis votis, &
laboribus stolidis, simul de felicitate
te

te posteriorum temporum, ex luce
Evangelii Christianis redditi ortâ,
cum gratiarum actione cogites. Ita
neque te libellum legisse, neque me
scripsisse pœnitebit. Hæc benevole
Lect̃or præfatus sum ante annos un-
decim; neque jam habeo quod ad-
dam, nisi me rogatum de adornan-
da secunda editione historiae Tem-
plariorum, qua potui diligentia, un-
diquaque collegisse res à nostris E-
quitibus gestas, & fata cum leta,
tum tristia, ut libellus ad alteram sui
partem auctus excreverit. Vale.

SUM-

SUMMA SECTIONUM.

1. Ordines religiosi
2. confirmandi á Pontifice.
3. Olim emendandi,
4. vel abolendi, ut Templarii.
5. Templariorum origo, peregrinationes religiosæ,
6. inceptæ seculo IV.
7. non obstante Alexandri Cappadocis exemplo.
8. Frequentatissimæ seculo XI.
9. inter pericula.
10. Petrus Eremita
11. persuadet expeditionem in Palæstinam,
12. cum Urbano II. in Synodo Claræmontana.
13. Occupatis Hierosolymis viæ manent infestæ.
14. Templariorum ordinis auctores,
15. institutum,
16. instituti causa religio.
17. *Canonici quinam dicti. Varia membrorum Ecclesie nomina.*
18. *Canonici regulares & seculares quinam;*
19. *Utrique astricti regulæ Augustini.*
20. *Fabula de Augustini regula.*
21. Templariorum tria vota. *Paupertas triplex.*

22. Vo-

SUMMA SECTIONUM.

22. *Votum paupertatis Hieronymi etate factum.*
23. *Voti cœlibatus origo,*
24. *commendati à Pinyto, &*
25. *Lactantio;*
26. *præcepti ævo posteriore.*
27. *Votum obedientiæ.*
28. *Templariorum officium: &*
29. *Officii fructus.*
30. *Satisfactio canonica.*
31. *Media remissionis peccatorum consequenda secundum Veteres.*
32. *Templariorum moderator Patriarcha Hierosolymitanus. Patriarcharum nomen & origo.*
33. *Numerus.*
34. *Episcopi Hierosolymitani quando facti Patriarcha.*
35. *Tempus instituti Templariorum:*
36. *Locus.*
37. *Post Hierosolymas destructas condita Ælia*
38. *in loco vicino;*
39. *sed nullis è Judaïca natione oriundis habitari permissa,*
40. *& Ecclesiæ ex aliis gentibus collecta iniqua:*
41. *tandem Hierosolyma dicta.*

42. *Fa-*

SUMMA SECTIONUM.

42. *Fatum templorum Alia conditorum
ab Helena, Juliano,*
43. *Eudocia,*
44. *Omaro.*
45. *Templarii à quo templo dicti?*
46. *Victum & amictum unde primo acce-
perint?*
47. *Confirmatio Ordinis Templariorum:*
48. *& Regula,*
49. *post immutata.*
50. *quod ulterius probatur.*
51. *Templariorum tonsura.*
52. *habitus Templariorum albus. Discrimen vestium ab aetate Johannis B.*
53. *Pallium philosophicum in Ecclesia receptum.*
54. *Alexandri Severi de vestium discrimine edictum.*
55. *Pauli Eremita primi vestis.*
56. *Colobium Monachorum, Dalmatica Sacerdotum.*
57. *Eustathius improbat byrros.*
58. *Byrrus quale vestimenti genus.*
59. *Tabennesiorum habitus.*
60. *Libertas vestium servata à quibusdam Monachis.*
61. *Luxus in vestibus Clericorum.*
62. *Diversitas & sanctitas vestium Mo-
na-*

SUMMA SECTIONUM.

nachorum.

63. *Luxus Benedictinorum in vestibus.*
64. *Rubea crux in palliis Templariorum.*
65. *Variis crucis in veteri Ecclesia usus.*
66. *Signum crucis in fronte.*
67. *Signi hujus causa falsa,*
68. *Vera u. Memoria Christi.*
69. *β. Commendatio sui in tutelam Christi.*
70. *Unde signarunt cruce & alia membra,
utensilia, ades, &c.*
71. *exceptis pavimentis.*
72. *γ. Securitas in periculis.*
73. *Cur frontem maxime notarint cruce?*
74. *Cruces de collo suspensæ & vestibus ap-
pense:*
75. *miraculo iis impressæ.*
76. *Milites cruce signati. Crux alba in veste
Hospitaliorum.*
77. *Cruces manibus gestate.*
78. *Labara crucis signo distincta à Con-
stantino.*
79. *Cruces statuta in viis publicis, tem-
plis.*
80. *Vexillum Templariorum:*
81. *Insigne.*
82. *Disciplina severa.*
83. *Obedientia.*
84. *Industria.*
85. *Mo-*

SUMMA SECTIONUM.

85. Morum honestas.
 86. Prudentia & fortitudo bellica.
 87. Bona fama in Orbe.
 88. Incrementum.
 89. *Progressus aliorum Ordinum.*
 90. Templariorum divitiæ:
 91. & *aliorum Ordinum.*
 92. *Causse liberalitatis erga Clericos, Monachos & milites sacros:*
 93. α. *In accipientibus;*
 94. à *Conciliis imperata.*
 95. *privatim præstita divitibus officia:*
 96. *Lucrum ex usuris*
 97. & *vita Clerica, vel monastica opulentis persuasa.*
 98. *Bonus opum usus.*
 99. *Fraudes & violentia aliorum.*
 100. *Gratus erga liberales animus.*
 101. *Clericorum scopus in comparandis divitiis: ut se molliter curarent.*
 102. & *post mortem propinquos ditarent.*
 103. β. *In dantibus.*
 104. *Letitia de pace accepta:*
 105. *Recordatio præteritorum temporum:*
 106. *præclara opinio de liberalitatis sanctitate*
 107. & *utilitate.*
 108. *Amor vite clerice vel monastice.*
 109. Co-

SUMMA SECTIONUM.

109. } *Calumnia & gloriatio Romanensium*
 110. }
 111. *repressa.*
 112. *Fontes liberalitatis Veterum:*
 113. *erga Templarios præsertim.*
 114. *Ludovicus VII. Templariorum fautor*
     & Philippus II.
 115. *ingens iis cedit summa ex testamento*
     Philip. II.
 116. *Templariorum superbia*
 117. *quod quidem commune malum in clero*
     & antiquum.
 118. *Astute tamen à Templariis tectum ve-*
     lo modestiæ.
 119. *Tempus defectionis a Patriarcha Hie-*
     rosolymitano.
 120. *Monachi Episcopis subtracti.*
 121. *Templariorum violentia*
 122. *cædes.*
 123. *Jurgia cum principibus.*
 124. *præcipue cum Hospitalariis.*
 125. *Expeditiones bellicæ*
 126. *Supplicium*
 127. *Templarii bonis frustrantur.*
 128. *prælio vincunt Saladini copias*
 129. *vicissim vincuntur a Saladino,*
 130. *crudelissime tractantur. Lytrum eorum*
 131. *Causa cladis*
 132. *Clades nova*

**

133. Hie-

SUMMA SECTIONUM.

133. Hierosolymas Christiani amittunt.
 134. Mortem ultro expetunt.
 135. Prodigia
 136. denuo vincuntur.
 137. Tyrum frustra oppugnat Saladinus.
 138. Templarii sedem mutant.
 139. Æmulatio inter Gallia & Angliæ Reges.
 140. Rex Angliæ fauciatur.
 141. Bellum restauratur.
 142. Prælio superantur Saraceni.
 143. Atrox pugna ad Damiatam.
 144. Templariorum vastissima navis.
 145. Virtus bellica
 146. Damiata capta.
 147. Prophetia Arabice scripta.
 148. Fortitudo Templariorum compensatur.
 149. Saracenis damnosa.
 150. Castrum Saphet
 151. Templarii Angliam subjiciunt Papæ.
 152. Damiata restituitur Saracenis.
 153. Pax violatur instinctu Papæ.
 154. Suum interim quærit commodum.
 155. Male cedit Templariis.
 156. Wilh. Comes Pembrokiæ.
 157. Templariorum audacia in miseriam
 vertit.
 158. Odium incurrunt.
 159. Inducias pangunt cum Soldano Da-
 masci

SUMMA SECTIONUM.

160. felicissime pignant
 161. discordias ferunt inter Christianos &
 Saracenos.
 162. Clades.
 163. Solatium victis a Rege Francorum.
 164. Jejunium solenne pro liberatione
 terræ S.
 165. Templarii verantur pacem facere cum
 Sultano.
 166. tametsi conditiones proponantur satis
 amplæ.
 167. Falsi ubique rumores sparguntur a Tem-
 plariis.
 168. Templariorum & Hospitaliorum certa-
 men cum Episcopo Lincolnensi.
 169. Soldanus Cairum & Babylonem præsi-
 dio firmat.
 170. ejus præsagium expletum.
 171. Christiani irruunt in Saracenos
 172. Lites
 173. unde maxima Christianorum strages.
 174. Victoria exultat Sultanus.
 Rex Franciæ capitur.
 175. Libertatem redimit.
 176. Induciæ inter Sultanum & Regem
 Franciæ.
 177. Henricus III. Templariis infensus.
 178. Illi vero Pontifici Romano.
 179. Magnus eorum numerus superatus.

**

2

180. Pacta

SUMMA SECTIONUM.

180. Pacta non servant.
 181. Oliverius de Thermis Ptolemaidem venit.
 182. quæ urbs fortiter defenditur a Templariis.
 183. Contentio inter amicos Regis & Templarios.
 184. in obsidione Acconæ omnes fere pereunt Templarii.
 185. Fugitivi in Cypro occupant Tortosam, iterumque amittunt.
 186. Thraciam, Peloponnesum, Atticam, Macedoniam deprædantur.
 187. Finis Templariorum.
 188. auctor excidii Philippus IV.
 189. et Clemens V.
 190. Causæ in animo Philippi ira in Templarios.
 191. Spes Lucri.
 192. Occasio consilii exsequendi accusatio duor. Templariorum.
 193. a Philippo Rege avaro arepta.
 194. Momentum causæ Templariorum.
 195. culpantur ab his.
 196. à Putéano & Platina.
 197. excusantur ab illis.
 198. inquiritur in verum causæ statum.
 199. Templariorum luxus & libidines.
 200. Venus mascula.

SUMMA SECTIONUM.

201. Proditio Friderici II.
 202. hoc flagitium jam olim commissum.
 203. Discordia cum Hospitalariis.
 204. defectio à Christo.
 205. non omnium sed aliquorum.
 206. consideratur Templariorum accusatio,
 defensio & condemnatio.
 207. Crimina iis objecta in Ep. Clementis
 V.
 208. Philippi & Clementis lis.
 209. Templariis parum utilis
 210. eorum finis in Gallia.
 211. Provincia.
 212. Regionibus aliis Philippi impulsit.
 213. in Castilia.
 214. Aragonia & Catalonia.
 215. Anglia.
 216. Zelandia.
 217. Germania.
 218. Concilia Provincialia in causa Tem-
 plariorum.
 219. } Pœnitentia iis indicta Tarracone.
 220. }
 221. abolentur a Synodo generali.
 222. Distributio bonorum Templariorum.
 223. Mortem aliqui evasere.
 224. Historia ultimi Templariorum Ma-
 gistri.
 225. Pontificis sententia contra Templa-
 rios

SUMMA SECTIONUM.

- rios.
226. Mors auctorum excidii Templariorum.
227. Ordo unde initium & incrementum, sæpe & finem habuit.
228. Philippi pulchri laus & culpa.
229. Clementis Papæ culpa.
230. Divitiæ Monachis & Clericis noxiæ.
231. Clades Templariorum.
232. similis Vesperis Siculis.
233. Lanienæ Parisiensi.
234. Cædi Rom. jussu Mithridatis.
235. Epilogus.

HISTO-

HISTORIA TEMPLARIORUM.

Qui vel mediocri rerum Ec-
 clestiarum notitia pol-
 lent, ignorare nequeunt,
 Romani Episcopi potesta-
 tem, qua populo Christiano pluri-
 morum gravissimorumque errorum fi-
 dem, & superstitiosum falsumque cul-
 tum sat diu solet imperare, a variis
 Monachorum & Equitum *Ordinibus*
 firmatam juxta & amplificatam fuisse.

§. 1.
*Ordines
religiosi.*

Nam & sedis Apostolicæ auctori-
 tate confirmari necesse habuerunt, &
 obedientiam ei vovent intemeratam,
 votoque suo congruenter ubique lo-
 corum sanctum & gloriosum Papæ no-
 men prædicant, velut legati ac servi
 illius. Quemadmodum autem non
 temere sperat Ecclesia Jesu Christi,
 illam iniquitatis sedem, solio Dei &
 Regis nostri oppositam, aliquando
 A non

§. 2.
*Confir-
mandi a
Pontifices*

non solum quassatum, quod jam semel iterumque contigit, sed & omnino eversum iri: ita quoque nulli dubitamus, irreligiosos hosce Ordines, Romanæ Cathedræ fulcra, partim instituti emendatione, Evangelii illibati præconium secutura, illi subducendos, partim destruendos funditus & abolendos esse, quando Christi regno per totum terrarum orbem propagando se opponere pergant.

§. 3.
Olim emendandi.

Et vitæ quidem Monasticæ olim emendandæ spem facit non modo prima ipsius origo, qua fuit innocens, nullis superstitionum legibus constrieta, atque cum ad privatorum pietatem, tum ad communem Ecclesiæ utilitatem accommodata; sed præteriti quoque seculi historia, ex qua constat, Viros religiosos & prudentes, cum Euangelium e tenebris in lucem revocatum prodiret, consilia agitavisse de monasteriis in Collegia sapientiæ & seminaria Ecclesiæ mutantibus, quod salubre institutum inter-

ver-

vertit avaritia divitiis monasteriorum
inhians.

Aboliti vero ipso a Papa & Regi-
bus Catholicis integri Ordinis, fre-
quentia licet opulentiaque formida-
bilis, magnum exemplum præbent
Templarii milites, quorum histo-
riam valde memorabilem scholasti-
ca dissertatione complexuri, *origi-
nem* eorum, *progressum* & *finem*,
interspersis passim observationibus
Ecclesiasticis, ex fidelibus rerum mo-
numentis breviter trademus.

Originem igitur huic militari juxta
& sacro Ordini dederunt peregrina-
tiones religiosæ, a superstitiosis ho-
minibus frequentissime tum in Pa-
læstinam susceptæ, quos armis de-
fendere adversus insidias & latroci-
nia Saracenorum primi illius auctores
in animum sibi induxerunt. Quum
enim Ægyptiorum regnum vires pro-
gressu temporis sumisset, Palæstina
quoque in eorum venit ditionem, A-
zizo tota Syria potito anno Æ.C. 979.

§. 4.
Vel abolen-
di ut Tem-
plarii.

§. 5.
Templa-
riorum ori-
go, pere-
grinationes
religiosæ.

4 HISTORIA

ejusque filio Hakemo Hierosolymis templum resurrectionis anno 1010. demolito, uti referunt *Wilhelm. Tyr.* l. I. c. 4. & *Abulphar.* in dynast. ix.

S. 6.
Incepta
seculo IV.

Equidem mature satis in Ecclesia mos obtinuit visitandi loca, quæ putabantur sancta. De Cleto, Romano Episcopo, scribit Rolewink ad ad annum 84. *Peregrinationes ad sanctos approbavit dicens: quod validior est ad salutem sancti Petri visitatio, quam duorum annorum jejunium. Excommunicavit insuper, qui hujusmodi visitationes impediunt, aut dissuadent.* Quanquam autem hoc recentioris scriptoris testimonium, nulla priscorum auctoritate firmatum, non mereatur fidem: tamen infitiandum non est, ex quo Helena M. Constantini mater Hierosolymas visitavit, quod anno Christi 326. fecit, ejus vestigia plures Christianos, nec modo viros, sed & fœminas legisse, uti exempla apud
Sul-

Sulpicium Severum, Hieronymum, Paulum Diaconum, Landulfum Sagacem, & alios illorum temporum auctores passim occurrunt.

Non ignoro quod habet *Eusebius* S. 7.
Non obstante
Alexandre
Cappadocis
exemplo.
H. E. l. 7. c. 11. de Alexandro in Cappadocia circa principium tertii seculi Episcopo, quem postquam memorasset nocturna revelatione appellatum esse ad participandum cum Narcisso Hierosolymorum Episcopo ministerium, subjicit: τάντη δ' ἐν ἄσπερ κατάτι θεοπρόπιον ἐν τῆς τῶν Καππαδοκίων γῆς ἐνθα τὸ πρῶτον τῆς ἐπισκοπῆς ἤξιώτω, τὴν πορείαν ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐυχῆς καὶ τῶν τόπων ἱστορίας ἔνεκεν πεπειμημένον Φιλοφρονέσατα οἱ τῆ δε ὑπολαβόντες ἀδελφοί, ἐν ἐτ' οἴναδε αὐτῷ παλινοσεῖν ἐπιτρέψωσι. *Hac igitur visione tanquam divino admonitus oraculo Alexander, cum ex Cappadocia, in qua primum Episcopus fuerat ordinatus, Hierosolyma profectus fuisset, tum orandi, tum locorum visendorum gratia, fratres illius Ecclesie humanissime eum excipien-*

pientes reverti post hæc in patriam non siverunt. Sed & Eusebius hoc Alexandri iter describit verbis intentionem hominum quarti seculi declarantibus, ubi religiosæ peregrinationes jam invaluerant: intimas Alexandri ipsius cogitationes non perspexit. Hierosolymas adiit hic peregrinator τῶν τόπων ἱεροίας ἐνεχέν, *ad visendum loca*, licet in iis quoque preces fuderit. ubique enim manus ad Deum attollere oportet. Divina providentia Alexandrum Hierosolymas perduxit, ut Narcissum senio confectum laboribus sublevaret.

§. 8.
Frequentissima seculo XI.

Enim vero postquam Omar Saracenorum Chalipha templi condendi Hierosolymis fecisset Christianis potestatem circa medium seculum VII. uti infra docetur: secutis temporibus usque ad seculum XI. ante Francorum expeditionem in Palæstinam suscepta a populis ambulatoria hæc religio fuit, quo de verba *Glabri Rodolfi* ex *Usserio* de Stat. & success. Eccl.

Eccl.

Eccl. c. 4. §. II. allegare operæ pretium duco. Sic vero is: *Ex universo orbe tam innumerabilis multitudo cæpit confluere ad sepulcrum Salvatoris Hierosolymis, quantum nullus hominum prius sperare poterat. primitus enim ordo inferioris plebis; deinde vero mediocres; post hæc permaximi quique Reges & Comites ac Præsules: ad ultimum vero quod nunquam contigerat, mulieres multæ nobiles cum pauperioribus illuc perrexere.* Post subjicit: *Dum quidam de solicatoribus, qui eo tempore habebantur, consulti a pluribus fuissent, quid tantus populorum concursus ad Hierosolymam designaret, olim seculo inauditus præterito: responsum est a quibusdam satis caute, non aliud portendere quam adventum illius perditionis Antichristi, qui circa finem seculi istius, divina testante autoritate, præstolatur affuturus.*

Neque periculis, quæ peregrinatores

S. 9.
Inter Pericula.

tores iis in locis subibant, Turcis Persisque per Orientem grassantibus, retrahi a superstitione stulta gens mortalium poterat: *Inter has tam periculosi temporis insidias accedebat tam Græcorum quam Latinorum gratia devotionis ad loca venerabilia multitudo nonnulla, quibus per mille mortis genera, perque hostium regiones, ad urbem accedentibus negabatur introitus, nisi in porta aureus, qui pro tributo constitutus erat, janitoribus daretur. Sed qui in itinere cuncta perdididerant, & vix cum incolumitate membrorum ad loca pervenerant optata, unde tributum solverent, non habebant. Sic enim fiebat, ut ante urbem ex talibus mille vel plures collecti, & expectantes introeundi licentiam, fame & nuditate consumpti deficerent.* Guil. Tyr. hist. bell. sacr. l. i. c. 10. Tanti scil. constitit ignorasse Servatoris monitum: *venit hora quando neque in monte hoc, neque*

neque Hierosolymis adorabitis Patrem, Joh. 4. 21.

Per idem igitur tempus, labente ad finem seculo undecimo, nam ex Oriente Petrus in Occidentem rediit anno mxc., cum Deo placens prædicta civitas (Hierosolyma Malachiae non Deo placens, sed anathemate percutienda) tantis subjecta esset molestiis, inter eos qui orationis gratia & causa devotionis ad loca accedebant venerabilia, sacerdos quidam Petrus nomine de regno Francorum, de Episcopatu Ambianensi, qui & re & nomine cognominabatur Heremita, eodem fervore tractus Hierosolymam pervenit. Id. ibid. c. 11. Is quum conditionem Christianorum, sive habitantium ibi, sive aliunde eo venientium, partim ex hospite, Christiano & ipso, ample intellexisset, partim oculis suis vidisset, cum Symeone Patriarcha Hierosolymitano agit de ratione Christianum populum ab infidelium oppressi-

S. IO.
Petrus E-
remita.

onibus liberandi, Viroque religioso facile persuadet, scriberet diligentius tam Domino Papæ & Ecclesie Romanæ; quam Regibus & Principibus Occidentis, & scriptum sigilli sui auctoritate corroboraret. Ego vero, ait, pro remedio animæ meæ hunc laborem mihi assumere non refugio, sed autore Domino paratus sum omnes convenire, omnes sollicitare, instantius ærumnarum vestrarum immensitates perorare, & ad properandum remedium diligenter invitare. l. c.

§. II.
Persuadet
expeditionem in Pa-
lestinam.

Munitus itaque literis Patriarchæ, & quod historicus addit, viso confirmatus, mercatoria navi in Apuliam transfretat. Inde Romam profectus D. Papam Urbanum circa illas partes reperit, cui D. Patriarchæ & fidelium qui Hierosolymis habitabant, literas porrigit, eorumque exponit miseras, & abominationes, quæ in locis sanctis fiebant a gentibus immundis. Urbanus cum benigne susci-

TEMPLARIORUM. II

fuscipit, seque id negotium fideliter esse curaturum tempore opportuno promittit. Neque erat efficacius medium frangendi Regum & Principum Pontificiæ auctoritati adversantium vires. *Petrus autem omnem transcurrens Italiam zelo divino succensus, Alpes transiens, Occidentales Principes omnes sigillatim circuit, instat sollicitus, increpat, arguit, atque cöoperante gratia monendo quibusdam persuadet, ut fratribus in tanta afflictione positis subvenire non differant, & loca sancta, quæ Dominus propria dignatus est illustrare præsentia, infidelium spurcitiis diutius profanari non permittant. Nec visum est ei sufficere, quod hoc apud principes disseminaret, nisi etiam & plebes & inferioris manus homines, id ipsum piis exhortationibus animaret. Percurrens enim nationes pie sollicitus, & regna, pauperibus & abjectissimis personis legationi suæ fideliter satisfaciens, id ipsum evan-*

ge-

gelizabat. Tyr. l. i. c. 13. Eadem refert Albertus Aquensis hist. Hieros. l. i.

S. 12.
Cum Ur-
bano II.
in Synodo
Claræ-
montana.

Accidit hoc circa annum seculi xi. nonagesimum: anno autem nonagesimo quinto Urbanus II. metu Henrici IV. Imperatoris, cujus ingratiis Romanam sedem tenebat, ex Italia in Galliam transgressus, ad Clarum montem, Alverniæ civitatem, regnante in Francia Philippo I. Concilium egit, multorum Principum, Episcoporum & Abbatum præsentia decoratum, quibus proluxa oratione Sionis & Hierosolymorum encomia e V. T. repetente, fuscipiendam in Palæstinam expeditionem persuasit, cumulatam noxarum omnium expiationem pro longinquæ militiæ ærumnis, cunctis, qui illi nomen darent, pollicitus. Can. II. *quicumque pro sola devotione, non pro honoris vel pecuniæ adeptione, ad liberandam Ecclesiam Dei Jerusalem profectus fuerit, illud iter pro omni*
pæ-

pœnitentia reputetur. Quare univ-
 versus Occidens, Italia excepta, quam
 Pontifex periculoso hoc itinere non
 imprudenter exemerat, Apostolicæ
 sedis potentia consules, numerosissi-
 mos brevi ad id bellum exercitus fu-
 dit, anno sequenti diversa via, sub
 auspiciis præsertim Gothofredi Bul-
 lionæi Lotharingæ Ducis, (qui Pau-
 lo Æmilio teste, ad expianda pecca-
 ta, signatis cruce militibus hisce se
 aggregavit) atque Petri Eremitæ, per
 varios casus & multa rerum discrimi-
 na in Palæstinam ductos.

Equidem Hierosolymæ anno me-
 morati seculi supra nonagesimum no-
 no fuere occupatæ, & Gothofredus
 Rex constitutus: verum & Saraceni,
 Turcæ, Ægyptiique postea sæpius in
 regnum irruerunt, & latrones con-
 tinuis incurfibus vias maxime infe-
 starunt, ut qui ad sancta miserandæ
 telluris loca contenderent, tot fere
 se, quot antea, periculis exponerent.
 Atque hanc ob rem nonnullorum ani-
 mos

S. 13.
 Occupatis
 Hierosoly-
 mis via
 manent in-
 festa.

mos subiit religio, qua sese ad sacri sepulchri custodiam, & viatorum illud visitatorum a grassatoribus defensionem adstrinxerunt. Epit. bellor. sacror. *Juxta exigentiam temporum superius prolatam, cum ex omnibus mundi partibus, divites & pauperes, senes & juvenes, utriusque sexus loca sancta visitaturi Ierosolymam pergerent: latrunculi quidam & raptōres, viarum publicarum prædatores incautis peregrinis insidiantes, multos ex ipsis spoliabant, quosdam etiam trucidabant. quidam autem Deo amabiles & devoti milites, charitate ferventes, mundo renunciantes, & Christi servitio se mancipientes in manu Patriarchæ Ierosolimitani professione & voto solenni adstrinxerunt, ut a prædictis latronibus & viris sanguinum defenderent peregrinos, & stratas publicas custodirent.*

Id primi fecere Equites novem, viri illustres, Latini omnes primæque
in

in Palæstinam expeditionis focii, & inter eos referente Tyrio l. 12. c. 7. S. 14.
Templariorum ordinis auctores.
Hugo de Paganis (de Payens) & *Ganfredus de Sancto Aldemaro*, quem Matthæus Paris in Henrico I. Godefridum de S. Audemaro, autor Epitomes bellor. sacror. *Ganfredum de S. Aldemaro*; Volaterranus autem l. 21. & ex eo Polydorus Vergilius de invent. Rer. l. 7. c. 5. Ganfredum de S. Alexandro appellant. Præter Hugonem & Godofredum in Synodo Trecenti se stiterunt frater *Rorallus*, *Gaufridus Bisol*, *Paganus de monte desiderii*, & *Archembaudus de Sancto Amanno*, uti ex prologo regulæ Templariorum inferius exhibendæ constat. Reliquorum nomina licet undiquaque quæsitâ non observavi.

Prima autem eorum professio, quodque eis a D. Patriarcha & reliquis Episcopis in remissionem peccatorum injunctum est, ut vias & itinera, maxime ad salutem peregrin-

S. 15.
Institu-
tum.

*grinorum contra latronum & incur-
santium insidias pro viribus conser-
varent, verba sunt laudati porroque
laudandi sapius Tyrii, l. c. quæ fere
Mattheus Paris exscripsit. Iidem
viri Deo devoti, religiosi & timen-
tes Deum, in manu D. Patriar-
chæ, Christi mancipantes se servi-
tio, more Canonicorum regularium
in castitate & obedientia, & sine
proprio velle perpetuo vivere professi
sunt. Quod ipsorum institutum di-
stinctius considerare lubet.*

§. 16.
*Instituti
caussa re-
ligio.*

Tyrius illud arcessit ex religione
Deique timore. Equidem auctores
hac fuisse præditos virtute non ambi-
gimus, siquidem & *Bernhardus* Ab-
bas *Claravall.* eos magnopere laudat,
Exhort. ad milit. c. 4. saltem
monemus, prolapsis ad superstitionem
seculis, & Christiana religione
in rituum pompam, operumque ex-
ternorum onus commutata, eos in
primis pietatis vel sanctitatis meruisse
encomium, qui aut Ecclesiam, &
maxi-

maxime Clericos, monachosque liberaliter dotarint, aut opes extruendis reparandisque templis, sacriariis & monasteriis impenderint, aut necessitatem præstandi opera a Deo non præcepta sibi imposuerint, aut alitercunque a vulgo Christianorum se distinxerint. uti jam seculo IV. Gregorius Nyssenus *εὐσεβέστατον* appellavit βασιλέα, *piissimum Regem*, a quo vehiculum ad iter acceperat, *Epist. de Hierosolym. peregrinator*. Nempe proh dolor secutis mage temporibus, neglecta jacebat fœcunda & unica pietatis mater, veritatis secundum pietatem cognitio, & tradita fere oblivioni erat Christi ad Patrem pro discipulis precatio: *Fac eos veritate tua sanctos, verbum tuum veritas est*, Joh. 17: 17. nec sine tædio legi possunt interpretamenta locorum sacrae scripturae, unde unum alterumve opus, tum temporis judicatum bonum, comendabant concionatores dicam an histriones?

B

Ipsum

S. 17.
*Canonici
 quinam
 disti. Va-
 ria mem-
 brorum
 Ecclesiæ
 nomina.*

Ipsū vero quod amplexi sunt vitæ institutum, *Canonicorum* erat *regularium*. Ab origine prima dividebatur Christiana Ecclesia in cœtum, atque in eos, qui præerant cœtui; & hi quidem vel laborabant verbo, Episcopi aut Presbyteri sine discrimine appellati, vel ægrotos pauperesque curabant, inde vocati Diaconi, atque ad vitam moresque fratrum attendebant, presbyterorum, i. e. seniorum nomine venerabiles. Sed mature satis novæ cum distinctiones membrorum Ecclesiæ, tum appellationes sunt exortæ. Nam & *Episcopi* a *presbyteri* vel senioris appellatione differebat, habebaturque honorabilior; & in genere ministri Ecclesiæ, sive Episcopi sive presbyteri essent, *sacerdotes* vocabantur, mox *Clericorum* titulo discernabantur a cœtu, qui licet a Petro κληρος dictus, Laïcorum nomine veniebat. *Ignat.* Epist. ad Smyrn.

Ἀσπάζομαι τὸν ἀξιόθεον ἐπίσκοπον, καὶ θεο-
 πρε-

πρεπέστατον πρεσβυτέριον, τὲς συνδέλας μὲς διακόνους. Et Epist. ad Magnes. προαθημένους τῷ ἐπισκόπῳ εἰς τόπον Θεῶ, καὶ τῶν πρεσβυτέρων εἰς τόπον συνεδρίας τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν διακόνων, τῶν ἐμοὶ γλυκυτάτων, πεπιστευμένων διακονίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ob quas & similes dictiones Cl. *Nethenum* meum olim collegam conjunctissimum hasce Epistolas Ignatianas parum probasse recorder. Tertull. de Exhort. castit. *Vani erimus, si putaverimus, quod sacerdotibus non liceat, laicis licere.* Cyprian. Epist. 52. *Factus est autem Cornelius Episcopus de Dei & Christi ejus judicio, de Clericorum pene omnium testimonio, de plebis, quæ tum affuit, suffragio, & de sacerdotum antiquorum & bonorum virorum collegio.* Hieron. l. 2. Epist. 14. *Si clericos græce, fors latine appellatur, propterea vocantur Clerici, vel quia de sorte sunt Domini, vel quia Dominus ipse fors, i. e. pars Clericorum est.* ad-diderim ego, vel quia tum jam vul-

go Christianorum ex fastu præferri
appellatione singulari voluere. Dein-
de Pauli Thebæi, Antonii, Basilii &
Hilarionis ætate nati in Ecclesia sunt
Monachi, medium inter Clericos &
Laicos genus, qui primum in soli-
tudinibus, mox & in urbibus segregati
ab humana societate strictioris vitæ
gratia egerunt. Secutis porro tempo-
ribus illi ex Clericis, qui vel desti-
nati ministerio Ecclesiæ, vel in eo
jam constituti, propter templum si-
ve in ipso Episcopio siue in ædibus
ei contiguis, mensa dormitorioque
cominuni sunt usi, & certis adstricti
regulis, vita Monastica paullo libe-
rioribus, in Episcopi vel præpositi
disciplina studiis sacris operam nava-
runt communem, *Canonicorum* no-
men obtinuerunt. Carol. M. Capit.
l. i. c. 73. *Similiter, qui ad Cleri-
catum accedunt, quod nos nomina-
mus Canonicam vitam, volumus ut
illi canonice secundum suam regulam
omnimodis vivant, & Episcopus eo-
rum*

rum regat vitam, sicut Abbas monachorum. Concil. Arelat. an. 813. Can. VI. *Providendum necesse est unicuique Episcopo, qualiter Canonici vivere debeant, nec non & monachi, ut secundum ordinem canonicum vel regularem vivere studeant.* Et Concil. Mogunt. ejusdem anni can. IX. *In omnibus igitur quantum humana permittit fragilitas, decrevimus, ut Canonici clerici Canonice vivant, observantes divinæ scripturæ doctrinam, & documenta sanctorum Patrum, & nihil sine licentia Episcopi sui vel Magistri eorum compositè agere præsumant in unoquoque Episcopatu.* Unde colligere est, sic esse appellatos a Canonibus sive regulis observandis, etsi Carolus du Fresne in Glossar. existimet, *dictos a canone frumentario seu sportulis Ecclesiasticis & stipendiis annuis vel mensuris, quæ ex Ecclesiasticis redditibus accipiebant.* Rectius observat idem, *Canonicorum nomen Gregorii*

Turonensis ævo jam notum fuisse, utpote qui scribat histor. l. 10. c. 13. Baudinum Turonensis Ecclesiæ Episcopum mensam *Canonicorum* instituisse.

§. 18.
*Canonici
 regulares
 & secula-
 res qui-
 nam?*

Quum autem aucta seculi corruptione, & luxu licentiaque in Ecclesia dominante, Canonici plerique neque Regum legibus, neque Synodorum decretis ad vitam canonicam retracti, præscriptas sibi regulas negligere pergerent, tandem de restaurando veteri instituto cogitatum est, nomenque *Canonicorum Regularium* illis datum, qui diligentius sui ordinis canones observarent, uti *Canonici seculares* audiebant eorum desertores aut contemtores. Constituit Galteri Archiep. Senon., qui obiit anno 923. can. ix. *moneantur etiam canonici & clerici Seculares, quod ipsi in habitu suo & aliis, præcepta tradita in generali concilio fideliter & obedienter observent.* tom. ix. Concil. Humbertus de Romanis, nobilis

bilis prædicator, qui anno 1276. obiisse scribitur, seculares Canonicos dictos putavit, quod in statu seculari canones custodire debeant, Serm. LX. *notandum quod canonici aliqui dicuntur seculares, non quod seculariter debeant vivere, cum dicat Apostol. Rom. 12. nolite conformari huic seculo: sed quia cum sint in statu seculari, debent regulariter vivere: quod sonat hoc verbum canonici, quod idem sonat quod regulares. Canon enim Græce id est regula latine. unde extat quædam regula Canoniorum secularium approbata a Paschasio Papa, & a Cardinalibus qui subscripserunt se, in qua sunt plurima bona, quæ debent regulariter hujusmodi Canonici facere. Sciendum igitur, quod hujusmodi Canonici regulariter debent in suis Ecclesiis residere. - - item residentes debent certis horis ad Ecclesiam convenire ad officium divinum. item convenientes debent in ministeriis suis peragere ea, quæ*

pertinent ad cultum Dei. Quo contra proh dolor! multi non resident, & alibi consumunt bona quæ ibi accipiunt. multi vero de residentibus ad ecclesiam cum aliis rarissime veniunt. multi vero de venientibus in ministeriis ordinum suorum deservire dedignantur. item non debent suis superioribus debitam subjectionem subtrahere, sed devotam obedientiam reddere. item inter se non discordias, sed pacificam concordiam habere debent. Trith. in Chron. Hirsaug. ad ann. 977. Anno isto moritur Theodoricus Archiepiscopus Trevirensis, sub quo Canonici majoris ecclesiæ ibidem abjecta regulari vita, quam hucusque in eadem ecclesia majores eorum continuaverant, desierunt esse regulares, & facti sunt nomine & conversatione seculares. Quorum exemplo malo Canonici quoque S. Paulini Trevirenses, S. Castoris in Confluentia, Moguntinenses, Wormaticenses, Spirenses & complurium aliarum

aliarum ecclesiarum diversis quidem temporibus, sed uno impietatis spiritu, regularis vitæ communitatem abjecerunt. Similem de Canonicorum pravitate querelam movit seculi XII. scriptor gravis Jacobus de Vitriaco hist. Hieros. c. 71. Regulares autem (ait) postquam veneno divitiarum infecti amplis possessionibus supra modum excreverant, contemptis superioribus suis, dirumpentes vincula eorum, & projicientes ab ipsis jugum ipsorum, non solum Ecclesiis & Ecclesiasticis viris molesti facti sunt, sed & ipsi invicem invidentes, & invicem detrahentes, non sine gravi scandalo totius Christianitatis, usque ad apertas contumelias, & odia manifesta, & fere usque ad conflictus, & violentias & pugnas non solum verborum, sed & verberum plerumque procedebant. legatur Humberti modo citati sermo LIX. ubi in crimina Canonicorum & Cleri cathedralis

dralis Ecclesiæ, luxum, impudicitiam, divini cultus negligentiam, fastum, pertinaciamque gravissime invehitur. tom. xxv, Bibl. Patr.

S. 19.
Utrique
adstricti
regula Au-
gustini.

Laudatus equidem Carolus du Fresne putat, Canonicos Regulares nominari, qui vivant *secundum regulam iis propriam ac præscriptam, cum seculares dicantur vivere secundum Canones seu regulas Clericis omnibus indictas*. Verum ex Jacobi de Vitriaco testimoniis ab ipso du Fresne productis manifestum est, cum seculares tum regulares Augustini regula fuisse adstrictos. Sic enim in hist. Occid. c. 30. scribit: *Cathedralium Ecclesiarum ministri, quos nunc Canonicos seculares appellamus, sub eadem regula (du Fresne intelligit S. Augustini) communiter a prima eorum institutione Domino servierunt in humilitate, paupertate, divinis officiis; lectionibus & orationibus vacando, in castris Domini militantes; simul in refectorio sobrium*

sobrium cibum sumentes, in eodem etiam dormitorio castis cubilibus nocte quiescentes. Et cap. 21. Illi autem, qui Canonici regulares dicuntur, B. Augustini regulam fundamento religionis habentes, media & regia via incedentes, secundum primas regularium institutionum observantias, camisis & femoralibus, superpellitiis & pellibus, culcitis & linteaminibus utuntur. Camisas & femoralia de nocte non deponunt, post matutinas ad cubacula revertentes, causa recreationis dormiunt. Novem lectionum numerum in nocturno officio non excedunt: tribus diebus in hebdomada carnes edunt: pisces, ova, caseum in refectorio diebus aliis manducant. Hæc fusius allegare placuit, ut pateret, quodnam fuerit Regularium Canoniorum institutum a Templariis observatum. Albericus in Chronico apud Natalem Alexandr. existimavit, Templariis regulam Augusti-

ni

ni in Synodo Trecenti fuisse præscriptam: quod recte infitiat *Natalis*, quia peculiarem ipsis regulam Trecentes Patres tradiderint observandam. Tantum addo, Templarios in primordio instituti, consilio & autoritate Hierosolymitani Patriarchæ, professos esse, more Canonico-regularium se victuros; istos vero Augustini regulam habuisse.

§. 20.
Fabula de
Augustini
regulâ.

Quod ad *Augustini regulam* at-
tinet, vetus est fabula a Monachis
ad gloriam ordinis conficta, pium
hunc Hipponensis Ecclesiæ Docto-
rem certum fratribus præscripsisse
vivendi modum; sed quam ridet E-
rasmus, nec Polydorus Vergilius
credere potuit. Capita ejus regulæ,
qui volet, legere poterit in Hospi-
niani hist. de Orig. Monach. l. 6. c. 2.
Vixit quidem Augustinus cum Theo-
logiæ studiosis, qui deinde aucti re-
rum sacrarum notitia Hipponensi
aliisve Ecclesiis, rogantibus Episco-
pis, dati fuere ministri, sed ut docti
ob-

observarunt, neque secundum aliam, quam Apostolorum regulam vixisse, Possidonius scribit.

Ceterum *vota*, quibus se more Canonorum Regularium obstrinxere, erant paupertatis, cœlibatus & obedientiæ. *More Canonorum Regularium in obedientia & castitate, & sine proprio militaturi summo Regi*, Jac. de Vit. hist. Hier. c. 65. Et *Bernhardus* Exhort. ad mil. c. 5. *Honorant certatim Dei templum sedulis & sinceris obsequiis, jugi in eo devotione immolantes, non quidem veterum ritu pecudum carnes, sed vere hostias pacificas, fraternam dilectionem, devotam subjectionem, voluntariam paupertatem.* Est autem Clericorum Monachorumque tergemina paupertas: *Altissima*, quando nec in proprio, nec in communi quicquam possidemus, nec agros, nec domum, nec redditus, nec pecora, nec vestimenta, nec libros, nec rei supellectilis quic-

§. 21.
Templari-
riorum
tria vota.
Paupertas
triplex.

quicquam: *Media*, qua nihil quidem proprii, quædam tamen in communi possidemus, ut libros, vestimenta, & victum quotidianum; & denique *Infima*, cum aliqua & propria & communia, sed ea tantum, quæ ad victum & cultum naturalis necessitas exigit, habere licitum est, ut vestimenta, libros, stipendia, fundos & agros aliquot, & cetera, quæ ad tuendam vitam pertinent. Atque mediam ab initio professi sunt Templarii paupertatem, quippe qui proprii nihil habentes stipe collecta se primum sustentarunt, mox autem immensas, ut infra audiemus, divitias acquisiverunt, stultam superstitiosis hominibus liberalitatem exercentibus.

§. 22.
*Votum
 paupertatis Hieronymi etate
 factum.*

Voluntariæ paupertatis votum jam Paula, Romana fœmina vovit apud Hieron. l. 3. Epist. 8. nam *testem invocabat Deum, se hoc habere voti, ut mendicans ipsa moreretur, ut unum nummum filia non dimitteret,*

☪

Et in funere suo aliena sindone involveretur. --- Denique consecuta est, quod optabat, Et in grandi aere alieno filiam dereliquit, quod hucusque debens non suis viribus, sed Christi se confidit misericordia reddituram. Ipse passim Hieronymus eos, qui bonis suis renunciant, ceu perfectos laudat. Quod autem asseris, melius eos facere, qui utuntur rebus suis, Et paulatim fructus possessionum suarum pauperibus dividunt, quam illos, qui possessionibus venundatis, semel omnia largiuntur: non a me eis, sed a Domino respondebitur: si vis esse perfectus, vade Et vende omnia, quæ habes, Et da pauperibus, Et veni, sequere me, l. 2. c. Vigilant. Similia habet l. 2. Epist. 6. 16. 20. 23.

Paupertatem comitari debuit *cælibatus*, quem glorioso *castitatis* nomine insigniverunt, statum cum virtute confundentes. Et certe prima jam Christianæ Ecclesiæ ætate ex
utro-

§. 23.
Voti cælibatus origo.

utroque sexu quosdam non modo commoditatis gratia, sed & sanctitatis opinione, a matrimonio se continuisse, vel continentiam eam suavisse, apparet ex iis, quæ Paulus I. Cor. 7. cap. fuse de hoc argumento disputat. Quare & pronunciat, *servatum iri fæminam, si manserit in fide, & charitate, & sanctimonia cum modestia* διὰ τῆς τεκνογονίας, I. Tim. 2: 15. *non obstante liberorum partu*, quam esse vim præpositionis διὰ loca similia docent, ut Rom. 2: 27. *condemnabit te τὸν διὰ γράμματος καὶ περιτομῆς παραβάτην νόμου, qui legis es transgressor, etsi scriptam acceperis legem, & circumcisus sis.* Rom. 4: 11. *ut esset Pater omnium credentium* δι' ἀκροβυστίας, *non obstante præputio* I. Petr. 3: 20. *in qua servata pauca, i. e. octo animæ* δι' ὕδατος, *non obstante diluvio, mediis in aquis.*

§. 24.
Commen-
dati a Pi-
nyto &c.

Labente post ad finem seculo II.
Pinytus Gnosiorum Episcopus absti-
nen-

nentiam a conjugio commendavit. Quam ob rem Dionysius Corinthiorum Episcopus, Soteris Romani æqualis, epistola ipsum monuit, *μη βαρὺ φορτίον ἐπάναγκες τὸ περὶ ἀγγελίας τοῖς ἀδελφοῖς ἐπιτιθέναι, τῆς δὲ τῶν πολλῶν κατασοχάζεσθαι ἀσθενείας. Ne grave servanda castitatis onus necessario fratribus imponat, sed multorum sese imbecillitati attemperet.* At Pinytus respondens θαυμάζει μὲν καὶ ἀποδέχεται τὸν Διονύσιον, ἀντικαρακαλεῖ δὲ σεβρότερας ἢ δὴ ποτὲ μεταδιδόναι τροφῆς, τελειότεροις γράμμασιν εἰσαῦθις τὸν ὑπ' αὐτῶ λαὸν ὑποθρέψαντα, ὡς μὴ διατέλῃς τοῖς γαλακτώδεσιν ἐνδιατρίβοντες λόγοις τῇ νηπιώδει ἀγωγῇ λάθοιεν καταγυράσαντες. *Suscipit quidem ac laudat Dionysium, verum hortatur vicissim, ut jam solidiore cibo tradito populum sibi concreditum perfectioribus literis pascat, ne perpetuo lacteis sermonibus immorantes, in puerili institutione negligenter consenescant.* Euseb. hist. Eccles. l. 4. c. 23.

C

Quæ

S. 25.
Lactantio.

Quæ Lactantius Instit. l. 6. c. 23. hanc in rem habet, omnino merentur addi. Nec vero (scribit ille) aliquis existimet, difficile esse frenos imponere voluptati, eamque vagam & errantem castitatis pudicitiaque limitibus includere, cum propositum sit hominibus eam vincere, ac plurimi beatam atque incorruptam corporis integritatem retinuerint, multique sint, qui hoc cœlesti genere vitæ felicissime perfruantur. Quod quidem Deus non ita fieri præcepit, tanquam adstringat, quia generari homines oportet, sed tanquam sinat. Scit enim quantam his affectibus imposuerit necessitatem. Si quis hoc, inquit, facere potuerit, habebit eximiam incomparabilemque mercedem. Quod continentia genus quasi fastigium est, omniumque consummatio virtutum, ad quam si quis eniti eluctarique potuerit, hunc servum Dominus, hunc discipulum Magister agnoscet,
hic

hic terram triumphabit, hic consimilis erit Deo, qui virtutem Dei cepit.

Sed quod hactenus in Christianorum fuit arbitrio relictum, paulatim abiit in præceptum, & cælibatus lege adstringi cæpere non modo clerici Monachique omnes, sed & laici, qui virginitatis votum fecerant. Disertus est hac de re Synodi Eliberinæ anno Æ. C. 305. celebratæ canon 33. *Placuit in totum prohibere Episcopis, Presbyteris, Diaconis ac Subdiaconis positis in ministerio, abstinere se a conjugibus suis, & non generare filios. Quod quicumque fecerit, ab honore clericatus exterminetur.* Et Synodi Ancyranae quam Cabassutius ad ann. 314. refert, canon 19. sancit:

§. 26.
Præcepti
autem ævo
posteriore.

ὅσοι παρθεναὶ ἐπαγγελόμενοι, ἀθετοῦσι τὴν ἐπαγγελίαν, τὸν τῶν διγάμων ὄρον ἐκπληρώσωσαν. Quicumque Virginitatem profitentes professionem suam reddunt irritam, ii bigamorum definitionem

impleant, qua scilicet non nisi elapso anno ad sanctorum communionem sunt admissi. In Concilio Niceno visum erat Episcopis novam legem in Ecclesiam inducere, ut quicumque in sacrum ordinem allecti essent, i. e. Episcopi, presbyteri, & diaconi, ab uxorum quas cum laici essent, matrimonii jure sibi sociaverant, concubitu abstinerent. cumque hac re in medium proposita, singulorum sententiae rogarentur, surgens in medio Episcoporum confessu Paphnutius, vehementer vociferatus est, non esse imponendum Clericis & Sacerdotibus grave hoc jugum: honorabiles nuptias & torum immaculatum esse dicens; ne ex nimia severitate damnum potius inferrent Ecclesiae. neque enim omnes ferre posse tam districtae continentiae disciplinam. ac forsitan inde eventurum esse, ut cujusque uxoris castitas minime custodiretur. castitatem autem vocabat congressum viri cum

cum

cum uxore legitima. Socrat. hist. Eccl. l. I. c. II. Siritius autem Romanam ad sedem anno 385. euectus, cum Monachos Virginesque propositum non servantes, tum clericos vel Ministros, a conjugum usu non abstinentes, gravi Epistola ad Himerium Tarraconensem Episcopum data notavit, eamque repetiit Innocentius I. qui anno 402. post Anastasium Siritio successit. Sic enim inter cetera Innocentius ad Exuperium Tholosanum Episcopum scribit: *Proposuisti, quid de his observari debeat, quos in Diaconi ministerio, aut in officio presbyterii positos, incontinentes esse aut fuisse, generati filii prodiderunt. De his & divinarum legum manifesta est disciplina, & beatæ recordationis viri Siritii Episcopi monita evidentia commearunt, ut incontinentes in officiis talibus positi, omni Ecclesiastico honore privarentur, nec admittantur ad tale ministerium.*

quod sola continentia oportet impleri. Arelatensis porro Concilii II. quod nonnulli ad tempora Siritii referunt, Cabassutius autem habet 452. decretum II. statuit: *assumi aliquem ad Sacerdotium non posse in vinculo conjugii constitutum, nisi fuerit promissa conversio.* Et cap. 33. *De puellis quæ se voverunt Deo, & præclari nominis decore floruerunt, si post 25 annos ætatis ad terrenas nuptias sponte transferint, id custodiendum esse decrevimus, ut cum his, cum quibus se obligaverint, communione priventur, ita ut eis postulantis pœnitentia non negetur, cujus pœnitentiæ communicatio multo tempore differatur.* Ita canon 16. Concilii Chalcedonensis anno 430. habiti decernit: *παρθένον ἀναθεῖται ἑαυτὴν τῷ δεσπότῃ θεῷ, ὡσαύτως καὶ μονάζοντας, μὴ ἐξείναι γάμῳ προσμιλεῖν. εἰ δὲ γε ἐνυθεῖεν τῷ το ποιῶντες, ἔξωσαν ἀκοινωνητοί.* *Virginem quæ se Domino Deo dedicavit, similiter*

militar & Monachos, non licere matrimonio conjungi. Sin autem hoc fecisse inventi fuerint, sint excommunicati. Vid. Synodi Turon. II. canon. xi. xv. & Toletanæ IX. canon. x. & forte his omnibus antiquiores Apostolorum vi. xvii. xxvii. Interim quicquid de Clericorum Monachorumve continentia statuendum sit, fateri tamen oportet, cælibatum cum militari Templariorum vita melius longe quam matrimonium convenisse.

Tertio denique sacri milites nostri fecere votum obedientiæ Hierosolymitano Patriarchæ præstandæ, imitati Monachos qui Abbati, vel Clericos qui Episcopo suo alterive præposito parebant. *Præpositum monasterii timeas ut Dominum, diligas ut Patrem; credas tibi salutare quicquid ille præceperit, nec de majoris sententia judices, cujus officii est obedire, & implere quæ jussa sunt, dicente Moyse: Audi*

S. 27.
Votum obedientium.

Israël & tace. Hieronymi est admonitio l. 2. Epist. 15. De Monachis Orientalibus Sulpicius Severus Dial. 1. c. 17. *Præcipua*, ait, *ibi virtus & prima est obedientia, neque aliter adveniens ad monasterium Abbatis suscipitur, quam qui tentatus prius fuerit & probatus, nullum unquam recusaturus quamlibet arduum ac difficile, indignumque toleratu Abbatis imperium.* Mox subjungit mirabile duorum monastici ordinis candidatorum exemplum, quorum unus jubente Magistro medias ardentis clibani flammam intravit illæsus, alter vero aridæ virgæ solo fixæ irriguam per biennium ministravit aquam, e Nilo flumine per duo fere millia petitam, propriisque humeris quotidie convectam, donec tandem anno tertio floreret: c. 18. 19. *Magne Deus!* quantum non gloria tua inter mortales caperet incrementum, si ad sancta, ad justa, ad salutaria præcepta

cepta tua exequenda tam essemus
alacres tamque prompti & firmi,
quam fuere morigeri, in rebus etiam
temerariis & durissimis faciendis,
miselli homines, quos stulta super-
stitio iniquis injustisque magistris
mancipaverat? Quin tu, Domine,
da quod jubes, & jube quod vis!
Lex tua sapiens & salutaris est, ju-
gum tuum facile, & onus tuum
levé. At suo loco memorabitur, ci-
to fatis Templarios Patriarchæ Hie-
rosolymitani se imperio subtra-
xisse.

Officium quod in primis Patriar-
cha cæterique Episcopi ab iis exige-
bant, erat, ut diximus, terræ fan-
ctæ ab incurfantibus barbaris vindi-
catio, & peregrinantium ab insidiis
eorum & latrociniis defensio, qua
de magnifica satis verba sunt *Bern-
hardi* in Exhort. ad milit. c. I. *No-
vum* (ait is) *militiæ genus ortum
nuper auditur in terris, & in illa
regione, quam olim in cruce præ-*
C 5 *sens*

§ 28.
Templario-
rum offi-
cium, &c.

sens visitavit Oriens ex alto, ut
unde tunc in fortitudine manus sua
tenebrarum principes exturbavit,
inde & modo ipsorum satellites, fi-
lios diffidentiae in manu fortium
suorum dissipatos exterminet, fa-
ciens etiam nunc redemptionem
plebis suae, & rursum erigens cor-
nu salutis nobis in domo David
pueri sui. Et Jac. de Vitriaco hist.
Hieros. c. 65. Procedente (scribit)
tempore cum omnibus mundi parti-
bus divites & pauperes, juvenes
& virgines, senes cum junioribus
loca sancta visitaturi Hierosolymam
pergerent, latruncali quidam &
raptores, & viarum publicarum
praedatores, incautis peregrinis in-
sidentes, multos ex ipsis spolia-
bant, quosdam autem trucidabant.
Quidam autem amabiles & devoti
milites charitate ferventes, mundo
renunciantes, & Christi se servi-
tio mancipantes, in manu Patri-
archae Hierosolymitani professione

Et voto solemnī se adstrinxerunt, ut a predictis latronibus Et viris sanguinum defenderent peregrinos, Et stratas publicas custodirent; more Canoniorum Regularium in obedientia Et castitate, Et sine proprio militaturi summo Regi. Reversi ex oriente voto Monachorum defenderunt monasteria & ipsorum prædia adversus potentiorum latrocinia. Petrus Abbas Cluniac. Epist. 26. l. 6. Nobilis vir Dominus Humbertus de Bullojoco nuper a partibus transmarinis veniens ad partes nostras rediit, Et cum immensa exultatione ab omni illa terra susceptus est. -- gaudebant Clerici, gratulabantur Monachi, plaudabant rustici: totusque adjacantium nobis Ecclesiarum chorus velut quoddam novum canticum resonabat. E converso raptores dolabant, Ecclesiarum pervasores, monachorum, pauperum, viduarum orphanorum, atque ignobilis nec se
 suis

suis viribus defendere prævalentis vulgi deprædatores, imo oppressores gemebant. - - - Vice Comitum Matiscensem, terræ nostræ matutinum, vespertinum, atque nocturnum lupum ita subegit, ut jure quantum ad hoc pertinet, cum justo Iob dicere possit: conterebam molas iniqui, & de dentibus illius aufereram prædam. hoc & de multis aliis, & cis Ligerim, & ultra Ligerim positis, parvissimo, h. e. ex quo rediit tempore fecit. - - sed forte dicitis: contra Paganos, non contra Christianos arma sumimus. Sed quis magis a vobis vel a vestris impugnandus est, Deum nesciens paganus: aut ipsum verbis confitens, & factis contra eum dimicans Christianus? Hocce tamen præsidium Monachis non ex vi regulæ suæ, sed suoapte arbitrio Templarii tulerunt.

S. 29.
Officii
fructus.

Officium istud militibus nostris Patriarcha & Episcopi cæteri, Tyrio

rio

rio teste, injunxere ad consequendam peccatorum remissionem, quam partim de condonatione pœnarum ab Ecclesia junctarum, partim de iræ divinæ, crimina prementis, placatione intelligere licet. Matth. Paris. p. 67. *prima eorum professio erat, ut in remissionem peccatorum suorum, vias & itinera ad salutem peregrinorum contra latronum insidias conservarent.*

Solebat quippe Ecclesia ad coërendam peccandi licentiam, prolapsis in scelera definitas canonibus imponere pœnas, quas qui pertulit, satis Ecclesiæ fecit, peccatique est veniam nactus. Hinc August. ad Laurent. c. 65. *Recte constituuntur ab his, qui Ecclesiæ præsunt tempora pœnitentiæ, ut fiat etiam satis Ecclesiæ, in qua remittuntur ipsa peccata.* Vid. Synodi Ancyranæ cap. 4. & seqq. Sic Innocentius I. cap. 7. decret. monet: *De pœnitentibus vero qui sive ex gravioribus*

§. 30.
Satisfactio
Canonica.

bus

bus commissis, sive ex levioribus pœnitentiam gerunt, si nulla interveniat aegritudo, quinta feria ante Pascha eis remittendum Romanæ Ecclesiæ consuetudo demonstrat. Cæterum de pondere æstimando delictorum Sacerdotis est judicare, ut attendat ad confessionem pœnitentis, & ad fletus atque lacrymas corrigentis, ac tum jubere dimitti, cum viderit congruam satisfactionem. Concilium Toletanum III. can. xi. Quoniam comperimus per quasdam Hispaniarum Ecclesias non secundum canones, sed sædissime pro suis peccatis homines agere pœnitentiam, ut quoties peccare libuerit, toties a presbyteris se reconciliari exposculent, & ideo pro coërcenda tam execrabili præsumptione, id a sancto Concilio jubetur, ut secundum formam canonum antiquorum detur pœnitentia, h. e. ut eum prius, quem sui pœnitet facti, a communione suspen-

suspensum faciat inter reliquos pœnitentes ad manus impositionem crebro recurrere. Expleto autem satisfactionis tempore, sicuti sacerdotalis contemplanatio probaverit, eum communioni restituat.

Deinde autem precibus, jejuniis & eleemosynis, imo & religiosis peregrinationibus, peregrinantium a latronibus defensionibus, aliisque operibus molestis aut cum periculo conjunctis tributa virtus est peccata expiandi, dictatasque in Dei ipsius foro pœnas avertendi. August. ad Laur. c. 70. *Per eleemosynas de peccatis præteritis est propitiandus Deus. Et c. 72. Multa itaque sunt genera eleemosynarum, que cum facimus, adjuvamus ut dimittantur nobis nostra peccata. De precibus c. 71. De quotidianis autem levibusque peccatis, sine quibus vita hæc non ducitur, quotidiana oratio fidelium satisfacit. Hieron. l. I. Epist. 25. Pro facinoribus meis*
ad

S. 31.
 Media remissionis peccatorum consequenda secundum Veteres.

ad eam solitudinem commigravi, quæ Syriam juncto Barbaria sine disternat. Egregie quidem Dal-læus l. 7. de pœnis & satisf. disputat, minime idem cum Romana Ecclesia sensisse de hoc argumento veteres, etsi eodem sint usi sermone: tamen credere haud possum, fuisse ab iis doctrinam de justitia peccatoris in foro Dei ample satis intellectam, populoque Christiano clare ac distincte traditam; quin existimo, hac ipsa de causa præcipuum istud religionis caput sequioribus seculis & ignorari & corrumpi superstitione & involvi erroribus facile potuisse, quia post Apostolorum obitum neque frequenter satis, neque plene & perspicue sit Ecclesiæ propositum.

§. 32.

*Templario-
rum mode-
rator Pa-
triarcha
Hierosoly-
mitanus.
Patriar-*

Ad declaratum usque huc officium præstandum votumque servandum Templarios obstrinxit maxime *Patriarcha Hierosolymitanus*, cui sese ab initio submisere. Grande est Patriarchæ nomen, LXX Interpretibus

bus familiare, atque originis virtute ^{charum} τῆς πατρῆος ἀρχοντα, tribus seu familiae ^{nomen &} principem notat. Ita Paulus Abrahamum Hebr. 7: 4. Stephanus duodecim Jacobi filios Act. 7: 8, 9. & Petrus Regem Davidem Act. 2: 29. appellat. Judæi deinde post Hierosolymorum excidium longe lateque dispersi, ut quandam conjunctionis speciem servarent, in Oriente viros principes sibi præfecere, quos itidem Patriarchas vocarunt, uti *Du Fresne* in Glossar. *Beveregius* in Annot. in Can. Concil. Nic. & *Suicerus* in Thes. Eccl. monent. Sed circa annum 420. Imperatorum legibus Patriarchas habere vetiti sunt. E Synagoga transit appellatio in Ecclesiam Christianam, & primo quidem sine discrimine Episcopi hoc nomine venerunt, quod ex Nazianzeno & Gregorio Nysseno Cl. *Suicerus* ostendit: postea vero Patriarchæ sunt nominati, οἱ ἐκάστης διοικήσεως ἑξάρχου, docente id ex Macario Ancyrano

D Leo-

Leone *Allatio* l. I. c. 8. de Eccl. Occid. & Orient. consensu. Nempe ut civitates habuere Episcopos, provinciæ Metropolitæ vel Archiepiscopos: sic diœceses, quæ plures continebant provincias, parvere suis Patriarchis. Originem hujus instituti ex Socrate, qui l. 5. c. 4. Patriarchæ nomen primus hoc sensu adhibuit, ad Concilium Constantinopolitanum, anno 381. contra Macedonium congregatum, Viri docti referunt, quippe quod canone secundo jubet, τὰς ὑπὲρ διοίκησιν ἐπισκόπων ταῖς ὑπεροφίοις ἐκκλησίαις μὴ ἐπιέναι, μηδὲ συγχέειν τὰς ἐκκλησίας κλ. *Episcopi ultra diœcesin in Ecclesias extra suos terminos ne accedant, nec Ecclesias confundant* &c. Verum enimvero Concilium Constantinopolitanum hoc canone repetiit modo Synodi Nicenæ decretum, atque illa can. 6. τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατεῖν, *antiquos servare mores* præcipit. Itaque a prima statim Christianæ Ecclesiæ ætate,

tate,

tate, quemadmodum inæqualis erat urbium dignitas, & una caput super alteram efferebat; sic honoratiorum civitatum, præsertim metropoleων, Episcopi cæteros auctoritate & potestate antecellere; tum dignitates brevi peperere ambitionem, ambitio lites & jurgia, alterque in alterius jura, sive honesto titulo acquisita, sive vi & fraude usurpata, occasione data aut quæsitâ invasit: cui malo ut Nicena Synodus obviam iret, sextum septimumque canonem fecit, quibus suos cuique limites fixit. Atque hætenus placent, quæ ad vi. canonem scripsit. Balsamon:

ὁ παρῶν κανὼν καὶ ὁ ζ'. διορίζονται τὰς δ'. πατριάρχας. δηλαδὴ τὸν Ῥώμης, τὸν Ἀλεξανδρείας, τὸν Ἀντιοχείας, καὶ τὸν Ἱεροσολύμων, περὶ γὰρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἑτέροις κανόσι διαληφθήσεται, κατὰ τὰ παλαιὰ ἔθνη τιμᾶσθαι. *Præsens & septimus canon statuunt quatuor Patriarchas, vid. Romanum, Alexandrinum, Antiochensem & Hierosolymita-*

num: de Constantinopolitano enim in aliis canonibus tractabitur, ex antiquis moribus honorari. Nihilominus ignorarunt tum Niceni Patres Exarchi diœcesin, Archiepiscopi, Patriarchæ, - - - recentiores & superbientes titulos, verba sunt Celeb. Spanhemii dissertat. Theol. hist. de can. vi. Concil. Nic. p. i. §. 14. Vid. can. Apost. xxxiv.

τὸς ἐπισκόπος ἐκάσθῃ ἔθνει εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον, καὶ ἡγεῖσθαι αὐτὸν ὡς κεφαλὴν, καὶ μηδὲν τι πράττειν περιττὸν ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης. Episcopus uniuscujusque gentis nosse oportet eum, qui in iis est primus, & existimare eum ut caput, & nihil facere quod sit magni momenti præter illius sententiam. & Synodi Antioch. ix. xiii. qui similier Metropolitanus Episcopi prærogativam asserunt. Erat vero hæc Antiochena Synodus secunda, coacta sub Constantio filio M. Constantini, quinto post mortem patris anno, testantibus Balsa-

mone

monē & Zonara. Concilium Chalcedonenſe, Patriarchas Alexandrinum & Conſtantinopolitanum vocat Ἀρχιεπιſκόπος, can. xxviii. & xxx. Et can. ix. ſupra Metropolitanum ponit τῆς διοικήσεως ἑξάρχον, diœceſis exarchum. Εἰ δὲ καὶ κληρικὸς πρᾶγμα ἔχει πρὸς τὸν ἴδιον, ἢ καὶ πρὸς ἕτερον ἐπίσκοπον, παρὰ τῆ συνόδου τῆς ἐπαρχίας διακρίσθω· εἰ δὲ πρὸς τὸν τῆς ἐπαρχίας μητροπολίτην ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς ἀμφισβητοίῃ, καταλαμβάνετω ἢ ἑξάρχον τῆς διοικήσεως, ἢ τὸν τῆς βασιλευσῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον, καὶ ἐπ' αὐτῷ διακρίσθω. *Si clericus autem cum proprio, veletiam alio Episcopo litem habeat, a provinciæ Synodo iudicetur. Si autem cum ipsius provinciæ Metropolitanò Episcopus vel clericus controversiam habeat, diœceſis Exarchum adeat, vel imperialis urbis Constantinopolis thronum & apud eum litiget.*

Quod ad Patriarcharum attinet numerum, ne de Aquileienſi, Gradensì & Veneto in Occidentali plaga

S. 33.
Numerus.

quicquam dicam, *Socrates* hist. Eccl. l. 5. c. 8. diversos memorat Orientis Episcopos, quos Constantinopolitana Synodus Patriarchæ dignitate auxit. atque de Timotheo Æluo, Ephesiorum Episcopo, testatur *Evagrius* l. 2. c. 6. ἀποδίδωσι

δὲ τῇ Ἐφεσίῳ καὶ τὸ πατριαρχικὸν δίκαιον, ὅτι περ αὐτὴν ἀφεῖλεν ἡ ἐν Χαλκηδόνι σύνοδος.

Reddidit Ecclesia Ephesinae jus Patriarchatus, quod Concilium Chalcidonense ei ademerat. Verum Synodus Trullana, Justiniano Rinotmeto imperante habita, canone xxxvi. nonnisi quinque, & isto quidem ordine, Patriarchas recenset: Romanum, Constantinopolitanum Romano æqualem, Alexandrinum, Antiochenum & Hierosolymitanum.

S. 34.
Episcopi
Hierosoly-
mit. quan-
do facti
Patriar-
chæ.

Hierosolymitanam Ecclesiam diu rectam ab Episcopis fuisse, abunde constat ex *Eusebio*, qui hist. Eccl. l. 4. c. 5. seriem illorum recenset. Et ipsi quidem Hierosolymitani Episcopi parvum Metropolitanum,

Cæ-

Cæsariensi Episcopo, sic tamen ut post eum inter omnes Palæstinæ Episcopos primum locum, sed sine potestate, tenerent, de quo disertus est Nicenus can. VII. ἐπειδὴ συνήθεια κειράτημε, καὶ παράδοσις ἀρχαία, ὡς τὸν ἐν Αἰλία ἐπίσκοπον τιμᾶσθαι, ἔχεται τὴν ἀκολυβίαν τῆς τιμῆς, τῇ μητροπόλει σωζομένῃ τῶ οἰκείῳ ἀξιώματι. *Quoniam obtinuit consuetudo & antiqua traditio, ut qui est in Ælia Episcopus honoretur, habeat honoris consequentiam, sive ut rectius vertit l. c. Celeb. Spanhemius, secundum honorem, metropoli propria dignitate servata.* At quum successu temporis frequentes à Christianis ad Hierosolymam peregrinationes fusciperentur, hujus loci Episcopus in majori quam Cæsariensis honore cœpit esse, caput auctus supra Metropolitanum extollere, debitamque Cæsariensi Episcopo in Palæstinam rapere potestatem, quod anno ccccxxxi. in Synodo Ephesina fecit *Juvenalis*, a Cyrillo Alexan-

drino tum repressus, sed post viginti demum annos in Chalcedonensi perfecit. Nam ea sessione v. Antiocheno duas Phœnicias cum Arabia, Hierosolymitano autem Episcopo tres Palæstinas, eoque & Cæsaream primæ Palæstinæ urbem subjecit. unde Juvenalis loco tertio, atque Thlasio Cæsareensis Episcopus quinto acta Synodi subscripsit. Quomodo secutis temporibus Patriarcha Hierosolymitanus non paucas Ecclesias ab Antiochena sede avulserit, legere est apud *Willb. Tyrium* litis spectatorem, l. 14. c. 11. & seqq. Conf. *Marin. Sanut. Torsell.* part. 7, c. 2. *in civitate sancta Jerusalem, post Jacobum pertica fullonis percussum usque ad tempora Justiniani Augusti, simplices præfuere Episcopi, altioris dignitatis prærogativa nulla fulgentes. procurante enim eodem Augusto facta est patriarchalis sedes, tam Antiochenæ Ecclesiæ quam Alexandrinæ suffraganeis*

neis quibusdam subtractis, istique concessis. Vid. & *Jacob. de Vitr. hist. Hieros. c. 55. 56.*

Atque hæc de Instituto Templariorum sub Patriarchæ Hierosolymitani imperio dixisse sufficiat: nunc quando illud cœperit, videndum est.

S. 35.
Tempus
instituti
Templariorum.

Wilb. Tyrius, proximus iis temporibus scriptor, & post eum *Jac. de Vitriaco* ac *Matth. Paris* referunt ad annum Æ. C. MCXVIII. quo Balduinus II. Balduino I. in regno Hierosolymitano, Calo Johannes Alexio in Imperio Constantinopolitano, Gelasius II. Paschali in sede Romana, & Arnulfo Gormundus natione Francus ex Ambianensi provincia, Genebrardo in Chron. Guarimundus dictus, in Hierosolymitana successit: Germaniam Henrico V. Galliam Ludovico VI. & Angliam Henrico I. regentibus. Hinc emendatur magnum Chronicon Belgicum, in quo legitur, *ordinem incepisse sub anno Domini MCXIX. sub Balduino Rege*

Jerusalem hujus nominis primo.
 Geminum quoque errorem erravit
 Polyd. Vergil. l. 7. c. 5. de Invent.
 rer. scribens: *Templarii milites cir-*
citer annum salutis MCXXVIII,
Pontifice Gelasio II. ut quidam scri-
bunt, Hierosolymis esse cœperunt.
 Etenim dicto anno haud demum cœ-
 pit ipsorum ordo, sed confirmatus
 a Synodo Trecenti fuit, uti jamjam
 audiemus: neque Romanam tenuit
 sedem Gelasius II. decem ante annos
 fato functus, sed Honorius II. Ca-
 lixti II. post obitum Gelasii Romanæ
 Ecclesiæ præfecti successor. Quare
Antoninus Florentinus apud Ho-
 spinianum & Wolfium in lect. me-
 mor. originem Templariorum ad an-
 num MCXXIII. referat, dicere non
 habeo.

S. 36.
 LOCUS.

Locum, in quo primum egere,
 nomen indicat. Nam *quia juxta*
templum Domini in palatio regio
mansionem habebant, fratres mi-
litiæ templi dicuntur, verba sunt
 Ty-

Tyrii, Scil. iis quoniam neque Ecclesia erat, neque certum habebant domicilium, Rex in palatio, quod secus templum Domini ad australem habet partem, eis ad tempus concessit habitaculum. Canonici vero templi Domini plateam, quam circa prædictum habebant palatium, ad opus officinarum certis quibusdam conditionibus concesserunt, l. 12. c. 7. Eadem refert Jacob. de Vitriaco hist. Hierosol. c. 65. & Matth. Paris Tyrii fere verba exscripsit. Volaterr. l. 21. narrat, a Rege & Templi Abbate impetravisse, ut in parte adium ipsius templi eis habitare liceret, quod ex eo retinuit Polyd. Virgil. l. c. confirmatque Bernhardus Exhort. ad mil. c. 5. Est vero (ait) templum Hierosolymis in quo pariter habitant, antiquo & famosissimo illi Salomonis impar quidem structura, sed non inferius gloria. - - Ornatur tamen hujus quoque facies templi, sed armis, non gemmis

mis: ¶ pro antiquis coronis aureis, circumpendentibus clypeis paries operitur: pro candelabris, thuribulis atque arceolis, domus undique frenis, sellis ac lanceis communitur. Plane his omnibus liquido demonstrantibus, eodem pro domo Dei milites fervere zelo, quo ipse quondam militum Dux vehementissime inflammatus, armata illa sanctissima manu non tamen ferro, sed flagello, quod fecerat de resticulis, introivit in templum, negociantes expulit, nummulariorum effudit æs, ¶ cathedras vendentium columbas evertit, indignissimum iudicans, orationis domum huiusmodi forensibus infestari. Tali proinde sui regis permotus exemplo, devotus exercitus multo sane indignius, longeque intolerabilius arbitrans, sancta pollui ab infidelibus quam a mercatoribus infestari, in domo sancta cum equis ¶ armis commoratur, tam ab ipsa quam a cæteris

*cæteris sacris omni infidelitatis spurca & Tyrannica rabie propulsata: ipsi in ea die noctuque tam honestis quam utilibus officiis occupantur. Hæc Bernhardus, quæ allegavi integra, ut quo ornatu templum instruxerint, simul appareret. Cæterum a templo Hierosolymitano, quod incolebant Templarii, alias quoque in Gallia & Anglia illorum ædes *Templi* habuisse nomen, ex historiis constat. Ita Henricus III. Anglorum Rex quum Ludovicum IX. ex Oriente reducem anno 1254. inviseret, Parisiis in Templo est hospitatus. Matth. Paris p. 899. *Elegit dominus Rex Angliæ pro hospitio vetus templum, quia numerosus ejus erat comitatus. Et in eodem veteri templo ædificia sunt cuidam numeroso exercitui sufficientia ac competentia. quia cum Templarii omnes cismontani, temporibus ac terminis suis ad generale eorum capitulum conveniunt, hospitia**

spitia ibidem inveniunt competentia. oportet enim quod in una curia quiescant, quia de nocte sua contractant in capitulo negotia. Idem p. 973. Similiter Londini apud novum templum thesaurus maximus, de cuius quantitate audientes mirabantur; quem reposuerant Pictavenses memorati, licet contradicentes reniterentur Hospitalarii, captus est.

§. 37.
Post Hierosolymas
destructas
condita
Ælia.

Antequam autem hinc pergamus, oportet reparatæ cum templo urbis Hierosolymorum historiam paulo altius repetere, quandoquidem Titum Imperatorem Romanum subvertisse ea funditus & incendio vastasse, e Romanarum Judaicarumque rerum monumentis constat. Diferte enim *Iosephus* l. 7. de bell. Jud. c. 1. Κελεύει Καῖσαρ ἤδη τὴν τε πόλιν ἅπασαν, καὶ τὸν νεῶν καταστῆσαι. *Jubet Cæsar omnem omnino urbem, ipsumque templum funditus evertre: & postquam a ruina tres excep-*

pit

pit tures cum muri urbem cingentis parte, subjungit: τὸν τε ἄλλον ἅπαντα τῆς πόλεως περίβολον ἕτως ἐξωμάλισαν ὁ κατασκάπτοντες, ὡς μηδὲ πώποτ' οἰκηθῆναι τίσιν ἂν ἔτι παρῴσχειν τοῖς προσελθῶσι.

reliquum autem totum civitatis ambitum ita complanavere diruentes, ut qui ad eam accederent, unquam habitatam fuisse vix crederent.

Equidem post istam Hierosolymorum *κατάσκαψιν* nonnulla domicilia eo in loco, quo antea urbs steterat, cum parvulo templo & Synagogis aliquot a Christianis & Judæis extracta fuisse, citatus a Beveregio *Epiphanius* in l. de mens: & pond. docet: sed ea quoque demolitus est *Ælius Adrianus*, quum Judæos in Palæstina duce Barchocheba tumultuantes anno Christi 132. perdomaret, & novam in vicinia condidit urbem, quam de nomine suo *Æliam* vocavit, Judeos tamen omni regione Hierosolymitana lege exclusos incolere non permisit, teste *Euseb.*
 hist.

hist. Eccles. l. 4. c. 6. & *Paulo Dia-*
ac. hist. misc. l. 10. c. 9.

§. 38.
In loco vi-
cino.

Observandum hic est, Æliam non
iisdem, quibus Hierosolyma, ste-
tisse vestigiis, sed quædam loca urbis
sanctæ ambitu olim comprehensa,
uti fuit mons Sion, extra Æliam ja-
cuisse: e contrario alia mœnibus
Hierosolymorum quondam exclusa,
tunc ab Adriano inclusa fuisse. Abul-
pharajus dynast. VII. p. 76. *Hoc an-*
no prodiit Hierosolymis quidam,
nomine Bencochab (filius stellæ)
qui Judæos seduxit, prætendens se
a cælo instar stellæ descendisse, quo
ipso a servitute Romanorum libe-
raret, quem eorum multi secuti
sunt; cujus rei nuncio ad Adria-
num delato, misit ille copias, quæ
ipsum interfecerunt, & expugnatis
Hierosolymis Judæos perdiderunt,
urbemque Hierosolymitanam peni-
tus diruerunt, NB. prope eam ex-
tructa urbe, quam Æliam Adria-
ni appellarunt, in qua alienigenas
col-

collocarunt, jussitque Adrianus præcidi aures Judæorum superstitionibus, atque hanc iis legem indicxit, ne quis vel e longinquo Hierosolyma intueretur. Adde quæ habet *Wilh. Tyr.* disertiora l. 8. c. 2. cumque prius in clivo sita esset præcipiti, ita ut in Orientem partim, partim in Austrum tota devexa respiceret, in latere tam montis Syon, quam Moria constituta, ut solum templum & præsidium, cui nomen Antonia erat, in sui haberet fastigio, & parte superiore; ab eodem Imperatore in montis verticem tota translata est, ita ut Dominicæ passionis & resurrectionis locus, qui prius extra urbem fuerat, urbe reedificata intra murorum ambitum clauderetur.

Quod Abulpharajus aliique auctores testantur, Adrianum Judæos Æliæ prohibuisse aditu, non modo de iis, qui religione erant Judæi, intelligendum est, sed ad integram ex-

E

ten-

§. 39.
Sed nullis
e Judaica
natione ori-
undis
habitari
permissa.

tendere oportet nationem, ipsosque ad Christianos Judaïca stirpe progenitos. Neque enim verum est, quod Orosius l. 7. c. 13. & qui illum exscripsit Paul. Diac. hist. misc. l. 10. c. 9. habet, Adrianum *Christianis tantam civitatem permisisse*, siquidem Eusebio teste l. c. Imperator peregrinis eam nationibus implevit, e quibus tamen nonnullos Christiana coluisse sacra haud infitiamur. Id confirmat Sulpic. Sever. hist. Eccles. l. 2. c. 31. *Quia Christiani ex Judæis potissimum putabantur, namque tum Hierosolymæ nonnisi ex circumcissione habebat Ecclesia sacerdotem, militum cohortem custodias in perpetuum agitare jussit [Adrianus] quæ Judæos omnes Hierosolymæ aditu arceret. Quod quidem Christianæ fidei proficiebat, quia tum pene omnes Christum Deum sub legis observatione credebant. Nimirum id Domino ordinante dispositum, ut legis servitus a libertate fidei atque Ecclesia tolleretur.* Quin

Quin Ecclesiæ in Ælia ex aliis gen-
 tibus collectæ, quæ Marcum habuit
 primum Episcopum, Adrianus cum
 incolis a Doctrina Christi alienis,
 quibuscunque potuerunt modis, æ-
 gre fecere. Idem enim Sulpicius l. c.
Adrianus, ait, *existimans se Chri-*
stianam fidem loci injuria perem-
pturum, & in templo ac loco Domi-
nicae passionis Dæmonum simula-
cra constituit. Et Euty chius Patri-
 archa Alexandrinus, qui post me-
 dium vixit seculum ix. in Annal.
 part. i. p. 355. *Impleta autem sunt*
Hierosolyma (Æliam putat) Græcis,
qui cum Christianos fimetum istud
sub quo erat sepulcrum, & crani-
um adire atque ibi preces fundere
viderent, eos hoc facere prohiben-
tes, super fimeto templum Veneri-
dicatum struxerunt. Eadem refert
 ante Euty chium Sozomenus. l. 2.
 c. i.

S. 40.
 Et Ecclesiæ
 ex aliis gen-
 tibus colle-
 ctæ iniqua.

Quum autem lapsu temporis in
 Palæstinam, & præsertim ad sepul-
 crum

S. 41.
 Tandem
 Hierosoly-
 ma dicta.

E 22 IV crum

crum Domini, creberrimæ instituerentur peregrinationes, Æliæ Episcopi caput hac occasione reliquos supra Palæstinæ Episcopos efferentes, audire *Hierosolymitani*, & peregrinantes ipsi *Hierosolymas*, non Æliam visitasse credi voluere: quo factum est, ut structa ab Adriano urbs modo Hierosolyma, modo Ælia nominaretur, quod posterius nomen suo adhuc tempore in usu fuisse, Eutychius l. c. testatur. Atque ista quidem eo nosse iuvat, ut si qua veterum prophetarum oracula Judaicæ genti ad Regem Davidem ultimo tempore convertendæ spem faciant reparandæ Hierosolymæ, nondum ea esse impleta intelligamus. nam Jerusalem *ἔσαι πατεμένη ὑπὸ τῶν ἐθνῶν, ἄχρι πληρωθῶσι καιροὶ ἐθνῶν, calcata erit a gentibus, donec impleantur tempora gentium*, Luc. 21: 24. Vid. eruditissime de Hierosolymorum eversione & reparatione differentem *Beveregium* in Annot. in Nicen. Syn. can VI. & VII. Quod

Quod ad extractum in Ælia templum attinet, diversa ejus diverso tempore fata fuerunt. Nam anno Christi 326, *Helena mater principis Constantini, quæ Augusta cum filio conregnabat, cum Hierosolymam agnoscere concupisceret, re-
perta ibi idola ac templa protrivit: mox usa regni viribus basilicam in loco Dominicæ passionis & resurrectionis & ascensionis constituit, Sulpic. Sever. l. 2. c. 33. At anno 363. Julianus imperii sui memoriam magnitudine operum gestiens propagare, ambitiosum quondam apud Hierosolymam templum, quod post multa & interneciva certamina, obsidente Vespasiano, posteaque Tito, ægre est expugnatum, instaurare sumtibus cogitabat immodicis: negotiumque maturandum Alypio dederat Antiochensi, qui olim Britannias curaverat pro præfectis. Cum itaque rei fortiter idem instaret Alypius, juvaretque provincie*

E 3   rector,

S. 42.
Fatum
templorum
Ælia con-
ditorum ab
Helena,
Juliano.

*rektor, metuendi globi flammaram
prope fundamenta crebris assulti-
bus erumpentes, fecere locum exu-
stis aliquoties operantibus inaccessi-
sum: hocque modo elemento desti-
natus repellente cessavit inceptum,*
Ammian. Marcell. l. 23. c. 1. Vid.
Socrat. l. 3. c. 17.

S. 43.
Eudocia.

Feliciores successu anno 438. Eu-
dokia Theodosii junioris uxor Hiero-
solymsis, quo se iubente marito
solvendi voti gratia contulerat, mo-
nasteria extruxit, mœnia reparavit
& pulciora fecit, atque extra ur-
bem templum memoriæ Stephani
Martyris primi dicatum statuit, uti
legere est apud *Evagr. hist. Eccl. l.*
1. c. 21. 22. & Socrat. l. 7. c. 47.
Sed Cosroës II. Persarum Rex anno
Æ. C. 615. imperante Hieraclio e-
vertit iterum vastavitque, & *urbe
sancta effracta hostiliter in ea tri-
ginta sex civium millia gladio pe-
rimens, crucem Dominicam, &
loci ejusdem Episcopum Zachariam*
cum

cum residuo populi tam urbis quam regionis univ[er]sae secum transtulit in Persidem, Willh. Tyr. l. I. c. 2. Paul. Diac. l. II. c. 5. Tamen anno 629. Heraclius de Perside victor reversus *crucem Domini inde reportavit cum gloria*, & per Modestum, quem Hierosolymis ordinaverat Episcopum, *Ecclesiarum ruinas, quas Cosroës dejecerat, in priorem statum datis sumptibus necessariis reformari præcepit*. Paul. Diaconus memorat Zachariam restitutum, l. 18. c. 53. Conf. Amoin. de gest. Franc. l. 4. c. 21.

Paulo post, anno scil. Christi 645. §. 44.
Omaro. & Constantis Imperatoris secundo, Omar, tertius a Muhammede, & primus Credentium dictus Imperator, Hierosolymas occupavit, modicisque incolis, quos fecit tributarios, & Episcopum habere, & dejectum templum reparare, & religionem Christianam libere conservare permisit, in Muhammedanorum ve-

ro usum, eo ipso loco, quo famigeratissimum steterat Judæorum templum, aliud condidit. Quum enim noluisset Christiana in æde Hierosolymis fundere preces, ne hoc argumento sibi illam digresso ipso vendicarent Turci, a Sophronio fœderis jure locum petiit, in quo templum extrueret, Tum Patriarcha: *Ego, inquit, locum Imperatori fidelium concedam, in quo templum extruat (cui extruendo Græcorum Imperatores impares fuere, videl. Petram in qua Deus Jacobum allocutus est, quam appellavit Jacobus portam, cæli, Israëlita autem Sanctum Sanctorum. Estque ipsa in terræ medio fuitque Sacrarium Israëlitis, qui magna ipsum in veneratione habent, atque ubicunque fuerint inter orandum facies suas ad ipsum conuersas) hac conditione ut mihi Syngrapham scribas, ne intra Hierosolyma extruatur præter illud adoratorium. Scripsit ergo Omar Ebnol*

not Chetabi hac de re Sygrapham, quam ipsi tradidit. Siquidem cum Romani Christianam religionem amplexi essent, adificaretque Helena, Constantini mater, Hierosolymis Ecclesias, fuerunt Petrae locus ipsique adjacentia vastata, ideoque relicta. Petrae autem pulverem iniecerant, adeo ut super ipsam grande esset sterquilinium, ideoque ipsam neglectum habuerunt Romani, neque ipsi eum, quem solebant Israëlitæ, honorem detulerunt, neque supra ipsam Ecclesiam struxerunt, eo quod dictum sit a Domino nostro Christo in Evangelio sancto: Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta: nec non: non relinquetur hic lapis super lapidem; qui non diruatur ac vastetur. Sophronius erga Patriarcha Omarum Ebnol Chetabi manu prehensum ad sterquilinium deduxit. Omar autem vestis suæ ora prehensa ipsam pulvere implevit, quem in vallem gehennæ

hennæ projecit. Mobammedani ergo conspicientes, Omarum Ebnol Chetabi gremio suo pulverem gestasse, ipsi seposita mora omnes gremiis etiam suis, vestibus, clypeis, corribus atque urceis absportarunt, donec mundato ac purgato loco appareret petra, Eutychn. Annal. part. 2. p. 287, 288. Mox Omarus, sumptibus qui sufficere possent ad impensam designatis, & convocatis artificibus subjecta pro votis materia tam ex marmorum diversitate, quam ex lignorum differentia multiplici, templum aedificari precepit. Quo postea infra modicum tempus juxta conceptum mentis feliciter consummato, quale hodie esse Hierosolymis dignoscitur, multis & infinitis ditavit possessionibus, unde suppeterent facultates, ad habenda perpetua ejusdem sarta tecta, & vetera renovanda, & continenda luminaria per manum eorum, qui in eodem templo deservirent, Willh. Tyr. l. 1. c. 2. Sa-

Saracenicis igitur sacris fuit dedicatum per 54. annos supra quadringentos, donec a Tancredo Normanno, post Antiochiæ principe in Hierosolymorum expugnatione decem mille Turcarum cæde occupatum anno 1099. in Christianorum veniret potestatem, porroque *templum Domini* vocaretur. *Wilb. Tyr.* l. 8. c. 20. Non tamen in eo, sed in vicino *Salomonis templo* suas habuere Templarii sedes, quod Jacob. de Vitriaco in hist. Hier. c. 62. disertis verbis testatur. *Est præterea* (inquit) *Hierosolymis templum aliud immense quantitatis & amplitudinis, a quo fratres militiae Templi Templarii nominantur, quod templum Salomonis nuncupatur, forsitan ad distinctionem alterius, quod specialiter templum Domini appellatur.* Namque istud Salomonis templum fuit ipsa illa domus regia, cujus partem incolendam Templariis Regem ad tempus concessisse superius §. 36. audi-

§. 45.
Templarii
a quo tem-
plo dicti?

audivimus. *Ab austro vero domum habet regiam, quæ vulgari appellatione Templum Salomonis dicitur, Tyr. l. 8. c. 3. Marin. Sanut. Torfellus refert, in duas fuisse ædes sacras divisum: Juxta Templum Domini ajunt esse templum Salomonis, in quo sunt duo templa: illic nullus Christianorum intrare permittitur, ne juxta imprecationem Salomonis exaudiatur in oratione sua, Secret. fidel. cruc. l. 3. part. 14. c. 9. Scripsit autem Venetus ille auctor post principium seculi xiv. quum Palæstinam Turci iterum tenerent. Martinus Polonus in Chron. videtur porticum templi appellasse: Dicti sunt milites templi, quia in porticu templi sedem sui ordinis statuerunt.*

S. 46.
Victum &
amictum
unde primo
acceperint?

Porro uti domicilium, sic & victum amictumque a Regis, Patriarchæ & aliorum Ecclesiæ prælatorum liberalitate Templarii primum accipere. *Dominus autem Rex, Tyrii verba sunt l. 12. c. 7. cum suis pro-*
ce-

ceribus, Dominus quoque Patriarcha cum Prælatiſ Eccleſiarum, de propriis dominicalibus certa eis pro victu & amictu beneficia, quædam ad tempus, quædam in perpetuum contulerunt. Et Jacob. de Vitriaco: Rex autem, ait c. 65. & ejus milites prædictis viris nobilibus, qui omnia pro Christo reliquerant, compatiētes, una cum domino Patriarcha de rebus propriis eos sustentabant, quædam beneficia & possessiones eiſdem poſtea pro remedio animarum ſuarum conferentes. Dominicalia, quæ Tyrius memorat, vel dominica & dominia, uti alias vocantur, ſunt prædia ad inſtruedam cibis menſam Domino aſſignata: atque cum pōtionem de proventu, tum nonnullam agrorum partem Templariis Rex & Patriarcha Hieroſolymitanus dedere. Reverſi ex Aſia in Europam muneribus honorabantur. Chronic. Saxon. a Gibſono editum ad ann. MCXXVIII.

Eodem

Eodem anno venit ab Hierosolymis Hugo de templo ad Regem in Normanniam, atque Rex eum suscepit cum magno honore, amplaque munera ei dedit auri ac argenti postea item misit eum in Angliam, ubi fuit receptus ab omnibus bonis, omnesque in illum dona contulerunt. quod & factum in Scotia, ac per eum etiam miserunt Hierosolymas magnam vim auri & argenti.

§. 47.
Confirmatio ordinis
Templariorum.

Substitit ordo novus intra primæ originis angustias per novem annos, tandem anno *CIOCCXXIX.* auctoritate Synodi Trecentis in Gallia confirmatus. Cum annis novem, scribit Jacob. de Vitriaco l. c. *in hac professione & sancta paupertate communem vitam ducentes, concorditer & quasi unus moris in domo permansissent, anno gratiæ millesimo centesimo vigesimo octavo, de mandato Domini Papæ Honorii, & Domini Stephani Hierosolymitani Patriarchæ, instituta est eis regula,*

gula, & habitus albus absque aliqua cruce assignatus. Hoc autem factum est in Concilio generali apud Trekas civitatem Campaniæ celebrato, sub Domino Albanense Episcopo Apostolicæ sedis legato, præsentibus Remensi & Senonensi Archiepiscopis, & Cisterciensis ordinis Abbatibus, cum multis aliis Ecclesiarum prælatis.

Auctor magni Rerum Belgicarum Chronici prodidit, Bernhardum Abbatem Clarævallensem constituisse regulam Templariis præscriptam. §. 48.
& regula.
Datus est eis post albus habitus sine cruce, & simul regula, quam sanctus Bernardus conscripsit, rogatu illorum militum, qui primi fuerunt, & Ludovici Regis Franciæ, & Principum ac Baronum de regno Franciæ, factumque est hoc in Concilio generali apud Trekas. Idem putarunt Philippus Bergomensis in Chronico & laudatus sæpe Polyd. Vergilius. Ex actis Synodi Trecentis

sis

sis tomo x. Edit. Labb. constat, Bernardum quidem fuisse auctorem regulæ Templariorum, sed usum pena cujusdam *Johannis Michaëlenfis*. Regula hæc quanquam sit prolixior, integra tamen a nobis subjicitur, quia est insigne membrum historiæ Templariorum.

R E G U L A

*Pauperum commilitonum Christi
templique Salomonici.*

P R O L O G U S.

OMnibus in primis sermo noster dirigitur, quicumque proprias voluntates sequi contemnunt, & summo ac vero regi militare animi puritate cupiunt, ut obedientiæ armaturam præclaram assumere, intentissima cura implendo præoptent, & perseverando impleant. Hortamur itaque, qui usque nunc militiam

tiam sæcularem, in qua Christus non fuit causa, sed solo humano favore amplexati estis, quatenus horum unitati, quos Dominus ex massa perditionis elegit, & ad defensionem sanctæ Ecclesiæ gratuita pietate composuit, vos sociendos perenniter festinetis. Ante omnia autem, quicumque es, o Christi miles! tam sanctam conversationem eligens, te circa professionem tuam oportet puram adhibere diligentiam, ac firmam perseverantiam; quæ a Deo tam digna, sancta, & sublimis esse dignoscitur, ut si pure & perseveranter observetur, inter militantes, qui pro Christo animas suas dederunt, sortem obtinere mereberis. In ipsa namque re floruit jam & reluxit ordo militaris, qui despecto justitiæ zelo, non pauperes aut ecclesias defensare, quod suum erat, sed rapere, spoliare, interficere contendebant. Bene igitur nobiscum agitur, quibus dominus & salvator noster Jesus Chri-

F

stus

stus amicos suos a civitate sancta in continuum Franciæ & Burgundiæ direxit, qui pro nostra salute veræque fidei propagatione non cessant animas suas hostiam Deo placentem offerre. Nos ergo cum omni gratulatione ac fraterna pietate, precibusque magistri Hugonis, in quo prædicta militia sumpsit exordium cum Spiritu Sancto intimante, ex diversis Ultramontanæ provinciæ mansionibus in solennitate sancti Hilarii anno M^{CXXVIII}. ab incarnato Dei filio, ab inchoatione prædictæ militiæ IX. ad Treas, Deo duce, in unum convenientes, modum & observantiam equestris ordinis per singula capitula ex ore ipsius magistri Hugonis audire meruimus, ac juxta notitiam exiguitatis nostræ scientiæ, quod nobis videbatur absurdum, omnèque quod in præsentis concilio nequivit esse nobis memorabiliter relatum ac computatum, non levitate, sed consulte, providen-

dentia & discretioni venerabilis patris nostri Honorii, ac inclyti patriarchæ Hierosolymitani Stephani, fertilitate ac necessitate non ignari orientalis * religionis, nec non pauperum commilitonum Christi, consilio communis capituli unanimiter commendavimus. Sane autem prorsus licet nostri dictaminis auctoritatem permaximus numerus religiosorum patrum, qui in illo concilio divina admonitione convenerunt, commendat: non debemus silenter transire, quibus videntibus, & veras sententias profertibus, ego *Joannes Michaëlenfis* præsentis paginæ, jussu concilii ac venerabilis † abbatis Claravallensis, cui creditum ac debitum hoc erat, humilissimus scriba esse divina gratia merui.

* *Regionis.*

† *Sanctum Bernardum intellige.*

*Nomina Patrum residentium in
Concilio Trecensi.*

Primus quidem resedit Matthæus Albanensis episcopus, Dei gratia sanctæ Romanæ ecclesiæ legatus, deinde Rainaldus archiepiscopus Remensis, tertius Henricus archiepiscopus Senonensis, de hinc cœpiscopi eorum Rankedus Carnotensis episcopus, Goslenus Sueffionum episcopus, episcopus Parisiensis, episcopus Trecensis, præful Aurelianensis, episcopus Autifiodorensis, episcopus Meldensis, episcopus Catalaunensis, episcopus Laudunensis, episcopus Belvacensis, abbas Vezeliacensis, qui non multo post factus Lugdunensis archiepiscopus, ac sanctæ ecclesiæ Romanæ legatus, abbas Cisterciensis, abbas Trium Fontium, abbas sancti Dionysii de Remis, abbas sancti Stephani de Divione, abbas

Abbas * Molef. , . . . supra nominatus abbas Bernardus Claravallensis non defuit, ^{* Molis-} ^{mensis.} cujus sententiam præscripti libera voce collaudabant. Fuerunt autem & magister Albericus Remensis, & magister Fulgerius, ac complures alii, quos longum esset enumerare. Cæterum vero de non literatis idoneum nobis videtur ut testes amatores veritatis adducantur in medium. Comes Theobaudus, comesque Nivernensis, ac Andreas de Bandimento, intentissima cura quod erat optimum scrutantes, quod eis videbatur absurdum temperantes, in concilio sic assistebant. Ipse vero magister militiæ, *Hugo* nomine, revera non defuit, & quosdam de fratribus suis secum habuit, verbi gratia, fratrem *Godofridum*, fratrem *Rorallum*, fratrem *Gaufridum Bisol*, fratrem *Paganum de monte Desiderii*, *Archembaudum de sancto Amano*. Iste vero Magister Hugo cum suis disci-

Joan. 8.

discipulis modum & observantiam exiguæ inchoationis sui militaris ordinis, qui ab illo qui dicit, Ego principium, qui & loquor vobis, sumpsit exordium, juxta memoriæ suæ notitiam supra nominatis patribus intimavit. Placuit itaque Concilio, ut consilium ibi lima & consideratione divinarum scripturarum diligenter examinatum, tamen cum providentia Papæ Romanorum ac Patriarchæ Hierosolymitarum, nec non etiam assensu capituli pauperum commilitonum Templi, quod est in Jerusalem, scripto commendaretur, ne oblivione traderetur, & inenodabiliter servaretur: ut recto cursu ad suum conditorem, cujus dulcedo tam mei superat, ut ei comparatum velut absynthium sit amarissimum, pervenire digne mereantur, præstante cui militant, & militare queant per infinita sæculorum sæcula. Amen.

Incipit Regula Pauperum commilitonum Sanctæ civitatis.

I. Qua-

I.

*Qualiter Divinum officium au-
diant.*

Vos quidem propriis voluntati-
bus abrenuntiantes, atque alii pro
animarum salute vobiscum ad termi-
num cum equis & armis summo re-
gi militantes, matutinas, & omne
servitium integrum, secundum ca-
nonicam institutionem, ac regula-
rium doctorum sanctæ civitatis con-
suetudinem, pio ac puro affectu au-
dire universaliter studeatis. Idcirco
vobis, venerabiles fratres, maxime
debetur, quia præsentis vitæ luce
despecta, contemtoque vestrorum
corporum cruciatu, sævientem mun-
dum pro Dei amore vilescere peren-
niter promisistis: divino cibo refecti
& firmati, post mysterii Divini con-
summationem nullus pavefcatur ad pu-
gnam, sed paratus sit ad coronam.

II.

*Quot orationes Dominicas, si Dei
servitium audire nequiverint,
dicant.*

Cæterum si aliquis frater negotio orientalis Christianitatis forte remotus (quod sæpius evenisse non dubitamus) pro tali absentia Dei servitium non audierit: pro matutinis, tredecim orationes Dominicas; ac pro singulis horis, septem; sed pro vespers, novem dicere collaudamus, ac libera voce unanimiter affirmamus. Isti etenim in salutifero labore ita directi, non possunt accedere hora competenti ad Divinum officium. Sed, si fieri potest, horæ constitutæ non prætereant ante institutum debitum.

III.

*Quid agendum pro fratribus de-
functis.*

Quando vero quilibet fratrum re-
ma-

manentium, morti, quæ nulli par-
 cit, impendit quod est impossibile
 auferri: capellanis ac clericis vobis-
 cum ad terminum caritative summo
 sacerdoti servientibus, creditum of-
 ficiū & Missam solenniter pro ejus
 anima Christo animi puritate jube-
 mus offerre. Fratres autem ibi ad-
 stantes, & in orationibus pro fra-
 tris defuncti salute pernoctantes,
 centum orationes Dominicas usque
 ad diem septimum pro fratre defun-
 cto persolvant: ab illo die quo eis
 obitus fratris denunciatus fuerit,
 usque ad prædictum diem, centena-
 rius numerus perfectionis integrita-
 tem cum fraterna observatione ha-
 beat. Adhuc nempe Divina ac mi-
 sericordi caritate deprecamur, atque
 pastorali auctoritate jubemus, ut
 quotidie, sicuti fratri in vicibus da-
 batur & debetur, ita quod est ne-
 cessarium sustentationi hujus vitæ,
 in cibo & potu tantum, cuidam pau-
 peri donec ad quadragesimum diem

pendatur. Omnes enim alias oblationes, quas in morte fratrum, & in Paschali solennitate, cæterisque solennitatibus, Domino, pauperum commilitonum Christi spontanea paupertas indiscrete reddere consueverat, omnino prohibemus.

IV.

Capellani victum & vestitum tantum habeant.

Alias vero oblationes, & omnia eleemosynarum genera, quoquo modo fiant, Capellanis, vel aliis ad tempus manentibus, unitati communis capituli reddere pervigili cura præcipimus. Servitores itaque ecclesiæ victum & amictum secundum auctoritatem tantum habeant, & nihil amplius habere præsumant, nisi magistri sponte caritative dederunt.

V. *De*

V.

*De militibus defunctis qui sunt
ad terminum.*

Sunt namque milites in domo
Dei, templique Salomonis, ad ter-
minum misericorditer nobiscum de-
gentes. Unde ineffabili miseratione
vos rogamus, deprecamur, & ad
ultimum obnixe jubemus, ut si in-
terim tremenda potestas ad ultimum
diem aliquem perduxerit, divino a-
more, ac fraterna pietate, septem
dies sustentationis, pro anima ejus,
quidam pauper habeat.

VI.

*Ut nullus frater remanens obla-
tionem faciat.*

Decrevimus, ut superius dictum
est, quod nullus fratrum remanen-
tium aliam oblationem agere præsu-
mat. sed die noctuque mundo corde
in

in sua professione maneat, ut sapientissimo prophetarum in hoc se æquipollere valeat: Calicem salutaris accipiam, & in morte mea mortem Domini imitabor: quia sicut Christus pro me animam suam posuit, ita & ego pro fratribus animam ponere sum paratus. Ecce competentem oblationem: ecce hostiam viventem Deoque placentem!

VII.

De immoderata statione.

Quod autem auribus nostris verissimus testis insonuit, videlicet immoderata statione & sine mensura stando Divinum officium vos audire: ita fieri non præcipimus, imo vituperamus: sed finito Psalmo, venite exultemus Domino, cum invitatorio & hymno, omnes federe tam fortes quam debiles, propter scandalum evitandum, nos jubemus. Vobis vero residentibus, unoquoque

que psalmo finito, in recitatione Gloria Patri, de senibus vestris ad altaria supplicando, ob reverentiam sanctæ Trinitatis ibi nominatæ, surgere, & debilibus inclinare demonstramus. Sic etiam in recitatione Evangelii, & ad Te Deum laudamus, & per totas Laudes, donec finito Benedicamus Domino, stare adscribimus, & eandem regulam in Matutinis sanctæ Mariæ teneri jubemus.

VIII.

De refectiōe conventus.

In uno quidem palatio, sed melius dicitur refectorio, communiter vos cibum accipere credimus, ubi, quando aliquid necessarium fuerit, pro signorum ignorantia, leniter ac privatim quærere oportet. Sic omni tempore quæ vobis necessaria sunt cum omni humilitate & subjectione reverentiæ petite ad mensam, cum
Apo-

² *Theff.* 3. Apostolus dicat: Panem tuum cum
Psal. 38. silentio manduca. Et Psalmista vos
 animare debet, dicens: Posui ori
 meo custodiam, id est apud me de-
 liberavi, ut non delinquerem in lin-
 gua: custodiebam os meum ne ma-
 le loquerer.

IX.

De Lectione.

In prandio & cæna semper sit san-
 cta lectio recitata. Si dominum dili-
 gimus, salutifera ejus verba atque
 præcepta intentissima aure desidera-
 re debemus. Lector autem lectio-
 num vobis indicat silentium.

X.

De carnis refectioe.

In hebdomada namque, nisi na-
 talis dies Domini, vel Pascha, vel
 festum sanctæ Mariæ, aut omnium
 Sanctorum evenerit, vobis ter refe-
 ctio

ctio carnis sufficiat: quia assueta carnis comestio intelligitur honorosa corruptio corporum. Si vero in die Martis tale jejunium evenerit, ut esus carni-um retrahatur, in crastino abundanter vobis impendatur. Die autem Dominico omnibus militibus remanentibus, nec non Capellanis, duo fer-cula in honorem sanctæ resurrectio-nis bonum & idoneum indubitanter videtur. Alii autem, videlicet armi-geri & clientes, uno contenti cum gratiarum actione permaneant.

XI.

*Qualiter manducare milites
debeant.*

Duos & duos manducare genera-liter oportet, ut solerter unus de al-tero provideat, ne asperitas vitæ, vel furtiva abstinētia in omni pran-dio intermiscetur. Hoc autem juste indicamus, ut unusquisque miles, aut frater æqualem & æquipollen-tem

tem vini mensuram per se solus habeat.

XII.

Ut aliis diebus duo aut tria leguminum fercula sufficiant.

Aliis nam diebus, videlicet secunda & quarta feria, nec non & sabbato, duo aut tria leguminum vel aliorum ciborum fercula, aut, ut ita dicam, cocta pulmentaria, omnibus sufficere credimus; & ita teneri jubemus, ut forte qui ex uno non potuerit edere, ex alio reficiatur.

XIII.

Quo cibo sexta feria reficere oportet.

Sexta autem feria cibum quadragesimali ob reverentiam passionis omni congregationi, remota infirmorum imbecillitate, semel sufficere a festo omnium sanctorum usque
in

in pascha, nisi natalis dies Domini
vel festum sanctæ Mariæ aut aposto-
lorum evenerit, collaudamus. Alio
vero tempore, nisi generale jejunium
evenerit, bis reficiantur.

XIV.

*Post refectionem semper gratias
referant.*

Post prandium vero & cœnam sem-
per in ecclesia, si prope est, vel,
si ita non est, in eodem loco, sum-
mo procuratori nostro, qui est
Christus, gratias, ut decet, cum hu-
miliato corde referre inenodabiliter
præcipimus: famulis aut pauperibus
fragmenta, panibus tamen integris
reservatis, distribuere fraterna cari-
tate debent & jubentur.

XV.

*Ut decimus panis semper eleemo-
synario detur.*

Licet paupertatis præmium, quod
G est

est regnum cœlorum, pauperibus
 procul dubio debeat: vobis tamen,
 quos Christiana fides de illis indu-
 bitanter faterur, decimum totius
 panis quotidie, eleemosynario ve-
 stro dare jubemus.

XVI.

Ut collatio sit in arbitrio magistri.

* Forte
 Iberiam.

Cum vero sol Orientalem regio-
 nem deserit, & ad * Iberniam descen-
 dit, audito signo, ut est ejusdem
 regionis consuetudo, omnes ad com-
 pletas oportet incedere vos, ac prius
 generalem collationem sumere per-
 optamus. Hanc autem collationem
 in dispositione & arbitrio magistri
 ponimus, ut quando voluerit, de
 aqua; & quando jubebit misericor-
 diter, ex vino temperato compe-
 tener recipiatur. Verum hoc non ad
 nimiam fatietatem oportet & in luxu
 fieri, sed parcius; quia apostare e-
 tiam sapientes videmus.

XVII.

XVII.

*Ut finitis completis silentium
teneatur.*

Finitis itaque completis ad stratum ire oportet. Fratribus igitur a completorijs exeuntibus nulla sit de-
nuo licentia loqui in publico, nisi
necessitate cogente; armigero autem
suo quæ dicturus est, leniter dicat.
Est vero forsitan ut in tali intervallo
vobis de completorio exeuntibus,
maxima necessitate cogente, de mi-
litari negotio, aut de statu domus
nostræ, quia dies ad hoc vobis suf-
ficere non creditur, cum quadam
fratrum parte ipsum magistrum, vel
illum, cui domus dominium post
magistrum est debitum, oporteat
loqui. Hoc autem ita fieri jubemus:
& ideo, quia scriptum est: *In mul-* Prov. 10.
tiloquio non effugies peccatum. Et
alibi: *Mors & vita in manibus lin-* Prov. 18.
guæ. In illo colloquio scurrilitates &

verba otiosa ac risum moventia omnino prohibemus: & vobis ad lectulum euntibus, dominicam orationem, si aliquis quid stultum est locutus, cum humilitate & puritatis devotione dicere jubemus.

XVIII.

Ut fatigati ad matutinas non surgant.

Fatigatos nempe milites, non ita, ut vobis est manifestum, surgere ad matutinas collaudamus: sed assensu magistri, vel illius, cui creditum fuerit a magistro, eos quiescere, & tredecim orationes constitutas sic cantare, ut mens ipsorum voci concordet, juxta illud Prophetæ: *Psalm. 48. Psal. 137. lite Domino sapienter: & illud: In conspectu angelorum, psallam tibi: vos unanimes collaudamus. Hoc autem in arbitrio magistri semper consistere debet.*

XIX.

XIX.

*Ut communio victus inter fratres
servetur.*

Legitur in divina pagina: *Divi-^{Act. 2.}
debatur singulis, prout cuique opus
erat.* Ideo non dicimus, ut sit per-
sonarum acceptio, sed infirmitatum
debet esse consideratio. Ubi autem
qui minus indiget, agat Deo gra-
tias, & non contristetur: qui vero
indiget humiliter se pro infirmitate.
non extollatur pro misericordia, &
ita omnia membra erunt in pace.
Hoc autem prohibemus, ut nulli
immoderatam abstinentiam amplecti
liceat, sed communem vitam in-
stanter teneant.

XX.

De qualitate & modo vestimenti.

Vestimenta autem unius coloris
semper esse jubemus, verbi gratia,
G 3   alba,

alba, vel nigra, vel, ut ita dicam, burella. Omnibus autem militibus professis in hieme & in æstate, si fieri potest, alba vestimenta concedimus, ut qui tenebrosam vitam postposuerint, per liquidam & albam suo conditori se reconciliari agnoscant. Quid albedo, nisi integra castitas? Castitas, securitas mentis, sanitas corporis est. Nisi enim unusquisque miles castus perseveraverit, ad perpetuam requiem venire, & Deum videre non poterit; testante Apostolo Paulo: *Pacem sectamini cum omnibus & castimoniam, sine qua nemo videbit Dominum.* Sed quia hujusmodi indumentum, arrogantiae ac superfluitatis æstimatione carere debet: talia habere omnibus jubemus, ut solus leniter per se vestire & exuere & calceare ac discalceare valeat. Procurator hujus ministerii pervigili cura hoc vitare præsumat, ne nimis longa aut nimis curta, sed mensurata ipsis u-

ten-

Hebr. 12.

utentibus, secundum uniuscujusque
 quantitatem, suis fratribus tribuat.
 Accipientes itaque nova, vetera sem-
 per reddant in præsentem, reponenda
 in camera, vel ubi frater, cujus est
 ministerium, decreverit, propter ar-
 migeros & clientes, & quandoque
 pro pauperibus.

XXI.

*Quod famuli vestimenta alba, hoc
 est pallia, non habent.*

Hoc nempe quod erat in domo
 Dei ac suorum militum Templi, si-
 ne discretione ac consilio communi
 capituli, obnixè contradicimus, &
 funditus quasi quoddam vitium pe-
 culiare amputare præcipimus. Ha-
 bebant enim olim famuli & armige-
 ri alba vestimenta, unde veniebant
 damna importabilia. Surrexerunt
 namque in ultramontanis partibus
 quidam pseudofratres, conjugati,
 & alii, dicentes se esse de Templo,

G 4 cum

cum sint de mundo. Hi nempe tantas contumelias totque damna militari ordini acquisierunt, & clientes remanentes plurima scandala oriri inde superbiendo fecerunt. Habeant igitur assidue nigra: sed si talia non possint invenire, habeant qualem invenire possunt in illa provincia qua degunt, aut quod vilius unius coloris comparari potest, videlicet burella.

XXII.

*Quot milites remanentes tantum
alba habeant.*

Nulli ergo concessum est candidas chlamydes deferre, aut alba pallia habere, nisi nominatis militibus Christi.

XXIII.

Ut pellibus agnorum utantur.

Decrevimus communi consilio ut
nul-

nullus frater remanens, pelles perrenniter, aut pelliciam, vel aliquid tale, quod ad usum corporis pertineat, etiamque coopertorium, nisi agnorum vel arietum, habeat.

XXIV.

Ut vetusta armigeris dividantur.

Procurator vel dator pannorum omni observantia veteres semper armigeris & clientibus, & quandoque pauperibus, fideliter æqualiterque erogare intendat.

XXV.

Cupiens optima, deteriora habeat.

Si aliquis frater remanens, ex debito aut ex motu superbæ, pulchra vel optima habere voluerit, ex tali præsumptione procul dubio vilissima merebitur.

XXVI.

Ut quantitas & qualitas vestimentorum servetur.

Quantitatem secundum corporum magnitudinem largitatemque vestimentorum observare oportet: dator pannorum fit in hoc curiosus.

XXVII.

Ut dator pannorum in primis æqualitatem servet.

Longitudinem, ut superius dictum est, cum æquali mensura, ne vel fufurronum * comminatorum aliquid oculus notare præsumat, procurator fraterno intuitu consideret: & in omnibus supradictis, Dei retributionem humiliter cogitet.

* Forte
criminatorum.

XXVIII.

De superfluitate capillorum.

Omnes fratres remanentes principa-

paliter ita tonsos habere capillos oportet, ut regulariter ante & retro, & ordinate, considerare possint; & in barba, & in grennionibus eadem regula indeclinabiliter observetur, ne superfluitas aut facetiæ vitium denotetur.

XXIX.

De rostris & laqueis.

De rostris & laqueis manifestum est esse gentilitium. Et cum abominabile hoc omnibus agnoscat, prohibemus & contradicimus, ut aliquis ea non habeat, imo prorsus careat. Aliis autem ad tempus famulantibus, rostra & laquea, & capillorum superfluitatem, & vestium immoderatam longitudinem, habere non permittimus, sed omnino contradicimus. Servientibus enim summo conditori munditia interius exteriusque valde necessaria, eo ipso attestante, qui ait: *Estote mundi, quia ego mundus sum.*

XXX.

XXX.

De numero equorum & armigerorum.

Unicuique vestrorum militum tres equos licet habere, quia Domus Dei templique Salomonis eximia paupertas amplius non permittit impræsentiarum augere, nisi cum magistri licentia.

XXXI.

Nullus armigerum gratis servientem feriat.

Solum autem armigerum singulis militibus eadem causa concedimus. Sed si gratis & caritative ille armiger cuiquam militi fuerit, non licet ei eum verberare, nec etiam qualibet culpa percutere.

XXXII.

Qualiter ad tempus remanentes recipiantur.

Omnibus militibus servire Jesu Christo

Christo animi puritate in eadem domo ad terminum cupientibus, equos in tali negotio quotidiano idoneos, & arma, & quidquid ei necessarium fuerit, emere fideliter jubemus. Deinde vero, ex utraque parte æqualitate servata, bonum & utile apreciari equos judicavimus. Habeatur itaque precium in scripto, ne tradatur oblivioni: & quidquid militi, vel ejus equis, vel armigero, erit necessarium adjunctis & ferris equorum secundum facultatem domus, ex eadem domo fraterna caritate impendatur. Si vero interim equos suos aliquo eventu in hoc servitio amiserit, magister, prout facultas domus hoc exigit, alios ministrabit. Adveniente autem termino repatriandi, medietatem precii ipse miles Divino amore concedat, alteram ex communi fratrum, si ei placet, recipiat.

XXXIII.

Quod nullus juxta propriam voluntatem incedat.

Convenit his nempe militibus, qui nihil sibi Christo carius existimant, propter servitium, secundum quod professi, & propter gloriam summæ beatitudinis, vel metum gehennæ, ut obedientiam indefinenter magistro teneant. Tenenda est itaque, ut mox, ubi aliquid imperatum a magistro fuerit, vel ab illo cui magister mandatum dederit, sine mora, ac si Divinitus imperetur, moram pati nesciant in faciendo. De *psalm. 17.* talibus enim ipsa veritas dicit: *Ab auditu auris obedivit mihi.*

XXXIV.

Si licet ire per villam sine jussu Magistri.

Ergo hospitales milites propriam voluntatem relinquentes, & alios ad
ter-

TEMPLARIORUM. III

terminum servientes, deprecamur,
& firmiter eis jubemus, ut sine ma-
gistri licentia, vel cui creditum hoc
fuerit, in villam ire non præsumant,
præterquam noctu ad sepulcrum, &
ad stationes quæ intra muros sanctæ
civitatis continentur.

XXXV.

Si licet eum ambulare solum.

Hi vero ita ambulantes non si-
ne custode, id est milite aut fratre
remanente, nec in die, nec in no-
cte iter inchoare audeant. In exer-
citu namque postquam hospitati fue-
rint, nullus miles vel armiger aut
alius per atria aliorum militum causa
videndi, vel cum aliquo loquendi,
sine jussu, ut dictum est superius,
incedat. Itaque consilio affirmamus,
ut in tali domo ordinata a Deo,
nullus secundum proprietatem mili-
tet aut quiescat, sed secundum ma-
gistri imperium totus se incumbat ut
illam

illam Domini sententiam imitari valeat, qua dicit: *Non veni facere voluntatem meam, sed ejus, qui me misit.*

Joan. 5.

XXXVI.

Ut nullus nominatim quod ei necessarium erit, quærat.

Hanc proprie consuetudinem inter cætera adscribere jubemus, & cum omni consideratione ob quærendi vitium teneri præcipimus. Nullus igitur frater remanens, assignanter & nominatim equum & equitaturam vel arma quærere debet. Quomodo ergo? Si vero ejus infirmitas, aut equorum suorum debilitas, vel armorum suorum gravitas talis esse agnoscitur, ut sic incedere sit damnum commune; veniat magistro, vel cui est debitum ministerium post magistrum, & causam vera fide & pura ei demonstrat: inde namque in dispositione magistri, vel post

post eum procuratoris , res se habeat.

XXXVII.

De frenis & calcaribus.

Nolumus ut omnino aurum vel argentum , quæ sunt divitiæ peculiare , in frenis & pectoralibus , nec calcaribus , vel in strevis , unquam appareant , nec alicui fratri remanenti emere liceat. Si vero caritative talia vetera instrumenta data fuerint , aurum vel argentum taliter coloretur , ne splendidus color vel decor cæteris arrogantia videatur. Si nova data fuerint , magister de talibus , quod voluerit , faciat.

XXXVIII.

Tegimen in hastis & clypeis non habeatur.

Tegimen autem in clypeis & hastis , & furellis in lanceis , non habeatur

H

beat

beatur, quia hoc non proficuum,
imo damnum nobis intelligitur.

XXXIX.

De licentia magistri.

Licet magistro cuiquam dare equos, vel arma, vel quamlibet rem cuiuslibet dare.

XL.

De mala & sacco.

Sacculus & mala cum firmatura non conceduntur: sic exponentur, ne habeant absque magistri licentia, vel cui creduntur domus post eum negotia. In hoc presentis capitulo procuratores & per diversas provincias degentes non continentur, nec ipse magister intelligitur.

XLI.

De Legatione literarum.

Nullatenus cuiquam fratrum liceat

TEMPLARIORUM. II 5

ceat a parentibus suis, neque a quocumque hominum, nec sibi invicem, accipere vel dare, sine jussu magistri vel procuratoris. Postquam licentiam frater habuerit, in præsentia magistri, si ei placet, legantur. Si vero & a parentibus ei quicquam directum fuerit, non præsumat suscipere illud, nisi prius indicatum fuerit magistro. In hoc autem capitulo magister & domus procuratores non continentur.

XLII.

De fabulatione propriarum culparum.

Cum omne verbum otiosum generare agnoscat peccatum, quid ipsi jactantes de propriis culpis ante districtum judicem dicturi sunt? Ostendit certe propheta, si a bonis eloquiis propter taciturnitatem debet interdum taceri, quanto magis a malis verbis propter pœnam peccati

H 2

debet

debet cessari. Vetamus igitur & audacter contradicimus, ne aliquis frater remanens, ut melius dicam, stultitias, quas in sæculo in militari negotio tam enormiter egit, & carnis delectationes miserimarum mulierum, cum fratre suo, vel alio aliquo vel de alio commemorare audeat: & si forte referentem aliquem talia audierit, obmutescere faciat, vel quantocius poterit cito pede obedientiæ inde discedat, & olei venditori aurem cordis non præbeat.

XLIII.

De quæstu & acceptione.

Verum enimvero, si aliqua res sine quæstu cuilibet fratri data gratis fuerit, deferat magistro vel dapifero: si vero aliter suus amicus vel parens dare nisi ad opus suum noluerit, hoc prorsus non recipiat, donec licentiam a magistro suo habeat. At cui res data fuerit, non
pi-

pigeat illi, si alteri datur: imo pro certo sciat, quia, si inde irascitur, contra Deum agit. In hac autem prædicta regula ministratores non continentur, quibus specialiter hoc ministerium debetur, & conceditur de mala & sacco.

XLIV.

De manducariis equorum.

Utilis res est cunctis, hoc præceptum a nobis constitutum ut indeclinabiliter a modo teneatur. Nullus autem facere præsumat manducaria linea vel lanea, idcirco principaliter facta: nec habeat ulla, excepto profinello.

XLV.

Ut cambiare vel quærere nullus audeat.

Nunc aliquid restat, ut nullus præsumat cambiare sua, frater cum

H 3

fratre,

fratre, sine licentia magistri; & aliquid quærere, nisi frater fratri, & sit res parva, vilis, non magna.

XLVI.

*Ut nullus avem cum ave capiat,
nec cum capiente incedat.*

Quod nullus hæctenus avem cum ave accipere audeat, nos communiter judicamus. Non convenit enim religioni sic cum mundanis delectationibus inhærere, sed domini præcepta libenter audire, orationibus frequenter incumbere, mala sua cum lacrymis vel gemitu quotidie in oratione Deo confiteri. Cum homine quidem talia operante cum accipere, vel alia ave, nullus frater remanens hac principali causa ire præsumat.

XLVII.

*Ut nullus feram arcu vel balista
percutiat.*

Cum omni religione ire decet,
fim-

simpliciter & sine risu, humiliter,
& non multa verba, sed rationabi-
lia loqui, & non sic clamosa in vo-
ce. Specialiter injungimus, & præ-
cipimus omni fratri professo, ne in
bosco cum arcu aut balista jaculari
audeat: nec cum illo qui hoc fece-
rit ideo pergat, nisi gratia eum cu-
stodiendi a perfido gentili: nec cum
cane sit ausus clamare vel garrulare;
nec equum suum, cupiditate acci-
piendi feram pungat.

XLVIII.

Ut leo semper feriat.

Nam est certum, quod vobis spe-
cialiter creditum est & debitum, pro
fratribus vestris animas ponere, at-
que incredulos, qui semper virginis
Filio minitantur, de terra delere.
De leone enim hoc legimus, quia
ipse circuit, quærens quem devo- I Petr. 5.
ret; & manus ejus contra omnes, Gen. 16.
omniumque manus contra eum.

XLIX.

De omni re super vos quæſita judicium audite.

Novimus quidem perſecutores ſanctæ eccleſiæ innumerabiles, & hos, qui contentionem non amant, inceſſanter crudeliuſque inquietare feſtinant. In hoc igitur concilii ſententia ſerena conſideratione pendeat, ut ſi aliquis in partibus orientalis regionis, aut in quocunq; alio loco, ſuper vos rem aliquam quæſierit, vobis per fideles & veri amatores judices audire judicium præcipimus; & quod juſtum fuerit, indeclinabiliter vobis facere præcipimus.

L.

Ut hæc regula in omnibus teneatur.

Hæc eadem regula, in omnibus
re-

bus vobis immerito ablati, perenniter jubemus ut teneatur.

LI.

Quod licet omnibus militibus professis terram & homines habere.

Divina, ut credimus, providentia a vobis in sanctis locis sumpsit exordium hoc genus novum religionis, ut videlicet religioni militiam admisceretis, & sic religio per militiam armata procedat, hostem sine culpa feriat. Jure igitur judicamus, cum milites Templi dicamini, vos ipsos, ob insigne meritum & speciale probitatis, domum, terram, & homines habere, & agricolas possidere, & juste eos regere: & institutum debitum vobis specialiter debetur impendi.

LII.

Ut de male habentibus cura pervigil habeatur.

Male habentibus fratribus supra

H 5

omnia

omnia adhibenda est cura pervigil,
 ut quasi Christo eis serviatur: ut il-
 lud Evangelicum, *Infirmus fui &
 visitasti me*, memoriter teneatur.
 Hi etenim diligenter, ac patienter
 portandi sunt, quia de talibus su-
 perna retributio indubitanter acqui-
 ritur.

LIII.

*Ut infirmis necessaria semper
 dentur.*

Procuratores vero infirmantium
 omni observantia atque pervigili cu-
 ra præcipimus, ut quæcunque su-
 stentationi diversarum infirmitatum
 sunt necessaria, fideliter ac diligen-
 ter juxta domus facultatem eis ad-
 ministrant, verbi gratia, carnem &
 volatilia, & cætera, donec sanitati
 restituantur.

LIV.

*Ut alter alterum ad iram non
 provocet.*

Præcavendum nempe non modi-
 cum

cum est, ne aliquis aliquem commovere ad iram præsumat: quia proquinquitas & Divinæ fraternitatis tam pauperes quam potentes, summa clementia æqualiter adstrinxit.

LV.

Quomodo fratres conjugati habeantur.

Fratres autem conjugatos hoc modo habere vobis permittimus: ut, si fraternitatis vestræ beneficium & participationem petunt, uterque suæ substantiæ portionem, & quidquid amplius acquisierint, unitati communis capituli post mortem concedant, & interim honestam vitam exerceant, & bonum agere fratribus studeant, sed veste candida & chlamyde alba non incedant. Si vero maritus ante obierit, partem suam fratribus relinquat. Et conjux de altera, vitæ sustentamentum habeat. Hoc enim injustum consideramus,
 ut

ut cum fratribus Deo castitatem promittentibus fratres hujusmodi in una eademque domo maneant.

LVI.

Ut amplius sorores non habeantur.

Sorores quidem amplius periculosum est coadunare: quia antiquus hostis famineo consortio complures expulit a recto tramite paradisi. Itaque, fratres carissimi, ut integritatis flos inter vos semper appareat, hac consuetudine a modo uti non licet.

LVII.

Ut fratres Templi cum excommunicatis non participent.

Hoc, fratres, valde cavendum, atque timendum est, ne aliquis ex Christi militibus homini excommunicato nominatim ac publice, aliquo modo se jungere, aut res suas accipere præsumat, ne anathema mara-

rana-

ranatha similiter fiat. Si vero interdictus tantum fuerit, cum eo participationem habere, & rem suam caritative accipere, non immerito licebit.

LVIII.

Qualiter milites sæculares recipiantur.

Si quis miles ex massa perditionis vel alter sæcularis, sæculo volens renunciare, vestram communionem & vitam velit eligere, non ei statim assentiantur, sed juxta illud Pauli, *probate spiritus si ex Deo sunt*, & sic ei ingressus concedatur. Legatur igitur regula in ejus præsentia: & si ipse præceptis expositæ regulæ diligenter obtemperaverit, tunc si magistro & fratribus eum recipere placuerit, convocatis fratribus desiderium & petitionem suam cunctis animi puritate patefaciat. Deinde vero terminus probationis in consideratione & providentia magistri

gistrum, secundum honestatem vitæ
petentis, omnino pendeat.

LIX.

*Ut omnes fratres ad secretum con-
siliium non vocentur.*

Non semper omnes fratres ad con-
siliium convocare jubemus: sed quos
idoneos & consilio providos magi-
ster cognoverit. Cum autem de ma-
joribus tractare voluerit, ut est dare
communem terram, vel de ipso or-
dine disceptare, aut fratrem recipere:
tunc omnem congregationem,
si magistro placet convocare est com-
petens; auditoque communis capituli
consilio, quod melius & utilius ma-
gister consideraverit, illud agatur.

LX.

Quod cum silentio orare debeant.

Orare fratres, prout animi &
corporis affectus postulaverit, stan-
do

do vel sedendo, tamen summa cum reverentia, simpliciter, & non clamose, ut unus alium non conturbet, communi consilio jubemus.

LXI.

Ut fidem servientium accipiant.

Agnovimus nempe complures ex diversis provinciis, tam clientes, quam armigeros, pro animarum salute, animo ferventi ad terminum cupientes in Domo nostra mancipari. Utile est autem, ut fidem eorum accipiatis, ne forte veteranus hostis in Dei servitio aliquid furtive vel indecenter eis intimet, vel a bono proposito repente exterminet.

LXII.

*Ut pueri, quamdiu sunt parvi,
non accipiantur inter fratres
Templi.*

Quamvis regula sanctorum patrum
pueros

pueros in congregatione permittat habere, nos de talibus non collaudamus vos unquam onerare. Qui vero filium suum, vel propinquum in militari religione perenniter dare voluerit: usque ad annos, quibus viriliter armata manu possit inimicos Christi de terra sancta delere, eum nutriat: dehinc secundum regulam in medio fratrum pater vel parentes eum statuunt, & suam petitionem cunctis patefaciant. Melius est enim in pueritia non vovere, quam posteaquam vir factus fuerit, enormiter retrahere.

LXIII.

Ut senes semper venerentur.

Senes autem pia consideratione secundum virium imbecillitatem supportare ac diligenter honorare oportet: & nullatenus in his quæ corporis sunt necessaria districtè teneantur salva tamen auctoritate regulæ.

LXIV.

LXIV.

De fratribus qui per diversas provincias proficiscuntur.

Fratres vero qui per diversas provincias diriguntur, regulam, in quantum vires expetunt, fervare in cibo & potu & cæteris studeant & irreprehensibiliter vivant, ut ab his, qui foris sunt, bonum testimonium habeant: religionis propositum nec verbo, nec actu polluant, sed maxime omnibus, quibus se junxerint, sapientiæ & bonorum operum exemplum & condimentum præbeant. Apud quem hospitari decreverint, fama optima sit decoratus: & si fieri potest, domus hospitis in illa nocte non careat lumine, ne tenebrosus hostis occisionem, quod absit, inferat. Ubi autem milites non excommunicatos congregari audierint, illuc pergere, non considerantes tam temporale utilitatem, quam

I

æter-

æternam animarum illorum salutem, dicimus. Illis autem fratribus in Ultramarinis partibus spe subvectionis ita directis, hac conventionem, eos qui militari ordini se jungere perenniter voluerint recipere collaudamus: ut in præsentia episcopi illius provinciæ uterque conveniat, & voluntatem petentis præful audiat. Audita itaque petitione, mittat eum frater ad magistrum, & ad fratres qui sunt in templo, quod est in Jerusalem: &, si vita ejus est honesta talique consortio digna, misericorditer suscipiatur, si magistro & fratribus bonum videtur. Si vero interim obierit, pro labore & fatigatione, quasi uni ex fratribus, totum beneficium & fraternitas pauperum & commilitonum Christi ei impendatur.

LXV.

Ut victus æqualiter omnibus distribuatur.

Illud quoque congrue & rationaliter

biliter manu tenendum censemus, ut omnibus fratribus remanentibus victus secundum loci facultatem æqualiter tribuatur: non enim est utilis personarum acceptio, sed infirmitatum necessaria est consideratio.

LXVI.

Ut milites Templi decimas habeant.

Credimus namque relictis affluentibus divitiis vos spontaneæ paupertati esse subjectos, unde decimas vobis communi vita viventibus juste habere hoc modo demonstravimus. Si episcopus ecclesiæ, cui decima juste debetur, vobis caritative eam dare voluerit: assensu communis capituli de illis decimis, quas tunc ecclesia possidere videtur, vobis tribuere debet. Si autem Laicus quilibet adhuc illam vel ex patrimonio suo damnabiliter amplectitur, & se ipsum in hoc valde redarguens, vobis eandem

dem reliquerit: ad nutum ejus qui præest tantum, sine consensu capituli id agere potest.

LXVII.

De levibus & gravibus culpis.

Si aliquis frater loquendo vel militando, aut aliter, aliquid leve deliquerit, ipse ultro delictum suum satisfaciendo magistro ostendat. De levibus, si consuetudinem non habeant, levem pœnitentiam habeat. Si vero eo tacente per aliquem alium culpa cognita fuerit, majori & evidentiori subjaceat disciplinæ & emendationi. Si autem grave erit delictum, retrahatur a familiaritate fratrum, nec cum illis simul in eadem mensa edat, sed solus refectionem sumat. Dispensationi & judicio magistri totum incumbat, ut salvus in judicii die permaneat.

LXVIII.

LXVIII.

*Qua culpa frater non amplius
recipiatur.*

Ante omnia providendum est, ne quis frater potens aut impotens, fortis aut debilis, volens se exaltare & paulatim superbire, ac culpam suam defendere, indisciplinatus maneat: sed, si emendare noluerit, ei districtior correptio accedat. Quod si piis admonitionibus, & fufis pro eo orationibus, emendare noluerit, sed in superbia magis ac magis se erexerit: tunc, secundum Apostolum, de pio eradicetur grege: *Auferte* I Cor. 5. *malum ex vobis*: necesse est ut a societate fratrum fidelium ovis morbida removeatur. Cæterum magister, qui baculum & virgam manu tenere debet (baculum videlicet, quo aliorum virium imbecillitates sustentet, virgam quoque, qua vitia delinquentium zelo rectitudinis feriat) consi-

lio Patriarchæ & spiritali consideratione id agere studeat, ne, ut ait beatus Maximus, aut solutior lenitas cohibentiam peccantis, aut immoderata severitas a lapsu non revocet delinquentem.

LXIX.

Ut a Paschali solemnitate usque ad festum omnium sanctorum unam camisiam lineam tantum sumere habeat.

Interea, pro nimio ardore Orientalis regionis, misericorditer consideramus, ut a Paschali festivitate usque ad omnium sanctorum solennitatem unicuique una camisia lineam tantum, non ex debito, sed sola gratia detur, illi dico qui ea uti voluerit: alio autem tempore generaliter omnes camisias lineas habeant.

LXX.

*Quot & quales panni in lecto sint
necessarii.*

Singulorum quidem, non aliter, per singula lecta dormientium dormire nisi permaxima causa nec necessitas evenerit, communi consilio collaudamus. Lectualia vel lectisternia moderata dispensatione magistri unusquisque habeat: credimus enim potius saccum, culcitram, & coopertorium unicuique sufficere. Qui vero ex his uno carebit, carpitam habeat, & in omni tempore tegmine lineo, id est veluso, frui bene licebit: vestiti autem camisiis dormiant, & cum femoralibus semper dormiant. Dormientibus itaque fratribus, jugiter usque mane nusquam desit lucerna.

LXXI.

De vitanda murmuratione.

Æmulationes, invidias, livorem, murmur, susurrations, detractiones, Divina admonitione, vitare, & quasi quandam pestem fugere, vobis præcipimus. Studeat igitur unusquisque vigilante animo, ne fratrem suum culpet aut reprehendat, sed illud Apostoli secum studiose animadvertat:

Levit. 19. Ne sis criminator, nec susurro in populo. Cum autem fratrem liquido aliquid peccasse agnoverit, pacifice & fraterna pietate, juxta Domini præceptum, inter se & illum solum corripiat: & si eum non audierit, alium fratrem adhibeat: sed si utrumque contempserit, in conventu publice objurgetur coram omnibus. Magnæ enim cæcitatatis sunt, qui aliis detrahunt; & nimix infelicitatis sunt, qui se a livore minime custodiunt: unde in antiquam versuti hostis nequitiam demerguntur.

LXXII.

LXXII.

*Ut omnium mulierum fugiantur
oscula.*

Periculosum esse credimus omni religioso vultum mulierum nimis attendere; & ideo nec viduam, nec virginem, nec matrem, nec sororem, nec amitam, nec ullam aliam faminam, aliquis frater osculari præsumat. Fugiat ergo faminea oscula Christi militia, per quæ solent homines sæpe periclitari: ut pura conscientia & securo vita in conspectu Domini perenniter valeat conservari. Et sic

*Desinit Regula Templariorum
olim equitum.*

Natalis Alexander hist. Eccl. seculi XI. XII. cap. 7. §. 10. vere contendit, recensitam usque huc Tem-

§. 49.
Postea immutata.

plariorum regulam esse quibusdam
 additamentis post Synodi Trecensis
 tempora interpolatam: quia *α.* Cap.
 XXI. famuli prohibeantur alba gerere
 vestimenta, quod suo pte fecerint ar-
 bitrio sine militum consensu. *β.* ibi-
 dem memorentur falsi fratres mili-
 tiam templi mentientes. quorum u-
 trumque pugnet cum narratione
*Wilhelmi Tyrri & Jacobi de Vitria-
 co*, testantium, ad concilium Tre-
 cense Templariorum habitum fuisse
 secularem, & numerum non exces-
 sisse novem. Verba ipsa canonis rem
 faciunt manifestam. *habebant enim
 olim famuli & armigeri alba vesti-
 menta*: ubi adverbium *olim* indicat,
 ordinem templariorum tum jam ali-
 quando stetit. deinde conqueritur
 canonis auctor, *falsos fratres mili-
 tati ordini tot contumelias totque
 damna acquisivisse*, quod procul-
 dubio ante Synodi Trecensis tempo-
 ra fieri non potuit.

§. 50.
 Quod ulte-
 rius proba-
 tur.

Adde can. xxx. Templariis tan-
 tum

tum tres equos concedi, & can. xxxvii. frena & calcaria aurea vel argentea interdici; can. li. dari veniam possidendi agros & homines: quæ sane primam Equitum paupertatem & modestiam non redolent. Ceterum pleraque hujus regulæ præcepta pro illius ætatis genio in levissimis officiis versantur.

Observo præterea, in proluxa hac regula c. 23. mentionem fieri *tonsuræ* Templariorum ob capillos superfluos, unde colligere licet, ipsos mature à principio militaris instituti superstiosam capillorum curam habuisse: ac singularem accessisse tonsuram, docet historia Hierosolymitana ad ann. 1177 *quam plures assumta Templariorum tonsura certatim ad carnifices confluunt, & sub pio novæ professionis mendacio latam ferientium gladiis cervicem dependunt.*

S. 51.
Etiam ex
tonsuræ.

Discrevit Templarios a cætera Laïcorum & Clericorum turba habitu albo a Trecensi Concilio iis assignatus, *vestium.*

S. 52.
Habitus
Templar.
albus.
Discrimen

ab etate
Johannis
Bapt.

tus, quum antea communi uterentur. Tyr. l. 12. c. 7. *Novem autem annis post eorum institutionem in habitu fuerunt seculari, talibus utentes vestimentis, quales pro re- mediis animarum suarum populus largiebatur. tandem nono anno, concilio in Francia apud Trevas habito -- iis est habitus assignatus videl. albus.* Epitom. bellor. sacror. in VI. tom. lect. Canis. *clericalibus utentes vestimentis, quales eis in Eleemosynis largiebantur fideles. novem enim annis in habitu seculari servierunt.* Atque vestium discrimina partim in Ecclesia, partim in Rep. decora valde & antiqua esse, non controvertitur: sed innocentem honestumque usum, crescente superstitione, primum necessitatis. deinde & sanctitatis opinio corrumpit. Equidem Johannes Baptista habebat indumentum e pilis camelorum, & Zonam pelliceam circa lumbos, Matth. 3: 4. quod forte erat cilicium

TEMPLARIORUM. 141

cium e rudibus impexisque cameli
 pilis contextum, cinguloque de co-
 rio factò constrictum, vestis genus
 triste ac severum, quale & gestabat
 propheta Elias, 2 Reg. 1: 8. At vi-
 rum conceptione, ortu, educatione
 & officio singularem singulari quo-
 que modo esse vestitum, non est
 cur miremur vel temere imitemur.
 Habitus D. Jesu fuit omnino com-
 munis, *tunica & pallium*, Joh. 19:
 23. Tunica erat e vestium rotun-
 darum genere, quæ undiquaque per
 extremum ambitum clausæ nullum
 habebant angulum. De pallio Ter-
 tullianus: *Pallium extrinsecus ha-
 bitus, & ipse quadrangulus*: qua-
 re & e pallii Christi in crucem acti
 quatuor angulis milites fecere qua-
 tuor partes. Magistri exemplo Apo-
 stoli nonnisi unica tunica & pallio
 vestiri debuerunt. *Ne possidete binas
 tunicas*, Matth. 10: 10. Confer
 Marc. 6: 9. *μη ἐνδύσασθαι δύο χιτῶνας,*
ne induerentur duabus tunicis. &
 Actor.

ACTOR. 12: 8. περιβαλῆ τὸ ἱμάτιόν σου,
indue vestimentum tuum. Nempe
 Veteres non tantum duas sed tres
 ac plures aliquando tunicas gestare
 sunt soliti: omnesque præter Cyni-
 cos philosophi habuere tunicam *in-*
terulam & *superariam* ὑποδύτην καὶ
 ἀπενδύτην, & supra utramque, pallium.
 Romani quoque unica diu contenti
 tunica, post gerere duas instituerunt,
 quarum unam vocavere subuculam,
 alteram indusium, uti *Salmasius* ob-
 servat in not. ad l. Tertull. de pall.
 At Christus interdixit discipulos om-
 ni eo quod ad ornatum luxumve,
 viatori præsertim incommodum, per-
 tineret, unde & sandaliorum, non
 calceorum ipsis usum permisit,
 Matth. 10: 10. Marc. 6: 9. Ita An-
 gelus ad Petrum in carcere: ὑπόδησαι
 τὰ σανδάλιά σου *subliga sandalia tua*,
 Act. 12: 8. Est autem ὑπόδημα cal-
 ceus cavus, in quem pes immitti-
 tur, quoque totus tegitur, & σανδάλιον
 solea, vel crepida quæ plantam pe-
 dis

dis modo vestit, superiore ejus parte nuda: talia sandalia habuit Petrus, Act. 12: 8. Prophetas falsos affectare vestes singulares, ovillis de pellibus factas, monet D. Jesus, Matth. 7: 15. Sed Hebræi, misera quæque ob nomen Christi ab hostibus passi, non cura eligente, sed inopia jubente, *oberrarunt in ovillis & caprinis pellibus*, Hebr. 11: 37.

Paulo post Apostolica tempora qui Christianæ disciplinæ exactissimos in omnibus cultores se præstare volebant, uti Philosophorum insigniebantur titulo, sic & pallium gestare amabant, quod Græcorum Philosophis erat proprium: vestimentum satis modestum & colore pullo, Græci vocarunt *τρίβωνν*, *τρίβωνιον*, *βάκον*. Justinum Martyrem *ἐν φιλοσόφῃ σχήματι*, *in habitu Philosophi*, divinum prædicasse sermonem, testatur *Euseb. hist. Eccl. l. 4. c. 11*.
 quanquam existimem, virum prudentem

S. 53.
 Pallium
 Philosophi-
 cum in Ec-
 clesiæ re-
 ceptum.

dentem eo vestitu non tam ab aliis
 se Christianis discernere, quam au-
 ditores paganis adhuc ritibus deditos
 suas ad conciones allicere voluisse;
 sicuti eodem fine nonnulli Monachi
 luce veritatis Evangelicæ illustrati in
 monastico habitu ex verbo Dei ad
 populum dixerunt. Et Tertullianus
 presbyter five sacerdos factus rejecta
 toga pallium induit, eaque propter
 a Carthaginensibus reprehensus li-
 brum de *pallio* edidit, quod appel-
 lat *habitum sacerdotalem*, siquidem
 eo Christiani tum sacerdotes usi sunt.
 Heraclas presbyter Alexandrinus,
 Origenis æqualis, quum in Philoso-
 phi Magistri se scholam traderet,
 πρότερον κοινῇ ἐσθῆτι χρώμενος, ἀποδυσάμε-
 νος, καὶ Φιλόσοφον ἀναλαβὼν σχῆμα, μέχρι
 τῆς δεῦρο τηρεῖ, *rejecta communi qua
 prius utebatur veste, habitum phi-
 losophicum sumpsit, posteaque ser-
 vavit*, Euseb. l. 6. c. 19. At con-
 tra cæterorum ἀσκητῶν morem Sylva-
 nus ἀκριβῶς δὲ χριστιανίζειν ἐσπεδακῶς, καὶ
 τῶν

τὸν ἀσκητικὸν βίον ἀσκιῶν τριβωνα Φέρειν ἔ-
 προήρητο, *Christianam religionem di-*
ligenter excolere nisus, & vitam
sectatus monasticam, pallium gesta-
re noluit: τοσῶτον δὲ ἀτυφος ἦν, ὡς τὰ
 πολλὰ ἐν τοσούτῳ πλήθει τῆς τηλικαύτης πό-
 λεως, ἀπὸ χορτίνων σανδαλίων προέρχεσθαι.

Ab omni autem fastu tam fuit alien-
nus, ut sæpenumero in frequenti
multitudine civitatis (Constantino-
politanae) quæ tam celebris erat,
sandaliis indutus ex fæno confectis
incederet, Socrat. l. 7. c. 36.

In Rep. Alexander Severus *in ani-*
mo habuit, omnibus officiis genus
vestium proprium dare, & omni-
bus dignitatibus, ut a vestitu di-
gnoscerentur: & omnibus servis,
ut in populo possent agnosci, ne quis
seditiosus esset, simul ne servi in-
genuis miscerentur. Sed hoc Ulpia-
no Pauloque displicuit, dicentibus,
plurimum rixarum fore, si faciles
essent homines ad injurias. Tum sa-
tis esse constituit, ut Equites Ro-

§. 54.
 Alexandri
 Severi de
 vestium
 discrimine
 edictum.

K

mani

mani a Senatoribus clavi qualitate discernerentur. Pænulis intra urbem frigoris causa ut senes uterentur permisit, cum id vestimenti genus semper itinerarium aut pluviae fuisset. Lamprid. c. 27.

S. 55.
Pauli Eremitæ primi vestis.

In Ægypto solitariae vitæ auctori Paulo cibum & vestimentum palma præbebat: moribundus tamen ad Antonium inquit: pallium quod tibi Athanasius Episcopus dedit, ad involvendum meum corpusculum, defer. Hoc autem B. Paulus rogavit, non quod magnopere curaret, utrum tectum putresceret cadaver, an nudum (quippe qui tanto temporis spatio contextis palmarum foliis vestiebatur) sed ut a se recedenti mæror suæ mortis levaretur. Hieron. in vit. Paul. Antonius vicissim mortui Pauli tunicam sibi vendicavit, quam in sportarum modum de palmæ foliis ipse contexuerat --- diebusque solemnibus Paschæ & Pentecostes semper Pauli tunica vestitus est, Id. ibid. An-

Ante Constantini M. tempora omnes in genere cum Monachi tum Clerici viliorē acquirerunt habitu, interiore quidem *colobio*, quæ erat tunica absque manicis, vel certe cum manicis brevioribus & ad cubitum vix pertinentibus, dicta a Græco *κολοβός* curtus; exteriorē vero *pallio*. Sed divitiis Ecclesiæ concessis, mox ejus ministri elegantius vestiri amarunt: colobiique in locum successit *Dalmatica*, auctore, ut vulgo statuitur, Silvestro I. genus manicatarum tunicarum, in Dalmatia repertum, primo luxuriosis & delictulis probrosum, post Sacerdotibus peculiare, quod gesserunt candidum purpureis cum clavis. Pro pallio sumtus est *byrrus*, quo de vestimenti genere jamjam plura. Post Constantinum M. Romani Episcopi cito sat luxuriare vestibus cœperunt, exprobranti Ammiano Marcellino *circumspecte vestiti*, dum quosdam provinciales Antistites *vilitas indu-*

S. 56.
Colobium
Monachorum: Dalmatica
Sacerdotum.

mentorum perpetuo Numini commendat, l. 27. c. 3.

S. 57.
*Eustathius
improbat
byrros.*

Atque hic vestium sacrarum sive
luxus, sive ornatus, sive decor, uti
diversi diverse interpretabantur, an-
sa erat severioris μοναστηριας καὶ ἀσκητικῆς
πολιτείας, institutæ ab iis qui SS. di-
sciplina, ut Ambrosius loquitur,
attentiores esse volebant, seculique
habitum deserebant, qui e seculo
decedebant. Sed primus omnium,
nisi fallor, lites hac de causa ex-
citavit in Ecclesia *Eustathius*, Se-
bastiæ in Armenia Episcopus, qui
tamen ὑπὸ Ἐυλαλίου τῆς ἰδίας πατρὸς, καὶ
ἐπισκόπου καισαρείας τῆς ἐν καππαδοκίᾳ ἤδη
πρότερον καθήρτητο, ἐπειδὴ ἀνάρμοσεν τῇ ἱε-
ρωσύνῃ σολὴν ἡμφιεσο. ab *Eulalio*, suo
ipsius patre, Ὡ episcopo *Cæsareae*
in *Cappadocia* prius jam fuit abdi-
catus, quod se habitu sacerdotii
dignitati parum decore vestiverat:
καὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῇ δι' αὐτὸν γενομέ-
νῃ ἐν γάγγραις τῆς παφλαγονίας συνόδῳ κα-
τεκρίθη, διότι μετὰ τὸ καθαιρεθῆναι αὐτὸν ἐν
τῇ

τῆ κατὰ καισάρειαν συνόδῳ, πολλὰ παρὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς τύπας ἔπραττεν. γαρμεῖν γὰρ ἔκλυε, καὶ δογμάτων ἀπέχεσθαι ἔδογματιζεν. καὶ διὰ τούτων πολλὰς μὴν τὰς γεγεμνηκότας τῆ συνομιεσίᾳ ἐχώριζε. καὶ τὰς ἐκκλησίας ἐντροπομένους, ἐπ' οἰκίας τὴν κοινωρίαν ποιῆσθαι ἀνέταθε. δέλους δὲ προσχίματι θεοσεβείας τῶν δεσποτῶν ἀπεσπάσατο, αὐτὸς τε Φιλοσόφου σχῆμα φορῶν, καὶ τὰς ἀκολουθούσας αὐτῷ ξένην σοφίαν χρῆσθαι ἐποίησε. *Et postea in Concilio Gangrensi, propter illum convocato, est condemnatus: quod post abdicationem suam in Synodo Cæsarea habita factam, præter ritus & consuetudines Ecclesiasticas multa tentasset. Nam nuptias fieri prohibuit, a cibis abstinendum docuit. Unde nonnullos, qui nuptias contraxerant, a connubio segregavit: & illis, qui Ecclesias detestabantur, persuasit, ut in ædibus suis communionem facerent. Servos simulatione pietatis Dominis abstraxit: ipse Philosophi habitum gestavit, suosque sectato-*

res peregrino vestitus genere uti compulit, Socrat. l. 2. c. 43. Conf. Sozom. l. 4. c. 24. Canon Synodi Gangrensis adversus Eustathium ejusque discipulos factus, ordine XII. ita sonat:

Εἴ τις ἀνδρῶν διὰ νομιζομένην ἀσκησιν περιβολαίῳ χρῆται, καὶ ὡς ἂν ἐν τῷ τὴν δικαιοσύνην ἔχων, καταψυφίσειτο τῶν μετ' εὐλαβείας τὰς βήρας φορέντων, καὶ τῇ ἄλλῃ κοιμῇ καὶ ἐν συνηθείᾳ ἔσθ' ἐσθῆτι κεχηρμένων, ἀνάθεμα ἔστω. *Si quis vir propter eam quæ existimatur pietatis exercitationem, amiculo utatur, & tanquam ex eo justitiam habens condemnet eos, qui cum pietate Beros ferunt, & alia communi & consueta veste utuntur, sit anathema.*

§. 58.
Byrrus
quale ve-
stimenti
genus?

Ex isto decreto patet manifeste, tempore Concilii Gangrensis, quod Zonaras post primam Synodum Nicenam convenisse scribit, περιβολαίου & σχῆμα φιλοσόφου fuisse ξενὸν ἀμφίεσμα, uti in Epistola Synodica Canonibus præfixa diserte vocatur, vel quæ Sozomeni vox est, ξενὴν καὶ ἀνήθεα ἐσθῆτα:

&

& *Beros* vel *byrros* contra habitum
 communi usu receptum. Nomen hu-
 jus vestis variat: modo enim *berus*,
 modo *birrus* dicitur: *Salmasius* amat
 scribere *byrrus* a Græco *πυρρός*, quod
 ignei vel russei esset coloris: etiam
 veteribus Latinis *burrus* Festo teste
 rufus est. Habitus ipse colore & ma-
 teria pro gestantium conditione &
 dignitate differebat, Romanis pri-
 mum usitatus ad frigus pluviamque
 arcendam, maxime quum facerent
 iter, dictus *lacerna* & *pennula*, Pau-
 lo *Φελόννη*, quem ante hyemem a Ti-
 motheo sibi adferri cupiit, 2 Tim.
 4: 13, 21. Equidem oportet, ut
Byrri ex viliore ac crassiore panno
 confecti ab initio sint, quia frigus
 & pluviam pellere debuerunt, sed
 posteaquam eos Senatores in Rep.
 & Clerici in Ecclesia gesserunt, e
 subtiliore & pretiosiore materia texti
 fuere, unde *Balsamon* & *Zonaras*
 eos *σηρικὰ ὑφάσματα* interpretantur.
 Docti hanc in rem vulgo citant Au-

gustini dictum e sermone L. de diversis. *Offeratur mihi* (ait sanctus Pater) *v. g. birrum pretiosum, forte decet Episcopum, quamvis non deceat Augustinum, i. e. hominem pauperem, de pauperibus natum:* ad quem locum obiter observare iuvat, byrrum sericum Episcopis proprium fuisse habitum, neque vero sacerdotibus aut diaconis communem. Monachi certe illius ætatis byrro se nunquam vestierunt. Casianus l. I. de Instit. Monach. c. 7. *Birrorum pretia simul ambitionemque declinant:* & Regula Isidori c. 13. *Linteo non oportet monachum indui, orarium, birros, planetas, non est fas uti.* Est autem apud sequioris ævi scriptores *orarium* modo fudarium quo os abstergitur, modo infula, quæ ora seu vultus regit: & *planeta* vestis sacerdotalis cæteris indumentis superimposita, dicta quod oris errantibus evagetur.

Circa medium fere seculum quartum

tum in Tabenna Thebaidis insula, ^{S. 59.}
 auctore Pachomio, Antonii monachi ^{Tabenne-}
 discipulo, ortum est Monachorum ^{siorum ha-}
 genus, quos a loco *Tabennesotas* ^{bitus.}
 vocarunt: *Isti ad exemplum Heliae*
Thefbitis pellibus se induebant, ut
singuli ex pelle corpori circumjecta
virtutem Prophetæ semper in me-
memoriam revocantes, strenue con-
tra cupiditates venereas confige-
rent. -- Fertur item, eos indumen-
ta alia, quam quibus Monachi
Ægypti uti solebant, sibi compa-
rasse, quo specimen darent severioris
cujusdam vivendi disciplinæ --
Nam tunicis se induebant manicis
carentibus, quo docerent, se ma-
nus habere ab injuria & contume-
lia facienda penitus alienas: caput
integumento, quod cucullum appel-
lare solent, operiebant: quò osten-
derent, se vitam perinde simplicem
atque sinceram degere, atque pue-
ros lacte nutritos, quorum caput,
quod in membris obtinet principa-
 tum,

Cuculli
origo &
usus.

tum, ejusmodi tiaris obvolvitur, uti tum tegatur ab aestu & frigore, tum undique foveatur. Habebant præterea cingulum & humerale, quorum altero lumbos circumdantes; humeros & brachia altero amicientes, significarunt, se ad Deo serviendum, & ad ea opera exequenda, quæ ab eo præcipiuntur, paratos esse. Sozom. l. 3. c. 13. qui addit, vulgasse famam, quod Pachomius in spelunca sedens ab Angelo instituti regulas acceperit.

S. 60.
Libertas
vestium
servata a
quibusdam
Monachis.

Palæstinæ tamen Monachi ex singularibus dignosci vestibus minime adfectarunt. De iis enim Hieronym. l. 2. Epist. 8. *In veste nulla discretio, nulla admiratio. Utcunque placuerit incedere, nec detrectationis est, nec laudis.* Quin ipse Hieronymus Eustochiam Virginem religiosam hortatur: *Vestis nec satis munda, nec sordida, & nulla diversitate notabilis.* l. 2. Epist. 19. Etiam monita de vestitu quæ in Regula

gula Basilii, ut vulgo dicitur, Monachis ipsius præscripta, cum præceptis de simplicitate, modestia, frugalitate & decore Christianorum satis conveniunt. Vid. *Hospinian.* de ordine S. Basilii in tract. de Monach.

Secutis seculis Clericorum in vestibus crevit luxuries & pompa, quam coërcere plura Concilia tentarunt: Carthaginense iv. quod Cassiodorus ad ann. Christi 398. refert, canone XLV. *Clericus professionem suam & in habitu & in incessu probet, & ideo nec vestibus nec calceamentis decorem querat.* Narbonense habitum anno 589. canone I. *Hoc regulariter definitum est, ut nullus Clericorum vestimenta purpurea induat, quæ ad jactantiam pertinent mundialem, non ad religiosam dignitatem, ut sicut est devotio in mente, ita & ostendatur in corpore.* Trullanum anno 692. congregatum, canone XXVII. *Μηδεὶς τῶν*

S. 61.
Luxus in vestibus Clericorum.

ἐν κλήρῳ καταλεγομένων ἀνοίκειον ἐσθῆτα ἀμ-
 Φιενύσθω, μήτε ἐν πόλει διάγων, μήτε ἐν ὀ-
 δῷ βαδίζων, ἀλλὰ σολαῖς κενήσθω ταῖς ἡδὴ
 τοῖς ἐν κλήρῳ καταλεγομένοις ἀπονεμηθείσαις.
 εἰ δέ τις διαπράξοιτο τὸ τοιῆτον, ἐπὶ ἔσδομά-
 दा μίαν ἀφορίζεσθω. *Nullus eorum, qui
 in Cleri catalogum relati sunt, vestem
 sibi non convenientem induat, neque
 in civitate degens, neque iter ingre-
 diens: sed utatur vestibus, quæ ante-
 hac iis, qui in clerum relati sunt, at-
 tributa fuere. Si quis autem tale quid
 fecerit, una septimana segregetur:*
 Idem Trullani Patres Macarium ejus-
 que discipulos Monothelitas Actione
 octava denudarunt *pallio Episcopali,
 alba scil. camisia.* Concilium
 Nicenum II. anno 787. canone xvi.
 Πᾶσα βλακειῶν καὶ κόσμησις σαματικῆ ἀλ-
 λότριαί εἰσι τῆς ἱερατικῆς τάξεως καὶ κα-
 τατάσεως. τὸς ἔν ἑαυτὸς κοσμεύοντας ἐπι-
 σκόπῃς ἢ κληρικῶς δι' ἐσθῆτων λαμπρῶν καὶ
 προφανῶν, τέτῃς διορθῆσθαι χρή· εἰ δὲ ἐπι-
 μένοισιν ἐπιτιμίῳ παραδίδοσθαι ἰσαύτως καὶ
 τὸς τὰ μύρα χρισμένους. *Omnis luxus &
 ornatus corporeus est a sacerdotali
 ordine*

ordine & statu alienus. Episcopus ergo vel Clericos, qui se splendidis & insignibus vestibus exornant, se corrigere oportet; Sin autem permaneat, pœnis coërceri: similiter & eos, qui sunt unguentis delibuti. De luxu Canonicorum sufficiat audire querelam Hugonis de S. Victore, qui obiit anno 1140. Sic vero ille Instit. Monast. c. 18. Sed quid dici debeat de quibusdam nostri ordinis Canonicis? & mens & facies vehementer erubescunt. Lectuli eorum culcitris fulciuntur plumeis, linteis & lodicibus accurate parantur. Coturnis teguntur & opertoriis, quod si forte videres, lectulum sponsæ, quæ sponsum desideret, forsitan æstimares. Cappa Canonici & cuculla monachi non differunt a pallio militis, sed ut ait quidam sapiens, miles & monachus ex eodem panno partiuntur cucullam & chlamydem. Non multum differt habitus Canonici regularis & secularis, sed si forte

forte regularem videas, Archidiaconum vel Episcopum te vidisse contendas. Oper. l. 2. p. 70.

§. 62.
Diversitas
& sancti-
tas vestium
Monachorum.

At habitum Monachorum pro varietate familiarum, quæ magno numero, præsertim in Occidente, pulularunt, varius distinxit color, forma insignivit singularis, definivit studium humanum, non usque adeo male ab initio, post temere & inepte, tandem superstitio infelicitum temporum inter res sacras & nescio qua virtute divina præditas collocavit. Regula Augustini c. 6. apud Hugon. de S. Victore; *Non sit notabilis habitus vester, nec affectetis vestibus placere, sed moribus.* Benedictus, qui circa principium seculi VI. Monachorum Occidentalium pater extitit, Regulæ c. 55. *Vestimenta fratribus secundum locorum qualitatem, ubi habitant, vel aërum temperiem, dentur: quia in frigidis regionibus amplius indiget, in calidis vero minus.*

Hæc

ergo consideratio penes Abbatem est.
 Nos tam mediocribus locis sufficere
 credimus monachis per singulos cu-
 cullam & tunicam: cucullam in hye-
 me villosam, in æstate puram aut
 vetustam, & scapulare propter ope-
 ra. Indumenta pedum pedules &
 caligas. De quarum rerum omni-
 um colore aut grossitudine non cau-
 sentur monachi, sed quales inve-
 niri possunt in provincia qua habi-
 tant, aut quod vilius comparari
 potest. Abbas autem de mensura
 provideat, ut non sint curta ipsa
 vestimenta utentibus eis, sed men-
 surata. Scapulare est palliolum bre-
 ve, caput tantum & scapulas tegens,
 cuculli loco Monachis usitatum
 quando laborabant: pedules autem
 pedum indumenta sunt, tibialia alias
 dicta. Cæterum habitum Benedicti-
 norum primum describit *Polyd. Ver-
 gil.* l. 7. c. 2. de Invent. Rer. Anno
 537. in Britannia ortus est Mona-
 chorum ordo *Apostolicus*, quorum vesti-

tus erat melote ex caprinis pelli-
bus, cuculla stricta & candida sto-
la. Synodus Trullana can. XLII.

τῆς λεγομένης ἐρημίτας, οἱ τινες μελανειμο-
νῶντες, καὶ τὰς κεφαλὰς κομῶντες περιάγου-
σι τὰς πόλεις, μεταξύ ἀνδρῶν λαϊκῶν καὶ γυ-
ναικῶν ἀνασρεφόμενοι, καὶ τὸ οἰκεῖον ἐπάγ-
γελμα καθυβρίζοντες, ὀρίζομεν, εἰ μὴν αἰ-
ρῶνται τὰς κόρας ἀποπειράμενοι τὸ τῶν λοι-
πῶν Μοναχῶν ἀναδέξασθαι σχῆμα, τέτρες ἐν
μοναστηρίῳ ἐγκραθίσασθαι. *Eos qui dicun-
tur Eremitæ, qui quidem nigris
vestibus induti, & capite comati
urbes obeunt, & cum viris laicis
ac mulieribus versantur, & propriae
professioni faciunt injuriam, statui-
mus, si elegerint quidem tonsis co-
mis reliquorum Monachorum ami-
ctum suscipere, eos in monasterio
constitui.* Concilium Aquisgranense
anno 817. sanxit cap. 20. 21. ut
Monachis vestimenta nec multum
vilia, nec multum pretiosa, sed
mediocria dentur: ut mensura cu-
culle duobus consistat cubitis. Vid.
Addit.

Addit. 1. ad capit. Caroli M. & Ludovici pii c. 20, 21, 22. De Dominico Sigon. l. 8. de Regn. Ital. ad ann. 1031. *Obiit in Campania Dominicus mirabilium patrator operum, multorumque fundator cœnobiorum, ferme octogenarius. Hunc lorica tum Petrus Damiani vocat, quod ad macerandam interioris amictus asperitate carnem lorica uteretur.* De Petro Eremita, cujus & supra §. 10. fecimus mentionem, Guibert. Abbas hist. Hieros. l. 2. c. 8. *Quicquid agebat seu loquebatur, quasi quiddam subdivinum videbatur, præsertim cum etiam de ejus mulo pili pro reliquiis raperentur, quod nos non ad veritatem, sed vulgo referimus amanti novitatem.* *Lanea tunica ad purum, cucullo super utrisque talaribus, byrro desuper induebatur, brachis minime, nudipes autem.* Quo loco byrrus pallium notat faciendis itineribus accommodatum. De Bernhardo lauda-

L

tus

tus modo Sigonius l. II. de Regni. Ital. ad ann. 1134. *Eum alloqui ci- ves, & pedes ejus deosculari gestiebant, quin & pilos de vestibus ejus detractos ad opportuna incidentium morborum remedia reser- vabant, omnia sancta judicantes, quæ ille contigisset & se sanctos fieri eorum contactu putantes.* De va- rietate & sanctitate vestium Mona- chicarum vid. Otto Frising. l. 7. Chron. c. 35. Hugo de S. Vict. In- stit. Monach. c. 8.

§. 63.

*Luxus Be-
nedictino-
rum in
vestibus.*

Tamen & ipsos Monachos, præ- sertim Benedictinos, amictu luxu- riassè tentata semel atque iterum a Romanis Pontificibus nigri ordinis emendatio probat. Statuta Gregorii IX. qui anno 1227. in Romana sede est collocatus: *Monachi commu- nibus indumentis & religiosis, sicut in claustro ita foris exeuntes, ho- neste se habeant: nec recedant sine cuculla & habitu regulari. Nec ca- pam habeant coloratam; nec cum sella*

fella minus regulari sumtuosa, vel clavorum ornata decorata superfluo, aliquis equitare præsumat. Calcaria deaurata vel deargentata non habeant, ferratura ad ornatum in frenis penitus amota. Nec chirothecis per digitos distinctis, nec ocreis rostratis. Nullus in quocunque loco utatur tunica de burneto, vel coopertoriis, vel alio panno, vel pellibus silvaticis, vel lineis camisis, vel linteaminibus: sed vestiti dormiant & cincti, sicut in regula continetur; nec vestes scissas habeant ante vel retro. In Ad-
dit. Matth. Paris.

Primum ex decreto Synodi Tre- §. 64.
censis gestaverant habitum album *st-* *Rubea cruce*
ne cruce, teste autore Epit. bellor. *in palliis*
sacror. Sed ab ætate Eugenii III. qui *Templario-*
anno Æ. C. 1145. ex Monacho Ci- *rum.*
stertiensi & Bernhardi discipulo fa-
ctus est Papa Romanus, Templarii
crucis de panno rubeo, ut inter cæ-
teros essent notabiliores, mantellis

suis caperunt assuere, tam equites quam eorum fratres inferiores, qui dicuntur servientes, Willh. Tyrius l. 12. c. 7. Tempore Eugenii Papæ cruces de panno rubeo suis assuerunt mantellis, ut a ceteris possent hoc signo discerni, Matth. Paris. p. 67. Quid rubea cruce alboque vestitu notarint, ex Jacobo de Vitriaco lubet audire. Sic vero ille c. 65. Tempore Domini Eugenii Papæ cruces rubeas vestimentis suis exterius affixerunt, vestes albas in signum innocentiae deferentes; per cruces autem rubeas martyrium designantes: eo quod sanguinem proprium secundum instituta regule, pro defensione terræ sanctæ effundere sunt professi, & Christi crucis inimicos viriliter expugnando, a Christianorum finibus propellere.

S. 65.
*Varius
 crucis in
 veteri Ec-
 clesia usus.*

Atque heic latus sese nobis offert dicendi campus de vario *Crucis* in Veteri Ecclesia usu, ususque primæva origine: modicos tamen in-
 tra

tra cancellos oratio nostra continebitur, nonnisi præcipuam amplissimi argumenti partem exhibitura. Et *usus* quidem ad tria fere capita referri potest: vel enim Christiani veteres facto in fronte, aliove corporis membro, crucis signo, exitum & introitum aliasve actiones suas Deo & Christo Servatori in crucem acto commendabant: vel fabricatas diversa e materia cruces, vestibus appensas gerebant, aut manu quoque portabant: vel denique majoris molis cruces e ligno lapideque effectas, pro templis, in templis, atque in viis publicis statuebant.

Morem signandi frontem cruce memorat expressis verbis Tertullianus loco vulgatissimo libri de corona militis: *Ad omnem progressum atque promotum, ad omnem aditum & exitum, ad vestitum & calceatum, ad lavacra, ad mensas, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia, quacunque nos conversatio exercet,*

S. 66.
*Signum
crucis in
fronte.*

frontem signaculo terimus. Harum
 & aliarum ejusmodi disciplinarum,
 si legem exoptules scripturarum,
 nulla legis traditio tibi prætende-
 tur: auctrix consuetudo, confirma-
 trix, & fidei observatrix. Lactant. In-
 stit. l. 4. c. 26. Agnus candidus sine
 macula Christus fuit, i. e. innocens &
 justus & sanctus, qui ab iisdem Ju-
 daeis immolatus, saluti est omnibus,
 qui signum sanguinis, i. e. crucis, qua
 sanguinem fudit, in sua fronte con-
 scripserint. Hieron. l. 2. Epist. 19.
 Ad omnem actum, ad omnem in-
 cessum manus pingat crucem. Ex
 Augustino patet, a tenella jam æta-
 te infantes, vel parentes pro infan-
 tibus, hanc observasse consuetudi-
 nem. Signabar, ait Confess. l. I.
 c. II. jam signo crucis ejus, & con-
 diebar ejus sale jam inde ab utero
 matris meæ.

S. 67.
 Signi hu-
 jus causa
 falsa.

Sunt viri docti qui existimant,
 priscos Christianos signum crucis eo
 saltem adhibuisse sine, ut illo se a pa-
 ganis,

ganis, quibus intermixti vivebant,
 manifeste discernent, atque glori-
 am quam in cruce Christi ponerent,
 publice testarentur. Sed quod bona
 cum ipsorum venia dixerim, in eo
 non leviter errant. Etenim ante Con-
 stantini M. tempora, quibus pacem
 Ecclesia accepit, Christiani non pa-
 lam frontem cruce signarunt, sed
 clam, ne qui alieni a doctrina Christi
 erant, idernerent. Hoc certum mi-
 hi facit Tertullianus l. 2. ad Uxor.
Nolite, inquit, margarita vestra
porcis jactare, ne conculsent ea,
et conversi vos quoque evertant.
Margarita vestra sunt cottidiana
conversationis insignia. quanto cu-
raveris ea occultare, tanto su-
spectiora feceris, et magis cavenda
gentili curiositati. Latebisne tu cum
lectulum, cum corpusculum tuum
signas? Ex quibus Tertulliani ver-
 bis colligo, duas fuisse causas, qua-
 re Christiani in gentilium praesentia
 cum aliis a ritibus, tum a more

frontem signandi cruce abstinebant; unam quidem, quia profanos homines sacrorum nostrorum adspectu indignos judicabant; alteram vero, quia hostibus Christi temere se prodere, illorumque violentam iram incurrere nolebant. Idem l. c. quum privilegia matrimonii inter duos Christianos initi recenset, ait: *Elemosynæ sine tormento, sacrificia sine scrupulo. Cottidiana diligentia sine impedimento. Non furtiva signatio.* Nam, ex B. Rhenano loquor, *mulier Cristiana non audebat, gentili marito spectante se signare, sed furtim hoc faciebat.* Eandem obrationem audiente pagano Christi nomen haud proferebant. Pergit enim Tertullianus: *Non trepida gratulatio, non muta benedictio. Sonant inter duos Psalmi & hymni, & mutuo provocant, quis melius Deo suo canet.* Non tamen infitior, quandoque Martyres suam in Evangelii professione constantiam, facto inter
tor-

tormenta quocunque modo crucis signo testatos esse. Eusebius enim l. 8. c. 7. hist. Eccl. mentionem facit Juvenis diram mortem propter Christi nomen in Phœnicia sub Diocletiano passi, καὶ τὰς μὲν χεῖρας ἐκτετακέντος εἰς σταυρὸς τύπον, & manus in crucis modum e transverso expandentis. Concedo etiam, post Constantini tempora Christianos in præsentia Gentilium, utpote a quibus sibi nihil porro mali metuebant, signum crucis liberius & quasi cum insultatione adhibuisse. Atque huc pertinet locus e Cyrilli Hierosolymitani catech. 13. a Larrogio in part. 3. c. 1. hist. Euchar. citatus. *Trophæum statuas fidem crucis adversus contradicentes. Cum enim de Domino cruceque contra infideles quaestio tibi erit, prius statue manu tua signum, & obmutescet contradicens.*

Quare ut alia eaque certiora de §. 68.
signi crucis usu in medium adferamus, *Vera, & m. moria Christi.*

mus, dicimus primum, Christianos veteres signi ejus occasione Jesum Christum de cruce suspensum in memoriam sibi revocasse, quod & credit Leo Allat. de Eccl. Occid. & Orient. perpet. consens. l. 3. c. 18. §. 14. *Solebant Veteres, ait, non tantum cum opus aliquod aggredirentur, sed etiam dum finem ei imponebant, insigni pietatis exemplo, crucis signo id consignare. Optime factum, nostræ redemptionis tesseram semper, & in rerum exordiis & earum exitu præ oculis habere.* Usum hunc indicavit nobis Chrysostomus loco in Cl. Suiceri thesaur. exscripto: πανταχῶς τὸ σύμβολον ἡμῶν τῷ σταυρῷ παρίσταται διὰ τῆστο καὶ ἐπὶ οἰκίας, καὶ ἐπὶ τῶν τοίχων, καὶ ἐπὶ τῶν θυρίδων, καὶ ἐπὶ τῶν μετώπων, καὶ ἐπὶ τῆς διανοίας μετὰ πολλῆς ἐπιγράφουεν αὐτὸν τῆς σπαδῆς. *Ubique Symbolum crucis nobis adest. Ob eam causam & in ædibus, & in parietibus, & in fenestris, & in frontibus, & in animo studiosè eam inscribimus.* Dein-

Deinde eodem signo Servatori optimo, cujus memoriam reolebant, se simul atque reculas & actiones suas omnes commendabant. Chrysoft. iterum apud Cl. Suicerum:

§. 69.
β. Com-
mendatio
sui in tute-
lam Chri-
sti.

ὅταν μέλλῃς ὑπερβαίνειν τὰ πρόθυρα τῆς πυλῶνος, τῆτο Φθέγγει τὸ ῥῆμα πρότερον ἀποτάσσομαί σοι Σατανᾶ, καὶ τῆς πομπῆς σε, καὶ τῆς λατρείας σε, καὶ συντάσσομαί σοι χριστέ· καὶ μηδέποτε χωρὶς τῆς Φωνῆς ταύτης ἐξέλθῃς· τῆτό σοι βακτηρία ἔσαι, τῆτο ὄπλον, τῆτο πύργος ἀμαχος. μετὰ τῆ ῥήματος τέττε καὶ τὸν σταυρὸν ἐπὶ τῆς μετώπης διατύπωσον.

Janua vestibula transgressurus hoc prius dic verbum: Abrenuncio tibi Satana, & pompæ tuæ, & cultui tuo, & conjungor tibi Christe. Ne unquam absque hac voce exeas: hæc erit tibi baculus, hæc armatura, hæc turris inexpugnabilis. Cum hoc verbo & crucem in fronte imprime.

Hæc propter non tantum frontem, sed & alia corporis membra, in primis male adfecta, item cibos, vestes,

§. 70.
Unde si-
gnarunt
cruce &
alia mem-

bra, uten-
silia, æ-
des, &c.

stes, utensilia, cruce signarunt. Ephræm. Syr. p. 537. *Depingamus
& insculpamus in januis nostris, &
in frontibus, & oculis, & in ore
ac pectore, & in omnibus membris
nostris vivificum hoc signum.* Hieronym. de Paula Epist. 8. l. 3. *Cum
os stomachumque signaret, & ma-
tris dolorem crucis niteretur im-
pressionem lenire, superabatur af-
fectu.* Lectulum cruce notatum e
Tertulliano, ædes e Chrysofomo
nuper audivimus. Et Alexandrini a
Serapide ad Christum conversi cru-
cis Dominica signum in postibus, in
ingressibus, in fenestris, parietibus,
columnisque depinxere apud Rufin.
l. 2. c. 29. De cibis Gregor. M. Dial. l.
1. c. 4. sed paulo jam superstitiosius:
*Quadam die una Dei famula ex
eodem (Equitii) monasterio Virgi-
num hortum ingressa est, quæ lactu-
cam conspiciens concupivit, eam-
que signo crucis benedicere oblita,
avide momordit: sed arrepta a
Dia-*

Diabolo protinus cecidit. Et c. II.
 Dum quadam die fratres illius
 (Martyrii provinciæ Valeriæ monachi)
 panem subcinericium fecissent,
 eique obliti essent crucis signum
 imprimere, sicut in hac provincia
 crudi panes ligno signari solent, ut
 per quadras quatuor partiti vide-
 antur, idem Dei famulus affuit,
 eisque referentibus signatum non
 fuisse cognovit. Cumque jam panis
 ille prunis esset & cineribus cooper-
 tus, dixit: quare hunc minime si-
 gnastis? Qui hoc dicens signum cru-
 cis digito contra prunas fecit. Quo
 signante protinus immensum crepi-
 tum panis dedit, ac si ignis in igni-
 bus olla crepuisset. Qui dum coctus
 postmodum fuisset, ab igne subtra-
 ctus, ea cruce signatus inventus
 est, quam non contactus sed fides
 fecit.

Pavimenta tamen cruce insignire s. 71.
 habebatur tandem nefas. De Tibe- Exceptis
 rio II. qui Justino in Romano Im- pavimen-
 perio tis.

perio

perio successit anno 575. scribit Paul. Diac. l. 17. c. 2. *Quadam die deambulans per palatium vidit in pavimento domus tabulam marmoream, in qua erat crux Domini sculpta, & ait: Cruce Domini nostri frontem & pectora munire debemus, & ecce eam sub pedibus calcamus. Et dicto citius jussit tabulam auferri.* Synodus Trullana post elapsam & amplius seculum idem fieri prohibuit canone LXXIII.

τῆ ζωοποιῆ σαυρῆ δεῖξαντος ἡμῖν τὸ σωτήριον, πᾶσαν σπερδὴν ἡμᾶς τιθέναι χρῆ, τῆ τιμῆν τὴν ἀξίαν ἀποδίδναι τῷ δι' ἑ σσεώσμεθα τῆ παλαιῆ παραπτώματος ὄθεν καὶ νῦν καὶ λόγῳ, καὶ αἰσθήσει τὴν προσκύνησιν αὐτῷ ἀπονεμόντες, τὰς ἐν τῷ ἐδάφει τῆ σαυρῆ τύπας ὑπὸ τινῶν κατασκευαζομένους ἐξαφανίζεσθαι παντοίως προσάσσομεν, ὡς ἂν μὴ τῆ τῶν βαδίζόντων καταπατήσει τὸ τῆς νίκης ἡμῖν τρόπιον ἐξυθρίζοιτο. Τὰς ἔν ἀπὸ τῆ σαυρῆ τύπον ἐπ' ἐδάφους κατασκευάζοντας ὀρίζομεν ἀφορίζεσθαι. Ad quæ verba Balsamon:

τινὲς ἐν ἐδάφεσιν ἐκκλησιῶν ἢ καὶ ἄλλων τό-

των

των σταυριῶν σημεῖα ἀπὸ λίθου εἰ ἀπὸ ἑτέρας τι-
νὸς εἶδος ἐχάραττον. *Nonnulli in Eccle-
siarum, vel aliorum etiam locorum
pavimentis crucis signa in lapide,
vel aliqua alia specie imprime-
bant.*

Tertio facto crucis signo tutos se
ab infidiis satanæ, & securos in pe-
riculis credebant, utique non virtu-
te signi, sed Christi servatoris, cu-
jus curæ eo signo se commendabant.
Atque spem eam animo concepere
quod vidissent, Diabolos signo cru-
cis per miraculum e corporibus hu-
manis expelli. Tertull. in Scorp. adv.
Gnost. *Nobis fides præsidium, si
non & ipsa percutitur diffidentia
signandi statim & adjurandi & un-
guendi bestię calcem. Hoc denique
modo etiam Ethnicis sæpe subveni-
mus, donati a Deo ea potestate,
quam Apostolus dedicavit, quum
morsum viperæ sprevit, Lactant.
Instit. l. 4. c. 27. Quanto terrori
sit demonibus hoc signum, sciet qui
vide-*

§. 72.
γ. Securi-
tas in peri-
culis.

derit, quatenus adjurati per Christum, de corporibus quæ obsederint, fugiant - - - Neque accedere ad eos possunt, in quibus cœlestem notam viderint, nec iis nocere, quos signum immortale munierit tanquam inexpugnabilis murus. Athanas. Orat. c. Gent. Τῶ σαυρῶ γενομένω πᾶσα

μὲν εἰδωλοκρατεία καθήρεθη, πᾶσα δὲ δαιμόνων Φαντασία τῷ σημείῳ τῷ ἀπελευνεται. *post crucis adventum omnis simulacrorum cultus summotus est, omnesque demonum præstigiæ hoc signo propelluntur.* Et de Incarnat. Verb. p. 102. Edit. Col. t. I. ἡμέτω δὲ ὁ πεί-

ραν τῶν προλεχθόντων βεβλόμενος λαβεῖν, καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς Φαντασίας, τῶν Δαιμόνων, καὶ τῆς τῶν μαντείων ἀπάτης, καὶ τῶν τῆς μαγείας θαυμάτων καὶ χρησάσθω τῷ σημείῳ τῷ γελωμένω παρ' αὐτοῖς σαυρῶ, τὸν χριστὸν ὀνομάσας μόνον, καὶ ὄψεται πῶς δι' αὐτῶ δαίμονες μὲν Φεύγεις, μαντεία δὲ παύεται, μαγεία δὲ πᾶσα καὶ Φαρμακεία καταργεῖται.

Veniat qui istorum dictorum experimentum capere velit, & in ipsis præ-

præstigiis dæmonum, & imposturis
 vaticiniorum, & in miraculis Ma-
 giæ utatur signo crucis ab ipsis de-
 riso, nomenque Christi invocet,
 & videbit, quomodo ejus rei metu
 Dæmones fugiant, vaticinia con-
 quiescant, magiæ & veneficia ir-
 rita jaceant. Hieron. l. 2. Epist. 6.
 ad Heliodor. Intus est periculum,
 intus est hostis. Expedite rudentes,
 vela suspendite, crux antennæ fi-
 gatur in frontibus. Et ejusd. l. E-
 pist. 20. ad Demetr. Crebro signa-
 culo crucis munias frontem tuam,
 ne exterminator Ægypti locum in
 te reperiat. Cyrill. Hieros. Catech.
 13. Non pudeat igitur nos crucifi-
 xum confiteri, sed in fronte confi-
 denter signaculum crucis digitis im-
 primatur, & in aliis omnibus crux
 fiat: in panibus comedendis, & in
 poculis bibendis, & in egressu & in
 ingressu, ante somnum, recumben-
 do & surgendo, eundo & quiescen-
 do. Magna hæc est custodia, quæ
 M pro-

propter pauperes gratis datur: sine labore propter infirmos, cum a Deo sit hæc gratia, signum fidelium, & timor Dæmonum: triumphavit enim de illis in hoc signo. Ostenta illud audacter. Quando enim viderint crucem, recordantur crucifixi. Metuunt eum, qui contrivit capita Draconis. Martinus Turon. Episc. se inermem crucis signo tutum contra hostes fore dixit Juliano, apud Sulpic. Sev. de vit. B. Mart. c. 4. De Juliano Imperatore Sozom. l. 5. c. 2. ἔλαθεν ὑπὸ τῆς προτέρας συνηθείας, διὰ γε χριστιανὸς ἐν ἀπόροις κινδύνοις περιλήφθεις, τῷ συμβόλῳ τῆς Χριστοῦ κατασημάνων ἐαυτὸν, αὐτῆν Φρεσὶν τὰ Φάσματα ἐγένετο. Oblitus consueti more, quo cum esset Christianus, & in gravibus periculis constitutus, uti solebat, se ipsum signo Christi consignavit: quo facti spectra & vestigio evanuerunt. Liceat his unum addere locum e Martialis Lemovicensem Episcopi epistola ipso iudice Bellarmi-

no supposititia: *Cruce Domini armatura vestra invicta contra Satanam, galea custodiens caput, lorica protegens pectus, clypeus tela maligni repellens, gladius iniquitatem & angelicas insidias perversæ potestatis sibi propinquare nullo modo sinens. Hoc solo signo cælestis victoria data est nobis.* ad Burdigal. c. 8. Magna utique signi crucis encomia. sit tamen rata Epiphaniæ Diaconi in II. Niceno concilio sententia: *Multas cruces in adicula figurare, & præcepta Dei contemnere, imitationisque passionis illius oblivisci, extrema dementia est.* Concil. Edit. Labb. t. 7. p. 854.

Nolo plura congerere, quæ huc pertinere videntur, sed verbulo jam lubet inquirere in causam, propter quam præsci Christiani frontem in primis crucis signo munierint, quod num Viri Ecclesiasticæ antiquitatis periti declararint, ego quidem igno-

§. 73.
Cur frontem maxime notarint cruce?

ro. Quare enim interdum alia membra signarint cruce, in aprico est: nempe iis tum male se habuerunt, ut ex Hieronymo de Paula audivimus. Cor autem hoc ritu peculiariter Christo Servatori commendare voluerunt, ne sive noctu sive interdiu malæ inde cogitationes prodirent, quo de suaviter canit *Prudentius*, at quinti jam seculi scriptor, in hymno ante somnum:

*Fac cum vocante somno
Castum petis cubile,
Frontem, locumque cordis.
Crucis figura signet.
Crux pellit omne crimen,
Fugiunt crucem tenebræ,
Tali dicata signo
Mens fluctuare nescit.*

Gregor. Turon. l. 2. de Miracul. c. 107. *Si viriliter, & non tepide signum vel fronti, vel pectori salutare superponas, tunc resistendo vitii Martyr habebis, quia &*
ipsi

ipsi martyres ea quæ vicerunt, non suis viribus, sed Dei hæc auxiliis per signaculum crucis gloriosissime peregerunt. Ad frontis ergo signationem quod attinet, aut fallor, aut sectatores Christi eam adhibuere loco moris, quo falsorum Deorum cultores cum ad eos imitandos tum ad honorandos caput redimire coronis solebant: Credidit enim vetus Ecclesia, nefas esse Christianis, fertis ejusmodi tempora cingere; non modo quia cærimonia ista videantur falsa colere numina, sed & quia Servatoris exemplo frontem nostram spinea potius deceat corona, utpote qui ad ferendam crucem vocati sumus, non ad delicias, ornatum, pompam & gaudia. Hoc fere argumentum est libri quem Tertullianus de Corona militis scripsit. At loco spineæ coronæ capiti alias imponendæ videntur acquievisse crucis signo in fronte facti. Ephræmus Syrus in serm. de cruce Dom. *Cruce infantium*

tium custos, virorum caput, seu
 corona: Tertull. l. c. Si ob hæc ca-
 put ei (Christo) tuum debes, tale
 si forte ei repende, quale suum pro
 tuo obtulit: aut nec floribus corone-
 ris, si spinis non potes: quia non
 floribus potes. Serva Deo rem su-
 am intaminatam.

Sed præter hanc conjecturam mo-
 nere oportet, consuetudinem fron-
 tis cruce signandæ invaluisse inter
 Christianos non quidem vi, verum
 occasione mandati divini quod de
 signandis per Angelos electorum
 frontibus extat Ezech. 9: 4. Signa
 signum super frontes virorum ge-
 mentium & clamantium propter cun-
 ctas abominationes quæ sunt in me-
 dio Hierosolymorum. Et Apoc. 7: 3.
 ne nocete terræ, neque mari, ne-
 que arboribus, quoad usque obfi-
 gnemus servos Dei nostri in fron-
 tibus suis. Unde a locustis e fumo
 putei egressis ii tantum læsi qui non
 habebant signum Dei in frontibus
 suis

suis, Apoc. 9: 4. Nullum est dubium quin hac frontis filiorum Dei obfignatione innuatur custodia ac defensio qua illos Deus in plagis longe lateque grassantibus protegit ac conservat illaesos: tamen prisca Ecclesiae doctores istud praesidium divinum a signo crucis in fronte facto creduli nimis expectarunt. Tertull. l. 3. contra Marcion, c. 22. *Ezechiel: dicit Dominus ad me: pertransi medio portae in media Hierusalem, & da signum Tau in frontibus virorum. Ipsa est enim littera Graecorum Tau, nostra T, species crucis, quam portendebat futuram in frontibus nostris, apud veram & Catholicam Hierusalem. in Hebraeo est: וְהָיָה תוֹ שֵׁנָה לְהוֹמָהּ signa signum. LXX. ὁδὸς τὸ στυγεῖον. Arnob. ad Psalm. 85. habebimus signum crucis ejus in bono cum universis qui credimus, ita ut videant in frontibus nostris signum tuum, & confundantur, sive visibiles, sive invisibiles inimici.*

S. 74.
Cruces de
collo sus-
pense &
vestibus
appensa:

Alter crucis in veteri Ecclesia u-
sus, quanquam priore multum re-
centior, erat, quod cruces diversa
e materia factas gestarint vestibus
appensas aut de collo dependentes,
vel quoque manibus portarint. At-
que hujus quidem consuetudinis ori-
ginem ultra Constantini M. Helenæ-
que Augustæ tempora non licet re-
ferre. Postquam enim Imperatoris
mater sive invenerat crucem, de
qua Jesum suspenderant Judæi, sive
invenisse putabatur, abscissæ inde
particulæ, ad fidem morti Servato-
ris faciendam, hinc inde mitteban-
tur, a nonnullis & ceu venerandæ
reliquiæ custodiebantur superstitio-
sius, corporique appendebantur.
Quare alii, qui tam felices non
erant, ut ipsi Hierosolymas adirent,
vel aliter portionem de salutari li-
gno acciperent, crucem alia de ma-
teria effectam secum gerebant. Cy-
rill. Hierof. Catech. XIII. *Si enim
nunc negarem, arguet me hic Gol-
go-*

gotas, cui nunc omnes proxime assistimus: arguet me lignum crucis, quod per particulas ex hoc loco per univ^{er}sum orbem sparsum est. Et Catech. x. Lignum crucis testatur ad hodiernum diem apud nos apparens, & apud eos, qui secundum fidem ex illo capientes hinc univ^{er}sum orbem fere jam replerunt. Quæ num genuina sint Cyrilli verba, an insititia vel adulterata, disquirendi heic locus non est. Socrat. l. i. c. 13.

τῆ δὲ σαυρῆ μέρος μὲν τοι θήκη ἀργυρᾶ περιλειάσα, μνημόσυνον τοῖς ἰσορεῖν βελομένοισ, αὐτόθι κατέλιπε. τὸ δὲ ἕτερον μέρος ἀποσέλλει τῷ βασιλεῖ. ὅπερ δεξάμενος καὶ πισεύσας τελείως σωθήσεσθαι τὴν πόλιν, ἔνθα ἂν ἐνεῖνο Φυλάττηται, τῷ ἑαυτῷ ἀνδριάντι κατέκρυψεν, ὃς ἐν τῇ κατὰ Κωνσταντινῆ πόλιν, ἐν τῇ λεγομένη ἀγορᾷ Κωνσταντίνου, ἐπὶ τοῦ πορφυρῆ καὶ μεγάλε κίονος ἱδρυται.

Unam crucis partem in theca argentea occlusam, pro monumento iis, qui illius spectandi cupiditate ducerentur, ibi relinquit (Helena):

alteram mittit Imperatori. Quam
 ubi is receperat, ratus civitatem,
 in qua illa servaretur, omnino sal-
 varam & incolumem fore, in suam
 ipsius inclusit statuam, quæ Con-
 stantinopoli in foro, quod a Constau-
 tino nomen traxit, supra columnam
 ingentem ex lapide Porphyrite con-
 fectam collocata est. Gregorius Nys-
 senus, citante Bellarmino l. 2. de
 Imag. c. 27. scribit in vita Macrinae
 fororis, eam gestare solitam ad col-
 lum crucem argenteam, cui inser-
 ta erat particula veræ crucis.
 Hinc ἐγχιόλπια, pectoralia quæ erant
 cruces e collo in pectore gestata.
 Nicephorus Episcop. Constantinop.
 in actis Concilii Ephesini ann. 431,
 congregati, apud Cl. Suicerum:

Quid
 ἐγχιόλπι-
 ον.

Ἀπετείλαμεν τῇ ἀδελφικῇ ὑμῶν μακαριότητι
 ἐγχιόλπιον χρυσοῦν, οὗ ἡ μὲν ὄψις χρυσάλλε
 ἐγχατακεκλεισμένον· ἡ δὲ ἑτέρα εἰκονισμένη
 δι' ἐγχαύσεως· καὶ ἐντὸς ἔχον ἕτερον ἐγχιόλπιον,
 ἐν ᾧ εἰσι μερίδες τῶν τιμίων ξύλων ἐντετυπα-
 μέναι. *Mittimus beatitati vestrae*
 fra-

fraternæ (scribit Leoni I. Papæ R.)
encolpium aureum, cuius una fa-
cies crystallum inclusum, altera pi-
cta nigello: § intus habet alterum
encolpium, in quo sunt particulae
honorandi ligni insculptæ. Apud
Hospinianum refert Franciscus Mo-
dus, Gregorianos Monachos Be-
nedictini ordinis, quorum pater
erat Gregorius M. postea Romanus
Papa, habuisse vestitum cervinum,
sive Betici coloris, cui ad pectus
crux rubea intexta fuerit.

Veri est simile, ad eum morem §. 75.
 confirmandum haud parum fecisse ^{Miraculo}
 famam, quæ percrebuit, una & al- ^{is impressis}
 tera vice cruces miraculo esse vesti-

bus impressas. Theodor. de tem-
 pli Judaïci reparatoribus tempore
 Juliani Imperatoris l. 3. c. 17.

Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν νύκτα, καὶ αὖ πάλιν τῆ
 ὑστεραία, ὤφθη ἐν τῷ ἔρειπῷ τοῦ σωτηρίας σταυροῦ
 τὸ σχῆμα φωτοειδές. καὶ αὐτὰ δὲ τῶν Ἰουδαίων
 ἐσθήματα σταυρῶν ἐπεπλήρωτο, οὐκ ἔτι μὲν
 τοι φωτοειδῶν, ἀλλ' ἐν μελαίνῃ κατεσκευα-
 σμένῃ

σμενων χροιας. Eadem quoque nocte, & postridie rursus, fulgentem crucis salutaris formam in caelo visam esse, ipsaque Judæorum vestimenta crucis figuris, non fulgentibus illis quidem, sed & nigro colore confectis signata. Rufin. l. i. c. 39. Insequente nocte in vestimentis omnium signaculum crucis ita evidens apparuit, ut etiam qui diluere pro sui infidelitate voluisset, nullo genere valeret abolere. Godavius in hist. Eccl. ad ann. Christi 419. ex Marcell. Chron. memorat, quum in diversis Palæstinæ oppidis haud pauci pagani Christo nomen dedissent, sacris initiati aquis, in eorum tunicis miraculo cruces apparuisse. Idem contigisse anno 960. Marianus Scotus in Chron. testis est.

S. 76.
Milites
cruce signati.

Sed tum demum invaluit maxime consuetudo cruces vestimentis affuendi, quum Romani Episcopi auctoritate expeditiones sacræ sive ad occupandam Palæstinam, sive ad extir-

tirpandos Romanæ sedis hostes susciperentur. De Urbano II. in Synod. Claræm. Guibertus Abbas hist. Hieros. l. I. c. 5. *Signum satis conveniens hujus tam honestæ professionis instituit, & veluti cingulum militiæ: vel potius militaturis Deo, passionis Dominicæ stigma tradens, crucis figuram ex cujuslibet materiæ panno tunicis, byrris & palliis iturorum assui mandavit.* Petrus Diacon. in t. x. Concil. Edit. Labb. p. 517. *Pro militari erat signum sanctissimæ crucis. ad hujus autem rei evidens indicium, communi consilio signum sanctæ crucis super scapulam dexteram impressere vestibus.* Baldric. l. I. hist. Hieros. *Stim omnes in vestibus super amictis consuerunt sanctæ crucis vexillum. Sic etenim Papa præceperat; & ituris hoc signum facere complacuerat: quippe prædicaverat summus Pontifex, Dominum dixisse sequacibus suis: si quis non bajulat crucem*

cem suam, & venit post me, non potest esse discipulus meus, Fulcher. Carnot. l. i. c. i. O quam dignum erat & amœnum nobis omnibus cruces illas cernentibus, vel sericas vel auro textas, aut quolibet genere pallii decoras, quas in clamidibus suis aut birris sive tunicis, Peregrini, jussu Papæ prædicti, post votum eundi, super humeros suos consuebant. Marin. Sanut. Torfell. l. 3. p. 7. c. 3. Vir quidam, Geraldus nomine, Christo devotus, qui in prædicto hospitali diu servierat, de prædicti Abbatis mandato, adjunctis sibi quibusdam honestis viris, habitum regularem suscepit, & vestibus suis albam crucem affigens exterius in pectore, & regularia instituta, facta solemniter professione, promisit; & fratres Hospitalarii dicti sunt.

Cruce alba
in veste
Hospitaliarum.

§. 77.
Cruces manibus gestate.

Crucem portare manibus serior demum incepit ætas. & occasione quidem diversa. Chrysostomus in
sup-

supplicationibus nocturnis argenteam
 crucem præferri iis, qui gloriam Fi-
 lii æqualem Patris Majestati cane-
 bant, primus jussit, ut ab Arianis
 extra urbis mœnia cœtum inter can-
 tica agentibus discernerentur. So-
 crat. l. 6. c. 8, Ἐπινοήθητο γὰρ παρ' αὐ-
 τῶν σαυροὶ ἀργυροὶ φέροντες Φῶτα ἐν τῶν κη-
 ρίνων λαμπάδων. *Erant enim cruce*
argenteæ ab eo excogitatæ, quibus
lucernæ cereæ imponebantur. So-
 zom. l. 8. c. 8. ἐν ὀλίγῳ δὲ ἐπισημότερα
 γενόμενοι τὰς ἀπὸ τῆς ἐναντίας ἀρέσεως ὑπερ-
 βαλλόν τῷ πλήθει, καὶ τῇ παρασκευῇ· καὶ
 γὰρ δὴ καὶ σαυρῶν ἀργυρᾶ σημεῖα ἀπὸ κη-
 ροῖς ἡμένοις προηγέοντο αὐτῶν. *brevitem-*
pore illustriores facti (Auditores
 Chrysostomi) *adversæ sectæ dedi-*
tos & multitudine & apparatus
splendore longe superarunt. nam &
crucum argentea signa eos præcede-
bant. Romani Pontifices, quum in
 publicum procederent, pompæ caus-
 sa, sibi crucem præferri volebant.
 licet

licit hoc prius honore Exarchos aut
Patritios recepissent. Anastas. in Leo-
ne IV. apud Carol. du Fresne. *Fe-
cit isdem benignissimus crucem au-
ream: noviter & ipsa crux, ut
mos antiquitus est, subdiaconi ma-
nibus ferebatur, ante equum præde-
cessorum Pontificum.* Petrus de Mar-
ca monet in dissert. ad Synod. Claræ-
mont. ad hunc usum adhiberi crucem
auream à Carolo M. Leoni III. dona-
tam. Unde Papparum inter ministros
cruciferi sunt. Jus idem habent Patri-
archæ, Archi-Episcopi & Episcopi,
non tamen præsentè Legato Pontifi-
cis aut Cardinali. Anno 1279. *motus
fuit discordia inter Archi-Episco-
pos Cantuariensem & Eboracensem,
eo quod Archi-Episcopus Ebor. fecit
deferri crucem ante se in provincia
Cantuar. & inhibitum fuit per Ar-
chi-Episcopum Cantuar. ne quis ven-
deret victualia Archi-Episcopo E-
borac. vel contraberet.* Matth. West-
monast. An. 1285. *Pridie Calen-
das*

das Maji, post Walliam subjuga-
tam ad Westmonasterium veniens
Rex Eadwardus, præcedentibus
Archi-Episcopo Cantuar. & suffra-
ganeis suis Episcopis revestitis,
cum turmis nobilium & religioso-
rum & popularium comitivis, por-
tionem Dominicæ crucis non modi-
cam, ornatam auro & argento &
lapidibus pretiosis, quam de Wal-
lia secum tulit, ad Westmonasteri-
um cum solenni processione & con-
ventu adduxit. Idem. Innocentius
III. devictis per milites cruce signa-
tos Albigenſibus instituit *Crucifero-
rum* ordinem, qui Monachi sic ap-
pellabantur, quod cruces in baculis
deferrent. Matthæus Paris eos pri-
mum anno 1244. in Angliam venisse
memorat. Quando autem Parochi
deducendis funeribus crucem ante-
ferre, vel circa luſtrandos agros por-
tare primum cœperint, dicere non
habeo.

N

Pa-

§. 78.

*Labara
crucis signo
distincta a
Constantino.*

Parum refert, sive ad primum sive ad secundum crucis usum referatur factum Constantini M. qui labara crucis signo distinxit, divino, ut Historici perhibent, somnio monitus. Lactant. de mortib. persecutor. c. 44. *Commonitus est in quiete Constantinus, ut caeleste signum Dei notaret in scutis, atque ita praelium committeret. Fecit ut iussus est, ☩ transversa X litera, summo capite circumflexo, Christum in scutis notat. Quo signo armatus exercitus capit ferrum.* Euseb. l. 1. de Vit. Const. c. 28. ἀμφὶ μεσημβρινᾶς ἡλίας ὄρας ἤδη τῆς ἡμέρας ἀποκλινέσης, αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν ἔφη ἐν αὐτῷ ἔραν ὑπερκειμένον τῆ ἡλίας σταυρὸν τρόπαιον ἐν φωτὸς συνιστάμενον, γραφὴν τε αὐτῷ συνῆσθαι λέγεσθαι τέτρω νύκτα. *horis diei meridianis, sole in occasum vergente, crucis trophaeum in caelo ex luce conflatum, soli superpositum, ipsis oculis se vidisse affirmavit, cum huiusmodi inscripti-*

pti-

ptione hac vince. Hæc Eusebius ex ore ipsius Imperatoris. Et cap. 29. addit, Constantino visum hoc secum reputanti ac tandem dormienti,

τὸν χριστὸν τῆ θεᾶ σὺν τῷ Φανέντι κατ' οὐρανὸν σημεῖω ὀφθῆναι τε καὶ παρακελεύεσθαι, μίμημα ποιησάμενον τῆ κατ' οὐρανὸν ὀφθέντος σημεῖο, τέτω πρὸς τὰς τῶν πολεμίων συμβολὰς ἀλεξήματι χρῆσθαι.

Gothofredus in not. ad Philost. i. l. c. 6. ad illorum inclinat sententiam, qui hanc narrationem fabulis accensent: neque diffiteri possumus, Constantinianum ævum uti superstitionum sic & fabularum fuisse feracissimum. Enimvero si facta erunt in dubium vocanda, quotiescunque Auctores in recensendis eorum circumstantiis variant, de rebus priscis parum aut nihil omnino certi habebimus: & quis accuratus eventuum indagator non observat, ea quæ nostra ætate accidunt verissime, ab aliis aliter narrari? quare nolim juranti Imperatori

fidem omnino abrogari: licet haud existimem, istam Constantini visionem pro magno esse miraculo habendam: cur enim valde miremur, belli ducem somniare de vexillo, de vexilli signo ac de victoria? Atqui veteres monuerunt recte, Romanos vexilla sua distinxisse figura, quæ crucem fere expresserat. Justin. M. in Apolog. II. *Quin & signa vestra figurae hujus vim præferunt & declarant (vexillorum signa dico aliorumque insignium) & tropæorum, per quæ progressus a vobis in publicum quovis locorum fiunt, imperii & potestatis indicia in hisce ostendentibus, licet hoc non intelligentes faciatis.* Minutius Felix in Octav. *Cruces etiam nec colimus nec oramus. Vos plane qui ligneos Deos consecratis, cruces ligneas, ut Deorum vestrum partes, forsitan adoratis. Nam & signa ipsa & cantabra, & vexilla castrorum, quid aliud quam inauratæ cruces sunt*

Sunt & ornatæ? tropæa vestra victri-
cia non tantum simplicis crucis faci-
em, verum & affixi hominis imitan-
tur: Conf. Tertull. Apolog. c. 16. Porro
 quod Constantinus istud vexillorum
 insigne sit interpretatus de cruce in-
 ter Christianos celebratissima, fie-
 ri potuit, quia scivit, Christianum
 populum in Servatore cruci quondam
 adfixo omnem ponere fiduciam, &
 ab eo solo auxilium sperare: cæte-
 rum non esse eum adeo malum, sed
 innocentem ac Dei sui cultorem stu-
 diosum, oppressum equidem diu-
 turna miseria, tamen servatum mi-
 rabiliter auctumque: quin & a Patre
 suo Constantio Chloro benigne to-
 leratum. quare sciens in exercitu suo
 Christianos esse plurimos, eoque
 ad debellandum Tyrannos, qui Ro-
 mano imperio graves incubuerant,
 peraptos, uti occasione sapienter
 constituit, & postquam molimina
 ejus, devictis hostibus feliciter suc-
 cessissent, publice Christo nomen
 N 3   dedit,

tametsi nostræ religionis mysteria nondum intellexerat, sicuti ex negotio Ariano innotuit. Num vero ei circa meridiem lucidum crucis tropæum in cœlo apparuerit, id in medio relinquo. Saltem posterioris ævi scriptores simile quid diversis vicibus contigisse memorant. Paulus diacon, hist. misc. l. II. c. 20. *Gallo ad Antiochiam veniente (anno 351.) circa Orientem signum apparuit in cœlo die pentecostes. Columna namque sub speciem crucis in cœlo visa est, speciem luminis habens extensam a Golgotha usque ad montem olivarum. In circuitu autem ejus corona erat velut Iridis speciem habens. Hoc & Constantius Gallus vidit. Chronol. Saxon. ad ann. 774. Rubra Christi crux in cœlis post solis occasum apparuit. Dodechin. ad ann. 1147. Quum Episcopus & omnis populus Clerusque (Merseburgi) qui ad diem festum convenerant, astarent, quasi Iris in cœlo apparuit,*

paruit, ac in medio cruces ostense sunt. Coloniensem provinciam ejusmodi signis ad Christum fuisse adductam, scribit *Matth. Paris* ad ann. 1217.

Cæterum invalescente per seculo-
rum decursum superstitione, hæc si-
ve vera, sive ficta signi crucis, in
cælo adparitio omni occasione de-
predicari, hominumque credulorum
animis inculcari debuit. De labaris
aut militaribus vexillis lubet memo-
rare Nicolai I. responsum ad con-
sulta Bulgarorum, cap. 33. *quando
prælium inire soliti eratis, indica-
tis vos hætenus in signo militari
caudam equi portasse, & sciscitami-
ni, quid nunc vice illius portare
debeatis, quid aliud utique, nisi si-
gnum sanctæ crucis? ipsum enim
est quo Moyses mare divisit, &
Amalek interfecit, quo Gedeon
Madianitas superavit; & Chri-
stus Dominus noster Diabolum qui
habebat mortis imperium, non so-*

S. 79.
Postea ab
aliis.

lum superavit, sed & prostravit. ipsum est signum quod portamus in frontibus nostris, ipso a cunctis defendimur hostibus, & ab omnibus munimur incursionibus. Hoc est signum fidei, & ingens horror diaboli, quo Christiani principes in necessitatibus suis semper utuntur, & Reges veram religionem sectantes, sæpe celestres, Christo propitio, triumphos de hostibus operantur. Sed ut manifestius sciatis, quid pro illa equina cauda in signum debeatis militare convenientius, cum in apparatus belli proceditis portare; pauca de Constantini actibus memoranda ducimus, qui piissimus Romanorum extitit Imperator, & Christianitatis famosissimus omnium propagator. Ille quippe cum adversus Maxentium urbis Romæ tyrannum exercitum duceret, erat quidem jam tunc Christianæ religionis fautor, nondum tamen, ut est solenne nostris initiari, signum Domini-

minica passionis acceperat. Cum
 igitur multa secum de instantis præ-
 lii necessitate pervolvens iter age-
 ret, seque ad cælum sæpius eleva-
 ret, & inde sibi divinum precare-
 tur auxilium; vidit per soporem
 ad Orientis partem in cælo signum
 crucis igneo fulgore rutilare; cum-
 que tanto visu fuisset exterritus,
 ac novo perturbaretur aspectu, ad-
 stare sibi vidit Angelos dicentes:
 Constantine, in hoc vince. tum ve-
 ro letus redditus, & de victoria
 securus, signum crucis, quod in
 cælo viderat, in sua fronte desi-
 gnat, & hoc in militaria vexilla
 transformat, ac labarum, quem
 dicunt, in speciem dominicæ crucis
 exaptat; & ita armis & vexillis
 religionis instructus adversus im-
 piorum arma proficiscitur, & sine
 cruore Romani populi, ut ipse Deum
 precabatur, Maxentio in flumen
 demerso, de Tyranno mirifice tri-
 umphavit.

§. 80.
Cruces statuae in viis publicis, templis.

Denique tertius crucis usus in pri-
 sca Ecclesia, quo majores ligneas cru-
 ces in viis publicis, in templis atque
 ante templa & alibi fixere, ab eodem
 Constantino primam traxit originem.
 Nam diserte Euseb. de laudib. Con-
 stant. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸ νικοποῖον ἐτίμα
 σημεῖον, ἔργῳ τὴν πεῖραν τῆς ἐν αὐτῷ θεότη-
 τος μαθῶν - - - τοῦτω τὸ πανθῶν ἀγαθῶν
 τέλος, οἷόν τι χρεὸς βασιλεὺς ἀποδίδεσθαι ἀπαν-
 ταχοῦ τῆς γῆρας ἐπιτιμίας ἰδρύετο. *Impe-
 rator autem triumphale signum ho-
 norat, divinitatem qua in eo est,
 re ipsa expertus - - - Isti denique
 cumulatam omnium bonorum, qui-
 bus fruimur, expletionem acceptam
 referens Imperator, columellas tri-
 umfales ubique terrarum collocavit.*
 Mox loca, ubi templa vel Oratoria
 & monasteria aedificare volebant, in-
 fixa cruce dedicabant, quo de Julia-
 ni Antecessoris constitutio & Justi-
 niani Imperatoris novellæ a Carolo
 du Fresne & Cl. Suicero citatæ ex-
 tant: eratque nefas sacrae ædis moliri
 stru-

structuram, nisi præcesserat *σαυροπήγιον*. Carol. M. Capitul. c. 229. *Nemo edificet Ecclesiam antequam civitatis Episcopus veniat, & ibidem crucem figat publice.* In viis publicis cruces, ut veri judico simile, Diis vialibus succedere. Theod. Balsamo, sed XIII. demum seculi scriptor, ad canon. Trull, LXXIII.

ἄγιοι δὲ εἰκόνες καὶ σαυροὶ ἐν δημοσίοις ὁδοῖς παρὰ τῆ θέλοντος ἀνασηλοῦνται. Sanctæ autem imagines & cruces in publicis viis a volente eriguntur. Cruces templis impositas memorat Niceph. Gregoras seculo recentior, l. 9. *Τηρικαῦτα μὲν τοι πεπτῶ- καςι καὶ πολλοὶ τῶν ἐπὶ τὰς νεῶς ἰδρυμένων ἐκ σιδήρου σαυρῶν, ὑπενεγκεῖν ἔ δυνάμενοι τὴν τῆ πνεύματος βίαν. Tum quoque multæ ferreæ cruces templis impositæ, impetu ventorum non tolerato, deciderunt.*

Sed tempus est, ut e diverticulo in viam revertamur, indicaturi jam

Tem-

§. 81.
Vexillum
Templa-
riorum.

Templariorum vexillum bipartitum ex albo & nigro, quod nominant *Bauceant* - - - eo quod Christi amicis candidi sunt & benigni, nigri autem & terribiles inimicis, Jacob. de. Vitr. *Baucens* vel *Bauceant* sequioris ævi Auctoribus est albo & nigro interstinctus vel bipertitus. Galli id vocabulum præsertim usurpant de equis, quorum pelles nigro & albo sunt interstinctæ, *Du Fresn.* in Gloss.

§. 82.
Insigne.

De insigni illorum Matth. Paris in Chron. *Primo adeo pauperes, licet strenui, fuerunt, quod unum solum dextrarium illi duo* (Hugo de Paganis & Godefridus de Sancto Æodemaro) *habuerunt: unde propter primitivæ paupertatis memoriam, & ad humilitatis observantiam in sigillo eorum insculpti sunt duo unum equum equitantes. Dextrarius, melius Destrarius a Celtica voce *Destrier* dictus, est equus major & cataphractus, in bellis potissimum*

num

num & præliis usurpatus: aliis a dextra appellatus, quod dextra duceretur, donec certaminis tempus adesset.

Regulas instituti ab initio servabant diligenter & rigide. Jacob. de Vitruv. *Quoniam religionis vigor absque districtione disciplina non potest observari, viri religiosi & prudentes a principio sibi præcauentes, & in posterum providentes, transgressiones seu negligentias delinquentium fratrum nullo modo dissimulare, vel impunitas præterire voluerunt; sed quantitatem criminum & peccatorum circumstantias circumspecto examine diligenter ponderantes, a consortio suo quosdam irrevocabiliter ejicientes, crucem rubeam auferrebant, ne morbidæ capræ contagio grex ovium macularetur: alios autem usque ad condignam satisfactionem ad terram absque mappa cibum tenuem sumere, ut coram omnibus eis rubor, & aliis timor incuteretur, injungentes: quibus etiam*

§. 83:
Disciplina
severa.

etiam ad cumulum majoris confu-
sionis & expiationis canes, si forte
secum manducarent, non liceret
amovere: alios etiam, ut a ge-
benali carcere valerent liberari, car-
ceribus & vinculis ad tempus, vel
in perpetuum, secundum quod expe-
dire videbatur, coërcebant. Multis
in super aliis modis, secundum regu-
lae salutaris instituta, ad observa-
tiam regularis disciplinae & profes-
sionis honestae rebelles & contuma-
ces compellebant.

§. 84.
Obedien-
tia.

Domino etiam Patriarchae Hiero-
solymitano, a quo professionis prin-
cipium & vitae corporalis subsidium
habuerunt, debitam obedientiam &
reverentiam humiliter exhibebant:
decimas & alia quae sunt Dei, Deo,
& quae sunt Caesaris, Caesari red-
dentes. Nulli molestierant, sed ab
omnibus propter humilitatem & re-
ligionem amabantur, Idem. Et
Bernhard. Exhort. ad mil. c. 4. Pri-
mo quidem utrolibet (in bello do-
mive)

mive) disciplina non deest, obedientia nequaquam contemnitur: quia teste scriptura, & filius indisciplinatus peribit, & peccatum est ariolandi repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere. Itur & reditur ad nutum ejus qui præest: induitur quod ille donaverit, nec aliunde vestimentum seu alimentum præsumitur.

A bello quum vacabant, manibus laborabant. Bernhard. l. c. *§. 85; Industria.* Nullo tempore aut ociosi sedent, aut curiosi vagantur: sed semper dum procedunt, quod quidem raro contingit, ne gratis comedant panem, armorum seu vestimentorum vel scissa resarciunt, vel vetusta reficiunt, vel inordinata componunt, & quæque postremo facienda Magistri voluntas & communis indicit necessitas.

Morum honestatem, qua supra *§. 86. Morum honestas.* militum sortem primo excellere, laudat idem Bernhard. Verbum, ait, in-

insolens, opus inutile, risus immoderatus, murmur vel tenue sive susurrium nequaquam ibi deprehenditur inemendatum. Scacos & aleas detestantur, abhorrent venationem, nec ludicra illa avium rapina, ut assolet, delectantur. Mimos & magos & fabulatores, scurrilesque cantilenas, aut ludorum spectacula, tanquam vanitates & insanias falsas respuunt & abominantur. Petrus Abbas Cluniac. Epist. 26. l. 6. ad Ebrard. magistrum templi. quis non letetur, quis non exultet, processisse vos non ad simplicem, sed ad duplicem conflictum: in quo & contra spirituales nequitias, juxta Apostolum, animi virtutibus: & contra corporales hostes corporis viribus dimicatis? in quorum uno quicquid sanctorum Monachorum vel Heremitarum est, assumpsistis: in altero omnium religiosorum propositum excessistis. militant quidem illi Deo, & licet castigando

do corpus suum, & in servitutem redigendo laborent: tamen corpore a mundi tempestatibus, & maxime a bellorum tumultibus requiescunt. at vos, ut dictum est, & fortem armatum eisdem eorum artibus superatis: & contra illa ejus, quæ aperte adversus Christum producit, infernalica castra, Saracenorum dico agmina, pugnando assidue non cessatis. Estis monachi virtutibus: milites actibus: illud spiritualiter implendo: istud corporaliter exercendo.

In bello se gerebant laudabilissime, ad nutum & mandatum ejus, qui præest militiæ, non impetuose neque inordinate, sed prudenter & cum omni cautela ad prælia procedendo, primi in progrediendo, in regrediendo postremi: nec est eis licitum, terga fugiendo dare, vel sine mandato reverti, Jacob. de Vitruv. Strenui & fortes Christi milites, tanquam alii Machabæi de viribus

§. 87.
Prudentia
& fortitudo bellica.

○

bus

bus suis non præsumentes, sed in virtute divina omnem spem ponentes corpora sua pro Christo exponebant. Sic & Dominus cum ipsis & pro ipsis pugnabat. unde adeo formidabiles facti sunt, quod unus persequeretur mille, & duodecim millia, non quot essent sed magis ubi essent, dum ad arma clamarentur, interrogantes: Leones in bello, agni in domo, in expeditione milites experti, in Ecclesia velut Eremitæ & Monachi, inimicis Christi duri & feroces, Christianis autem mites & benigni, Epir. bell. facror.

§. 88.
*Præfata fama
in orbe.*

Ex quo factum est, quod nomen honestatis eorum, & fama sanctitatis quasi cella aromatica redolens suavitatem odoris, diffusa est per mundum univrsum; & impleta est domus sanctæ Ecclesiæ ex odore unguenti; & memoria eorum in ore omnium fidelium quasi mellis dulcedinem sapiebat. *Idem.* Natalis Alexan-

Alexander indicat, in Spicilegio Dacheriano, t. XIII. extare dialogos Anselmi Havelburgensis Episcopi, quorum l. I, noster ordo insigniter commendetur.

Hisce de caussis Templariorum res crevit in immensum, ut licet primis novem annis nonnisi novem fuissent, tamen Wilhelmi Tyrii ætate, trecentos plus minusve in conventu habuerint equites, albis chlamydibus indutos: exceptis fratribus, quorum pene infinitus erat numerus. uti laudatus Tyrius loquitur. l. 12, c. 7. *Milites autem ex universo mundo, Vitriaci sunt verba, non solum mediocres, sed & Duces & Principes eorum exemplo mundi vincula dirumpentes, & omnibus pro Christo renunciantes, ad eos confluebant, professionis & religionis eorum cupientes esse participes; pomposam mundi vanitatem & carnales delicias a se penitus relegantes, & tanquam stercora re-*

§. 89.
Incrementum.

O 2

pu-

putantes, Christi militiam & religionis humilitatem divinitus inspirati devotissime amplexabantur. Unde modico tempore adeo multiplicati sunt, quod in conventu eorum plusquam trecentos equites, exceptis servientibus, quorum non erat numerus, omnes albis chlamydibus indutos haberent. Matth. Paris. p. 615. Habent Templarii in Christianitate novem millia maneriorum. ad Ann. 1244. Est autem Manerium habitatio cum certa agri portione a manendo dicta, Gallis *Manoir*, Du Fresne.

S. 90.
Progressus
aliorum
Ordinum.

Stupenda incrementa, quæ Templarii intra quinquagesimum ab Ordinis institutione annum sumserunt, in memoriam nobis revocant incredibiles progressus, quos diversi Ordines sacri brevi fecere. Nam Benedictum, Monachorum Occidentalium Patrem, familiam suam, hancque plures in ramos divisam, longe lateque in univ[er]sa prop[ag]asse

gasse Europa, nemo est qui ignoret; & testatur Trithemius, sua ætate *monasteria Benedictinorum Abbates habentia, exceptis præposituris, prioratibus, & cœnobiis monialium, ultra quindecim millia fuisse.* De Hospitalariis Robert. de Monte in contin. Sigeb. ad ann. 1131. *Fratres quoque de Hospitali sub religioso habitu continenter viventes ubique se multiplicando diffundebant.* Et Matth. Paris ad ann. 1244. *Hospitalarii habent in Christianitate novendecim millia maneriorum, præter emolumenta & varios proventus ex fraternitatibus & prædicationibus provenientes, & per privilegia sua accrescentes.* Multiplicationem ordinis Prædicatorum Beatam Virginem Dominico ejus auctori visione pronunciaſſe, tradit apud Hospinian. scriptor vitæ Dominici: at quicquid sit de viſo Dominici, ſaltem eventus ſpem illius mirabiliter confir-

firmavit: refert enim *Antonius Florentinus*, qui circa annum Domini 1458. historiam suam absolvit, hunc ordinem ab anno Christi 1220. usque ad sua tempora nactum esse in Italia conventus 145. in provincia Tholosana 25. in provincia Provinciae 27. in provincia Franciae 29. in Hispania 29. in Arragonia 14. in Teutonia 48. in Saxonia 46. in Anglia & Wallia 44. in Hibernia 24. in Scotia 13. in Polonia 32. in Bohemia 22. in Hungaria, quae comprehendit Pannoniam, Slavoniam & Dalmatiam 35. in Dacia, Suecia & Norwegia 26. in Graecia 4. & in Terra sancta 5. ut jam Monialium hujus ordinis monasteria silentio prætereamus. Neque sterilior parens Franciscus Assisius fuit. Volaterr. l. 21. *Auctus exinde paulatim ordo, ut cunctis postea multitudine virorum præstiterit, & sacerdotio, & doctrina, & sanctitate præcellentium.* Et quid dicam de Patri-

Patri-

Patribus societatis Jesu, qui ab initio pauci, diu neglecti, repressi diutius cohibitique, a Papis & Regibus, a Senatoribus, Episcopis, Doctoribus & monachis, paulatim ea, qua sciunt, ratione, creverunt numero, auctoritate, opibus, potentia, ut jam in quatuor mundi partibus, si quis diligere illos nolit, metuere aut saltem mirari necesse habeat.

Uti numero, sic & divitiis mature sunt aucti Templarii, Willh. Tyr. *Possessiones tam ultra quam citra mare adeo dicuntur immensas habere, ut jam non sit in orbe Christiano provincia, qua praedictis fratribus honorum suorum portionem non contulerit; & regniis opulentius pares hodie dicuntur habere copias.* Jacob. de Vitriac. *Amplis autem possessionibus tam citra mare quam ultra dilatati sunt in immensum, villas, civitates & oppida, exemplo Fratrum*

S. 91.
Templariorum.
divitia:

trum Hospitalis S. Johannis, possidentes, ex quibus certam pecuniæ summam pro defensione terræ sanctæ, summo eorum Magistro, cujus sedes principalis erat in Hierusalem, mittunt annuatim. Divitias Templariis successu temporis non modo fuisse occasionem luxus, superbiæ & libidinis, sed quoque causam exitii, infra observabitur.

S. 92.

Et aliorum Ordinum.

Atque hæc erat veterum Clericorum Ordinumque religiosorum felicitasne dicam an infelicitas, quod post Constantini M. tempora, quum fere gentes omnes ad Ecclesiam accederent, opes & facultates cumulativè in eorum sinum non conjicerentur sed effunderentur, Laïcis sibi familiisque suis alendis parum aut nihil de substantiis suis reservantibus. De Benedictinis, & præsertim Cassinensibus Monachis Volaterr. l 21. *Hoc Cassinense cœnobium religionis caput, cujus aureorum XL millia redditus fuere, urbibus opi-*

opibusque plurimis, si per Tyrannorum rapinam licuisset, dominabatur. Regna potius quam cœnobicia vir sanctus posteris reliquit, nimirum fortasse ignorans, non se tam pauperibus hospitium, aut Christi servis ad divina mysteria subsidium (uti sperabat) quam Clericis & sacerdotibus ocium atque luxuriam pariturum. Sed extrema dies hanc profecto sagem excutiet. De Monachis in genere Polyd. Vergil. l. 7. de Inv. rer. c. 2. Atque ita monastica instituta ut humana, haud diu inviolata steterunt, hominum moribus semper in deteriora inclinantibus, ac divitiis pietatem, quæ ut mater illas a principio Ordini pepererat, contaminantibus. Paucissimi enim fuere similes iis, de quibus Sulpic. Sever. dial. l. cap. 5. aurum atque argentum, quæ prima mortales putant, neque habent neque habere cupiunt. Nam cum ego presbytero illi decem nummos

*aureos obtuliffem, refugit, altiore
confilio protestatus, Ecclefiam au-
ro non ftrui, fed potius deftrui.
Quare & diverforum Principuna
Christianorum extant leges, quibus
liberalitati erga Ecclefiam exercendæ
modus ponitur: Valentiniani, Va-
lentis & Gratiani in Cod. Theod.
Ecclefiaftici, aut ex Ecclefiafticis,
vel qui continentium fe volunt no-
mine nuncupari, viduarum ac pu-
pillorum domos non adeant, fed
publicis exterminentur judiciis, fi
posthac eos ad fines earum, vel pro-
pinqui putaverint deferendos. Cen-
femus etiam, ut memorati nihil de
ejus mulieris, cui fe privatim sub
prætextu religionis adjunxerint,
liberalitate quacunque, vel extre-
mo judicio poffint adipifci, & omne
in tantum inefficax fit, quod alicui
horum ab his fuerit derelictum, ut
nec per fubjectam perfonam vale-
ant aliquid vel donatione, vel te-
ftamento percipere. Capitul. Carol.
M. I.*

M. l. i. c. 89. Statutum est, ut nullo quilibet Ecclesiasticus ab his personis res deinceps accipere presumat, quarum liberi aut propinqui hac inconsulta oblatione possint rerum propriarum exheredari. Quid si aliquis deinceps hoc facere tentaverit, a Synodali vel imperiali sententia modis omnibus feriatur. Et l. 5. cap. 175. coërcetur Episcoporum & Presbyterorum cupiditas ditandi post mortem propinquos ipsorum. Decrevimus ut Episcopus de rebus sui juris, quas ante Episcopatum, aut certe in Episcopatu hereditaria successione acquisivit, secundum autoritatem canonicam quicquid vult & faciat, & cui vult conferat. Postquam autem Episcopus factus est, quascunque res de facultatibus Ecclesie, aut suo aut alterius nomine qualibet conditione comparaverit, decrevimus, ut non propinquorum suorum, sed in Ecclesie cui præest,
jura

jura deveniant. Similiter. Et de Presbyteris qui de Ecclesiarum rebus quibus præsunt, prædia eo modo emunt, faciendum statuimus. quoniam multos presbyterorum occasione taliter emtarum rerum Ecclesias quibus præsunt expoliasse, Et a suo ministerio multimodis exorbitasse, Et se diabolo mancipasse, Et hac occasione multos Laïcorum in scandalum damnationis Et perditionis proruisse comperimus.

S. 93.
Causa liberalitatis
erga Clericos,
Monachos Et
Milites sacros:

Non juvat, plura hac de re Imperatorum, Regum & Rerump. edicta, sive prisca, sive recentiora, congerere: sed operæ est pretium, in causas inquirere, quæ fecere, ut Ecclesiæ, in primis vero Monachi, Clerici, Militesque religiosi adeo ditarentur. Et diligenter mihi de illis cogitanti manifestum fit, Ecclesiasticos aliorumque Ordinum viros nihil omisisse, quod ad acquirendas opes faceret; atque illorum deinde, qui suas opes tam largiter vel distri-

stribuerunt, vel profuderunt, animos ita fuisse constitutos, ut excitari ad liberalitatem exercendam facillime potuerint.

Primum dico, Ecclesiam ejusque Antistites, cum togatos tum sagatos, ea curiosissime omni tempore media adhibuisse, quibus divitiæ conquiri solent. Ut enim a Concionatoribus, etiam antiquissimis, bonis alias & religionis propagandæ studiosis, incipiam, quis quæso in eorum sermonibus ad cœtum habitis tam est peregrinus & hospes, ut ignoret, plures in illis occurrere exhortationes ad faciendam munificentiam, præsertim Ecclesiæ sive pauperi adhuc sive jam ditescenti, quam monita de Servatore optimo super omnia diligendo, de fiducia in eo solo collocanda, de remissione peccatorum unice ob ejus meritum consequenda, de gratia ipsius eaque sola vehementissime & constantissime desideranda, de animo occasione
 omni

§. 94.
 a. in Accipientibus,

Conciones,

omni ad Deum elevando, deque cogitationibus omnibus a terrestribus & humanis ad cœlestia & divina dirigendis? Quæ certe præcepta tam salutaria, tam necessaria, Christiano homine tam digna, vel non satis diligenter & sæpe inculcata, vel omnino fuisse a multis prætermissa, uti notissimum sic & turpissimum est, nullisque gemitibus & lacrymis satis deplorandum. Atque hanc quidem negligentiam supinam inter præcipuas causas referre soleo, cur in Ecclesiam pro sancta veritate hæreses, errores & mendacia, pro vera pietate impietas & superstitio, pro consolatione dubitatio, metus, angor & desperatio subierint, unoque ut dicam verbo, horridissima corruptio longe lateque omnia vastarit perdiditque,

§. 95.

*a Conciliis
imperata.*

Si quando concionantium fervor in exigenda stipe videbatur defecisse, Synodorum fulgura & fulmina eum rursus incendebant. E multis
suffi-

sufficit audire can. XI. Concilii Ma-
 tiscon. circa finem seculi VI. con-
 gregati: *Sectatores hospitalitatis*
nos esse non solum D. Jesus admo-
net, cum se dicit in hospitem rece-
ptum fuisse, sed etiam Apostolus o-
mnibus pene præceptis. Propterea,
beatissimi fratres, unumquemque
nostrum oportet, non solum semet-
ipsum ad hoc opus aptare, sed e-
tiam omnium fidelium mentes, ut
possint apud Deum misericordiæ ope-
ribus pro nostris peccatis interce-
dere, & nos ei per veram hospita-
litatem reconciliari. Si quis ergo
nostrum non admonuerit, aut exem-
plum exhortationis suæ ipse prius
comprobaverit opere, indignatio-
nem divinæ procul dubio incurret
majestatis. Prædicetur hoc nostræ
mediocritatis statutum in auribus
omnium Christianorum. Nempe
donatis liberaliter aut testamento le-
gatis opibus tribuebatur vis Deum
placandi, peccata delendi, pœnas-
 que

que temporales juxta & aternas auferendi, ut locupletes tanto essent ad exercendam beneficentiam proniores. Errorem aut peperit aut fovit vetus latina traductio moniti a Daniele dati Nabuchodonosoro, c. 4: 24. פִּרְקַבְּ אֲבְרָמֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְפָנָי וְעָשִׂיתָ לְפָנָי אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְפָנָי *abrumpe peccata tua per misericordiam*, quod Græci λύτρωσαι & Latinus *redime* reddiderunt.

§. 96.

*Privatim
præstita di-
vitiis of-
ficia.*

Concionum efficaciam augebat privata conversationis studium, quo Clerici Monachique indefessi agebant omne id, quod ad promerendam divitum gratiam alliciendamque liberalitatem pertinet. Feliciter sed fordida fordide in Epist. descripsit Hieronymus. *Osculantur* (de Clericis Romanis loquitur) *capita matronarum*, *Et extenta manu, ut benedicere eos putes velle, si nescias pretia accipiunt salutandi --- quidam in hoc omne studium vitamque posuerunt, ut matronarum nomina, domos moresque cognoscant, ex quibus unum, qui hujus artis est princeps,*

ceps, breviter describam: --- Cum sole festinus exsurgit, salutandi ei ordo disponitur, viarum compendia requiruntur, & pene usque ad cubicula dormientium senex importunus ingreditur; si pulvillum viderit, si mantile elegans, si aliquid domesticae supellectilis, laudat, miratur, attrectat, & se his indigere conquerens, non tam impetrat quam extorquet. Iterum de Sacerdotibus & Monachis: Audio in senes & anus absque liberis quorundam turpe servitium. Ipsi apponunt matulam, obsident lectum, purulentiam stomachi & pblegmata pulmonis manu propria suscipiunt. At æqua lance qui rem ponderabit, deprehendet, Clericos Monachosque Hieronymi ætate nonnisi rudes discipulos indoctosque tyrones in arte mendicandi fuisse, secutis autem seculis Magistros peritissimos Doctoresque consummatissimos evasisse.

P

Ver-

§. 97.
*Lucrum
 ex usuris.*

Tertio, præter artem assentato-
 riam exercuerunt quoque usuras.
 Hinc manavit Leonis I. monitum
 Epist. l. c. 3. *Nec hoc quoque præ-
 tereundum esse duximus, quosdam
 lucri turpis cupiditate captos, usu-
 rariam exercere pecuniam, & fœ-
 nore velle ditescere. quod nos non
 dicam in eos, qui sunt in clericali
 officio constituti, sed in laicos ca-
 dere, qui Christianos se dici cu-
 piunt, condolemus. Et cap. 4. Il-
 lud etiam duximus præmonendum,
 ut sicut non suo, ita nec alieno no-
 mine, aliquis Clericorum exercere
 fœnus attentet. indecens enim est
 crimen suum commodis alienis im-
 pendere. Et Concilii Constantinop.
 canon. x. *Episcopus, presbyter aut
 diaconus, qui usuras vel centesi-
 mas accipit, vel cesset, vel depo-
 natur.**

§. 98.
*Vita Cleri-
 ca vel Mo-
 nastica ho-
 minibus o-
 pulentis
 persuasiva.*

Quarto, quem noverunt divitiis
 opibusque florere, ad Clericatum
 vel Monasticam vitam traducere stu-
 due-

duerunt, ut simul bonis illius potirentur: unde Principum manarunt edicta, quibus id fieri prohibetur. Capitul. Caroli M. l. i. c. 120. *Quosdam vero cupiditatis causa, ab his qui res illorum concupiscunt, circumventos audivimus, & hoc ideo fieri prohibemus. Et l. 5. c. 137. Statutum est, ut nullus in Canonica aut regulari professione constitutus aliquem tonsurare propter res adipiscendas deinceps persuadeat. Et qui hoc facere tentaverit, Synodali vel Imperiali sententia modis omnibus feriatur.*

Quinto, fatemur libentissime, ^{§. 99:} Deum ex Clericis & praesertim Monachis nonnullorum rexisse animos, ^{Bonus opum usus:} ut vel proprias vel aliunde acceptas opes laudabiliter impenderent, eoque vicissim divites ad edenda liberalitatis erga ipsos specimina excitarent. Nam pauperes nutriebant, ægrotos curabant, peregrinos advenasque hospitio excipiebant, ju-

ventutem indigam alebant, rudemque crudiebant. Ita laudat *Mezeræus* in Compend. Chronol. antiquissimos Galliaë Monachos, quod labore manuum quæritantes victum, substantias suas in pauperes erogarint, etsi renunciare iis necesse non habuerint: septimo autem seculo testatur Monachos coluisse diversas Galliaë terras, Barbarorum incursionibus vastatas, ut egenorum necessitatibus succurrerent. Et in vita Philippi Augusti scribit, Franciaë Nobiles bonam decimarum partem dedisse Benedictinis, quod eorum Monasteria Nobilium aliorumque viatorum hospitia, & juventutis scholæ essent.

S. 100.
Fraudes
& violentia aliorum.

Allegare sexto loco possem furta, rapinas, testamentorum subjectiones, fictas donationes, & alias hujus generis fraudes ac violentias, quibus opes Ecclesiæ mire creverunt: at malo turpia filere quam legibus Principum, placitis Conciliorum, &

& publice recensitis accusationibus & condemnationibus invidiose probare. Hoc tamen spero, vitio mihi verti non poterit, si dicam, religiosos milites religione militari, id est, raptibus, deprædationibus, concussionibus & homicidiis, si non acquisivisse divitias, saltem auxisse. Nam similes querelas de nostris Templariis ipsa ab Ecclesia motas jam jam audiemus.

Præstat septimo indicare, quam se gratos præstiterint Clerici, Monachique erga eos, qui aut ingentibus donis aut larga hereditate bene de ipsis sunt meriti. Etenim vivos colebant curiosissimis officiis, & tanquam viva consummatæ pietatis exemplaria digito monstrabant: mortuos pro concione laudabant eloquentissime, atque inter Sanctos primi ordinis collocabant, nomina inscribebant fastis, cadavera sepulcro cum veneratione & pompa & gemitibus & lacrymis & planctibus inferebant,

§. 101.
Gratus erga liberales animus.

animas sacrificiis, precibus & supplicationibus in purgatorio igne recreabant, vel ex eo evocabant.

§. 102.
Clericorum
scopus in
comparan-
dis opibus,

Divitiis tantis vel in vita sunt abusi ad voluptates, vel post mortem nepotes aliosve propinquos ditare studuerunt. De luxu Clericorum in genere *Sulpic. Sev. dial. 1. c. 21.* qui ante pedibus aut a sella ire consueverat, spumante equo superbus invehitur: parva prius ac vilicellula contentus habitare, erigit celsa laquearia, construit multa conclavia, sculpsit ostia, pingit armaria, vestem respuit grossiorem, indumentum molle desiderat. atque hæc caris viduis ac familiaribus mandat tributa virginibus: illa ut birrum rigentem, hæc ut fluentem texat lacernam. De Romanis Episcopis singulariter *Ammian. Marcell. histor. 1. 27. c. 3.* neque ego abnuo, ostentationem rerum considerans urbanarum, hujus rei. (Episcopatus de quo *Damasus & Ursinus*

Et se molli-
ter cura-
rent;

tam

tam atrociter certaverant) cupidus ob impetrandum quod appetunt, omni contentione laterum jurgari debere: cum id adepti, futuri ita sint securi, ut ditentur oblationibus matronarum, procedantque vehiculis insidentes, circumspicte vestiti, epulas curantes profusas, adeo ut eorum convivium regales superent mensas. qui esse poterant beati revera, si magnitudine urbis despecta quam vitis opponunt, ad imitationem Antistitum quorundam provincialium viverent, quos tenuitas edendipotandique parcissime, vilitas etiam indumentorum, & supercilia humum spectantia, perpetuo Numini verisque ejus cultoribus ut pueros commendant & verecundos.

Ecclesiasticorum morem ditandi post mortem consanguineos graviter perstrinxit *Salvian.* l. 2. c. avarit. *Peram de Apostoli manu rapuit, & peragrantibus universum mundum*

§. 103.
Et post
mortem
propinquos
ditarent.

nistris suis usum unius virgulæ non reliquit. Et post hæc parum est successoribus eorum, i. e. Levitis ac Sacerdotibus, tanta divinarum rerum administratione fungentibus, si ipsi tantum divites fuerint, nisi etiam heredes divites relinquunt. Erubescamus quæso hanc infidelitatem. Sufficiat nobis quod videmur usque ad vitæ terminos Deum spernere!

S. 104.
ß. in danti-
bus.

Ex hisce omnibus liquido constare existimo, Ecclesiæ proceres nihil omisisse eorum, quæ ad impetrandas opes faciunt: nunc quoque alterum est ostendendum, quod a principio posui, scil. Christianorum animos ita tum fuisse comparatos, ut ad largienda Ecclesiæ bona moveri facile potuerint.

S. 105.
Latitia de
pace acce-
pti.

Primo enim lætabantur pace Ecclesiæ & libertate religionis ab Imperatoribus data: mens autem læta acquisito recens bono lubentissime impendit ea, quæ ad fruitionem hujus

ius boni necessario impendi debent: plane uti videmus vastatos bello ciues paratissimos esse ad dilapsarum facultatum reliquias restaurandis urbium, opidorum, vicorum, templorumque ruinis consecrandas, quam primum aliqua pacis & ab hoste libertatis spes adparet.

Deinde præteritorum temporum, §. 106.
 quibus uti omnes in genere Christi *Recordatio præteritorum temporum.*
 sectatores, ita præsertim Viri Ecclesiastici misere vixerant, diligens recordatio non poterat non in hominibus opulentis liberalem excitare commiserationem, qua commoti bene facerent iis, qui tot ac tanta mala, tamque diu pro nomine Jesu toleraverant: quique adhuc pauperem vitam agebant.

Accessit tertio præclarissima opinio, §. 107.
 qua imbuebantur ipsorum animi de opibus largiter in sinum Ecclesiæ effusis. *Præclara opinio de liberalitate sanctitatis.*
 Nempe apex pietatis habebatur charitas; & quis charitate dignior sancta matre, Ecclesia,

hujusque primogenitis filiis, Clericis & Monachis? Rogabantur, exigebantur, urgebantur *opera bona*; & ne fallere, augustum hoc, suave hoc nomen non conveniebat nisi largitionibus, sive per vitam sive post mortem factis. Quis obsecro tam est segnis & ignavus, ut operandum esse neget? quis tam malus, ut contendat, non esse operandum bene? At manum infer sacco, numos erga, fac testamentum petitoribus utile: jam operaris bene, melius si donas plura, optime, si aut vivus aut mortuus das omnia. Hæc illorum temporum doctrina, opinio, religio. *Salvian. l. i. de avarit. n. 23. graviter & sapienter, Non bonis spebus innititur qui ad hoc tantum peccat in vita, ut peccatorum molem redimat in morte, & ideo se evasurum putat, non quia bonus sed quia dives sit. quasi vero Deus non vitam quærat hominum, sed pecuniam, atque a-*
cun-

cunctis malorum redimendorum spe male agentibus accipere solos pro criminibus numos velit, & corruptorum judicum more argentum exigat, ut peccata vendat. Et num. 29. cum offert quispiam Deo facultates suas, non offerat quasi presumptione donantis, sed quasi humilitate solventis; nec absolvere se peccata sua credat, sed allevare; nec offerat cum redemptionis fiducia, sed cum placationis officio; nec quasi debitum totum reddens, sed quasi vel parvum de magno reddere cupiens, quia etiamsi tradat quod habet pro modo rerum, non reddit quod debet pro magnitudine peccatorum.

Et quam non spem de fructibus liberalitatis conceperant? Dum vivimus, est pulcrum digito monstrari, & dicier, hic est! Hic ille, qui religionem stabilit, Ecclesiam conservat, Ecclesiæ ministros alit! hic ille, qui templa fundat, Monasteria

S. 108.
& *uili-*
tate.

in-

instituit, tuetur, ditat. Ast gloriosius, post mortem legi in fastis, laudari pro concione, celebrari annalibus. Beatius, memorari inter Sanctos, inter Sanctissimos: mereri vitam, portare laureolam. Sed misera anima! quâ mereberis vitam, ubi portabis laureolam? Angeris in purgatorio, aut torqueberis apud inferos. Da numos, dita sacerdotes, macta redivis Monachos, & effugies gehennam: in purgatorio non manebis, inde evocaberis, educes, extraheris catena argentea, fune aureo. Dum manes, juvaberis sacrificiis, reficieris precibus, exhilaraberis cantu. Obscurus, tristis, ingratus ille locus, o anima, sed eo tibi abeundum. Da igitur quod habes, da cito, da libenter; si multum, omnia: si nihil habes, cura ut habeas, eme libertatem, aut captivitatis clementiam! Hæc illorum temporum spes, hæc desperatio!

Quarto, postquam Clerici Mona-

na-

nachique in honore esse, & gratia §. 109.
 atque auctoritate florere inceperunt, Amor vitæ
 plurimi & stemmatis nobilitate illu- Clerice vel
 stres, & ab opibus largiter instructi, Monastica.
 sive ipsi hoc vitæ genus sunt ample-
 xi, sive ad illud amplectendum fra-
 tres, filios aut propinquos induxe-
 runt, partemque substantiarum Ec-
 clesiæ, vel Collegio, cui novum ob-
 tigit membrum, una attulerunt,
 nam vacuis ad loca sancta manibus
 accedere non licebat. Atque hæc om-
 nia tam sunt in vulgus nota, ut con-
 firmare exemplis ex historiarum mo-
 numentis supervacaneum existimem.

Quod si Romano Catholici Do- §. 110.
 ctiores ea, quæ usque huc differui- Calumniæ
 mus, aliaque plura, quæ congeri Et gloria
 huc possent, diligentius secum per- titio Roma-
 penderent, forsitan de largitioni- nensium;
 bus, quæ Ecclesiæ fiunt, porro non
 tam auguste sentirent, atque senti-
 unt. Nam criminantur sanctam do-
 ctrinam nostram esse falsam menda-
 cemque, quia populum ad præstan-
 da

da charitatis opera, ad dandam liberaliter stipem, ad facultates Ecclesiæ donandas testamentove legandas, aut plane non excitet, aut non efficaciter satis commoveat: ipso-rummet contra laudant deprædicant-que religionem ceu bonis operibus fecundissimam, ea sc. sectari se & tenere placita, quæ veteres Christianos ad edenda tot sanctæ liberalitatis monumenta, ad donationes, ad testamenta Ordinibus sacris personisque Ecclesiasticis utilia, templis extruendis vel reparandis necessaria, vi salutari aegerint: hisce se Patribus erga Deum munificis succedere filios non degeneres: inditam natura humanis mentibus cupiditatem; terrestres divitias possidendi, acquirendi, augendi, retinendique: quare divinam sine dubio esse doctrinam, quæ opum amorem ex iis valeat excutere, operaque beneficentiæ, difficillima alias & nostris desiderii maxime inimica, tam præstituta facilia reddat. Sed

Sed homines isti non aliter deb-
 lerant, quam si cum stupidis bardis-
 que agerent, qui neque facta sciant,
 neque naturam rerum intelligant,
 neque de iis judicare ex suis caus-
 sis possint. Quid enim? tamne est
 difficile opus? tamne excellenter san-
 ctum, cedere bonis, quibus vel non
 opus habes, vel uti amplius nequis?
 & cedere iis, qui in vita obsident
 tuas vias, lectum circumdant, ani-
 mum fatigant, post mortem vero
 nomini tuo immortalitatem, corpo-
 ri pompam; & animæ quietem
 promittunt: & cedere, quum of-
 ficia erga Deum, erga alios homi-
 nes, erga te ipsum neglexisti: &
 cedere, ut hoc pretio impietatem
 tuam compenses, hoc sacrificio salu-
 tem redimas, hoc munere peccata
 expies? Quasi vero magnus & san-
 ctus & justus noster Deus cultum si-
 bi debitum pecunia venderet, quasi
 requisitam a nobis vitæ puritatem
 cum distributione facultatum com-
 mu-

S. III.
 Repressa.

mutaret ! Quasi bonorum jam jam relinquentium donatio, sanctitati cogitationum, divinitati desideriorum affectuumque, fervori precum, luci intellectus, amori veritatis, castitati corporis, innocentiae manuum, aliisque virtutibus Christianis æquipolleret !

§. 112.
*Fontes liberalitatis
Veterum.*

Contemnimus facile illorum iniquitatem, qui calumniantur, ita de laudibus piæ beneficentiæ deteri, & charitatis opera vel dissuaderi omnino, vel non pro dignitate commendari. At enim puto, tanto hæc a me rectius disputari, quanto mihi est perspectius, Veterum eheu sæpissime liberalitatem non alio de fonte, nisi de superstitione, ignorantia & impietate manasse, siquidem parci alias & infrequentes Dei cultores omnibus se boni Christiani partibus rite esse defunctos, animæque saluti bene consuluisse, sive ex impietate sive ex stolidâ inscitia credebant, quando substantias, vi & frau-

fraude haud raro partas, in fine vitæ ad pias causas legabant.

Tribus tantum verbis indicabo, qua ratione factum sit, quod inter cæteros ordines nostri Templarii (ad eos enim jam redit oratio mea) tam immensas brevi divitias acquisiverint. Atque hæc quidem revocare in memoriam convenit, quod ab initio monuimus, religiosæ isti militiæ peregrinationes sacras dedisse originem, à Turcorum Arabumque incursionibus vehementer intutas. Nam decepti superstitiosis erroribus homines infano flagrabant amore, Palæstinam visitandi, & Hierosolymis fuisse, ac sepulcrum Domini salutasse in præcipuis capitibus sanctitatis ponebant. Hinc mœsta illa boni Tyrensis ad Christum exclamatio, occasione cladis anno 1145. Francis ad Mæandrum illatæ à Turcis: *quid est, Benedicte Domine Jesu, quod populus iste tibi tam devotus, pedum tuorum volens adorare vestigia, lo-*

S. 113.
Erga Templarios præserim.

Q ca

ca venerabilia, quæ tua corporali consecrasti præsentia, deo seculari cupiens, per manus eorum qui te oderunt, ruinam passus est? Vere judicia tua abyssus multa, & non est qui possit ad ea. Tu enim solus es Domine, qui cuncta potes, & non est qui possit resistere voluntati tuæ. l. 16. c. 25. At Pater cœlestis terram Filii sui sanguine olim maculatam, eiecit procul & longe lateque dispersis veteribus incolis, tanti criminis reis, truculentæ subjecerat barbaræque genti, quæ incredibiles angusto temporis intervallo non modo in Asia & Africa, sed & in Europa, circumlatis ubique victricibus armis, fecit progressus, utpote à Deo excitata & instructa ad puniendam Christianorum impietatem. Quare & iis respiciebatur oculis, quibus respicere populum plerunque solemus ad exequenda Dei judicia paratum. Nemo de vita emendanda, de erroribus abjiciendis, de purgando

do cultu & restauranda religione cogitare; hostem criminari, execrari omnes; Reges & Principes coire, milites scribere, fœdera pangere, numos corradere, in Palæstinam ire, Monachi & quotquot ex alto verba ad cœtus faciebant, clamare: delendos Turcas, extinguendos Christiani nominis ofores, terræ sanctæ injustos dominatores, id est, abscindendam Deo manum, qua castigare ipsos volebat. Successum ineptorum pariter & improborum consiliorum non dicam: sed ita quum fuerint infelici illo ævo constituti Christianorum, præsertim Latinorum animi, quis eos mirabitur stupendis auxisse divitiis milites, qui ad Saracenorum excidium, locorumque Sanctorum defensionem peculiari se voto adstrinxerant? Adde, Templariorum ordini Principes, Comites, aliosque primariæ nobilitatis viros sese aggregasse, & quo viverent commodius, hostique bellum facerent vi majore,

Q 2

simul

simul opes suas in ararium eorum intulisse: Balduinum IV. Gazam urbem antiquissimam, sed penitus derelictam reedificasse, & fratribus Templariis custodiendam inhabitandamque concessisse, tradit *Blond.* dec. II. l. 5. ad ann. 1143. *Uterque hic ordo, Templariorum & Hospitaliorum brevi locuples beatusque factus, contribuentibus certatim toto terrarum orbe Regibus Ducibusque agros opidaque.* Paul. Æmyl. in Ludov. VII.

§. 114.
Ludovicus
VII. Tem-
plariorum
fautor, &
Philippus
II.

Ludovicus VII. Galliarum Rex eminuit inter eos, qui beneficiis Templarios cumulavere, sicuti ex datis ad ipsum à Magistro & Fratribus Ordinis epistolis liquido adparet. Unius principium heic inferere juvat: *Ludovico Dei Gratia inclito & venerabili Regi Francorum, Domino suo Karissimo, Bertr. de Blancfort, eadem gratia militiae Templi Magister dictus, de regno ad regnum feliciter transferri, Quot & quan-*

quanta nobis & prædecessoribus nostris de munificentia vestra largitate, collata sunt beneficia, si per singula persequi temptabimus, nec littera poterit, nec lingua sufficere. Nam cum ab ineunte ætate vestra liberalitas circa domus nostræ propagationem laboriosa devotione studuerit, adhuc, Deo gratias, in eodem tenore suo perdurat, Deo propitio & vita comite in posterum duratura. Et ut retroacta tempora replicemus, raro vel nunquam invenietur sancta devotio destitisse, quin semper aut sua nobis propensus ingereret, aut aliena benigni sui favoris adsertione nostris usibus applicaret. Certe æstimavit nostros Equites tanti, ut sequestros in re controversa, eaque vehementer ardua, habere voluerit. Paul. Æmyl. in Ludov. VII. Convenerat etiam inter Francos Anglosque, ut Gisorsium neutris pareret; id Templariorum aliquis velut sequester fi-

Q 3 du.

duciariusve haberet, quoad de contro-
 versia diligentius caveretur sta-
 tuereturque. Henricus Rex Tem-
 plariorum ornatu suscepto, Gisortium
 ingressus, seque Templarium fe-
 rens, praefectum praesidiumque opido
 imposuisse à quibusdam traditur.
 Liceat hac occasione memorare,
 Templarii habitum plus profuisse
 Henrico Patri quam Richardo filio &
 successori: is enim per Dalmatiam &
 Germaniam è Palæstina in Angliam
 rediturus inter Templarios itineris
 comites, & ipse Templarii habitum
 induit quidem, sed annulo proditus
 à Leopoldo Austriae duce captivus
 fuit detentus, P. *Emyl.* in Philip. II.

§. II 5.
*Ingens iis
 cedit sum-
 ma ex te-
 stamento
 Philip. II.*

Anno 1147. Ludovicus in Syriam
 abiit ad bellandum contra Aegypti-
 os ac Saracenos; & absens quoque
 terram sanctam cordi habuit, quod
 docent scriptae à Fulcherio, militiae
 templi focio, ad Ludovicum literae,
 in quibus haec occurrunt verba: *Mi-
 bi autem famulo vestro non creda-
 tis*

tis elapsum, quod ab ore vestro, cum à vobis recederem, accepisse me gaudeo. Dixistis enim, ut ex parte vestra loca sancta salutarem, & in visitando ea memoriam vestri facerem in singulis. Cujus rei non immemor hunc annulum, quem vobis mitto, per sacra loca circumferens & singulis applicans, in memoriam vestri singulis imposui: pro cujus reverentia precor, ut annulum custodiatis & habeatis cariorem. Philippus II. Ludovici filius & successor, moriens quadraginta millia librarum argenti Magistro templi Hierosolymitani ex testamento reliquit, Platina in Honor. III. Confirmat rem Paul. Æmyl. licet paulo aliter narret. Brenno Regi, & duobus Magistris Templariorum Hospitaliumque sexagena millia aureorum ad sacri belli necessitates moriens legavit.

Postquam vero divitias regales impetrassent Templarii, humano more, quo arridentis fortunæ blanditias

S. 116.
 Templariorum s^{is}

perbia, & corruptio. ditias insolenter plerunque accipimus, cristam erexere, ob superbiam & tyrannidem fere ab omnibus historicis reprehensi: Wilh. Tyr. l. 12. c. 7. *Cum diu in honesto se conservassent proposito, professioni suæ satis prudenter facientes, neglecta humilitate, quæ omnium virtutum custos esse dinoscitur, & in imo sponte sedens, non habet unde casum patiatur, domino Patriarchæ Hierosolymitano, à quo & ordinis institutionem, & prima beneficia susceperant, se subtraxerunt, obedientiam ei, quam eorum prædecessores eidem exhibuerant, denegantes. Matth. Paris in Chron. Florente igitur ordine, & in humilitate prosperante, invidit humanæ prosperitatis inimicus, & quæ huic virtuti videntur adversantia, superseminavit, vid. superbiam gemina, quæ solet inobedientiam cum schismatibus, & multis aliis malis generare. - - - Rerum affluentia*

in-

insolentiam generante, jam sua professionis obliti, humilitate neglecta, à Domini Patriarchæ, à quo Ordinis institutionem, mansionem, protectionem & omnia prima beneficia susceperant, se subtraxerunt obedientia; interveniente opima retributione, versus Papam exempti, ut magis gloriarentur Libertini. Unde hoc cognito Patriarcha conquestus est, dicens: Filios enutrivì & exaltavi, ipsi autem spreverunt me. Richardus sane, qui in Anglia circa annum 1200. regnavit, quum à sacerdote Sulcone admoneretur, tres filias suas, superbiam, avaritiam & luxuriam, nuptui daret, ne gravius à Deo puniretur, convocatis regni proceribus dixit: Do superbiam Templariis & Hospitalariis, avaritiam Monachis, & luxuriam Ecclesiasticis Prelatis cum clero. Girald. Quin & omnis generis sceleribus sese contaminarunt, unde gravissima Fratris Humberti in

eos extat invectiva. *Quid prodest vincere Saracenos, & vinci à vitiis? August. turpe est, ut quem non vincit homo, vincat libido, & obruatur vitio, qui non vincitur ferro. O quot & quanti sunt, qui gloriose triumphaverunt & frequenter de Saracenis, post hujusmodi victorias victi à vitiis ad inferos descenderunt?* tom. xxv. bibl. Patr.

§. II7.
Quod quidem commune malum in Clero & antiquum.

Propensionem in Clericis ad superbiam multi observarunt. Jam à primo pacatæ rei Christianæ ævo. *Sulpic. Sever. dial. l. c. 21. quis nostrum est, quem si unus homunculus humilis salutaverit, aut fatuis atque adulantibus verbis femina una laudaverit, non continuo elatus sit superbia, non statim elatus sit vanitate? ut etiamsi non habeat conscientiam sanctitatis, tamen quia vel stultorum adulatione, aut fortassis errore sanctus esse dicatur, sanctissimum se putabit. Quid igitur miri, viros militares, nobili genere*

nere ortos, Regibus ac principibus familiares, gloria, laude & divitiis cumulatos, ut erant Templarii, altos concepisse spiritus?

Fastum tamen involucro modestiæ texerunt, unde Magistri eorum in literarum initio se *pauperis militiæ templi Magistros*, item *ministros humiles* vocavere, imitati in eo Gregorium I. Episcopum Romanum, qui ægre ferens, Papas Constantinopolitanos regno inhiare Ecclesiastico, quod ipsius iudicio Romanis debebatur, *servus servorum* audire voluit, unde & ejus successores isto se titulo insigniunt. Exordium aliquot Epistolarum quas Magistri militiæ templi ad diversi ordinis viros scripsere. *Frater P. de Monte acuto militum templi Magister humilis*. M. Paris in Henr. III. *Frater Hermannus Petragorinus Dei gratia pauperis militiæ templi Magister humilis*, ibid. p. 542. Idem se nominavit, *pauperis mi-*

§. 118.
Astute ta-
men tege-
bant Ma-
gistri Tem-
plariorum.

militum templi ministrum humilem, p. 615. Et hist. Jerosolym. *B. de Blancesford divina gratia pauperis militiae templi Magister*, p. 1176. *pauperis militiae templi minister humilis*. p. 1178. *Guido Fulcherii domorum pauperis militiae templi procurator indignus*, ad Ludovicum Galliarum Regem, p. 1181. *divina gratia militiae templi conservus humilis*, p. 1183.

§. 119.
Tempus de-
fectionis à
Patriarcha
Hierosoly-
mitano.

De tempore, quo se jurisdictioni Patriarchæ Hierosolymitani exemerint, & Pontifici Romano subjecerint, certi mihi nihil constat, nisi quod jam ætate Wilhelmi Tyrii, qui historiam suam ad annum 1183. perduxit, Patriarchæ Hierosolymitani jugum excusserint, uti ex ipsius verbis paulo ante citatis patet. Balæus in Gelasio II. *Templariorum sectam (ut habet Matthæus Parisius) à Hierosolymorum Patriarchæ obedientia exemit, ita (inquit) ut more Cham maledicti Filii Noë il-*
lum

lum contemnerent, qui eos primum fundaverat. Sed ea verba nusquam in Matthæo Paris invenio. *Wolfius* in Memorab. id tribuit *Gelasii* successori *Calixto II.* Remis anno 1119. Concilium celebranti. Verum *Tyrius* & *Matthæus Paris* testantur, Templarios diu in honesto perstitisse proposito, *Gelasii* autem *Calixti*que *II.* ætate prima & tenuissima Ordo ille habuit initia, in *Trecensi* demum Synodo anno 1128. confirmatus. Obiter quoque hæc moneo, falli viros doctos, qui corruptæ vitæ Templariorum testem allegant *Bernhardum* Abbatem, quandoquidem illius querela de luxu & fastu militum non de Templariis est mota, sed de militibus reliquis, quibus emendandi moris mali exemplum novum istud & religiosum militum genus ob oculos posuit. *Carolus du Fresne* in *Gloss.* dubitanter tamen dicit, sub *Thoma de Monte Acuto*, Ordinis magistro, *Honorium III.* qui

qui anno 1216. Innocentio III. in sede Romana successit, Templarios ab Patriarchæ Hieros. & Episcoporum jurisdictione exemisse, uti legitur in privilegiis Ord. Hospitaliorum.

§. 120.
*Monachi
 Episcopis
 subtracti.*

Non possumus non hac occasione recordari ambitionis Romanorum Pontificum, qua incitati alienam invadere jurisdictionem, & sacros Ordines à debita præfectis obedientia eximere cordi semper habuere. Ita Monachi Episcopis primum fuere subiecti plurium Conciliorum constitutionibus. Nam Synodus Chalcedonensis contra Eutychen anno 451. coacta, τὴν καθ' ἐνάσῃν πόλιν καὶ χώραν μονάζοντας, ὑποτετάχθαι τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ τὴν ἡσυχίαν ἀσπάξασθαι, jubet can. iv. ab Episcopis enim ad res agendas adhibiti evasere πολυπράγμονες, ipsorumque Episcoporum contempsere auctoritatem. Concil. Aurelian. I. can. viii. *Abbatibus Episcopis, Monachi Abbatibus sunt subiecti.* Et Aurelianense II. can. xxi. *Ab-*

Abbatēs qui Episcoporum præcepta despiciunt, ad communionem ne admittantur, nisi contumaciam humilitate suscepta deponant. Sed postea nacti facultatem eligendi Abbatis, paulatim se Episcoporum, à quibus in ordinem redigi nolebant, potestati subduxere, & Bernhardi præfercim ætate, data pecunia libertatem à Papis Romanis emerunt, vicissim devotissimam ipsis obedientiam spondentes.

Superbiæ Templarii adjunxere violentiam & latrocinia. Tyrius: *Ecclesiis Dei, eis decimas & primitias subtrahentes, & eorum indèbite turbando possessiones, facti sunt valde molesti.* Matth. Paris in Chron. *Ecclesiis Dei decimas privilegiis acquisitis armati subtrahentes facti sunt multis valde molesti.* Privilegia hæc impetravere à Romanis Episcopis: nam Alexander III. eos cum Cisterciensibus & Hospitalariis exemit decimis, ne illas, quibus sub-

§. 121.
Templariorum
violencia
Papis non
ingrata.

subjiciebantur, Episcopis solvere cogentur, hortatus simul omnes, ut ipsorum inopiæ subvenirent. Et Innocentius III. confirmavit sententiam Archi-Episcopi Senonensis, qui Templariis Parisiensibus prebendam Decano S. Quintini ab iis ereptam adjudicavit, *Baron.* ad ann. 1201. §. 5. Leonem autem Armeniæ Regem Templariis infestum monuit idem Innocentius, ne bellatoribus pro cruce Christi quippiam damni inferret, sed quicquid abstulisset, restitueret, ad ann. 1213. §. 14. Et Gregor. IX. cum Friderico II. Imperatore, qui Templariorum Hospitaliorumque in Siculo & Neapolitano regno possessiones occupaverat, pacem inire noluit, nisi ea præter cæteras lege, ut Templariis & Hospitalariis, quorum armis & viribus terra sancta defenderetur, bona in Sicilia & Apulia ablata restitueret, & à vexatione illorum abstineret, *Baron.* ad ann. 1228. n. 2.

semper invidens incrementis, hoc fieri non permisit. Nam legatus populi memorati, antequam ad Regem perveniret, à fratre quodam de militia templi, in magnum fuit Ecclesie scandalum interemtus, per quod negotium pie inchoatum, usque in diem hodiernum dilationem accepit. Willh. Tyr. l. 20. c. 31, 32. factum id refert ad tempora Amalrici V. Hierosolymorum Regis, qui obiit anno 1173. additque: petiisse per legatum Assisinos, fratres militiae Templi, qui possidebant castella regioni eorum contermina, tributum 2000. aureorum singulis annis acceptum remitterent, & fraternam deinceps charitatem fervarent: Regem porro Amalricum, quia Otto de S. Amando, Templi Magister, renuebat pro sceleris magnitudine in Galtherum, qui id admiserat, animadvertere, consensu Procerum Sidone è Templo reum abripuisse, & Tyri in carcerem compegisse: causam

fam cum ceteris Regibus communi-
caturum nisi morte præventus fuif-
fet.

Lites & jurgia cum Regibus & §. 123.
Principibus maluerunt augere quam ^{Jurgia cum}
componere. Anno 1277. ^{Principi-} *inter Prin-
cipem Antiochenum & Templarios
discordia nimia oritur: nam homi-
nes Principis familiaribus templi
tædia ingerebant; & ipsemet Prin-
ceps, tanquam juvenis & insolens
contra ipsos quoque fratres convi-
tia proferèbat: læsi querelas dese-
runt: ipsique confratres, & Tripo-
litanus Episcopus, non quæ pacis,
sed quæ discordiæ seminant. Mox
templi Magister Robertus armis de-
cernere statuit, sed copias contra
Boamundum, Principem Antioche-
num missas naufragio amisit, eodem
adhuc anno mortuus, *Marin. Sa-*
nut Torsell. l. 3. part. 12. cap. 17.
Præcedente anno Templarii civita-
tem Regi Cyprio subjectam occupa-
vere, in qua cum nonnulli adven-*

tum Regis, ordinandarum rerum gratia, desiderarent, dixere palam: *Si vult venire, veniat: sin autem, non curamus.* Id. l. c. cap. 14.

§. 124.
Præcipue
cum hospi-
talius.

Singulariter erga Hospitales, à quibus in paupere initio beneficiis plurimis erant ornati, æmulatione, & invidia exarsere. *Petrus Walsingham* in hypodeug. Neustr. *Ex reliquiis hospitaliorum in cibis & armis sustentati, ad tantam rerum opulentiam pervenerant, ut filia ditata matrem videretur supergredi & suffocare.* M. Paris ad ann. 1241. *Recedente autem circa idem tempus peregrinorum multitudine de terra sancta, post Comitis Richardi recessum, Templarii soli facta Comitis non acceptantes, imo stimulis invidia exagitati, obloquendo, detrahendo, cachinnando deridebant, & treugas ab eo acceptas impudenter confringentes, Hospitalarios qui dictas pacem & treugas acceptarunt, & inviolabiliter*

con-

conseruarunt, acerbius infestabant,
 & damnificatos usque ad obsidionem
 in Acon detrudebant, ut non lice-
 ret eis in alimentis providere, nec
 etiam mortuos suos à domibus suis,
 quibus obsessi recludebantur, effe-
 rre sepeliendos. Fugabant etiam &
 effugabant ipsi Templarii in contu-
 meliam Imperatoris, fratres Ec-
 clesie S. Mariae Theutonicorum,
 vix paucis, quos habuerunt ami-
 cos, & Ecclesie ministris relictis.
 unde ipsi ad pedes Imperatoris que-
 rimoniam gravem super hoc repo-
 nentes, & alios Christianorum ma-
 gnates, tam Ecclesiasticas quam
 laicas personas confugerunt. unde
 grave scandalum est exortum, ut
 qui tot saginantur redditibus, ad
 Saracenos potenter expugnandos,
 vires & virus in Christianos, imo
 fratres suos, impie convertebant,
 ut iram Dei sibi gravius procura-
 rent. Proinde Comes à terra san-
 cta recessurus, quasi horum præsa-
 R 3 gus

gus noluit *Ascalonem*, vel thesaurum quem ibi dimisit ad perficienda quaedam in eodem castro, superbiæ Templariorum commendare. p. 575. 576. Atque ad ann. 1243. Templarii in terra sancta Hospitalarios graviter infestantes obsidebant, ita ut domo sua, quæ est in *Acon*, obsessis non licebat mortuorum corpora efferre sepelienda, insuper ipsi Templarii fratres Theutonicorum Ecclesiæ S. Mariæ, in contumeliam Imperatoris, exturbatos à finibus suis propulsarunt, iram Dei super capita sua cumulantes, & inimicos crucis extollentes. pag. 604. Id. ad ann. 1249. Rex interim Francorum, sano ac sancto fretus consilio, multos magnates, tam in *Cypro* quam in aliis Christianorum climatibus discordes, & Templarios & Hospitalarios plenius pacificavit, ut securius nullis post terga relictis offendiculis, iter arriperet inchoatum, p. 765. Nec defuerunt Ho-
spita-

spitalarii sumendæ de Templariis
 vindictæ ubi se occasio obtulit. Pa-
 ris ad ann. 1259. Tempore quoque
 sub eodem, Templarii fratres de S.
 Lazaro, & S. Thoma, Aconenses
 Hospitalarii, etiam sui comprovin-
 ciales, nec non & alii, veluti Ja-
 nuenses & Pisani, in terra S. dissi-
 dentes, quos habere consuevit legi-
 timos Ecclesia defensores, pacis tunc
 & sui destructores, nec non cruentissi-
 mi ejusdem exstiterunt exterminato-
 res. Hospitalarii namque, dissen-
 sione quadam inter eos lethaliter su-
 scitata, unanimiter in Templarios
 insurgentes, quum maxima sui par-
 te prostrata eosdem, ut dicitur, fun-
 ditus peremerunt: ita ut vix uno
 ex parte Templariorum, quamplu-
 rimis vero ex Hospitalariis, ut
 dicitur superstitibus nunquam inter
 Christianos, maxime religiosos talis
 aut tantus miserabilis fuisse dice-
 batur interitus, p. 987. Quare
 Europæi Templarii in Concilio con-
 R 4 gregati

gregati de Hospitalariis invicem nova clade afficiendis deliberarunt equidem, sed temporis & loci intervallo paulatim ira ipsorum deferbuit.

§. 125.
Expeditiones bellicae.

Bellicas Templariorum expeditiones adversus Turcos, Arabes, Saracenos Ægyptiosque susceptas, felices interdum, sæpius infelices ex historiis nunc recensere ordo jubet. Anno 1133. *interfecti sunt omnes milites templi Domini*, Matth. Paris in Henrico I. credo à Sanguino Turcorum Principe bellicosissimo, qui Fulconem Hierosolymorum Regem prælio vicit, *Willb. Tyr.* l. 14. c. 25. quanquam Hugo, primus Templi Magister, ad Transmarinos Principes implorandi auxilii causa missus & post Synodum Trecentem anno 1128. in Palæstinam reversus, vivente adhuc Balduino Rege, ingentem peditum equitumque numerum suppetias adduxerat, *Tyr.* l. 13. c. 26. *Anno Domini 1152. Rex Lu-*

*Ludovicus exercitum parat ad eundem contra Damascum, congregataque Francorum militia Templariorum, ac Hierosolymitarum, Damascum obsidet. sed repulsus est à Damascenis cum adiutorio Babylo-
norum, sicque Hierosolymam redit non cum honore. Ptolem. Lucens. in annalibus. Marin. Sanut. Torfell. l. 3. part. 6. c. 14. Laudatus modo Tyrius tradit, Robertum Burgundionem Magistrum militiæ templi cum fratribus egisse ad Tecuam Turcas in fugam, sed postea prædæ inhiantes, à Turcis in aciem reversis magnam accepisse stragem, occiso inter ceteros viro eximio fratre militiæ templi Odone de monte Falconis, l. 15. c. 6. Accidit hoc anno 1133. at circa annum 1148. Latini reparatum ex parte opidum Gazæ fratribus militiæ templi custodiendum tradiderunt, Ægyptios ruinarum incolas per universam regionem hostiliter grassari solitos repressuris,*

l. 17. c. 12. Anno 1153. interfuere obsidioni Aſcalonæ, ſed avaritiam ſuam, Regi Balduino III. totique Chriſtiano exercitui pernicioſam, morte vel captivitate expiarunt. Nam *Magiſter militiæ Templi, Bernhardus de Trenellape* (l. 17. c. 21. à Tyrio vocatur quoque Bernhardus de Tremelay) *cum fratribus ſuis multo ante prævenientes, aditum occupaverunt, neminem niſi de ſuis intrare permittentes: eos autem hac intentione dicebantur arcere, quatenus primi ingredientiſ ſpolia majora & uberiores manubias obtinerent.* Quare obſeſſi videntes eorum, qui in urbem perſerperant, paucitatem, animos reſumunt, interceptosque Templarios obruncant, Wilh. Tyr. l. 17. c. 27. Anno 1155. aliud magis impium avaritiæ ſpecimen ediderunt Noſeradinum Chriſtiana ſacra ſuſcepturum ut vinculis ſolveretur, Ægyptiis pro LX. millibus aureorum vendentes, l. 18. c. 9. Captus

ptus erat illustris juvenis prælio, cu-
 jus felix exitus Templariorum ma-
 xime fortitudini à Paulo *Æmyl.*
 tribuitur. *Ex in Paneaden mota ca-*
stra. Cum Norradino Latini atrox
prælium inire. Templariorum vir-
tus excellens fuit. Gloriam hoste
fuso, fugato, castris exuto sibi pe-
perere. - - - Cum in tuto sibi esse
viderentur (Ægyptii) insidiis Tem-
plariorum nunquam conquiescen-
tium excepti: ceteri occisi. Nofe-
dorinus vivus cum magna gemma-
rum margaritarumque vi captus,
quem paulo post Ægyptii ingenti
auri pondere de Templariis, rede-
mere, ac exquisitissima supplicia de
eo sumere. adverso apud nostros
Templariorum rumore, quod is ju-
venis se jam catechumenum profes-
sus diceretur. in Ludov. VII. Vi-
cissim Magistrum ipsorum Bur-
trandum de Blanquefort captivum
duxit Saladinus, l. 18. c. 14. Tyr.
anno demum 1157. Manuele Orien-
 tali

tali Imperatore procurante, libertati restitutum. Anno proximè secuto 1158. Saraceni Balduinum III. qui victorem exercitum cito nimis dimiserat, imparatum agressi multos trucidarunt ex militibus templi, qui soli cum eo remanserant, *Chron. Sigeb.*

S. 126.
Supplicium
sumum de
Templar.

Anno 1167. *Præsidium, spelunca inexpugnabilis, ultra Jordanem in finibus Arabiæ situm, fratrum militiæ templi diligentia deputatum, Siracono, Ægyptio Imperatori, traditur: ad quam eripiendam Dominus Rex, Amalricus, properans cum multa militia, dum supra Jordanem castra metatus esset, recepit nuncium quod præsidium in manus jam devenerat inimicorum: quo audito Dominus Rex confusus & ira succensus, de fratribus templi, qui hostibus castrum tradiderant partibulo fecit suspendi circa duodecim. Tyr. l. 19. c. 11. Sed paulo post Rex Hierosolymitanus per legatos, quos*

quos inter erat Gaufridus Fulcherii Templarius, cum Ægypto Calipha egit de Siracono Tyranno Ægypti finibus ejiciendo, acceptis quadringentis aureorum millibus. Pactis tamen Amalricus non diu stetit. nam thesauris Ægypti perfide inhians, instinctu Emmanuelis Constantinopolitani Imperatoris, soceri, Ægyptum invasit. *Fratres autem militiae templi, eidem se subducentes facto, aut quia eis contra conscientiam suam videbatur; aut quia Magister æmulæ domus, hujus rei autor & princeps videbatur, vires penitus ministrare, aut Regem sequi negaverunt. Durum enim videbatur eis, amico regno, & de nostra fide præsumenti, contra tenorem pactorum, & contra juris religionem, immeritis & fidem servantibus bellum indicere.* Tyr. l. 20. c. 5.

Idem Amalricus anno regni septimo, æræ vulgaris 1171. *Philip-* §. 127.
pum Bonis frustrantur in Cilicia.

pum Neapolitanum, qui jam militiae templi deposuerat magistratum, per terras prae miserat ad Constantinopolitanum Imperatorem, auxilii contra Saladinum rogandi gratia, c. 24. Sed praeter Saladinum iis tum alius ingruit hostis, Armeniae principis frater, qui quicquid fratres militiae templi in partibus habebant Ciliciae, licet eorum frater aliquando fuisset, primis auspiciis sui principatus funditus abstulit, tanto federe deinceps Noradino & Turcis conjunctus, quanto vix inter se fratres solent convenire, c. 28.

§. 128.
Prælio vincunt Saladinum copias.

Amalrico successit Balduinus IV. qui anno regni quarto, Christi 1176. septimo Cal. Decembris stipatus Odone de S. Amando Magistro militiae templi & fratribus octoginta, praeter ceterum exercitum non nimis numerosum, insignem de Turcis reportavit victoriam fuis caesisque ad Ascalonem Saladini copiis, Tyr. l. 21. c. 22, 23. Sed belli alea post infeliciter cecidit. Nam

Nam anno 1177. Salahadinus contractis armatorum copiis Palestinam violenter aggressus, Admiralium Edesse Manafaradinum cum septem millibus Turcorum, qui terram sacram depopularentur, premisit. Hic autem cum in partes Tyberiadis processit (casus) sibi obvios Magistrum militie Templi Gerardum de Bideffordia, & Magistrum Hospitalis Rogerum de Molendinis, illum quidem fugatum; istum vero interfectum inopino Marte consecit. In quo conflictu cum nostrorum paucissimi ab immenso concluderentur exercitu, insigne quidam & memoria dignum contigit. Nam quidam Templarius, officio miles, natione Turonius, nomine Jakelinus de Maillaco quadam virtute in se omnium provocabat insultus, ceteris autem commilitonibus suis, qui quingenti aestimabantur, vel captis vel interfectis belli totius impetum solus sustinuit.

§. 129.
Viciſſim
vincuntur
à Saladino.

In-

Interiit tamen à multitudine hostium
 superatus, cum ingenti fortitudinis
 laude. *Fuere*, subdit autor noster, *ut*
dicebatur, nonnulli, qui corpus viri
 jam exanimum pulvere superjecto
 consperferunt; & ipsum pulverem
 suis imponentes verticibus, virtu-
 tem ex contactu hausisse credebant.
 Quidam vero, ut fama ferebat,
 ardentius ceteris movebatur; &
 abscisis viri genitalibus, ea tan-
 quam in usum gignendi reservare
 disposuit, ut vel mortua membra,
 si fieri posset, virtutis tantæ susci-
 tarent heredem. Hac ergo suorum
 victoria Saladinus impendio hila-
 ratus, animum occupandi regni suc-
 census, ad majora intendit. Hist.
 Hieros.

§. 130.
 Crudelissi-
 me a Sala-
 dino tra-
 ctantur.

Anno 1180. Saladinus castro de
 Vado Jacob vi expugnato Templi
 milites ferris medio dissecuit, reli-
 quos sacerdotes capite damnavit:
 Genebrard. in Chron. Inito conflictu
 Christianorum contra Salaadin ex
 ultra-

utraque parte multi mortui sunt, plures tamen de Christianis, & Magister templi captus est: quem cum Salaadin vellet reddere pronepote suo quem Christiani captum tenebant, Magister templi noluit (is erat Otto de S. Amando) dicens, Lytrum. Templar. non esse consuetudinem militum templi, ut aliqua redemptio daretur pro eis præter cingulum & cultellum, & ita in captione mortuus est. Chron. Sigeb.

Cladis caussa rejicitur in Magistrum militiæ templi, Tyrio scribente: Capti sunt ibi de nostris Odo de S. Amando, militiæ Templi Magister homo nequam, superbus & arrogans, spiritum furoris habens in naribus, nec Deum timens, nec ad hominem habens reverentiam. hic juxta multorum assertionem, damni prædicti & perennis probri occasionem dicitur dedisse: qui eodem anno quo captus est, in vinculis & squalore carceris, nul-

S li

§. 131.
Causa cladis.

li lugendus dicitur obiisse, l. 21. c. 29. Saladinus victor mox expugnavit munitum castrum ad Jordanem in vado Jacobi custodiae fratrum militiae templi commissum, praesidio omni occiso aut capto, c. 30. in Tripolitana autem regione, factis licet inter Balduinum & Saladinum induciis, *fratres militiae templi, in suis municipiis clausi tenebantur, expectantes omni pene hora vallari obsidione, nec se congressionibus temere committere audebant*, l. 22. c. 2.

§. 132.
Clades
Nova.

Anno 1184. *Magister militiae templi* (Theodoricus vel Therricus appellabatur) *cum fratribus suis plusquam LXX. incaute egrediens; & Magister Hospitalis, qui cum fratribus suis decem, de Castro Belveir revertebatur à Colloquio Comitis Tripolitani, à Turchis inclusi sunt juxta Casale Roberti, & licet non amplius quam cxx. militibus sociati essent, decem millibus*
Sa-

TEMPLARIORUM. 275

Saracenorum viriliter restiterunt, ex eis plurimos prosternentes: sed tandem pauci corripuntur à pluribus, & trucidato Magistro Hospitalis cum pluribus, cæteri capiuntur; Magister vero templi cum paucis fuga elapsus est, Jacob. de Vitri. histor. Hieros. Marin. Sanut. c. 94. Torfell. l. 3. part. 9. c. 4.

Anno 1187. Saladinus Calvariam obsidens Magistrum militiae templi cum fratribus LX. multisque Christianis interfecit, *Matth. Paris.* ejusdemque anni IV. & V. Non Jul. cum Christianis prælium commisit acerrimum in primis acies templariorum congregitur, & demissis hastis veloces equos urgens calcaribus Turcorum cuneos audacter irrumpit, quæ cum de hostibus stragem fecisset innumeram, tamen recollecto agmine redeundi non habuit facultatem. nam undique densis Turcorum vallata agminibus, tota fere ab ipsis intercepta est & retenta, *Friderici I.*

S. 133.
Hierosolymas
Christiani
amittunt.

exped. Asiat. post & Rex Guido ad solvendam Calvariaë obsidionem veniens, Rex Guido capitur cum cruce sancta, populoque plurimo, numerus militum civiumque ingens gladiis interfectus, & Hierosolyma occupata. Nocte cladem hanc præcedente, in Patriarchæ tentorio, ubi erat crux, matutino officio obvenerat legenda historia de arca fœderis à Philisthæis capta, unde percussis audientium animi. Evasit quidem ex hac clade Theodoricus Magister militiæ templi, sed ea tamen die ducentos & triginta de fratribus amisit, *Matth. Paris* in Henrico II. ad ann. 1188. Autor Epitomes bellor. sacror. testatur, cum Rege captum quoque fuisse Magistrum Hospitalis ac templi. Jacob de Vit. hist. Jeros. c. 94. *Facta magna strage cæforum, Guido de Lisiniaco Rex Hierosolymorum & Magister militiæ templi cum multis aliis tam majoris quam minoris ordinis in captivitate detenti*

tenti abierunt absque fortitudine, ante faciem subsequenti. ut autem certis indiciis & evidentibus signis Dominum sibi terribiliter offensum agnoscerent, & divinæ protectionis clypeum ab ipsis recessisse non dubitarent, lignum salutiferæ crucis, quod die illo tenebroso secum in prælio detulerunt, lamentabili infortunio amiserunt. Saladinus autem existimans Templariorum & Hospitaliorum ordines prorsus in partibus Orientalibus delere, quotquot ex ipsis capere potuit, decapitari præcepit. Cap. 95. prædictus autem Saladinus Ascalonam revertens hac conditione civitatem recepit, quod Regem & Magistrum Templi, quos captivos tenebat, restitueret libertati. Sed templi Magister prælio post cecidit Tyro obsessa à Saladino, cap 98.

Fœdam hanc Templariorum cladem dealbat P. Amylius rubra martyrii gloria quam expetierint. Cum

§. 134.
Mortem
ultra expetunt.

Saladinus continuo Templarios omnes præter Magistrum jussisset occidi, certatim se quisque nostrorum Templarium profitebatur, & martyrii gloria de hoste triumphabat. in Philipp. II.

S. 135.
Prodigia.

Ceterum urbis Hierosolymorum ja-
cturam notabilibus signis à Deo fuisse
præmonstratam Auctor idem graviter
monet. *Extant, ait illius tempo-
ris æquales, authores, sacerdotes
fuisse flagitiis sceleribusque obrutos:
atque adeo ipsum Patriarcham ne-
que caste neque integre vitam egis-
se: cladem imminentem crebris hor-
rendisque terræ tremoribus denun-
ciatam: atroces ventos undique ex-
ortos: solem defecisse: grandinem
frequentem instar ovi anserini cælo
cecidisse: mare majore solito æstu
redundasse: regis cubicularium vi-
sum sibi per quietem videre pergran-
dem aquilam septem jacula ungui-
bus uncis gestantem, copias Lati-
norum circumvolare, ac vocem hu-*

ius-

jusmodi humanam emittere: Væ Hierosolymis. Facilis fuit Barbaro de nostris victoria quos vinci Numini cordi erant. Ibid.

Anno 1188. die 4. Oct. post ob-
 fessam à Templariis, Hospitalariis, §. 136.
Denuo vin-
cuntur.
 Anglis, Francis aliisque crucigeris
 militibus Acconem, commissum est
 prælium inter Saladinum & Guido-
 nem ultimum Hierosolymorum Re-
 gem; in quo *militia templi jam cu-
 neos hostiles, cædi devota, perru-
 perat: cumque longius fortunam se-
 cuti & animum Templarii processis-
 sent, in eos subito irruunt oppida-
 ni (Acconitæ) & quanquam innume-
 ri paucos opprimant, non sine mul-
 ta tamen suorum strage triumphant.*
Ibi magister militiæ, Gerhardus,
de Bidesfortia, cæsus occumbit,
 hist. Jerosol. p. 1165. Et Paulus
 Æmyl. in Philip. II. Girardus Ri-
 defordiensis Templariorum Ma-
 gister, quæ virtus ejus ordinis erat,
 ut emori mallet in vestigio, quam

*ulli procella hostive cadere : dum
 retinere partam jam victoriam con-
 tendit , piosque ad decus exemplo
 acuit , egregie pugnans , nec inul-
 tus interiit . Fame prius coactus e-
 rat , ut Saladino munimenta quæ-
 dam traderet . Hist. Jerof. Ante præ-
 lium homo quidam profanus non e-
 rubuit impium hoc proferre effatum :
 quæ potentia prævalebit ? quæ mul-
 titudo resistet ? Dominus nec nobis
 nec adversariis adiutor veniat , vi-
 ctoria in nostra virtute consistit .
 Vox certe pessima , & omnino da-
 mnabilis quæ in homine , non in Nu-
 mine belli eventum constituit , cum
 sine Deo nil possit homo : quod qui-
 dem experimento flebili rerum exi-
 rus declaravit . Autor Hist. Jerof.
 Notamus obiter , Guidonem Saladi-
 no , à quo , per integrum fere an-
 num Damasci in vinculis detineba-
 tur , juramento promississe , se ex
 carcere liberatum regno esse cessu-
 rum , & trans mare exulaturum : à
 Clero*

Clero autem, qui pacta metu inita
 judicabat irrita, inductum Ægypti
 Sultano fidem fefellisse: Matth. Pa-
 ris ad ann. 1188. *Hanc pactionem
 cassandam Clerus regni deliberat,
 nec ibi fidem esse servandam, ubi
 periclitatur religio, dum terra pro-
 missionis omni solatio destituta, ca-
 put non habeat, nec rectorem, nec
 peregrini venturi ductorem, nec
 populus defensorem.*

Hierosolymis potitus Saladinus §. 137.
 Tyrum frustra oppugnavit, quod Tyrum frus-
 tra oppu-
 gnat Sala-
 dinus.
 Rex Anglorum Henricus pecuniam
 multam apud Templarios & Hospi-
 talarios dudum congesserat qua Ty-
 rus defendebatur consilio & fortitu-
 dine Conradi Comitis Montisferra-
 tentis.

Postquam anno 1187. Hieroso-
 lymæ in Saladini venerant potesta-
 tem, Templarii sedem mutare coa-
 cti primum Antiochiam cum Sybilla
 Amalrici Regis filia, cum Patriar-
 cha Hierosolymitano & ceteris exu-
 libus §. 138.
Templarii
 sedem mu-
 tant.

libus secesserunt. *Hist. Hieros.* deinde conventum Accone habebant, Phœnicia munimento non sine multis cladibus expugnato, tribui Asser quondam sorte assignato, sed quæ loci incolas non expulerat, *Judic.* 1. 31. *Matth. Paris* ad ann. 1188. *Rex cum exercitu Baronum regni, qui sibi adhæserant, sociatis sibi Templariis & Hospitalariis; Venetianis etiam qui nuper advenerant, & Januensibus peregrinis, iter versus Ptolemaidem, quæ alio nomine Achon dicitur, arripuit.* Expugnata demum urbs fuit anni MCXCI. die Julii XIII. Philippo Gallia & Richardo Angliæ Regum ope.

§. 139.
Emulatio
inter Gal-
liam & An-
glia Reges.

Post occupatam Acconem orta inter duos Reges æmulatione & invidia Philippus Augustus in Galliam recessit, relicto Burgundiæ duce cum parte exercitus. Richardus Hierosolymas obsidione cingere frustra secum constituit: nam *Dux Burgundiæ cum fratribus Templi & cum Fran-*
cigenis

cigenis consilium iniens, à proposito revocatus est: qui asserebant, Ducem cum omnibus Francigenis maximam Domini sui Regis Francorum offensam incursum, si per eorum subventionem de tanta & tam famosa civitate Rex Richardus triumphasset. Matth. Paris ad ann. 1192. ut vere quidam Eremita Anglorum Regi affirmarit, ipsum nequam esse Palæstinam & Hierosolymas hac vice obtenturum licet rem ubique strenue egisset. *Ibid.*

Tum Christianæ copiarum versus Joppen procedentes non leve damnum à Saracenis acceperunt, ipso quoque Rege Richardo sagitta fauciato. Eodem die cecidit miles nobilis & strenuus armis *Jacobus de Avenis* multique alii occubuerunt seorsim Anglis ignorantibus cum Saracenis pugnantes. Saladinus Hierosolymas cum suis se recepit: Richardus autem Ascalonam contendit ejusque muros per totam hyemem labore ac sumptu

S. 140.
Rex Angliæ fauciatur.

sumtu magno restauravit; opidum Darum reedificans munivit, Gazam reparatam Templariis ad quos ut custodirent antea pertinebat, tradidit. Sed nova hæc munimenta cito perierunt factis cum Saladino induciis. Etenim *Ascalonam & Darum & Gazam nostri diruere compulsi sunt secundum treugarum conditionem & tenorem. Darum siquidem & Ascalona, Gaza & tota terra usque Joppen in partem cessit Saracenorum. Ipsi autem Joppen & aliam maritimam usque Accon nobis ex pacto reliquerunt scientes pro certo quod munitionibus destructis terram planam diu contra ipsos retinere, recedente exercitu, non possemus.* Jacob de Vitruv. p. 1123. Post anno 1192. Richardus exercitu cladibus & peste minuto, hostibus vero auctis in Angliam per Germaniam redire in animum induxit, Fratrum Templi & Hospitaliorum & qui cum eo erant principum consilio obsecutus,

tus,

tus, & à nonnullis Templariis comitatus. *Matth. Paris.* Antè abitum Guidoni Hierosolymitano Regi Cyprum insulam interventu Magistri templi acceptam dedit, *Mar. Sannut. Torsell.* l. 3. p. 10. c. 7. ea lege ut Templariis quibus ipse regnum illud oppignerarat, rem creditam solveret. *Paul. Æmyl.*

Prolongari inducias Saraceni dum earum tempus expiraret, frustra petierunt Templi Magistro præsertim obnitente, *Id.* l. 3. p. 11. c. 4. hinc bellum restauratum, Templariis multis & Hospitalariis statim à principio vulneratis, paucis mortuis. Anno autem 1217. digressis inde militibus cruce signatis, *Templarii castrum quod olim distructum, nunc autem castrum peregrinorum dicitur, firmare cæperunt. Hoc autem castrum situm est inter Caipham & Casaream, non longe distans à mari. Quapropter viam strictam ascendentibus & ad Hierusalem per eam*

§. 141.
Bellum restauratur.

§. 142.
Muniunt se Christiani.

eam descendantibus, districtum dicebatur. Hujus castri prima utilitas est, quod conventus Templariorum eductus à peccatrice & omni spurcitia plena civitate Achon usque ad reparationem murorum Hierusalem in hujus castri præsidio residebit, Matth. Paris in Henr. III. ad ann. 1217.

S. 143.
Prælio superantur Saraceni.

Eodem anno Teutonicis expeditionem in Palæstinam molientibus congregata est contra eos maxima multitudo Saracenorum, contra quam viriliter pugnaverunt Templarii & Hospitalarii cum militia Reginae Portugalliae. Victi sunt virtute divina Saraceni, Rex eorum unus occisus est, & cum eo plurimi trucidati, & in captivitatem ducti. Jacob. de Vitruv. p. 1131.

S. 144.
Atrox pugna ad Damiatam.

Anno 1218. Christiani Damiatam in Ægypto oppugnarunt, ubi non modica damna intulit & sustinuit navis una Templariorum, propugnaculis munita, quæ assultus hujus

ius tempore juxta turrim hærebat.
 Durante obsidione præter Oliverium
 Angliæ Regis filium aliosve equestres
 & p̄beios viros Magister militiæ tem-
 pli extremum diem obiit. *Postmo-*
dum in festo S. Demetrii qui frater
uterinus B. Dionysii legitur, sum-
mo diluculo castra Templariorum
invaserunt hostes & modicum da-
mmum nobis inferentes, per expe-
ditos equites nostros fugati sunt ad
pontem quem procul à nobis in su-
periori parte fluminis construxerant,
& ibidem intereunti sunt ad numerum
 10. *sicut à transfugis intelleximus.* Templario-
rum va-
stissima
navis.
 Porro accidit ut unus cogo (navigii
 genus) Templariorum raptus prope
 ripam civitatis præcipitaretur ad
 hostes, qui cum barbotis & vectis
 ferreis ipsum præpugnaverunt diu-
 tius ignem Græcum cum lapidibus
 desuper de turribus projicientes: &
 cum sic prævalere non valerent,
 propter defensorum audaciam certa-
 tim navim ascendentes præcipientes
 in

in eam ascenderunt ad Templarios; ubi cum diutius pugnaretur, tandem navis perforata fuit (ab hostibus sive à nostris incertum habuimus, sed à nostris credendum est) profundum petiit, submergens Ægyptios cum Christianis, adeo ut vix summitas mali appareret super aquam. Et sic Sampson plures stravit moriens quam vivens.

S. 145.
Virtus bel-
lica.

Non recensebo heic omnes hujus obsidii eventus, sed tantum facinora & fata nostrorum militum, quæ in eo edidere aut experti sunt, memorabo. Igitur Templarii inter primos ascendentes equos, erectis signis cum quibusdam Hospitalis S. Johannis fratribus, & paucis aliis secularibus militibus, versus civitatem cursu propero festinantes, in partibus illis, ubi castra paganorum sederant quos ibi invenerunt ad centum viginti trucidantes instanter. Contra in die palmarum anni præscripti (MCCXIX.) inimici nostri

stri multa comminatione præmissa, quod seipsos vel nos omnes perderent, una die collectione terribili, & innumerabili exercitu equitum & peditum irruerunt super nos, undique fossatum nostrum invadentes, & maxime pontem Templariorum post ambiguas velitationes -- partem ejus combusserunt. Pridie vero calendæ Augusti omnem quam adducere poterant copiam post diuturnos assultus tandem fossatum contra militiam Templi transeuntes, & licias nostras viriliter rumpentes, pedites nostros verterunt in fugam. -- Sed spiritus qui induit Gedeonem, animavit Templarios. Magister Templi cum Marescallo, cæterisque fratribus qui cum eo tunc aderant, per exitum angustum impetu factò, viriliter in fugam convertit incredulos. Domus Theutonorum, & Comites, & alii milites de diversis nationibus, videntes militiam Templi in periculo con-

T

sti-

stitutam, festinanter per exitus sibi compositos tulerunt auxilium. Saracenis iterum in Latinos irruentibus. Rex cum Templariis & domo Theutonicorum, & Hospitali S. Johannis; & de Hollandia & Withe, & Cestriae & Sansbrigiae Comitibus; Gualtero & Bartholomæo Francigenis; Pisanis aliisque militibus impetus persequentium sustinuit. Rex vero igne Græco fere combustus fuit. - - - Templarii triginta tres capti vel occisi sunt. - - Militia Templi, quæ prima solet esse in progressu, ultima fuit in regressu. Unde cum ad fossatum nostrum novissimi redirent, foris substitit, ut anteriores intra mœnia, quantum possibile fuit, reduceret.

S. 146.
Damiata
Capta.

Soldanus Damiatæ amissionem metuens, Christianis hæc obtulit pacis conditiones: se redditurum Sanctam crucem totumque regnum Hierosolymitanum, & omnes qui superessent captivos, ac præbiturum sum-

tus

tus ad restaurandos Hierosolymorum muros, quos hac æstate dejecerat. Sed præter Legatum Pontificis Templarii singulariter huic pacificationi intercesserunt. Quare urbs post obsidionem XIX. mensium nonis Novembris anni MCCXIX. capta fuit. *Jacob. de Vitruv. & Matthæus Paris, Oliver. Schot.*

Ante captionem Damiatæ (V. S. 147. triaci verba sunt) liber nobis appa- Prophetia Arabice ruit Arabice scriptus, cujus autor scripta. se Judæum vel Christianum vel Saracenum negat in illo. Quisquis autem fuerit, prædixit mala, quæ Salahadinus populo Christiano crudeliter intulit, in destructione Tiberiadis, in victoria quam de Christianis habuit, quando Regem Hierusalem & principes captivos duxit, Aschalonem destruxit; & quomodo conabatur Tyrum apprehendere, sed non profecit; & alia multa, quæ peccata illius temporis meruerunt, prædixit. Prædixit destructionem

hortorum & palmarum civitatis Damiatæ quam factam vidimus, quando librum hunc per interpretes inspeximus. addidit & Damiatam à Christianis fore capiendam. Salabadini nomen non ponit, sed per nigros oculos & crocea vexilla ipsum designat. Insuper prædixit, quendam Regem Christianorum Nubianorum Mecham civitatem debere destruere, & ossa Machomet, pseudoprophetæ dispersa projicere, & quedam alia quæ nondum evenerunt.

S. 148.
Fortitudo
Templario-
rum com-
pensatur.

Durante Damiatæ obsidione Templariorum fortitudo liberaliter fuit compensata. Nam Leopoldus Austriæ dux castro ipsorum novo quinquaginta marcas auri contulit & Comes Austriæ quingentas marcas argenti donavit, ad murorum & turrium fundamentum. *Jacobus* autem *Acconensis* Episcopus præ cæteris Templarios deprædicat in Epistola de captione Damiatæ, quod experi-
mento

mento fraudes Versipellium cognoscant: ut mirum minime sit, Magistrum ipsorum gloriosas de hac expeditione literas scripsisse, quarum initium lubet subnectere. *Fatri in Christo Reverendo N. Dei gratia Elimensi Episcopo, Frater Petrus de Monte acuto, Magister militum Templi salutem. Quomodo in negotio Domini nostri Jesu Christi, post captionem Damiatæ & castri Taphneos hætenus sit processum, Paternitati vestræ literis præsentibus declaramus, &c. Matthæus Paris. ad ann. 1221. Vicissim Melchisomaphat filius Saphadini multa damna Templariis intulit, cum essent in obsidione Damiatæ. combussit enim oppidum castri albi, & turrets munitas destruxit. Assassinos tamen Christianis tum insidiantes ad feritatem tributi redegerunt. Triamque millia Byzantium annatim Templariis persolvunt. Vi-*triac.

§. 149.
Saracenis
damnoſa.

Eodem anno MCCXIX. Coradinus accessit ad castrum *Filii Dei*, à Templariis munitum & custoditum, cum toto exercitu suo, & desiderans illud ex omni parte obsidere, sagaciter intellexit quod comprehensibile non erat. insuper Templarios ad omne periculum paratos invenit, qui castrum victualibus & omni armatura fortiter munierant. Eodem tempore Templarii latrones Sarracenorum ab Acchon repulerunt viriliter, quosdam occidendo, alios captitando. Coradinus autem auxilium postulabat à Saracenis qui ab ortu Solis venientes obsederunt Acchon, quod efficere non poterant propter inexorabilem discordiam principum terræ ipsorum, Christianis plurimum opportunam, quam Calyphas Papa ipsorum sepelire laborabat.

§. 150.
Castrum
Saphet.

Anno incarnationis Domini MCCXX. Coradinus Princeps Damasci destruxit Saphet castrum firmissimum

*simum quod Salabadinus, flagellum Christianorum, per longam obsidionem in tantum arctavit, ut defensores fame deficientes requisita licentia Magistri militiae Templi redderent illud tyranno. Vi-
triac.*

Dum hæc in Ægypto & finitimis tractibus geruntur, Templarii in Anglia strenuam impenderunt operam ad regnum illud Innocentio III. Pontifici Romano & ejus successoribus subjiciendum. Nam applicuerunt duo fratres de militia Templi apud Doveram, & venientes amicabiliter ad Regem Johannem, dixerunt ei: *missi sumus ad te, ò Rex potentissime, ex parte Pandulphi subdiaconi, ac Domini Papæ familiaris, qui pro utilitate vestra & regni vestri vobiscum petit habere colloquium: proponet enim tibi quandam pacis formam qua poteris Deo & Ecclesie reconciliari, licet in curia Romana à jure regni Angliæ abju-*

S. 151.
Templarii
Angliam
subjiciunt
Papæ.

*dicatus fueris, & sententialiter condemnatus. Rex vero cum Templariorum verba intellexisset, misit Templarios memoratos propter Pandulphum quantocyus transfretare. Matth. Paris ad ann. 1213. Effece-
re igitur ut Rex Johannes tactis sacrosanctis Evangeliiis in præsentia legati jujaret se Ecclesiæ paritarum: quemadmodum & in domo militum templi Angliæ & Hiberniæ regnum in Innocentium ejusque Catholicos successores promissa fidelitate transcripsit, & ab eodem velut secundarius recepit tenuitque.*

§. 152.
*Damiata
restituatur
Saracenis.*

Sed revertamur ad nostros Templarios in Ægypto & Palæstina. Damiatam gravi adeo obsidione expugnatam Christiani *Marino* teste l. 3. p. II. c. 9. non ultra octo menses retinere. Templarii enim aliique milites cruce signati, quum contra consilium ac voluntatem Regis Hierosolymitani in Babyloniam excurrissent, à Soldano & ejus fratre Coradino

dino non solum cum magnis copiis infestati, sed & flumine exundante Damiatam redire vetiti, & ducta ab hostibus fossa aquis pene submersi fuerunt. Itaque ne & ipsi perirent, & qui Damiatæ inclusi manserant in captivitatem redigerentur, pactis in octo annos induciis, Latini Saracenis Damiatam cum omnibus captivis restituerunt, *Matth. Paris.* Accidit hoc anno 1220.

Anno 1222. Papa Honorius III. §. 153.
 cum Imperatore Friderico II. & Cardinalibus ac Magistro Hospitaliorum Pax violatur instinetur Papa.
 legatoque Magistri Templariorum multa quidem molitus est pro subsidiis terræ sanctæ ferendis, quæ tamen omnia successu caruerunt, donec anno 1227. Templarii præsertim & Hospitalarii Consilium de rumpendis induciis initum Gregorio IX. per literas significassent, totum orbem Christianum ad terræ sanctæ succursum mox invitaturo per clamorem sanguinis Christi, tanto cum succes-

fu, ut ex solo Anglorum regno plusquam sexaginta millia proborum hominum, præter senes & mulieres, profecti referantur. Matth. Par. Sed Fridericus II. ob diras Pontificias à Templariis, Hospitalariis, aliisque parum adjutus, imo proditus, uti infra audietur, die XVIII. Febr. A. 1229. recepto regno Hierosolymitano pacem cum Soldano sancivit, Geroldi Patriarchæ Hierosolymitani impudentibus propter hoc literis ad universos Christi fideles directis dilacerandus.

§. 154.
Suum inter-
rim querit
commo-
dum.

Post Friderici ex Oriente discessum nulla Saracenorum aut Latinorum à Parisiensi aut Marino memoratur expeditio, conditionibus pacis utrinque per aliquot annos observatis. Gregorius autem IX. terræ sanctæ custodiam prætendens, sua curare commoda non desiit, cruce se signaturis plenam per Monachos, Clericos, concedens peccatorum indulgentiam. postea misit dominus Papa
in

in Angliam fratrem Thomam Templarium, familiarem suum cum authentico suo; ut quos vellet, & prout expedire videret, cruce signatos, accepta pecunia, quam se ducebat utilius ad promotionem terræ sanctæ expensurum, à voto peregrinationis absolveret. quod cum viderent cruce signati, admirantes insatiam Romanæ curiæ cupiditatem, magnam conceperunt mentibus indignationem, quod tot argumentis nituntur Romani tam impudenter oculos emungere populorum. Matth. Paris ad ann. 1236.

Anno proxime secuto, mortuo Soldano Halapiæ, treuga accepta inter Templarios & eundem Soldanum expiravit. volentes igitur fines suos ad honorem Christi ampliare Templarii castrum quoddam Guasum Antiochiæ vicinum obsidere constituerunt sub auspiciis Antiocheni Præceptoris W. de Monte ferrato Arvernia oriundi. Adpropinquantes

§. 155.
Male
cedit Tem-
plariis.

tes

res monentur à captivis Christianis de infidiis ab hoste ipsis locatis: quare multi de militia templi, libantes belli casus fortuitos, & suorum paucitatem & hostium multitudinem, consilium dederunt insidias declinando præcavere. Verum Antiochenus Præceptor, spreto admonentium clamore pergit ad certamen, ac subito à Turcis circumdatus, belli pondus non valens sustinere, contra ordinem templi, terga dedit fugitivus, & cum eo alii de suis, qui prius alios animarunt. ceciderunt autem in conflictu illo plus quam centum milites Templi, & trecenti arcubalistarii, sine aliis secularibus, & manu pedestri non minima. de Turcis vero ad tria millia. Cecidit autem in illo infausto certamine illustris miles Templarius, Anglicus natione, Reginaldus de Argentomio, ea die Balcanifer; qui, ut alii qui ceciderunt, cruentissimam de se reliquit hostibus victoriam: indefessus

sus vero vexillum sustinebat, donec tibiæ cum cruribus & manibus frangerentur. Solus quoque eorum præceptor priusquam trucidaretur, circiter sexdecim hostium, absque lethaliter vulneratis, ad inferos destinavit. facta est autem ista congressio detestanda mense Junio.

Occasione Angli hujus Templarii liceat memorare alterum ex eadem natione *Wilhelmum Pembrokia Comitum* qui post insignia facta bellica è Palæstina in Angliam reversus obiit in Patria, & lapidi sepulcrali hunc inscribi fecit titulum:

S. 156.
Wilb. Comes Pembrokia.

Miles eram Martis, Mars multos vicerat armis.

Testaturque Camdenus in eodem lapide excisam se vidisse formam qua Templariorum cadavera in tumulo recondi solebant, manibus scilicet pedibusque in figuram crucis, quæ ipsorum erat insigne, compositis.

Anno

§. 157. *Templario- rum audacia in miseriam vertit.* Anno MCCXXXIX. Rex Navarrae aliique illustres ex Francia & Burgundia viri in Palæstinam profecti, applicuere Ptolemaida, & deliberatione habita Ascalonam reedificare disponunt. Et cum usque Japham processissent, Templarii recepto nuncio exploratore, cognoscunt juxta Gazam mille Turchos adesse paratos, contra quos trecentos milites miserunt. in conflictu captus fuit Almericus de Monte forti, & Henricus Comes de Barleduc mortuus, multique milites aut mortui, aut capti sunt: qui vero fugere poterant, ad Ascalonem usque pervenientes, Regem Navarrae cæterosque terruerunt. Marin. Sanut. Torfell. l. 3. part. II. c. 15.

§. 158. *Odium incurrit.* Passim circa hæc tempora Templariorum res accisæ fuerunt. Fridericum sane Imperatorem Gregorius Papa literis hinc inde missis queritur Patriarcham Hierosolymitanum & Templarios, pro viribus expugnasse.

gnasse. In Sicilia bona ipsorum fisco applicabantur. *Matthæus Paris* ad Anno 1239. Propositio Ecclesiæ. Templarii & Hospitalarii bonis mobilibus & immobilibus spoliati, juxta tenorem pacis non sunt integre restituti. Responsio Imperialis. à Templariis & Hospitalariis verum est, quod per judicium, & per antiquam constitutionem regni Sicilia, revocata sunt feudalia & burgafatica, quæ habuerunt per concessionem inuasorum regni, quibus equos, arma, victualia & vinum, & omnia necessaria ministrabant abunde, quando infestabant Imperatorem; & Imperatori, tunc Regi pupillo & destituto, omne omnino subsidium denegabant. In Anglia Henricus III. *Galfridum Templarium* à curia quod multi desiderabant, præcepit amoveri. Id.

Anno 1240. Templarii exclusis Hospitalariis cum Damasci Soldano inducias pepigerunt receptis aliquot

S. 159.
Inducias
pangunt
cum Soldano
Damasci.

castris totoque Hierosolymitano tractu. quare Hospitalarii cum Soldano Babylonæ, Damasceni æmulo & hoste transfugerunt, discordia hac rem Christianam non parum minuente. *Marin.* lib. c. Tum & hæc in Angliam è transmarina plaga afferebatur Epistola: *Sciatis quod Damascus non capitur, ut dictum est prius; sed redierunt omnes Accon. Præterea sciatis quod Dominus Rex Franciæ amovit omnem thesaurum suum à templo: quoniam Templarii, nec Hospitalarii, noluerunt Francos in hoc discrimine adjuvare.* Paris ad Anno 1240. De prædictis induciis sequentes extant Magistri Templariorum literæ. *Frater Hermannus Petragorinus Dei gratia pauperis militiæ templi Magister humilis, dilecto in Christo fratri Roberto de Samford, domorum ejusdem militiæ in Anglia Procuratori, salutem in Domino. Fraternitatem vestram scire volumus, quod cum jacuisset*
diu

diu in sabulotadio affectus & otio
 Christianus exercitus, non per multa
 & crebro celebrata concilia, heu
 quid esset tenendum quidve facien-
 dum, discernere potuisset: non suis
 exigentibus meritis, sed consueta
 misericordiae clementia visitavit eum
 oriens Dominus ex alto. Etenim
 Soldanus Damascenus, non timore
 populi Christiani, sed miraculose
 Domino faciente, totam terram
 integre a flumine Jordanis ditioni
 restituit Christianae. Inter Christia-
 nos & ipsum Soldanum intervenien-
 te conventionem huiusmodi atque pa-
 cto, quod unus iuvabit alterum pro
 posse suo ad defendendum terras suas
 contra Soldanum Babyloniae, neutra
 parte cum eodem Soldano sine altera
 componente: quae subito in compo-
 sitione praesentium unanimiter con-
 senserunt. Benedictus Deus per
 omnia qui haec fecit. Paris. l. c.

Anno 1242. Templarii in terra §. 160.
 Sancta de multis millibus Sarace- Felicissime
 pugnanti.

V

no-

norum, a Babyloniorum partibus transmissorum, plus miraculose quam humana fortitudine inopinabili victoria gloriose triumpharunt. Paris.

§. 161.
*Discordias
serunt in-
ter Chri-
stianos &
Saracenos.*

Anno 1244. in Angliam aliæ venerunt à Magistro Templariorum literæ de possessione Hierosolymorum, ejectis omnibus Saracenis, deque recepta a Sultano Babylonio regione vicina, sed quibus nemo fidem habuit tum propter antiquam tam Templariorum quam Hospitaliorum infamiam, eo quod dicitur quod semper discordiam inter Christianos & Saracenos procurant, ut durante bello, undique adventantium pecuniam colligant peregrinorum, tum propter eorum mutuam discordiam, tum propter hoc quod captionem Imperatoris machinabantur. Matth. Paris.

§. 162.
Clades.

Eodem anno feria secunda ante festum S. Lucae Evangelistæ Christianus exercitus, totius ultramarinum militiæ robur, in Choermynos (gens erat Saracenicæ) velut rei præ-

præscios, ad prælium præparatos,
 infestis auspiciis irruit; licet enim
 innumerabilem hostium interemerint
 multitudinem, tamen & ipsi stragem
 accepere permagnam, paucis admo-
 dum mortis aut carceris exitium e-
 vadentibus. nam ex omnibus terræ
 Baronibus, & regni Hierosolymita-
 ni militibus, toto conventu militiae
 templi, trecentis videl. fratri-
 bus, & ducentis Hospitalariis S.
 Johannis, ac toto posse S. Mariae
 Teutonicorum nemo nisi Patriarcha
 præfatus, & dominus de Monte
 forti, qui regni vexillifer fuerat
 & antesignanus, quatuor milites &
 paucissimi servientes Templarii: Ho-
 spitalarii vero decem & novem: &
 de fratribus Teutonicorum, tres
 tantummodo servientes fortunæ vel
 fugæ subsidio pro dolor redierunt.
 Postmodum verò die S. Lucae Evan-
 gelistæ, resumpto Spiritu, & invo-
 cato de supernis suffragio, fratres
 militiae Templi & Hospitalis, cum

omnibus aliis religiosis bello mancipatis, & eorum viribus, generali- que exercitu Christianorum terræ sanctæ, sub Patriarcha publico edicto congregati inierunt prælium cum dictis Cherosminis -- quo ceciderunt Magister militia Templi (Hermannus de Perigord.) & Magister Hospitalis, & alii Magistri Ordinum, cum suis conventibus & sequelis, & Dominus Walterus, Comes de Bresna captus, & Dominus Philippus de monte forti occisus, & qui sub Patriarcha militarunt, contriti. Nec evaserunt de omnibus Templariis præter octodecim, & de Hospitalariis sexdecim, quos tamen pœnituit postea evasisse. Frider. Imperat. & Magist. Hospit. in Epist. apud Matth. Paris in Henr. III. ad ann. 1244.

§. 163.

*Solacium
victis a Re-
ge Fran-
corum.*

Anno 1245. Ut abstergerentur lacrymæ a maxillis matris nostræ Ecclesiæ, deplorantis filios suos nuper trucidatos, Dominus Rex Franco-
rum,

rum, Hospitalarii quoque & Templarii, milites neophytos & manum armatam, cum thesauro non modico illuc, ad consolationem & auxilium ibi commorantium, & impetus quotidianos Chorosminorum & aliorum infidelium sustinentium, festinanter *transmiserunt*. Paris.

Anno 1246. Templarii & Hospitalarii comperientes propriam miseriam & ad se, licet fero, revertentes, statuerunt inter se orationes & jejunia præter solita specialiter pro liberatione *terræ sanctæ devotè facienda*. Mox per legatos cum Sultani Babylonii optimatibus, præciosis muneribus delinitis, egerunt de redimendis multo auro argentoque captivis. Hæc cum Soldanus cognovisset, ipsos interpretes increpando, & eosdem Templarios & Hospitalarios redarguendo, ait: miseri sunt isti Christiani quos dicimus Templarios & Hospitalarios, & ordinis sui transgressores. Primo enim voluerunt pau-

S. 164.
*Jejunium
solemne pro
liberatione
terræ S.*

cis transactis annis suum Imperatorem Fridericum in servitio Christi sui peregrinantem, prodere fraudulenter, sed per propriam pietatem nostram non prævaluerunt. Iterum ipsi qui sese ut fratres ad invicem diligere tenerentur, & in necessitatibus coadjuvare, bellum hostile inter se, & odium inexorabile jam per quinquennium continuarunt, nec poterat Comes Richardus, frater Regis Angliæ, qui inter Christianos habetur clarissimus pacificare; treugasque ab ipso cautè initas ipsi Templarii, in contemptum dicti Richardi, quem Garcionem esse asserebant, & in contumeliam fratrum suorum, videl. Hospitaliorum procaciter infregerunt. Item, in bello, inter nos & ipsos nuper commisso, primicerius eorum & signifer, quem Balcaniferum vocant, contra ordinis eorum decretum primus recalcitravit, in prælio fugitivus. Nunc autem mala malis addentes, & ordinis sui transgressiones transgress-

gressibus accumulantes, Magistros ac fratres suos captivos pro magna pecuniæ quantitate satagunt comparando redimere, quos non nisi pro Zona quadam vel capistro secundum ordinis eorum tenorem, novimus redimendos. Merito igitur multiplici tradidit eos Deus eorum in manus odientium eosdem carceri mancipandos. Et sic austero vultu & torvo aspectu recedere iussit pro eis intercedentes, asserens incarcerationum conditionem fore protinus aggravandam. Viva certe Templariorum nostrorum & vera descriptio. Paris.

Anno 1248. Cum Magister Templariorum ex Syria ad Regem Ludovicum scripsisset, Sultanium Ægyptium misisse ad se unum ex satrapis suis, qui de pace ageret, si per Gallos liceret: Rex Lusitanus, qui peritus rerum, hominum, regionum illarum, falli non poterat, cum in concilio ea de re ageretur, exploratum se habere dixit, Tem-

§. 165.
Vetantur
pacem fa-
cere cum
Sultano.

plarium ipsum ultro ad Sultanum misisse, evocasseque satrapen, qua ex re majore animo esse factos barbaros, quod cruce signati pacis cupidi, ac cogitare jam de reditu viderentur. Vetuit igitur S. Ludovicus Barbaros à Templariis recipi, audiriue, aut commercia sermonum misceri. Baron. ad ann. 1248. n. 9.

§. 166.
Tamenſi
conditiones
proponan-
tur ſatis
ample.

Anno 1249. Ludovicus S. qui ex periculoſo morbo reſtitutus votum militiæ in terra ſancta fecerat, Damiatam Ægypti urbem a Turcis incenſam & derelictam occupavit, Templariis in itinere anteriorem Saracenorum cuſtodiam proſternentibus. *Marin.* libr. 3. part. 12. cap. 2. Hinc Principes Saraceni obtulerunt *Chriſtianis quicquid terræ Chriſtianorum unquam extitit & amplius, dummodo Damiatam & quæ jam ceperant cum indemnitate reſtituerent.* Sed Latini hac conditione non acquieſcentes Alexandriam quoque pe-

petierant Comitis Atrebatensis maxime instinctu. Saraceni in hoc nequaquam consenserunt quin *ad invicem colloquentes dicebant: Sinite modo, sinite. Superbia & avaritia, quas Christus Jesus Deus eorum maxime odit, ipsos omnes exterminabit.* Paris. ad ann. 1249. Eventum lugubrem vaticinio respondisse jamjam audiemus.

Felicia expeditionis Ægyptiacæ initia Templarii vanis rumoribus in majus auxerunt, Cairum quoque & Babyloniam captam, atque Alexandriam a Turcis relictam mentiti apud Europæos, ut cruce signatorum iter forsitan maturarent, aut pecuniam largius acciperent. *Paris. ad ann. 1250.*

§. 167.
Falsi ubique sparguntur rumores a Templariis.

Sub idem tempus in Anglia Templarii & Hospitalarii in causâ adversus Robertum Episcopum Lincolnensem bonis ipsorum inhiantem *appellarunt ad sedem Apostolicam & pecunia interveniente à Domino Pa-*

§. 168.
Templariorum & Hospitaliorum certamen cum Episcopo Lincolnensi.

dum illud Ethici: Judicis auxilium sub iniqua lege rogato. Episcopus post mutuas cum Pontifice altercationes exclamavit: ò pecunia, pecunia, quantum potes, præcipue in curia Romana! ad quod exasperatus respondit Innocentius IV. O Anglici! hominum estis miserrimi. quilibet vestrum alium corrodit ac studet depauperare. Eodem anno obiit in Apulia Fridericus II. & Templariis ac Hospitalariis ingentem pecuniæ summam testamento legavit.

§. 169.
Sultanus
Cairum &
Babyloni-
am præsi-
dio firmat.

Tum & præfectus Cairi fratris ob Damiatam derelictam interfecti cædem vindicaturus, captivis Templariis, Hospitalariis & Francis traditionem urbis promisit, si Franciæ Rex cum exercitu eo veniret. *Sed comperta tribuni proditione Soldanus Kayrum & Babyloniam munitissimis militum suorum custodiis protinus communiavit, dicens: nunc demum spero quod pro superbia eorum confundet Christianos Dominus ac Deus*
eo-

eorum Jhesus Christus amator modestiæ & humilitatis.

Atque hoc ipso anno seculi XIII. ^{§. 170.}
 quinquagesimo istud Soldani præsa- ^{Ejus præsa-}
 gium fuit expletum Francisci exerci- ^{gium ex-}
 tus strage, Ludovici IX. Galliarum ^{pletum.}
 Regis in Ægypto militantis captivi-
 tate & Damiatæ jactura.

Quum enim Damiata versus Cai- ^{§. 171.}
 rum Latini movissent, & occurrentes ^{Christiani}
 in via Saracenos, favente primum ^{irruunt in}
 Marte occidissent, Taphnem, ma- ^{Saracenos.}
 gnum e Nili alveo prodeuntem flu-
 vium, transierunt, & Robertus Co-
 mes Atrebatensis Ludovici frater, Re-
 ge incio, cum multis comitibus,
 primariæ nobilitatis viris, ad ulte-
 riora litoris se contulit, fugitivos, ut
 opinabatur, Turcos infectaturus.
 Dissuasit expeditionem Magister
 Templi prudenti Sermone, reverten-
 dum potius ad universum exercitum,
 ne pauci jam certamine fatigati & fau-
 ciati, fameque & siti laborantes ab
 hostium multitudine cincti superen-
 tur;

tur; equis item qui honore & gaudio victoriae non refocillentur, partum & quietem indulgendam. Robertus excandescens in hæc contra Templarios erumpit convicia: *O antiqua Templi proditio! o vetus Hospitaliorum seditio! o fraus diu occultata! quam manifeste nunc prorupit in medium! hoc est quod diu vero præcinimus augurio, & veraciter est prædictum: hæc tota terra Orientalis jam diu fuisset acquisita, nisi templi & Hospitalis, & aliorum qui se proclamant religiosos, fraudibus nos seculares impedirent. Ecce patet ad manum captio Soldani, & totius confusio paganismi, & legis perpetua exaltatio Christianæ, quam suis fictis & fallacibus sermocinationibus præsens Templarius conatur impedire. Timent enim Templarii & formidant Hospitalarii, & eorum complices, quod si terra viribus subdatur Christianis ipsorum exspirabit, qui amplis*
re-

reditibus saginantur, dominatio. Hinc est quod fideles huc adventantes, & ad negotium crucis accinctos, variis inficiunt potionibus, & Saracenis confederati, diversis interficiunt proditionibus. Nonne super his Fridericus eorum expertus masculipulas, testis est certissimus?

Crimina hæc Magister Hospitalis §. 172. honesta oratione ab ordine suo & fra-
Lites inter Hospita-
 larios & Tem-
 plarios.
 tribus amovit: Templi autem Magister ira percitus exclamavit ad signiferum: *explica & eleva signum nostrum, & procedamus bellaturi, ut hodie tam mortis quam Martis ambigua fata coexperiamur. Insuperabiles essemus, si inseparabile maneremus. Sed infeliciter dividimur. Similes arenæ sine calce, unde inepti edificio spirituali, & cemento charitatis expertes, materiæ depulsæ consimiles erimus profecto ruinosi.*

Sultanus discordiæ hujus certior §. 173. factus, cum turmis innumerabilibus
Unde maxima Christi-
 anorum strages.

in Christianos irruit, committitur acre prælium, ac Saraceni multitudine prævalent, *Robertus ad Wilhel mum de Longa Spata*, Comitem Anglum exclamat: *O Wilhelme dimicat contra nos Deus, non possumus amplius resistere.* quare equo rapidissimo confusus, arrepta fuga, flumen intrat: sed armorum aliorumque impedimentorum pondere depressus ac submersus interiit, temerariamque audaciam miserabili fato luit. nec evasere nisi tres solum aut quatuor Templarii ac totidem Hospitalarii cum tribus Teutonicis.

§. 174.
Victoria
exultat
Sultanus.

Victoria Sultanus exultavit, & Regis Francorum cum suis copiis adventum audiens, damnata ipsorum post tot ac tantas clades acceptas audacia, in conventu Optimatum inter cætera disseruit: *quæ eos temeraria exagitat dementia, ut nos impetant volentes exheredare, qui post diluvium hanc dignissimam inhabitavimus regionem? interestne sua, ut*
in

in Christum suum inviti credamus?
 qui converti potest, aut invitus cre-
 dere? aliqua, sed exilis, ipsos mo-
 vet ratio, ut terram quam sanctam
 vocant concupiscant Christiani. sed
 quid ad eos de *Aegypto*? Itaque
 suos ad prælium promissis muneribus
 instigat, qui sine clade Europæos
 multitudine circumfundunt ac pro-
 sternunt. habuimus equitum genero-
 sorum duo millia & trecentos, &
 quindecim millia pugnatorum. qui
 fere omnes ad vota hostium vel tru-
 cidabantur, vel capiebantur. Rex
 etiam cum paucis admodum, scil. Rex Fran-
 cia captus.
 Carolo Comite Provincie, & Alde-
 phulso Comite Pictavie, & aliis
 qui ipsum defendebant captus est.
 -- in exercitu vero quem secum Ro-
 bertus Comes Atrebatensis, Regis
 frater, auso temerario pertraxe-
 rat, perierant milites fere mille,
 pugnatorum autem septem millia &
 ducenti. Accidit miseranda strages
 die quinto Aprilis anni 1250. Blan-
 ca

ca Regis mater cum proceribus eam credere noluit, infausta sortis nunciis de patibulo suspensis. *Paris.*

§. 175.
*Libertatem
redimit.*

Captivus Rex libertatem Damiatæ redditione redemit Aconem dimissus incolumis, ubi sub custodia Templariorum & Hospitaliorum integrum exegit quadriennium. Relicti autem Damiatæ Christiani a Saracenis occidebantur, eo quod Franci contra pacta prius olei vinique dolia confregissent, carnes salitas projecissent, omnemque victum corrupissent. Pro cæteris captivis soluta pecunia quam Rex cum a Templariis tum ab Hospitalariis, Genuensibus ac Pisanis mutuo accepit.

§. 176.
*Inducia in-
ter Sulta-
num &
Francia
Regem.*

Anno 1252. Iconienses & Damasceni cruentum Babylonis bellum intulerunt odio habentes eorum Sultanium cum quia Ludovicum e carcere salvum dimiserat, tum quia per cædem sui Antecessoris in solium adscenderat. Induciæ itaque inter Sultanium & Franciæ Regem conclusæ fue-

fuerunt, cito rumpendæ. Nam fequenti anno Damasci & Ægypti Sultani inita inter se concordia arma adversus Latinos, & capellum ante Ptolemaidem Templarium sedem everterunt, *postea ceperunt Sidonem interfectis personis quasi octingentis; & quadringenti Damascum in captivitate ducti sunt. Rex autem Franciæ post reparatam Japham, Sidonem readificavit.* Marin. Sannut. libr. 3. part. 12. cap. 4. Neque ausi Templarii Saracenorum coercere libidinem. *Paris.*

Eodem anno 1252. in Anglia Templarii in Regis Henrici III. indignationem inciderant, quod nolent ejus æs alienum solvere licet rogati. unde *iratus Rex terribiliter comminatus est illis. & in ipsa ira aufugavit fratrem Rogerum Templarium ab officio eleemosynariæ, & a curia jussit elongari: & aliis nactis occasionibus Templariis & Hospitalariis insidias retendit novercales.* *Paris.*

§. 177.
Henricus
III. Tem-
plariis ir-
sensus.

S. 178.
*illi vero
 Pontifici
 Romano.*

Anno 1254. Papa Romanus Re-
 gi Angliæ obtulit regnum Siciliae &
 Apuliae promittens, omnes cruce si-
 gnatos milites ipsum esse adiuturos
 in expeditione adversus Conradum &
 Manfredum. *unde hoc audientes
 Templarii & Hospitalarii, Patri-
 archa Hierosolymitanus, & omnes
 Sanctæ terræ prelati & incolæ, qui
 hostibus Christi opponuntur, & jam
 pejora formidabant, usque ad mor-
 tem doluerunt, Romanas fallacias
 detestantes. Paris.*

S. 179.
*Magnus
 eorum nu-
 meris su-
 peratus.*

Anno 1256. Genuenses cum Ve-
 netis ad Tyrum & Ptolemaidem a-
 criter bellarunt, Templariis modo
 hanc modo illam partem foventibus.
 Atque anno 1260. *Julianus Domi-
 nus Sidonis vendidit Sidonem &
 Belfort Templariis, propter quod
 inter eos & Regem Armenia non
 parva discordia orta est. Eodem
 anno à Turchemannis præter alios
 superata fuit magna congregatio
 Templariorum & milites Ptolemai-
 da,*

da, multique fuerunt vel capti vel mortui.

Anno 1263. Sultanus Babylonie ^{§. 180.}
Bendocdar cum xxx. millibus equi- ^{*paeta non*}
tum venit ante Ptolomaydam xiv. die ^{*servant.*}
Aprilis: sequenti die impetuosè ni-
mis usque ad portas civitatis profi-
liit, viridaria combussit, fuitque
civitas in periculo magno valde.
Ratio hujus impetus fuit, quia
Templarii & Hospitalarii volebant
Soldano sclavos secundum paeta
reddere, cum ipse vellet reddere
quod debebat. Marin. Sanut. Tor-
sell. lib. 3. part. 12. c. 6.

Anno 1264. *die vicesimo Septem-* ^{§. 181.}
bris Oliverius de Termes Ptolomay- ^{*Oliverius*}
dæ applicuit, qui die quinta Novem- ^{*de Termes,*}
bris cum militia Ptolomaënsi, Hospi- ^{*Ptolemai-*}
taliis & Templariis, destruxerunt ^{*dem venit.*}
Berhsan, & plura casalia: & ter-
ram undique comburentes, homi-
num ac jumentorum magnam ege-
runt prædam. Porro anno 1267.
secundo die Maii Bendocdar venit an-

te Ptolomaydam ; & dum eorum nonnulli insignia portant Hospitalis & Templi , usque ad quingentos pauperes , qui pro lucro ad herbes venerant , incautos interimunt : ferturque quod fel cujusque extraxerint , & pellem capitis excoriaverint usque ad aures. Marin. lib. 3. pag. 12. cap. 7, 8.

§. 182.
*Qua urbs
 fortiter de-
 fenditur à
 Templariis.*

Anno 1269. Civitas Acon , quæ & Ptolemis dicta prodicione fere in potestatem Sultani Babylonix venisset , nisi Eduardus Henrici III. Angliæ Regis filius ad ejus conservacionem mature accurrisset punitis proditoribus ac Venetis arma Saracenis victumque ministrantibus. Quare Sultanus spe fraudatus , urbem vi oppugnavit , sed non cepit , fortiter à Templariis aliisque defensam. *Matth. Westmonast.* Post inter Bendoedarem & Hugonem Hierosolymorum Regem anno 1272. conciliatæ sunt induciæ , sed tantum in vicinia Aconis valituræ. *Marin.*

Anno

Anno 1276. Amici Regis Cyprii cum quo manifeste Templarii dissi-
debant, eos ad jurgia provocant, nonnullosque interficiunt.

§. 183.
Contentio
inter ami-
cos Regis
Cyprii &
Templa-
rios.

In excidio Acconis seu Ptolemai-
dæ anno 1291. fere integer ordo à
Saracenis fuit extinctus. Burchar-
do in descriptione terræ sanctæ est ci-
vitas multa militia munita & ca-

§. 184.
In obsidio-
ne Acconæ
fere omnes
pereunt
Templarii.

stris fortissimis, scil. castro Regis
Jerusalem, Templariorum, Ho-
spitaliorum, qui etiam si Domino pla-
ceret, possent expugnare omnes Sa-
racenos. Verum ea urbs populis
tunc frequentata innumeris, quan-
tos nunc non temere alat aliqua urbs
Italix, à septem diversis sibi que i-
psis invicem contrariis premebatur
potius lacerabaturque, quam gu-
bernabatur Magistratum gentium-
que generibus. Patriarcha enim
titulo Hierosolymitanus sibi tempo-
ralem æque ac spiritualem vindica-
re querebat gubernationem: eandem
hinc Templarii inde Hospitalarii,

Et pariter Teutonici ab armorum tractatione, Et sanguinis, ut dicebant, effusione repetebant. Suam ad se solum spectantem Rex Cypri vel eà ratione volebat, quod tertio ante anno regni Hierosolymæ titulum in Comitibus Atrebatensis contentionem Et sponte sua, Et paucis temeritati adstipulantibus assumerat. Rex quoque Carolus II. Neapolim ex carcere reversus, nihil duxit antiquius, quam Ptolemaidam mittere, qui de Hierosolymæ regni titulis cum Cyprio Rege contententes, paterna avitæque Et proavita in illa urbe jura vel armis Et viribus conservarent, qua in re usque adeo exarsit animis, ut Templariorum Hospitalariorumque, quos Cyprio Regi magis cupere audisset, prædica in regno suo Neapolitano direpta vastaverit. Consulem quoque ibi habuere Pisani, qui majore usus est ambitione, quam ibi quoque Genuensis aut Venetus utebatur.

Flav. Blond. Dec. II. libr. 8. in f.
 Sed lites infelices finivit Babylonæ
 Sultanus, quippe qui Christianis vio-
 latarum induciarum reis Ptolemaidæ
 destructionem comminatus est, & a-
 bactam jumentorum, hominum, re-
 rumque aliarum prædam per nuncios
 terque quaterque frustra repetens,
 tandem præfixit terminum, intra
 quem nisi ablata redderent, acceptam
 se injuriam armis vindicaturum. Igi-
 tur quum immersi sceleribus omnibus
 milites ipsius minas contemnerent,
 anno quem rebus restituendis præfi-
 xerat exacto, centum quinquaginta
 armatorum millia in Ptolemaidam
 duce filio immisit, præsidium & in-
 colas, qui remanserant, fudit fuga-
 vitque, & urbem tertio ab obsidione
 mense captam incendio delevit. *Mul-
 torum erat opinio, quod si fratres
 domorum ibidem scil. Hospit. Templ.
 & Teutonici, & reliquus populus
 omnino concordasset, civitas capta
 non fuisset.* Eberhard. in Annal. ad

ann. 1291. aliqui collegerunt se in domibus Templariorum, sperantes invenire auxilium; sed desiderio eorum fraudati, reddiderunt se Sultano, qui non servans eis pacta, multos occidit, aliquos in Sclavos & Sclavas reservavit. Inter ceteros capite fuit truncatus Templi Mareschalcus. indigne enim Sultanus ferebat quod Christiani interfecissent Saracenos Christianas feminas violantes. Tum Magister militiæ Templi, Guilielmus de Bellojoco, spiculo percussus interiit, cum pluribus fratribus, è quorum Collegio nonnisi decem clade elapsos fuisse notat *du Fresne* in Gloss. Vid. *Marin. Sanut. Torfell.* lib. 3. p. 12. c. 21. *Blond.* l. c. *Nauclet. gen.* 44. *Monachus* autem *Gaudini*, Magnus Templi Magister statim post *Acconensem* cladem à decem militibus, qui ex ea superfuerant, electus, in insulam *Cyprum* cum iis concessit. Et *Templarii* qui prius fugerant, *Sidonem* ad-
eunt,

eunt, marisque castrum muniunt, sed Sultani metuentes apparatus bellicum primo ad Tortosæ insulam, Cyprum deinde confugerunt. Marin.

Ea ex insula bellum pro viribus attritis fecere Sultano, Tortosam quoque cum Almerico Tyri Domino expugnarunt. Quare Magister Templi anno 1302. in insula Tortosæ & §. 185. Fugitivi in Cypro, occupant Tortosam, iterumque amittunt. aliquas erexit, ibique majorem partem conventus sui tenebat, ut Turchis pro posse noceret: Eodem anno Soldanus Babylonæ per flumen Tampus inter galeas & sithias misit usque ad viginti, quæ invenientes circa Tripolin magnum Saracenum apparatus, eum ad Tortosæ insulam conduxerunt: & cum à duabus partibus in insulam descenderent, occurrentes Templarii usque ad navigia retrocedere coegerunt: deinde cum se ad turrem quandam Templarii reduxissent, illi in insulam ad libitum descenderunt: & occupata insula dixerunt Templariis,

ut se redderent & salvis personis ad optatum ducerentur locum: illi vero de infidelibus confidentes, in Babylonem captivi ducti sunt: erant autem cxx. interfectique sunt arcerii quingenti, & de minuto populo usque ad trecentos, Torfell. lib. 3. p. 13. c. 10. Tortosa nomen Wilhelmus Tyrius derivat è corrupto vocabulo *Antaradus*, eratque urbs non procul à Damasco sita, peramœna, & opposita *Arado* munitissimo Tripoleos in Phœnicia opido, Tyroque & Sidoni vicino, ædificato, uti tradit Tyrius, ab Arado Canaanis filio qui primus Tripolin insulam habitasse dicatur, lib. 22. cap. 3.

§. 186. Sub idem tempus pervenere in Siciliam, atque discordia Caroli II. & Friderici Arragonensis freti, classem haud contemnendam instruxerunt, inque omnem occasionem & eventum parati, cum pacem inter Reges factam cernerent (anno 1302. uti refert Collenut. Hist. Neap. l. 5.)
du-

Thraciam,
Peloponnesum,
Atticam,
Macedoniam
depredantur.

ductu Rogerii, qui Magistratum apud eos inierat, homo strenuus ac sanguinarius, Thraciam invadunt, deinde expugnata urbe Thessalonica, totum Hellespontum atque Peloponnesum deprædati sunt, in Atticam impetum facientes, quam ferro, igne devastatam, una cum urbe Athenarum occupaverunt, Roberto Brenna, qui rebus ibidem præerat, obtruncato. --- Cum Athenas occupassent, Macedoniam petierunt, qua etiam pervagata & devastata, abacta ingenti præda domum redire, ac in provinciis Occidentibus, in cætus se partiti sunt. Continuat. Tyr. l. 5. c. 13.

Atque ita recensio- nem, quas Templarii in Asia præfertim, & aliis mundi regionibus suscepere, ad ea proxime tempora deduximus, quibus ordo ipsorum est deletus abrogatusque, quod severissimum & valde memorabile fatum ut distinctius in fine hujus libelli narremus,

§. 187.

Finis Templariorum.

mus, primum de consilio extinguendi Templarios, deinde de consilii ejus executione dicemus, ac tertio denique nostras observationes, quas stupendus tantæ rei exitus sponte supeditat, breviter subjungemus.

§. 188.

Auctor excidii illorum Philippus IV.

Consilium de excindendis Templariis, ut Auctores omnes conveniunt, primus cepit, sive sponte sua, sive aulicorum persuasionibus inductus, Philippus IV. Galliarum Rex, cognominatus Pulcher, princeps excellenti animi, quem ut ubique alias, sic & in negotio ostendit, quod ei cum Bonifacio VIII. Pontifice Romano intercessit: cupidus corradendæ pecuniæ ad faciendâ bella, quibus toto regni curriculo erat implicitus, unde & Judæos regni incolas male multavit, bonis eorum anno 1306. publicatis, à civibus nova tributa & vectigalia immisericorditer exegit, & iniqui ponderis ac pretii monetam cudit.

§. 189.

Et Clemens V.

Sed abolere Ordinem religiosum
San-

Sancto Patre , cui is parebat , & à quo privilegia acceperat , non consentiente , haud penes Regem stabat: quare cum post obitum Benedicti XI. Cardinales ad Bertrandum Gottum , Burdegalensem Archi-Episcopum , Papam eligendum inclinarent , Philippus ea de re monitus , anno 1305. cum homine antea sibi inimico clanculum transegit , promissoque ad tantam dignitatem consequendam auxilio , Virum ambitione flagrantem sibi fecit obnoxium , ut projectus ad Regis pedes ; quæ peterentur , largiter polliceretur. Rex tum sex stipulabatur capita , è quibus indicabat quinque , recensita à *Bzov.* ad ann. 1305. n. 1. sextum autem suo se tempore & loco dicturum promittebat. Id num fuerit Templariorum extirpatio , quantum mihi equidem constat , historici diserte non movent , testantur tamen , Clementem & eam Philippo clanculum promississe.

Duas

§. 190.
*Causa in
 animo Phi-
 lippi. Ira
 in Tem-
 plarios :*

Duas in Regis animo causas invenio, quæ ipsum ad tantum facinus perpulere, alteram quidem iram in Templarios conceptam, alteram vero spem lucri ex illorum supplicio percipiendi. Quod enim *Thomas Walsingham* in Eduardo II. tradit, Philippum cogitasse unum ex filiis suis facere Hierosolymorum Regem omnibus Templariorum redditibus mandandum, id suo loco relinquimus. Sane iram Regis incenderat seditio, quam Templarii vel excitarant, vel alebant augebantque. Nam accidit, quod Rex apud Lutetiam Parisiorum in ædibus quæ curationis Templariorum erant, oborta vulgi seditione obsideretur, eo quod monetam illegitimi ponderis excudebat: quo in tumultu cum omnia quæ Regi adferebantur, aut cæno inficerentur, aut raperentur, Templariorum Prior, qui Tholosanis ædibus præerat, cum Noffa quodam Florentino ejusdem Ordinis, sed contaminata vi-

tæ

ta viro, nescio quid vel dicto vel facto imprudentius in Regem moliri visi sunt, quod postea furore populi mitigato, male illis cessit, e- quidem vinculis mancipati atque in carceres coniecti sunt ambo, Con- tinuat. Willh. Tyr. l. c. Mezeræus, scriptor ob veritatis amorem & sa- pientiam optimis annumerandus, in Compend. Chronolog. in Philippo Pul- cro, refert, quum anno 1307. ini- quæ monetæ vilis prætium statue- retur, populum Parisiensem, moto tumultu ædes Stephani Barbeti quæ- storis Regii, spoliasse ac subvertisse, deinde ad Templum (sedem Tem- plariorum) ubi Rex agebat, concur- risse, centumque in eo petulantia fa- cta patrasse: notatos Templarios, qui seditionem foverint: creditum, id fecisse, quia pecunia abundantes imminuto ejus pretio non leve da- mnum patiebantur: veri esse simile, Regem offensarum tenaciter memo- rem, servasse hujus injuriæ memo- riam,

riam, atque præter cæteras causas ad vindictam de toto Ordine sumendam commovisse. *Chronicon Magnum* Noribergæ anno 1493. typis expressum, memorat, Jacobum Burgundum Ordinis Magistrum, cum Delphini fratre, in Regis indignationem incurrisse, quo autem casu, non addit.

§. 191.
Spes lucri.

Iram Philippi nutriisse spem lucri nemo dubitabit, qui & divitias Templariorum regalibus majores, & Regis inopiam, & studium colligendorum numorum, & instructionem belli Flandris Anglisque inferendi, & damnatorum thesauros in fiscum Regis & Pontificis redactos consideraverit. Quando autem Clemens V. in Epistola ad Ravennatensem & Pisanum Archi-Episcopos, atque ad Florentinum & Cremonensem Episcopos hac de causa data, Philippum ab ea suspicione vult liberare, profecto accusationem insitiando, firmare potius quam depellere videtur. *Deinde*

de vero (scribit ad eos apud Bzov.)
 charissimus in Christo filius noster,
 Philippus Rex Francorum illustris,
 cui eadem fuerant facinora nun-
 ciata, non typo avaritiæ, cum de
 bonis Templariorum nihil sibi ven-
 dicare vel appropriare intendat,
 imo ea per deputandos à nobis su-
 per hoc generaliter, & per præ-
 latos Regni Franciæ in suis dice-
 cesibus administranda & gubernan-
 da in regno suo dimisit, manum
 suam exinde totaliter amovendo;
 sed fidei orthodoxæ fervore, suo-
 rum progenitorum vestigia clara se-
 quens, accensus &c. Mysterio au-
 tem, si recte judico, non caruit,
 quod paulo ante condemnationem
 Templariorum, teste Puteano, Gal-
 lus edidit libellum, quo probare con-
 tendit, opes Templariorum non fa-
 cere ad terram sanctam possidendam
 occupandamve, proindeque Domi-
 nis antiquis eripiendas esse. Paulus
 quoque Æmylius in Philippo Pulcro

Y

fa-

faretur, in Possessionem Templariorum bonorum Regium fiscum ivisse, rebus moventibus à fisco retentis.

§. 192.
 Occasio
 consilii exe-
 quendi, ac-
 cusatio
 duorum
 Templario-
 rum.

Optatam consilii exequendi occasionem præbuere duo Templarii, quos tumultus Parisiensis complices in carcerem esse coniectos nuper memoravimus. Etenim cum inaudiissent, seditionis autores ad triginta correptos, laqueo vitam finiisse, ut vitam redimerent, se habere, si salute data abire permitterentur, quod Regi & utile & quæstuosum deferrent, indicabant. Impunitate promissa, Templarios omnes dicunt, cum Sarracenis inito fœdere, abjurataque quoque Christiana religione Mahumetem colere, struereque principibus omnibus extremam perniciem. Simulachro cuidam, cui pellis humana superinducta esset, illos sacrificare, inesse autem eidem statuae, oculorum loco, carbunculos duos ardentissimos,

mos, eamque pinguedine recens ex
coitu Templariorum natarum & ex-
ustarum puellarum, quotidie inun-
gi. Ad hanc unusquisque ordinem
ipforum professurus, Christum ab-
negare, crucisque signum conculca-
re pedibus adigatur. Morientium
cadavera apud eos in cinerem re-
solvi, eamque in potum inter eos
absumi, constantie & silentii ex-
perimentum inde capientes. Ma-
scula indifferentique venere eos u-
ti. Multa in Syria contra omnes
Christianos eos conatos esse. Di-
vum Ludovicum apud Damiatam
eorum dolo in vincula Soldani ve-
nisse. Continuat. Tyr. l. c.

Accusationis capita Procurator
Fisci ad Regem scripta Pictavi-
um misit, quæ ille avaritia motus
pro veris habuit, delatoribus ve-
nia & libertate donatis, effecit-
que apud Pontificem, ut Ordinis
illius everisionem polliceretur. Bzov.
ad ann. 1307. n. 4. Clemens pri-
mum

S. 123.
à Philippo
Rege avare
arrepta.

mum Pontificatus annum Burdigalæ,
 secundum Pictavii transegerat, ter-
 tio autem, qui erat Æ. C. 1308. ad
 evitandas aulæ Francicæ petitiones
 importunas, sedem Apostolicam A-
 vinionem, Carolo Sicilia Regi &
 Romano Episcopo clientelari fide ob-
 stricto tum subjectam, transtulit. Cæ-
 terum quod ait *Bzovius*, Philippum
 avaritia motum accusationem Tem-
 plariorum pro vera habuisse, juvat
 repetere ad refellenda ea, quæ ad
 ann. 1308. ex Clementis Papæ men-
 te notavit n. 4. Philippus ea *in re*
nullum suum commodum sequebatur,
cum nihil de ipsorum bonis sibi in-
tercipere cogitaret, quippe qui
omnia quæ in ipsius ditioe reperi-
rentur, Romanæ sedis arbitrio ad-
ministranda atque collocanda permi-
serat. Nauclerus quoque de Phi-
 lippi Regis abstinentia non tam sen-
 sit clementer, ac Romanus Episcopus.
Atqui (ait gen. 44.) video
scriptores quosdam non tam impro-
bare

bare funestam Templariorum religionem, quam Franci Regis avaritiam, cujus causa dicunt hanc ortam esse factionem. Denique Papa Clemens bona Templariorum applicavit mansioni S. Johannis seu Hospitalis. Sed quia jam occupata fuerant à Rege, & diversis aliis principibus, oportuit ea redimi multa pecunia. Quin Chronicon Germanicum Augustæ Vindel. anno 1476. typis excusum, Clementem non minus quam Regem Franciæ avaritia commotum delevisse Templarios scribit. Verba ejus in Latinum translata sermonem ita sonant in Clem. V. Papa hic & Ludovicus Franciæ Rex (sive in nomine errat Auctor, sive Ludovicum X. Philippi Pulcri filium & successorem intelligit) bene conveniebant, nam uterque erat avarus, ideo Templariorum ordinem abrogabant debantque: Papa enim & Rex cupiebant sibi Ordinis ejus bona ven-

care, sicut & faciebant in locis commodis. --- Bona quæ possidebant in locis Papæ & Regi incommodis, dabantur S. Johannis Ordini. Certe Paulus Merula ex vetustis scriptoribus memorat, Papam & Gallia Regem cum Regibus Hispaniæ & Angliæ sine mora Templariorum bona invasisse, ut nulla fere aut valde exigua illorum portio S. Johannis & S. Jacobi equitibus cesserit. in *Hist. Eccl. & Civil.* Thomas quoque *Walsingham* in Eduard. II. testatur, Pontificem reditus militum templi non sine magnæ pecuniæ interuentu Hospitalariis assignasse.

§. 194.
Momen-
tum caussa
Templa-
riorum.

Verane an ficta fuerint crimina, de quibus accusabantur Templarii, quæstio est, cujus recta definitio ad intelligendas judiciorum Dei rationes multum facit. Nam si omnino erant innocentes, negari haud poterit, Pontificem Romanum, & reliquos Ecclesiæ Antistites in Synodo coactos, reorum causas iniqua interdum

dum lance ponderare, & ira, odio,
 invidia, avaritia, aliisque affectibus
 abreptos, vel ignorantia, credulitate
 & suspitione occupatos iudicant.
 Quod si vero siue omnia siue aliqua
 patravere scelera, quorum insimula-
 bantur aut omnes, aut singuli, aut
 plerique: ii, qui conqueruntur, Ro-
 manæ Catholicæ Ecclesiæ, cum cap-
 tum membra, cum Clericos tum
 Laicos, & Ordines religiosos cum
 monasticos tum militares, vitam a-
 liquando vixisse turpissimam, fan-
 ctæque cum veritate insociabilem, in-
 victum habent argumentum, quo
 partem accusationis istius confirmant.
 Quod si denique infaustus ordo sine
 omnium & singulorum culpa est abo-
 litus, invidia potentiaque & calum-
 nia oppressus: is, qui rem altius se-
 cum repetet, facile hinc colliget, Or-
 dinis institutum Deo non placuisse,
 eoque nec peregrinationes religiosas,
 nec insanam possidendæ Palæstinæ cu-
 piditatem gratam acceptamque fuisse.

§. 195.
Culpantur:

Difficile est, ex Historicorum testimoniis ad tanti momenti quaestionem bene definiendam certi quid afferre: nam laudantur ab his, culpantur ab illis. Male audiunt Hainrico Steroni in Annalib. ad ann. 1307. III. idus Octobris capti fuerunt primo Templarii ubique in regno Franciæ inopinate, propter profanam impietatem ipsorum, & exspuitionem super in opprobrium crucifixi: fueruntque plures ex eis de majoribus illius ordinis confessi ritum excusabilem (legendum puto, execrabilem) quæ à nemine potuerunt unquam sciri. plurimi tunc ex iis licet subjecti tormentis, talia confiteri nolebant. Demum Clemens V. Papa, & Cardinales, quibus huiusmodi profana confessio incredibilis credebatur, certiorati ex confessione ipsorum Templariorum, mandavit, Templarios ubique capi & inquiri contra ipsos. Pariter Flav. Blond. scriptor Pio II. Pontifici

fici æqualis eos condemnat. *Majoris mali fomes* (scribit Dec. II. l. 9. ad ann. 1307.) *Templarii multis ante annis in Asia bellis, quæ ad-versus infideles gesta sunt, convi-cti omnium perniciosissimi; Chri-stum enim spernentes blasphemantesque, ac penitus deridentes, pro quo pugnare consueverant, eos Tur-cis & Saracenis consensisse, & no-strorum expeditionibus fuisse adver-satos constitit. Unde multis eorum vario affectis supplicio, cæteri om-nes prædiis redivisibusque & bonis quæ possidebant amplissimis spoliati sunt. Volaterr. qui vixit atate Julii II. l. 21. Sed ex bonis initiis pesti-ma exempla subsecuta: quippe qui eo paulatim impudicitia pervenis-sent, ut nova excitata secta, libi-dinem in mares publice consecraren-tur, simulacro etiam cui sacrificarent constituto. Cineres hominis fortis in bello extincti potarent, audaciores eo se pacto fieri existi-*

mantēs , aliaque nefanda inter eos
 patrata. Quapropter anno 1312.
 à Clemente V. hic ordo sublatus ,
 eorumque bona ex magna parte S.
 Johannis militibus tradita. Al-
 bertus Krantzius Historicus fide &
 prudentia insignis itidem contra no-
 stros equites pronunciat: Eodem fer-
 me tempore , ait l. 9. Metrop. c. 6.
 Templarii qui se per Gallias & Hi-
 spanias diffuderant , posteaquam
 subacta Ptolemaida sunt expulsi ter-
 ra sancta , deprehensi in perfidia &
 execratione crucis Christi , exter-
 minantur uno die , rebus ante præ-
 paratis per Clementem summum
 Pontificem , apud Reges Franciæ
 & Hispaniæ: alioqui multarum ar-
 cium & præsidiorum Domini non tam
 facile poterant subverti. Magi-
 ster ordinis cum quibusdam Præ-
 ceptoribus ductus Parisiorum in ur-
 bem , ibi ignem est expertus ulto-
 rem. Non deerant qui cum illis &
 pro illis loquebantur , injuriam il-
 lis

lis irrogari, quod arcibus & præ-
 sidiis multis, quæ desiderarentur,
 præessent. Sed cui potest verisimi-
 le videri, summum Pontificem &
 Reges locupletissimos, nonnisi evi-
 dentissimis rebus convictos perdere
 milites, qui titulum præferrent
 Christi? Et cap. 7. qui temporum
 seriem ordinat Deus, ita rem di-
 gessit, ut quum Templarii pro sua
 nequitia interirent, Joannis mili-
 tes succrescerent, non tunc pri-
 mum instituti, quippe qui diu Hie-
 rosolymis pugnabant: acceptis mi-
 nificentia Principum præsidiis Tem-
 plariorum, opibus, viribus, &
 nomine sunt vehementer adaucti,
 illorumque virtute stetit in hunc
 diem Christianismus qualiscunque in
 oriente. Sic & Philipp. Bergom. in
 Chron. lib. 12. Append. ad Chron.
 Mart. Polon. Polyd. Vergil. de In-
 vent. Rer. lib. 7. c. 5. Rolewink. in
 Fasc. Temp. Genebrard. in Chron. alii-
 que scriptores plures, in primis Galli.

Ela-

S. 196.
Etiam à P.
Putcano.

Elapso proxime seculo *Petrus Puteanus* Bibliothecarius Regius lingua Gallica edidit *Historiam condemnationis Templariorum*, quam verius Apologiam Philippi IV. contra Templariorum manes inscripssisset, quippe qua aliud nihil intendit, nisi ostendere ex Actis in ea caussa, quod Rex non amore pecuniæ, sed religionis & pietatis & justitiæ studio tam divitem Ordinem condemnarit vel condemnari fecerit, uti principium finisque libelli scopum scriptoris manifeste indicat. Platina iis saltem exprobrat defectionem ad Saracenos. *Rescitum quoque eodem fere tempore est* (ait in Clem. V.) *Templarios olim Christi milites à nostris ad Sarracenos defecisse. Hanc ob rem interfecti illi sunt, qui comprehendi potuere.* Saraceni certe qui apud Templarios agebant, libere sua faciebant sacra: nam Fridericus II. Imperator in Epist. ad Richardum Cornubiæ Comitem data, conqueritur diserte, quod sicur

sicut ipsi per nonnullos religiosos ,
 venientes de partibus transmarinis ,
 constitit evidenter , infra claustra
 domorum Templi , Soldanos & suos
 cum alacritate pomposa receptos ,
 superstitiones suas , cum invocatio-
 ne Machometi , & luxus secula-
 res facere Templarii paterentur.
 Matth. Paris in Henr. III. ad. ann.

1244.

At Trithemius Abbas noluit ^{S. 197.}
 omnem culpam in accusatos transfer- ^{Excusan-}
 re. Nam in Chron. Hirsaug. scribit ^{sur.}
 ad ann. 1311. Ordo Templariorum,
 qui annis ferme 184. steterat , ab
 ipso Clemente Papa condemnatus
 fuit , & uno die per universum or-
 bem deletus , ad instantiam Philip-
 pi Regis Francorum , cujus promo-
 tione ipse Papa electus fuerat.
 Fuerunt autem Templarii valde di-
 vites , quorum possessiones ut Rex
 sibi acquireret , crimen iis here-
 seos falsum imposuit , ut multi vo-
 luerunt , & extingui omnino para-
 vit.

vit. Et in Chron. Sponh. ad ann.
 1307. Eodem anno Clemens Papa
 V. in concilio Vienensi Ordinem
 Templariorum, qui per annos fer-
 me 184. à fundatione sua durave-
 rat, annullavit & destruxit. Im-
 pingebatur eis, quod in sua profes-
 sione Christum abnegarent; quod
 utrum verum an falsum sit, non
 est nostrum judicare. Wilhelmus
 Heda nostros equites fere innocentes
 pronunciat in Histor. Episcopor. Ul-
 traject. Circa hæc tempora, anno
 videl. 1308. delentur per orbem
 universum Professores quos Templa-
 rios à custodia templi Hierosolymi-
 tani vocitant consensu Romani Pon-
 tificis, atque Regis Franciæ, plus
 invidia opum quibus abundabant,
 quam criminis alterius damnati.
 Hermannus Minorita, uti refert Ho-
 spinian. & Wolf. ex Paralip. Ursperg.
 testatur in Chron. MS. Templarios
 à Papa Clemente in favorem Regis
 Galliæ hærescos crimine falso & in-
 vi-

vidiose notatos fuisse. Addit *Antoninus*, multa adversa huic Regi & filiis ejus accidisse, quæ creditum sit, ipsis ob injustam Templariorum necem Deum immisisse. *Peucerus* in Chron. Carion. l. 5. suum cuique de his judicium permittit, conficta tamen putat de religionibus, quæ iis cribuuntur, ut sævitæ exemplum speciè honestiore ad vulgus excusaretur: conjecturis de libidinibus & proditionibus facile assentitur. Præcipuam autem ratiocinatur fuisse causam deletionis, magnitudinem potentæ & opum, quæ Monachis orbis Christiani & formidabilis & intolerabilis erat.

Non juvat plura aliorum de justa S. 198.
sive injusta Templariorum causâ Inquiritur
in verum
causâ statu. cumulare testimonia, quæ legi possunt apud *Camer.* Cent. 3. cap. 90. Hor. sube. Sed quid in ea nobis videatur verum, quid falsum, quid certum, quid incertum, quid veri simile, quid item dissimile: breviter jam & quan-

quantum licebit diligenter trademus, neque alio fine, nisi ut præterita Dei judicia recte intelligamus, & de futuris eo prudentius opinari discamus.

§. 199.

*Templario-
rum luxus
& libidi-
nes.*

Primo itaque non tantum probabile sed & certum esse existimo, universum Templariorum Ordinem, postquam ingentia sumsit incrementa, luxui, intemperantiæ, ebrietati, impudicitæ & libidinibus sese immerfisse, quæ vitia plerumque solent divitiæ generare. Hæc enim tum erat Clericorum, Monachorum, Canonicorum, Episcoporum, Cardinalium, ipsorumque Pontificum Romanorum vita, quo de probatissimæ apud plurimos scriptores extant querelæ, ut si abstinentius, si castius vivere nostri milites voluissent, per seculorum infelicitatem sine miraculo non potuissent. Continuatio speculi historial. *quantum autem ordo Templariorum augebatur, tantum nunc minuebatur & sanctitas.*

tas. Chron. Noriberg. *Quamdiu in paupertate & observantia regula vivebant, sanctitate & virtutibus regnabant: quamprimum autem divitiis abundare ceperant, paulatim voluptas & avaritia eos invadebat: inde prolapsi à virtutibus ad vitia, hinc ad excidium.* Johannes de Serres in Philippo Pulcro scribit prudenter: *Templarios Orbis Christiani positos custodes tam legis evasisse negligentes & depravatos, ut exterminari debuerint: sicuti Philippus fecerit in Gallia.* Et Mezeræus judicat, *divitias, avaritiam, fastum erga Principes & Dominos in terram Sanctam proficiscentes, vitam dissolutam libidinemque eos omnibus reddidisse exosos.* Quæ duorum Auctorum, licet valde recentium, testimonia, ob rerum peritiam & candorem, quibus se Lectori commendant, negligi haud posse arbitror. Convitium autem existimo esse quod tradit Thomas Walsingham, recipien-

Z

piendi fratris nudatis natibus oscula
dari solita.

S. 200.
*Venus
mascula.*

Quamvis forsan Venerem mascu-
lam Ordini Templariorum; quibus
per factum continentiae votum du-
cere uxorem non licebat, haud fuisse
incognitam, facile crediderit, qui
recordabitur, Sodomiticum scelus,
igne divinitus immisso quondam pu-
nitum, diutissime in Galliis, Hispa-
niis & Italia pro *peccatillo* habitum,
quin & carmine à Jo. Casa, Archi-
Episcopo Beneventano laudatum,
atque ipsis à Regibus, & Papis,
Cardinalibus, Episcopis, aliisque cæ-
libatus voto adstrictis sæpe patratum
esse, cujus nefandæ rei exempla ex
Annalibus repetere me pudet, præ-
sertim quum apud omnes in confes-
so sit. Ceterum in Angliæ concilio
provinciali, *Thoma Walsinghamo* re-
ferente in Eduardo II. Templarii ca-
pti & Sodomitici criminis accusati
*fatebantur famam, non factum, præ-
ter unum aut duos ribaldos.*

Né-

Neque tertio illud infitiamur, §. 207.
Proditio
Friderici
II.
 Templarios semel atque iterum Chri-
 stianam rem Saracenis prodidisse,
 quum servandæ potentæ suæ, reti-
 nendisque & augendis opibus à Pe-
 regrinatoribus religiosis metuerunt.
 Continuator speculi Historialis à *Vin-*
centio Bellovacensi Episcopo secun-
 dum Vossium ad ann. MCCXLII. per-
 ducti, monet diserte, constitisse
 quod Turcis & Saracenis consense-
 rint, ac nostrorum expeditionibus in
 Palæstina adversati sint. Atque
Matthæus Paris mentionem facit
 cujusdam Templarii (*Ferrandus* vo-
 cabatur) qui iratus ob equum nobi-
 lem violenter sibi ablatum ad Sarace-
 nos transfugit, & amissæ Damiatæ
 autor extitit. Ita *Matthæus Pa-*
ris in Henrico III. ad ann. 1229. am-
 ple testatur, eos Friderici II. Impe-
 ratoris consilia in Oriente expedi-
 enda ad Suldanum perscripsisse, par-
 tim invidia & avaritia motos, par-
 tim amore Papæ, quem Friderico
Z 2
esse

esse infestum noverant, inductos :
 Suldandum autem ipsam Templario-
 rum Epistolam Imperatori misisse,
 ut Christianorum inde fraudes insi-
 diasque dolosas cerneret : Templa-
 rios deinde Patriarcham Hierosoly-
 mitanum in suas pertraxisse partes ;
 & effecisse, ut datis in Occidentem
 literis ipsos excusaret, atque de fa-
 ma Imperatoris detraheret. Meren-
 tur heic adscribi gravissima *Mat-
 thæi Par.* verba quæ habet ad. ann.
 1228. pag. 258. *His autem sic
 Deo dispensante ordinatis, invi-
 dente antiquo seminatore schisma-
 tum & discordiarum Sathana, in-
 cole terre, præcipue Templarii &
 Hospitalarii, invidentes factis Im-
 peratoris, sumserunt cornua ex o-
 dio papali. Audierunt enim quod
 jam Papa Imperium hostiliter inva-
 serat. Volentes igitur omnia ma-
 gnaliam hæc eis ascribi, qui à tota
 Christianitate tot proventus recipi-
 unt, & ad solummodo terram san-
 ctam*

Etiam defendendam tantos redditus
 inglutiant; & quasi in voragine ba-
 rathri demergunt: significaverunt
 subdole ac proditiose Soldano Baby-
 loniæ quod Imperator proposuit adi-
 re flumen ubi Christus baptizatus
 est a Johanne Baptista; ibidem Chri-
 sti vestigia, & præcursoris ejusdem
 (quo non major surrexit inter natos
 mulierum) pedes & in laneis cum
 parvo comitatu clam humiliter ado-
 raturus: & ibidem posset ad votum
 eundem Imperatorem vel capere vel
 trucidare. Quod cum audiret Sol-
 danus memoratus, & super hoc char-
 tam noto sibi sigillo signatam con-
 spexisset; detestatus est Christiano-
 rum versutiam, invidiam & prodi-
 tionem, & maxime eorum qui vide-
 bantur habitum religionis cum cru-
 cis caractere bajulare: & advo-
 cans duos secretissimos ac discretos
 consiliarios, instillavit auribus illo-
 rum universa, ostendens eis episto-
 lam, cui adhuc signum adhærebat,

Et ait: Ecce fidelitas Christianorum. Inspectisque literis post longam ac diligentem deliberationem, sic responderunt: Domine inita est pax utrobique beneplacita, quam violare facinorosum foret: sed ad omnium Christianorum confusionem mittatis hanc Epistolam cum signo adherenti ipsi Imperatori; Et erit vobis amicissimus, Et merito. Quorum consiliis Soldanus obtemperans, misit etiam epistolam Imperatori, Et omnem dolorem prælocutum ei denunciavit. Anno 1283. Saraceni propè Sidonem aliquos de exercitu Regis Cypri interemerunt, alios cum bestiis captivos abduxerunt, quod opus esse Templariorum de Sidone Rex intellexit, Marin.

§. 202.

Hoc tamen
flagitium
jam olim
commis-
sum.

Verum recenter admodum, & brevi ante condemnationem Ordinis id commississe flagitium; nusquam in historiis invenio, neque etiam credere possum, quum cogito, eos a Babylonis & Ægyptiis subinde cæfos, fu-
fos,

fos, fugatosque, & toto procul ex Oriente ejectos esse, ut in superioribus manifestum fecimus. Equidem pacem induciasve cum hostibus interdum aut optarunt aut concluderunt; sed studio rei Christianæ tutandæ conservandæque, quod arma sua divinitus non adjuvari, & Barbaros viribus longe esse superiores cernebant.

Fatemur quoque præter abusum divitiarum perpetuas ipsorum cum Hospitalariis aliisque Latinis discordias rei Christianæ admodum fuisse noxias, secundum querelam ignoti *Autoris* de recuperatione terræ sanctæ. *Hospitalarii*, ait, *Templarii* aliique religiosi propter terræ Sanctæ subsidium & præsidium instituti citra Mare Mediterraneum tot habent redditus, proventus & possessiones, quæ jam pridem parum profecerunt terræ sanctæ. Idcirco quoniam imminente necessitate pluries contra se invicem divisi fuerunt, & ob hoc

§. 203.
Discordia
cum Ho-
spitalar.

confusi, ipsorumque religiones, cum gravissimis scandalis, ludibriis expositæ --- *Theſaurus annuus magnus erit, percujus magnitudinem mala fides Templariorum & Hospitaliorum apparebit, & qualiter hactenus ipsa re terram sanctam proderunt, & in ipsam peccaverunt.*

§. 204.
Defectio
Christo.

Quarto probat ex Actis *Puteanus*, constanter nonnullos adfirmasse: quod Christum abnegassent: at qui propterea integrum Ordinem defectionis à Religione Christiana accusat, non ratiocinatur rectius atque ille, qui concludit, universum Venerorum exercitum Muhamedana suscepisse sacra, quia unus alterve ex eo miles ad Turcos transfugit, seque circumcidi fecit. Certe *Marinus Sannutus Priorem* laudat Templariorum qui a *Bendocdare* in Castro *Saphet* anno 1266. captus excoriari & fustigari quam abnegato Christo Saracenicam legem suscipere maluit. *l. 3. part. 12. c. 8.* De formula, qua recipiendus
in

in Collegium Templarius, præter ceteros articulos, jurare debuerit: *se credere in Deum Creatorem neque mortuum neque moriturum*, dicere nihil habeo: neque etiam de adorato capite inaurato, de conculcata cruce, deque potu cineris e mortuo cadavere collecti quicquam legitur apud *Torsellum*, quanquam is fastum, avaritiam, latrocinia aliaque Templariorum vitia diligenter annotavit. Tamen *Thomas Walsingham* iis exprobratum monet: quod crucem conspuerint, & in terram projecerint: quod idoli caput adorarint: quod Jesum Christum non esse de cruce suspensum, sed quendam falsum profetam, per Judæos ob delicta morti devotum crediderint id supplicium tolerasse. Sed paulo est hic autor nostris Equitibus iniquior. Primis certe Christianis, atque postea iis, qui ex Romana Catholica Ecclesia exivere, eadem vel similia crimina per calumniam esse impacta constat; quod

tamen monens, milites nostros cum
iis comparare nolo.

§. 205.
Non o-
mnium sed
aliquo-
rum.

Quinto, quum Societatem Tem-
plariorum ream peragimus supra nota-
torum criminum, minime intelligi-
mus, patrata ea singulis a membris
esse ita ut ne unus quidem innocens
inter tot nocentes extiterit. Nam in
corruptissimis cœtibus, Ordinibus &
Collegiis præservare nonnullos beni-
gnus Deus a grassanti late solet impie-
tate, ut mundum sceleribus immer-
sum reprehendant, hortentur, cor-
rigant, suoque exemplo ad resipiscen-
tiam & vitæ emendationem invitent,
quemadmodum fatemur lubentes
Deoque gratias agentes, ante Lutheri
tempora; in media scelerum omnium
corruptelarumque colluvie, vixisse
Pontifices, Cardinales, Episcopos, Sa-
cerdotes ac Monachos pios: qui depravatis-
simum Ecclesiæ statum deplora-
rint, fratresque & socios peccatis tur-
pissime indulgentes a perditissimis mo-
ribus retrahere, atque ad meliorem
men-

mentem convertere conati sint. Ipse *Puteanus* l. c. refert, in Aragonia petiisse Templarios, ut rei ex ipsis merita pœna afficerentur, innocentes autem liberi salviq̄ue dimitterentur: quæ certe petitio uti fuit iustissima & æquissima, sic & quantum hoc responsionis nostræ caput confirmat.

Sexto, si accusationem, defensionem & condemnationem infeliciarum reorum attentioribus intuemur oculis, ubique deprehendimus argumenta, quæ ad minuendam illorum culpam pertinent. Nam ordinem accusare sociorum aliqui, ex eodem ob vitam impiam prius ejecti, uti acerbe captivos Templarios esse conquestos testatur *Puteanus*: & consentiunt scriptores omnes, Priorem *Montalconis* & *Noffum Florentinum*, Actores primos, propter vitam sceleratam, & Priorem quidem *Magistri* indicio, in carcerem coniectos, pacta salute & impunitate Templarios ad

S. 206.
Consideratur accusatio, defensio & condemnatio.

ad Philippum detulisse. Jam ad defensionem quod attinet, quidam objecta Ordini crimina agnovere nunquam, alii sunt fassi torturæ vi morisque metu superati, aut pecunia & promissionibus expugnati, quæ post revocarunt: alii quum incolumitatem Rex promitteret, si crimina Ordinis faterentur, absolvère eundem constanter, contemptis pollicitationibus: alii denique mediis in flammis de innocentia protestati sunt: uti fuse apud *Puteanum* legere est. Formula Bullæ Ordinem condemnantis, & in sessione secunda Synodi Viennensis promulgatæ, rigidum juris tenorem in illa causâ servatum non esse, manifeste arguit: aboleri sc. Ordinem a Patribus in Concilio congregatis, *non per formam sententiæ definitivæ, cum eam super hoc secundum inquisitiones & processus super his habitos non possemus ferre de jure, sed per viam provisionis seu ordinationis Apostolicæ.* Quibus
con-

congruenter narrat Albericus de Rosate, se audivisse a quodam causa & testium in eos examinatore, contra justitiam illos punitos, hacque de re monitum Clementem V. respondisse: Etsi via justitiæ ordo ille destrui non possit, fiat tamen via expedientiæ, ne scandalizetur carus filius noster Rex Galliarum, Camerarum. Oper. subcif. cent. 3. c. 90. Neque diffitetur Krantzius, Papam autoritate Regis Franciæ, Angliæ & Hispaniarum fractum consensisse in Templariorum condemnationem. Per omne regnum Franciæ capti sunt Templarii, annitente Clemente V. Romano Pontifice, qui hoc secretis apud Reges Franciæ & Hispaniarum nunciis egit, quum detecta esset eorum perfidia, & in crucifixum dominum blasphemiam. Nemo levem putet occasionem subvertendi ordinis, quem ante Romana Ecclesia tantis evexit privilegiis. Regibus, Franciæ, Angliæ, Hispani-

ni-

niarum (apud quos in regnis demorabantur, extrusi terra sancta) ea primum vesania perclaruit. Illi nunciis apud Clementem detexerant, Pontifice mirante: sed vicit eum consonum a tribus Regibus testimonium. Et ut res fieret conspectior, pertracti sunt ex his nonnulli ad Pontificem, qui execrationem Christi faterentur. Alii tamen quaestionibus subiecti nihil omnino fateri voluerunt: nec poterat a robustioribus ulla quaestionibus confessio extorqueri. Unde factum est, ut multi fabularentur propter praedia & arces quas tenuerant in regnis, Reges in eos conspirasse. Sed vanum vulgus aequè ad credulitatem fabulationemque promptum est atque temerarium. Vandal. l. 7.

§. 207.
Crimina
Templariis
objecta in
Ep. Clem.
V.

Opera pretium me facere existimo, si hoc loco repraesentem ipsam Romani Pontificis ad Philippum epistolam, qua crimina Templariis intentata recensentur: extat ea in parte secunda tomi XI. Concil. Labb. EPI-

EPISTOLA

CLEMENTIS PAPÆ V.
ad Galliarum Regem,

*Carissimo in Christo Filio Philippo
regi Francorum illustri.*

REgnans in cœlis triumphans ecclesia, cujus Pastor est Pater æternus cui Sanctorum ministrant agmina, & laudis gloriam angelorum chori decantant, in terris ad sui similitudinem & representationem constituit ecclesiam militantem, unigenito Filio Dei vivi Domino Jesu Christo ineffabili commercio copulatam, in qua idem unigenitus Dei Filius a Patre progrediens per illustrationem paracleti, procedentis pariter ab utroque, statuit fidei fundamentum. Sane Romana Ecclesia, mater alma fidelium, caput est, disponente Domino, Ecclesiarum aliarum omnium,
&

& magistra; a qua veluti a primitivo fonte, ad singulas alias ejusdem fidei rivuli derivantur, ad cujus regimen, voluit Christi Clementia Romanum Pontificem vice sui deputare ministrum, ut instructionem & doctrinam ipsius eloquio veritatis Evangelicæ traditam cuncti renati fonte baptismatis teneant & conservent: ut qui sub hac doctrina cursum vitæ recte peregerint, salvi fiant; qui verò ab ea deviaverint, condemnentur. Ipsa nempe Romana mater Ecclesia juxta exigentiam possibilitatis ipsius ad cunctas orbis provincias, in quibus divini nominis cultus viget, fideique Catholicæ observantia rutilat, intuitum sedulæ considerationis extendens ac subjiciens ab olim suæ considerationis examini diuturnæ calamitatis angustias illius Specialis hereditatis dominicæ, videlicet terræ Sanctæ ab infidelibus, miserabiliter conculcatæ, in qua idem Patris æterni Filius nostræ carnis indumento con-

te-

bi, quasi cunctorum manus fidelium cum multiplici erogatione bonorum sentiebant multifarie, multisque modis propterea adjutrices. Sed, proh dolor! nova & calamitosa vox de malignitatis fratrum ipsorum enormitate progrediens, nostrum replevit, imo verius perturbavit auditum. Hæc enim vox nuncia lamentationis & gemitus, audientibus horrorem ingerit, commovet animos, mentes turbat, & cunctis fidei Christianæ cultoribus novæ & ineffabilis amaritudinis calicem subministrat: & dum facti seriem, ejus necessitate poscente, depromimus, noster attenuatur præ angustia spiritus, & valetudinis fatigata contractibus, membra singula præ nimio dolore tabescunt. Dudum siquidem circa nostræ promotionis ad apicem summi pontificatus initium, etiam antequam Lugdunum ubi recepimus nostræ coronationis insignia, veniremus, & post, tam ibi quam alibi, secreta quorundam

dam nobis insinuatio intimavit ,
 quod magister , præceptores & alii
 fratres dictæ militiæ templi , & etiam
 ipse ordo , qui ad defensionem pa-
 trimonii ipsius domini nostri Jesu
 Christi fuerant in transmarinis parti-
 bus deputati , contra ipsum domi-
 num in scelus Apostasiæ nefandum ,
 detestabile idololatriæ vitium , ex-
 fecrabile facinus Sodomorum , & hæ-
 reses varias erant lapsi. Sed quia ve-
 risimile non erat nec credibile vide-
 batur , quod viri tam religiosi , qui
 præcipue pro Christi nomine suum
 sæpe sanguinem effundere , ac perso-
 nas suas mortis periculis frequenter
 exponere credebantur , quique mul-
 ta & magna tam in divinis officiis ,
 quam in jejuniis , & aliis observan-
 tiis , devotionis signa , frequentius
 prætendebant , suæ sic essent salutis
 immemores , quod talia perpetrar-
 ent ; hujusmodi insinuationi ac de-
 lationi ipsorum , ejusdem domini no-
 stri exemplis , & Canoniciæ scripturæ

doctrinis edocti, aurem nolimus inclinare. Deinde vero tu, cui eadem fuerant facinora nunciata, non typo avaritiæ, cum de bonis Templariorum nihil tibi vindicare, vel appropriare intendas, imo ea nobis & ecclesiæ per deputandos super hoc a nobis, administranda, gubernanda, conservanda, & custodienda liberaliter & devote in regno tuo dimisisti, manum tuam exinde totaliter amovendo; sed fidei orthodoxæ fervore tuorum primogenitorum vestigia clara sequens, accensus, de præmissis, quantum licite potuisti, te informans, ad instruendum & informandum nos super his, multas & magnas nobis informationes per tuos nuncios & litteras destinasti. Infamia vero contra Templarios ipsos increbescente validius super sceleribus ante dictis: & quia etiam quidam miles ejusdem ordinis, magnæ nobilitatis, & qui non levis opinionis in dicto ordine habebatur, coram nobis secreto jura-

ra-

ratus deposuit, quod in receptione fratrum præfati ordinis, hæc consuetudo, vel verius corruptela, servatur, quod ad recipientis vel ab eo deputati suggestionem, qui recipitur, Christum Jesum negat, & super crucem sibi ostensam spuit in vituperationem Crucifixi; & quædam alia faciunt recipiens & receptus, quæ non sunt licita, nec humanæ conveniunt honestati, prout ipse tum confessus existit coram nobis: urgente nos ad id officii nostri debito vitare nequivimus, quin tot & tantis clamoribus accommodaremus auditum. Sed cum demum fama publica deferente, ac clamosa insinuatione tui, nec non & Ducum, Comitum, & Baronum ac aliorum nobilium, Cleri quoque ac populi dicti regni tui, ad nostram propter hoc tam perse, quam per Procuratores & Syndicos præsentiam venientium, quod dolenter referimus, ad nostram audientiam pervenisset, quod magi-

ster, præceptores, & alii fratres dicti ordinis & ipse ordo præfatis & pluribus aliis erant criminibus irretiti, & præmissa, per multas confessiones, attestaciones & depositiones præfati magistri, & plurium præceptorum, & fratrum ordinis prælibati, coram multis prælatis, & hæreticæ pravitatis inquirentore in regno Franciæ factas, habitas & receptas, & in publicam scripturam redactas, nobisque & fratribus nostris ostensas, probari quodammodo viderentur, ac nihilo minus fama & clamores prædicti in tantum invaluisse, & etiam adscendissent tam contra ipsum ordinem, quam contra personas singulares ejusdem, quod sine gravi scandalo præteriri non poterat, nec absque eminenti periculo tolerari: Nos illius, cujus vices, licet immeriti, in terris gerimus, vestigiis inhærentes, ad inquirendum de prædictis, ratione prævia duximus procedendum, multosque de præceptoribus,

bus, presbyteris, militibus, & aliis fratribus, dicti ordinis reputationis non modicæ in nostra præsentia constitutos, præstito ab eis juramento, quod super præmissis meram & plenam nobis dicerent veritatem, super prædictis interrogavimus, & examinavimus usque ad numerum septuaginta duorum multis ex fratribus nostris nobis assistentibus diligenter eorumque confessiones per publicas manus in authenticam scripturam redactas, illico in nostra & dictorum fratrum nostrorum præsentia, ac deinde interposito aliquorum dierum spatio, in Consistorio legi fecimus coram ipsis, & illas in suo vulgari cui-libet eorum exponi. Qui perseverantes in illis, eas expresse & sponte, prout recitatæ fuerant, approbarunt. Post quæ cum magistro & præceptoribus præcipuis præfati ordinis intendentes super præmissis inquirere per nos ipsos, ipsum magistrum, & Franciæ, terræ ultramarinæ, Nor-

manniæ, Aquitaniæ ac Pictaviæ præceptores majores, nobis tunc Pictavis existentibus, mandavimus præsentari. Sed quoniam quidam ex eis sic infirmabantur, tunc temporis, quod equitare non poterant nec ad nostram præsentiam quoquo modo adduci: nos cum eis scire volentes de præmissis omnibus veritatem & an vera essent, quæ continebantur in eorum confessionibus & depositionibus, quos coram inquisitore pravitatis hæreticæ in regno tuo præfato, præsentibus quibusdam notariis publicis, & multis aliis bonis viris dicebantur fecisse, nobis & fratribus nostris per ipsum inquisitorem sub manibus publicis exhibitis, & ostensis: dilectis filiis nostris Berengario, tituli sanctorum Nerei & Achillei & Stephano tituli sancti Cyriaci in Thermis, presbyteris, ac Landulpho sancti Angeli Diacono, Cardinalibus, de quorum prudentia, experientia, & fidelitate indubitatam fiduciam obti-

ti-

tinemus, commissimus & mandavimus, ut ipsi cum præfatis magistro & præceptoribus inquirerent tam contra ipsos & alias singulares personas dicti ordinis generaliter, quam contra ipsum ordinem, super præmissis cum diligentia veritatem, & quicquid super his invenirent, nobis referre, ac eorum confessiones & depositiones per manum publicam in scriptis redactas nostro Apostolatu deferre ac præsentare curarent, eisdem magistro & præceptoribus absolutionis beneficium a sententia excommunicationis, quam pro præmissis, si vera essent, incurrerant, si absolutionem humiliter ac devote peterent, ut deberent, juxta formam ecclesiæ impensuri. Qui Cardinales ad ipsos magistrum & præceptores personaliter accedentes, eis sui adventus causam exposuerunt. Et quoniam tam personæ, quam res ipsorum, & aliorum Templariorum in dicto regno tuo consistentium, in manibus no-

stris erant: quod libere absque metu
cujusdam plene ac pure super præmis-
sis omnibus ipsis Cardinalibus dice-
rent veritatem, eis auctoritate A-
postolica injunxerunt. Qui magister
& præceptores Franciæ, terræ ultra-
marinæ, Normanniæ, Aquitaniæ, ac
Pictaviæ coram ipsis tribus Cardi-
nalibus præsentibus, quatuor tabelli-
onibus publicis, & multis aliis bonis
viris ad sancta Dei Evangelia ab eis
corporaliter tacta, præstito jura-
mento, quod super præmissis omni-
bus veram & plenam dicerent verita-
tem, coram ipsis singulariter libere
ac sponte absque coactione qualibet,
& timore deposuerunt, & confessi
fuerunt inter cætera Christi abnega-
tionem super crucem, cum in ordine
Templi recepti fuerunt; & quidam
ex eis se sub eadem forma, scilicet,
cum abnegatione Christi & spuitione
super crucem, fratres multos rece-
pisse. Sunt etiam quidam ex eis quæ-
dam alia horribilia & inhonesta con-
fes-

fessi, quæ, ut eorum ad præsens
 parcamus verecundiæ, subticemus;
 dixerunt præterea, & confessi fue-
 runt, esse vera quæ in eorum
 confessionibus & depositionibus con-
 tinentur, quas dudum fecerant co-
 ram inquisitore hæreticæ pravitatis:
 quæ confessiones & depositiones di-
 ctorum magistri & præceptorum in
 scripturam publicam per quatuor
 publicos tabelliones redactæ in i-
 psorum magistri & præceptorum &
 quorundam aliorum bonorum viro-
 rum præsentia, ac deinde interposito
 aliquorum dierum spatio, coram i-
 psis, eisdem lectæ fuerunt de manda-
 to, & in præsentia Cardinalium
 prædictorum, & in suo vulgari ex-
 positæ cuilibet eorundem. Qui per-
 severantes in illis eas expresse ac spon-
 te, prout recitatæ fuerant approba-
 runt. Et post confessiones ac deposi-
 tiones hujusmodi, ab ipsis Cardina-
 libus ab excommunicatione, quam
 pro præmissis incurrerant, absoluti-
 onem

onem flexis genibus, manibusque complicatis humiliter & devote, ac cum lachrymarum effusione non modica, petierunt: ipsi vero Cardinales, quia Ecclesia non claudit gremium redeunti, ab eisdem magistro & præceptoribus hæresi abjurata, expresse ipsis secundum formam Ecclesiæ, auctoritate nostra, absolutionis beneficium impenderunt, ac deinde ad nostram præsentiam redeuntes, confessiones & depositiones prælibatorum magistri & præceptorum scripturam publicam, per manus publicas, ut est dictum, redactas, nobis præsentaverunt, & quæ cum dictis magistro & præceptoribus fecerant, retulerunt. Ex quibus confessionibus & depositionibus ac relatione, invenimus sæpe fatos magistrum, & fratres in præmissis, & circa præmissa, licet quosdam ex eis in pluribus, & alios in paucioribus, graviter deliquisse. Attendentes autem quod scelera tam horrenda transire incorrecta
abs-

absque Dei omnipotentis & omnium Catholicorum injuria non poterant nec debebant, decrevimus de fratrum nostrorum consilio per ordinarios locorum, ac per alios fideles & sapientes viros ad hoc deputandos à nobis, contra singulares personas ipsius ordinis, nec non contra dictum ordinem, per certas directas personas, quas ad hoc duximus deputandas, super præmissis criminibus & excessibus inquirendum. Iis nempe, quæ magis flere cogimur quam narrare, cor nostrum passione nimia cruciatur: & cum tanta proinde nobis imminet gemendi materia, fletum non possumus declinare. Quisnam Catholicus hæc audiens nimis non doleat, & prorumpat in luctum? quis fidelis hujusmodi sinistrum eventum intelligens, amara non emittat suspiria, verbaque lamentationis non eructet, cum tota Christianitas hujusmodi doloris sit particeps, & hic casus fideles percutiat universos? Ex his etiam,
 dum

dum ministerio debitæ considerationis nostræ mentis præsentantur obtutibus, ignis in nostris meditationibus exardescit, & ad tanta discrimina revelanda suspirat affectus, zelus accenditur, & spiritus anxiatur. Ad quod cum nos sufficere commode non posse sciamus, levamus oculos nostros ad montem, montem quidem Dei, montem uberem, montem pinguem unde opportunum nobis provenire auxilium, & humiliter petimus, & devote speramus. Et quia salubre in his adhiberi remedium interest generaliter omnium, nos cum eisdem fratribus nostris aliisque viris prudentibus, exacto ac frequenti tractatu præhabito, prout tantæ necessitatis instantia exigebat, de ipsorum fratrum consilio universale concilium, sicut imitatione digna sanctorum patrum consuetudo laudabilis, longævæ observationis exemplo nos instruit, a proximis Calendis Octobris ad duos annos immediate fe-

sequentes decrevimus congregandum: ut in eo, tam circa dictum ordinem & personas singulares & bona ejusdem, & alia quæ statum tangunt fidei Catholicæ, quam circa recuperationem & subsidium terræ Sanctæ, ac reparationem, ordinationem, & stabilitatem ecclesiarum & ecclesiasticarum personarum, & libertatum eorum illa, Deo auspice, communi consilio inveniatur provisio, & ejusdem approbatione concilii roboretur; per cujus salutiferam executionem virtus Altissimi, eliminatis erroribus, roborata fide, ad tramitem veritatis, reductis errantibus, redintegrata ejusdem fidei unitate, extirpatis vitiiis virtutibusque plantatis, correctis excessibus, moribus reformatis, repressis oppressionibus, libertate solida stabilitate munita, recuperatis deperditis, & ejusdem terræ statu prospero reparato, occupata restituitur, vastata restauret, & restaurata conservet, nobisque viam aperiat idem

dem ipse qui novit, & facultatem tribuat ipse qui potest. Ut sic in præmissis juxta intentum animi nostri desiderium sibi ministrare possumus salubriter, quod idem verus ejusdem universalis sponsus Ecclesiæ ipsam dilectam suam purgatam maculis, munitam virtute, ac monilibus ornata, unam semper habeat & formosam, ad sui nominis laudem & gloriam, ad animarum profectum, robur fidē, pacem & exaltationem populi Christiani. Quia vero profectio tanti propositi tempore indiget, ut deductum maturius, facilius auctore Domino effectum debitum fortiatur: prædictum tempus ad id duximus deputandum. Unde venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopis, ac dilectis filiis electis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Præpositis Archidiaconis, Archipresbyteris & aliis Ecclesiarum prælatis, exemptis & non exemptis, eorumque capitulis & conventibus per alias nostras literas

teras

teras præcipiendo, mandamus, ut
 iidem Archi-Episcopi, nec non & cæ-
 teri Episcopi per ipsorum Archi-Epis-
 coporum provincias constituti in eis-
 dem litteris nominati, reliquis ipso-
 rum Episcoporum in dictis provinciis
 remanentibus ad ea, quæ pontificale
 officium exigunt, tam in suis, quam
 illarum dictarum provinciarum, qui
 ad hujusmodi concilium universale ac-
 cesserint, civitatibus & diœcesibus
 exercenda, omni negligentia relega-
 ta cunctis, prout talis & tanti nego-
 tii qualitas exigit, dispositis & pa-
 ratis, sic medio tempore se accingant
 aut ad iter, quod in hujusmodi de-
 creto termino, quem eis & aliis per-
 emptorie assignamus, in Viennensi ci-
 vitate iidem Archi-Episcopi & Episco-
 pi taliter nominati, personaliter: al-
 lii vero remanentes Episcopi, Electi,
 Abbates, Priores, Decani, Præposi-
 ti, Archi-Diaconi, Præsbyteri, & Præ-
 lati, Capitula & Conventus, per eos-
 dem Archi-Episcopos & Episcopos ad

Bb

præ-

prædictum concilium accessuros, quibus, ad omnia, quæ in eodem concilio statuentur, fient, & ordinabuntur, & fuerint opportuna, concedant plenariam potestatem; de qua sufficienter constet per publica documenta, nostro se conspectui representent. Quod si forsan ipsis Archi-Episcopis & Episcopis accessuris hujusmodi noluerunt concedere potestatem, eo casu venire, vel alios procuratores idoneos cum potestate simili ad idem teneantur concilium destinare. Non obstantibus quibuslibet privilegiis, seu indulgentiis, quibuscunque personis, ordini, dignitati, seu collegio sub quacunque verborum forma vel expressione a prædicta sede concessis: per quæ possit effectus hujusmodi mandati nostri quomodolibet impediri, aut eisdem in aliquo derogari. Mandavimus insuper, ut iidem Archi-Episcopi & Prælati, per se vel alios viros prudentes, Deum timentes & habentes

tes præ oculis omnia, quæ correctionis & reformationis limam expofcunt, inquirentes subtiliter, & confcribentes fideliter, eadẽ ad ipfius concilii notitiam deferant. Et nos nihilo minus variis modis & vijs folers ftudium & efficacem operam dare proponimus, ut omnia talia in examen hujusmodi deducta concilii, correctionem & directionem recipiant opportunam. Hoc etiam in eisdem noftris litteris adjecto, ut nullus inobedientiæ notam, & canonicæ ultionis acrimoniam vitare defiderans, fallacium excufationum velamento fe muniat, vel ex impedimentis itinerum, quæ domino pravo in directæ, & in vias planas afpera, fua omnipotentia convertente, ceffabunt, frivolæ allegationis munimenta confingat, ut a tam fancti profecutione operis fe subducat: Sed occurrant finguli voluntarii ad id quod & diviniæ congruit voluntati, & falutem animarum, ac utilitatem refpicit fin-

gulorum. Cæterum, quia multiplici-
ter expedit, ut tam celebre concili-
um, tua & aliorum Catholicorum
Principum decoretur præsentia, ut
salubri consilio & auxilio fulciatur;
serenitatem regiam rogamus, & hor-
tamur attentius, in remissionem tibi
peccaminum suadentes quod præscri-
ptis loco & termino, in eodem con-
cilio captata interim ad hoc oppor-
tunitate, studeas personaliter inter-
esse: meditatione provida prudenter
attendens, quod in hoc non solum
labor, quem ad tam sancti & utilis
negotii promotionem assumes, tibi
cedet ad meritum, verum etiam ali-
orum, qui ad veniendum ad idem
concilium, efficacius tuo inducentur
exemplo. Et nihilominus vota tua
nobis poteris familiariter aperire, quæ
in omni benevolentia libenter ad ex-
auditionis gratiam, quantum cum
Deo ac Ecclesiæ honore poterimus,
admittemus. Datum Pictavis secun-
do Idus Augusti, Pontificatus no-
stri anno tertio. Eo-

Eodem modo Clemens scripsit ad Eduardum Angliæ, ad Carolum Siciliae, ad Carolum Hungariæ, ad Jacobum Aragonum, ad Ferdinandum Castellæ & Legionis, ad Jacobum Majoricarum, ad Ludovicum Navarrae, ad Dionysium Portugalliae, ad Regem Bohemiæ, ad Henricum Cypri, ad Daciæ, Norwegiæ Suetiæ, ad Fridericum Trinacriæ & Henricum Romanorum Reges Illustres: Avenione anno Papatus sui quarto: itemque ad Archi-Episcopos, Episcopos, Abbates, Priores, Decanos, Præpositos, Archi-Presbyteros, Archi-Diaconos, Pictavis anno præcedente.

S. 208.
Philippi &
Clementis
lis.

Puteanus ad omnem injustitiæ labem à condemnatione Templariorum removendam, acriter urget controversiam, quæ lite durante inter Philippum & Clementem intercesserit. Etenim, uti mox audiemus, Rex delatos compingebat in eustodiam, eorumque causam Gallicanæ Ecclesiæ Præsulibus, & Theo-

logicæ Parisiorum facultati cognoscendam dabat. Papa ob id indignari, vel indignationem simulare, violatum sedis Apostolicæ jus queri, esse Templarios religiosos, folique Pontifici obnoxios, ab eo proinde solo judicandos. Igitur venerabili Bulla hortatur Regem, desistat a causæ cognitione, perque Cardinalem S. Nerei & S. Cyriaci legatos petit, læsæ fedi Apostolicæ fiat satis: Archi-Episcopis autem, Episcopis & Inquisitoribus Gallicanis licentiam & potestatem inquirendi in reos, atque de iis judicandi adimit. Philippus memor, se hominem nuper ad pedes suos projectum omnia promittentem vidisse, neque patiens contemni a Papis, vehementer Clementi respondere: ipsum auferendo Episcopis ministerium a Deo traditum, spernere peccato gravissimo Dei legatos, defendere impios. Pictavium tamen, ubi erat Pontifex, unum alterumve ex præcipuis Templariis mittit, a Clemen-

te

te audiendos. Eo mitigatus Papa Gallicanis Theologis facultatem cognoscendæ reorum causæ five reddit five confirmat, exceptis Magistro Ordinis & Præceptoribus, a sede Apostolica judicandis.

Atqui vero humanarum rerum quis tam est ignarus aut negligens, ut nesciat, vel non observet, idem sæpe a duobus intendi agique opus, etsi de ratione illud expediendi controvertant, aut quum invidia plenum est, vel cum jurium alterius violatione conjunctum, animis quoque dissentiant. Templariorum condemnationem gratificari Regi serio Clemens volebat, quippe qui promiserat, ac norat bene, rem sibi cum Philippo, auctoritatem Apostolicam terrere, haud metuere solito. Sed eum pro lubitu tractare causam ad Romanum tribunal pertinentem, ægre ferebat, literisque & legationibus ægritudinem prodebat, ne Pontificia jura neglexisse videretur. Qua

S. 209.
*Templariis
parum uti-
lis.*

lite utcunque composita, aut suspensa, conjuncta opera ad abolendum invisum ordinem Rex & Papa prope- rant. Ita Ludovicum XIV. orbis no- vit universus, cum diversis Pontifi- cibus Romanis de Regiæ & Pontificiæ potestatis finibus publicè litigasse, quis tamen prudens eventuum æsti- mator persuaderi sibi patietur, San- ctum Patrem ac Filium primogeni- tum, salvo utriusque jure, conveni- re non posse de abolendis infirman- disve iis, qui Regiam Apostolicam- que auctoritatem debito cultu non venerantur?

§. 210.
Eorum fi-
nis in Gal-
liæ.

Sed quæcunque fuerit Templario- rum culpa, in Deum aut homines admiffa, aderat dies, venerat hora excidii, currebat annus ordini fata- lis, Æ. C. supra millesimum ter centesimus & septimus. Miserat Rex prudens & negotio intentus per uni- versam Franciam literas cum manda- to, una omnes hora resignarentur ubique, & jussa iis contenta sine mora

mora præstarentur: namque metue-
 rat, ne milites auctoritate & poten-
 tia florentissimi, de periculo facti
 certiores, defensionem pararent. Hinc
*una literarum significatione, Vene-
 ris die, tota Francia comprehensi
 sunt, & Fiscus in eorum fundos
 resque manentes manum iniecit. Lu-
 tetiæ Magister Templi Jacobus
 Mola Burgundus, cum novem &
 quinquaginta equitibus sociis captus
 fuit. Arguebantur hæreseos, a-
 versa libidinis, contemptæ crucis,
 læsæ Majestatis. Sæpe torsi nihil
 hujusmodi de se ac sociis sunt confessi
 quin insontis sese piosque Templarios
 equites constantissimè testabantur. Ma-
 cerati longo carcere sex & quinqu-
 aginta totidem modice distantibus palis
 alligati, ac lento igne tosti sunt: pro-
 fessi se insontes mori, amicis &
 consanguineis eorum frustra monen-
 tibus, spem ut veniæ, si crimen
 agnoscerent, ab rege propositam
 amplecterentur, Bzov. ad ann. 1307.*

n. 4. Thomas Walsingham in Eduardo II. nonnisi quinquaginta & quatuor in Parisiensi civitate iudicio Domini Philippi Regis combustos fuisse scribit. *Paulus Aroyl. in Philip. iv. Templarii tota Francia comprehensi, ac quaestione habita obscæna flagitia, immania de se scelera nefariaque confessi permulti eorum dicuntur: libidinem nefariam, impiam religionem, se cum Turcis, cum Saracenis sensisse, a nostris sacris describisse Dammati quam plurimi ac vivi cremati.*

§. 211. *Provincia.* In Provincia Carolus II. Siciliæ Rex omnes uno pariter die, qui erat 24 Jan. cepit: memor utique Cypri nuper eos favisse Regi, quo cum de Regni Hierosolymitani insignibus contendebat, prædiis hac de causa in Regno Neapolitano possessis multatos, uti ex *Blondo* supra audivimus.

§. 212. *Regionibus aliis, Philippi impulsu.* Ad 17. Cal. Nov. nuncii ab eodem Rege Francorum in omnes Christianorum Principum regiones dimis-

missi ex postulabant, uti in sua quisque ditione, fidei Catholicae asserende causam, adversus eosdem, qui Templi Hierosolymitani sacris addicti erant, susciperet. Bzov. l.c.

In Castella (Castiliam vulgo nuncupant) Rodericus Ivanius ordinis pro-Magister, sociique omnes a Gundisalvo Toletano Præsule ad dicendam causam vocati: vincula injecta abs Rege Ferdinando VI. omnibus. *Mariana*. Post delecto ordine bona abs Rege occupata, atque oppida omnia sunt. In Galæcis Ponsferratus, Farumque: in Legionensi tractu Valduerna, Tavora Almanfa, Ascanitium: Tagum inter & Anam ad Portugalliae fines, Valentia, Alconeta, Scricium, Nertobriga, Capella, Carcuvium: in Bœtica Palma: in Vaccæis Villalpandum: in Contestanis Caravaca: in Carperania Montalbanum, aliaque oppida, prædia, domus, tota ditione Castellæ Regum, quæ numerare singula longum esset. *Idem*.

S. 213.
in Castilia

Ad

§. 214.
In Arago-
nia & Ca-
talonia.

Ad 3. Non. Decemb. Rex Aragoniæ Jacobus omnes ejus religionis homines capi, bonaque conscribi imperavit. Johannes Lotgerius ex Prædicatorum instituto, de fide Catholica Judex, & generalis in Aragoniæ Regnis quæsitore ab Apostolica sede constitutus, summa in jure dicendo severitate usus, studiosos & fautores reorum coercuit. Bona eorum pars in munitissimas Carthaginis veteris Ilergaonum opidi, Montionis, Miraveti, Villeli atque Affambrae arces confugerant, quibus facile repugnari, atque obsisti posse sperabant, ne indicta causa in se animadverteretur. Eodem in Catalonia, cum spes reliqua non esset, usi sunt perfugio. Ceterum Jacobus Rex eos vi oppugnari imperavit. Id. Correptis enim armis arcium se munitione tueri constituerant, fato tamen infelici; victi enim Templarii ac ferro victi fuere, Mariana teste.

Re-

Reperiuntur etiam Clementis §. 215.
In Angliæ.
Pontificis ad Robertum Cantuarien-
sem Archi-Episcopum, & ad alios
Antistites Angliæ contra eosdem
Templarios literæ, in quibus ille
significat, cum primum ad eam di-
gnitatem vocatus esset, tam gravia
& detestanda ad se contra Templa-
riorum Ordinem crimina delata fuis-
se, ut fidem hujusmodi delationi
nulla ratione adhibuerit. --- Quare
Eduardo II. regnante, qui paulo
prius defuncto Patri Eduardo I. suc-
cesserat, omnes per Angliam uno
eodemque die Templarii comprehensi,
variis custodiis passim attributi sunt,
Bzov. ad ann. 1308. n. 4. ubi &
testatur, Papam in Scotiam, Hiber-
niam & Daciam, ob eandem causam
literas & nuncios misisse: atque in
Italia ubique contra Fratres Templa-
rios quæsitores constituisse. Petrus
Walsingh. in hypodeug. Neustr. Ca-
pti fuere omnes Templarii per totam
Angliam præcepto regio uno die,
pro-

propter plurima inhonesta & enormia, fidei Catholicae adversantia de iis dicta & probata, & in diversis regni castellis in carcerem dati.

S. 216.
In Zelandia.

In Zelandia Magistratus Zirikscæ, *Boxhornio* referente in hist. Eccl. accepit literas, quibus jubebatur sub mediam noctem Templarios interficere, eoque fine varii generis opifices & stipendiarios convocare ad ferale hoc mandatum exequendum. Neque resignari epistola debebat ante quam præscripta hora convenissent. Quare illa appetente Magistratus congregatur, datoque ei præcepto parens apparitores, fabros aliosve hujus conditionis homines in Templariorum ædem immittit, atque omnes trucidat duobus exceptis qui tum in lupanari morabantur. Crimen incolunitatis occasio, an & pœnitentiæ?

S. 217.
In Germania.

In Germania quoque illorum ordo tum fuit abrogatus. *Munster* in l. 3. Cosmogr. *Sub hunc circiter annum*

num

num. 1312. postquam Templariorum factio per totam Germaniam Cæsaris nutu esset extirpata, habitatio eorundem Dominicastris Monachis in urbe hac (Augusta) assignata primum est.

§. 218.

Concilia
Provincia-
lia in caus-
sa Templa-
riorum.

Anno 1309. Jubente Pontifice Clemente fere ubique locorum Concilia Provincialia & Diocesana Synodi, a sacratis viris celebrabantur. Instituebatur in illis contra Templarios investigatio eorum, quibus onerati fuerant criminum. Bona eorum a Commissis Pontificum occupabantur, & pecuniæ ex eorum elocatione in Ecclesiæ Romanæ erarium pro necessitatibus publicis inferebantur. Bzov. n. 12. Salmaniticæ in Vectionibus anno 1310. Patrum concilium habitum est. Rodericus Compostellanus, Johannes Olissiponensis, Vascus Idigitanus, Gonsalvus Zamorensis, Petrus Abulensis, Alfonsus Civitatis, Dominicus Placentinus, Rodericus Min-
do-

doniensis, Alfonsus Asturicensis, Johannes Tudensis, Johannes Lucensis affuerunt, adjuncto Americo inquisitore ex Prædicatorio ordine: de vinctis atque supplicibus quæstione habita, caussaque cognita, pro eorum innocentia pronunciatum communi Patrum suffragio. Ad Pontificem tamen Romanum, & ad Concilium Viennæ indictum, rejecta totius rei deliberatio summa. *Mariana. l. 15. c. 10. Itaque tum ex Hispaniis, tum ex Italia, Gallia, Anglia, Germania, aliisque regnis ac provinciis, ab Episcopis & fidei quæstoribus informationes in scripta publica redactæ, in primo Patrum confessu Viennensis Concilii propositæ, cognitionem causæ Templariorum ex integro postularunt*
Bzov.

§. 219.

*Indicta iis
penitentia
Tarracone*

Anno 1312. Tarracone Tarraconensis in Hispania provinciæ capite celebratum fuit concilium ad causam Templariorum examinandam: in quo

ii

tura deliberatione precedente absoluti fuerunt ab hæresibus, eisque canonica pœnitentia indicta. Neque enim tam culpabiles inventi fuerunt, ac fama ferebat, quamvis tormentis adacti fuissent ad confessionem criminum. Præfuit concilio Guilielmus Archi-Episcopus Tarraconensis, adfidentibus Episcopis, Raymundo Valentinensi, Eximino Cesaraugustano, Martino Oskerfi, Berengario Vicensi, & Francisco Dertusensi: Ilerdensis autem infirmitate gravi impeditus, non potuit Synodo interesse. Aguirre in notitia Concilior. Hispan. ex Archivo Ecclesiæ Tarraconensis, qui & miratur, Aragonienses Chronographos nullam hujus Synodi mentionem facere, licet plura alia de Templariorum causa memorent. At procul dubio particulare concilium cum universali committere noluerunt.

Anno 1311. Ad diem Calendarum Octobrium Clemens summus

§. 221.
Abolentur
a generalis
Synodo.

Cc

Pon.

Pontifex Viennam Allobrogum venit. Amplius quam 300. Episcopi, Patres atque Prælati, præter Cardinales, & Alexandrinum Antiochenumque Patriarchas, ex variis orbis partibus ad Concilium celebrandum accessere. Bzov. n. i. Illi sine mora Templariorum causam tractare, accusationes audire: sed opinionibus aliquamdiu dissidebant: puniendos enim reos, si qui sint, absolvendos jurè innocentes, servandum ordinem, nec abscindendum tam nobile esse membrum Ecclesiæ, graviter nonnulli monebant: alii contra judicare, delendos omnes, abolendam Societatis turpissimæ memoriam, sani in ea nihil, nihil integri & incorrupti reperiri, quam sententiam Clemens in primis urgebat vehementer, una cum Rege Philippo, qui Concilio cum fratre & tribus filiis intererat. Igitur in secundo confesso, ad xi. cal. April. anno 1312. habito, extinguendum Templariorum ordinem

nem

nem decrevere Patres, & Romanus
 Episcopus sexto Non. Maji senten-
 tiam eam promulgavit, hisce verbis
 ex parte conceptam: *Dudum siqui-
 dem Ordinem domus militiae templi
 Hierosolymitani, propter Magi-
 strum & Fratres, ceterasque per-
 sonas dicti ordinis in quibuslibet
 mundi partibus consistentes, variis
 & diversis, non tam nefandis quam
 infandis, proh dolor! errorum &
 scelerum obscenitatibus, pravita-
 tibus, maculis & labe respersos,
 quæ propter tristem & spurcidam
 eorum memoriam presentibus subti-
 cemus, ejusque Ordinis statum, ha-
 bitum, atque nomen, non sine cor-
 dis amaritudine & dolore, sacro
 approbante Concilio, non per mo-
 dum diffinitivæ sententiæ, cum eam
 super hoc secundum Inquisitiones,
 & processus super his habitos, non
 possemus ferre de jure, sed per
 viam provisionis, seu ordinationis,
 Apostolicæ, irrefragabili & perpe-*

tuo valitura sustulimus sanctione, ipsum prohibitioni perpetuæ supponentes, districtius inhibendo, ne quis dictum Ordinem de cætero intrare, vel ejus habitum suscipere vel portare, aut pro Templario gerere se præsumeret: quod si quis contra faceret, excommunicationis incurreret sententiam ipso facto. Ste- ro ad ann. MCCCXII. Eo tempore in Concilio Viennensi Clemens V. Papa ordinem militiae Templi annullaverat, qui circiter CLXXXIV. annos militaverat, & Magister Templi post Parisiis combustus fuit & bona eorum hospitali S. Johannis Jerosolymitani fuerunt concessa.

§. 222.
Distribu-
tio bono-
rum Tem-
plariorum

Delato hoc ad omnes Provincias edicto, bona Templariorum ubique occupabantur, & de fontibus Templariis supplicium sumebatur, Bzov. ad ann. 1312. n. 3. Et bona quidem Templariorum in Castilia Ferdinandus IV. fisco adjudicabat, in Aragonia vero Alfonsus dabat ordini mili-

LUM

tum de Calatrava, qui Toletanæ regionis locus est, repellendis Saracenis instituto: in Lusitania Dionysius Rex Equitibus Jesu Christi, itidem adversus Saracenos pugnaturis: in Anglia Senatus Magnus, anno 1324. congregatus Hospitalariis, atque Germania partem iisdem, partem Teutonicis tribuebat. In Gallia Ludovicus Hutinus, Philippi successor, anno 1315. duas partes bonorum mobilium & debitorum, tertia Hospitalariis relicta, ac multam deinde pecuniam, pro sumptibus a Patre in eam litem impensis, accepit.

Ipsi porro miseri Equites, ferali ^{§. 223.} Viennensis Synodi iudicio conde ^{Mortem} ^{aliquiev.} ^{seve.} mnati, infestabantur ubique, ferro plerique & flamma deleti, neque cessatum suppliciiis in eos animadverti, observante *Mezareo*, ante ann. 1314. ut integri septem anni illis extinguendis sint consumti. Et facilius interfici poterant, quia Palæstina extrusi morabantur in regnis Regum

opibus ipsorum inhiantium. Alicubi tamen mortis periculum evaserunt. Nam in Anglia nonnulli ad matrimonium convolavere, Ecclesiæ Anglicanæ Præsulibus frustra reluctantibus, *Bzov.* ad ann. 1312. n. 4. & in Germania alios in ordines adsciti sunt. Quum enim Petrus Moguntinus Archi-Episcopus Pictavia redux, a Clemente in Templarios lege agere inter reliquos Germaniæ Præsules sacros juberetur, Papæ sententiam executurus, Calend. Jul. ann. 1311. provinciæ suæ Patres convocat, atque in Templarios sententiam pronunciare vult. At Hugo Comes Sylvestris, Vir nobilissimus ex Grunbachio; arce Meisenhemio vicina cum viginti Ordinis sui Sociis, qui omnes palliis albis cruce rubea distinctis induti erant, & sub vestibus arma gestabant, nemine Viros impavidos armatosque arcere auso, ex improvise accedit, atque in amplissimo confessu hæc verba, vultu intrepido & voce cla-

clara facit: *Ego quidem, Moguntine Præsul, audio hac vos convenisse die, ut me meosque fratres, sancti atque nostro sanguine occupati diuque defensi & Christianis servati templi milites, heic mecum stantes, devoveatis diris, & omni suppliciorum genere e medio tollatis: scito autem, & præsentì clero tuo indicato, quia gravius quam pro merito in sanctissimum & rei Christianæ utilissimum Ordinem animadvertitur, me & meo & fratrum meorum injuste oppressorum nomine, Romanum Pontificem in Clementis iniquissimi juxta & inclementissimi tyranni locum proxime eligendum appellare, cui Ordinis nostri innocentiam, totique Christiano orbi probabimus. Archi-Episcopus militari hac oratione commotus, & conspectis armis cum cætero clero terrefactus, statim eam appellationem vulgari mandat, causisque appellationis miraculum. inserit, quo crema-*

torum fratrum nonnullorum pallia cum cruce, manifesto innocentiae signo, mediis in flammis illæsa manserint. Hugonem vero ac socios bono esse jubet animo, seque pro iis Papam oraturum promittit, quod & diligenter præstitit. Literis illis Clemens mitior in Templarios factus, Moguntino jus de integro quærendi & statuendi dat: iste consentientibus suæ provinciæ Episcopis, accusatos crimine absolvit, *Nauclet. gen. 44.* Nomen tantum & leges familiæ sunt mutatæ personis & redditibus in alios Ordines sacros distributis. Cæterum quod Clemens erga Moguntinæ Provinciæ Templarios clementior quam erga alios fuerit, inde factum arbitror, cum quia Petrum Archi-Episcopum ob redditam sibi sanitatem singulari amore est complexus, tum quia denique animum ejus tantæ stragis Regio potius ac proprio arbitrio editæ, sive tædium sive horror subiit.

Tam

Tam felix, ut mortis supplicium §. 224
 effugeret cum aliis, non fuit ultimus *Historia*
 Templariorum Magister, cujus *ultimi*
 historiam in fine placet subjungere, *Templa-*
 sed communis eum clades absumsit. *riorum*
 Natus is erat illustrissimo apud Bur- *Magistris*
 gundos in Bisuntinensi diœcesi ge-
 nere, sed pauper, quia lege Gallica
 paternæ opes omnes fratri natu ma-
 jori cesserant. Quotquot inspexi au-
 ctiores, eum *Jacobum de Molay*,
 aut Molam, vocant: Carolus du
 Fresne autem in Gloss. ex stirpe Do-
 minorum *de Nolay* procrevisse mo-
 net. Num vitio typographico N.
 pro M. sit positum, ignoro. Fratris
 primogeniti jugum excussurus, ac
 propria virtute viam ad opes hono-
 resque sibi paraturus, militiæ Tem-
 pli nomen dat, in qua primum con-
 stitutus *Prior*, deinde post obitum
Monachi Gaudini commendatione
 Principum, *Magister* Ordinis eli-
 gitur. Tortosam expugnavit una cum
 Almerico Tyri Domino, & exinde

aliquot annis bellum adversus Saracenos fortiter gessit, donec a Babylonico Sultano ea expulsus in Franciam venit. *Mezeræus* scribit, citatum ex insula Cypro Parisiis secum 60. sui Ordinis Equitibus, inter quos Delphini Viennensis frater Guido, Hugo de Paraldis, & alii primariæ nobilitatis Viri numerabantur, stetisse, quod suo loco relinquimus. Apud Philippum gratia & auctoritate diu florentissimus, ut Filium quoque Regium de sacro fonte susceperit, tandem, quo casu non invenio, in Regis indignationem incurrit, & decreta Ordinis abolitione, cum sodalibus comprehenditur. Ex carcere tractus cum Guidone Viennensi & Hugone de Paraldis Lugdunum ad Papam ducitur, quod cognitionem causæ ipsorum Clemens sibi reservasset, ubi variis exhortationibus incitatus Ordinem diversorum criminum accusat. Mox Lutetiam retractus cum duobus comitibus,

bus, in presentia Regis & Papæ Legatorum, sententiam audit, quæ ipse quidem, si veniam supplex petat, impunitatis spem accipit, Ordo autem suus condemnatur. Memorat Puteanus, inter examen iudicibus apparuisse fatuum, utique vere, quatenus miseri omnes fatui sunt: cæterum in unica Jacobi responsione plus sapientiæ, quam in tota causâ Templariorum tractatione invenio: esse ordinem a Papa confirmatum, eoque non ita temere abrogandum, nimia celeritate gravissimam tantæ Societatis causam agi, quum lis Fridrico I. intentata solidos triginta & duos absorberit annos: se vero constrictum vinculis, neque satis prudentem & ingeniosum ad defendendum Ordinem: contra esse pauperem, eoque faciendis largitionibus ad causam obtinendam necessariis imparem: audire quidem, socios Ordinis severe nimis jura exigere, tamen excusabiles, &c. Quæ sive
in-

inepta, sive sapiens & viro gravi digna fuerit desperatae causae defensio, ejus auctorem a flammis vindicare non potuit. Namque illustrissimus Princeps, & potentissimorum militum Tribunus, gemino cum Achate, accenso in rogo Parisiis vitam finit, atque dum is extruitur, ad circumstantem turbam, silentio petito, hunc in modum disserit: *Ego extremo vitae tempore, cum inutili mendacio locus esse non debet, vera esse nego, ac per omnia numina juro, quae de Templariorum impietate, criminibusque & ante jaetata, & nunc recitata sunt. Ordo enim ille sanctus, justus ac Orthodoxus est. Ego tamen extremo supplicio dignus, qui Pontifice Regeque hortantibus, flagitia impia sceleraque e mentibus sum in Ordinem meum de religione Christiana optime meritum. Quod utinam, o utinam, factum non esset! Sed quod unum superest, meis delictis, si veniae locus est,*
igno-

ignosci postulo, ultroque graviores etiam pœnas depono, si quo modo divinum Numen patientia placare, apud homines misericordiam hac calamitate movere possim. Vita mihi precaria quid opus est? tanto præsertim scelere impietateque, ad quod provocor, retenta. Bzov. Ardens neque ipse, neque socius uterque a constantia descivit, sed innocentiam, quoad potuit, Ordinis astringens, tanquam cruciatum non sentiret, expiravit, tantamque integritatis opinionem nonnullis reliquit, ut ossa atque cineres ejus colligerent, Martyremque eum fateantur, ac omnes Templarios, pari cruciatu extinctos postea colerent, tanquam sanctitate conspicuos. Continuat. Tyr. l. 5. c. 13.

Oportet heic inferere ipsam Clementis inclementem sententiam, qua universum Templariorum ordinem abolevit in perpetuum.

§. 225.
Pontificis
sententia.
contra
Templarios.

S E N.

SENTENTIA

De extinctione Templariorum a
CLEMENTE PAPA QUINTO
lata in Concilio Viennensi.

Ad perpetuam rei memoriam.

AD providam Christi vicarii præ-
sidentis in specula Apostolicæ
dignitatis circumspeditionem pertinet
vices pensare temporum, emergentium
negotiorum causas discutere, ac per-
sonarum attendere qualitates: ut ad
debitum dirigens necessariæ considera-
tionis intuitum & opportune manum
operationis apponens, de agro do-
mini sic vitiorum tribulos eruat, ut
virtutes amplificet, sic prævaricantium
spinas tollat, ut evellendo plus plan-
tet quam destruat, & in loca vacua
per eradicationem nocentium tribu-
lorum, devota Deo plantamina trans-
fe-

ferendo, potionem præbeat de provisa & utili eorum locorum unione & translatione lætitiã, quam vera Justitia, quæ compassionem habet, doloris intulerit detrimentum personarum, & locorum hujusmodi per ruinam. Sic enim sufferendo, quod officit, & subrogando, quod proficit, virtutum profectus amplificat, & sublata de medio meliori subrogatione restaurat. Dudum siquidem ordinem domus militiæ Templi Hierosolymitani propter magistrum & fratres, cæterasque personas dicti ordinis in quibuslibet mundi partibus consistentes, variis & diversis non tam nefandis, quam infandis, proh dolor, errorum & scelerum obscœnitatibus, pravitatibus, maculis & labe resperfos, quæ propter tristem & spurcidam eorum memoriam præsentibus subtrahimus ejusque ordinis statum, habitum atque nomen, non sine cordis amaritudine & dolore, sacro approbante concilio, non per modum diffiniti-

væ sententiæ, cum eam super hoc secundum inquisitiones & processus super his habitos, non possemus ferre de Jure, sed per viam provisionis seu ordinationis Apostolicæ, irrefragabili & perpetuo valitura sustulimus sanctione ipsum prohibitioni perpetuæ supponentes: districtius inhibendo, nequis dictum ordinem de cætero intrare vel ejus habitum suscipere, vel portare, aut pro Templario se gerere præsumeret: quod si quis contra faceret, excommunicationis incurreret sententiam ipso facto: universa etiam bona ordinis prælibati Apostolicæ sedis ordinationi & dispositioni auctoritate Apostolica duximus reservanda. Inhibentes districtius nequis, cujusmodi conditionis vel status existeret, se de personis vel bonis hujusmodi aliquatenus intromitteret, vel circa ea, in præjudicium ordinis, seu dispositionis Apostolicæ per sedem eandem, ut promittitur, faciendæ, aliquid faceret, innovaret, vel

vel etiam attentaret: decernentes ex tunc irritum & inane, si secus a quoquam scienter vel ignoranter contigerit attentari. Ac postmodum, ne dicta bona quæ dudum ad subsidium terræ Sanctæ, & impugnationem inimicorum fidei Christianæ, a Christi cultoribus, data, legata, concessa & acquisita fuerunt debita gubernatione carentia, tanquam vacantia deperirent, vel converterentur in usus alios, quam in illos, ad quos fuerant pia devotione fidelium deputata, vel propter tarditatem ordinationis & dispositionis huiusmodi, eorum destructio vel dilapidatio sequeretur: cum fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, nec non Patriarchis Archiepiscopis, Episcopis & prælatis, ac etiam cum nonnullis excellentibus & illustribus personis, cum reliquorum quoque absentium prælatorum, & etiam capitulorum, & conventuum, Ecclesiarum & mona-

Dd

ste-

steriorum procuratoribus in dicto concilio constitutis habuimus ardua, morosa, & diversa consilia & tractatus: ut per hujusmodi consiliorum & tractatum deliberationem præhabitam diligentem, dictorum bonorum ordinatio & dispositio: ad honorem Dei, augmentum fidei, exaltationem Ecclesiæ, dictæ terræ subsidium salutem quoque fidelium & quietem, salubris, & utilis perveniret. Postquæ utique longa, præmeditata, provisa, & matura consilia, suadentibus plurimis justis causis, nostra & dictorum fratrum, nec non Patriarcharum, Archi-Episcoporum, Episcoporum, & aliorum Prælatorum, ac excellentium & illustrium personarum prædictorum in dicto concilio tunc præsentium deliberationes & consilia, in hoc finaliter resederunt, ut prædicta bona ordini hospitalis S. Joannis Hierosolymitani, & ipsi hospitali, ac dilectis filiis magistro, & fratribus hospitalis ejusdem nomine hospitalis & ordinis eorundem qui-

tanquam athletæ domini pro defensione fidei se periculis mortis jugiter exponentes, onerosa nimis & periculosa dispendia continue perferunt in partibus transmarinis in perpetuum unirentur. Nos igitur inter cætera mundi loca, in quibus vigere dignoscitur observantia regularis, dictum ordinem hospitalis, & ipsum hospitale, sinceræ caritatis plenitudine prosequentes, ac attendentes, quod, sicuti evidentia facti in eo divinis obsequiis ferventer insistitur, & misericordiæ opera vigilantibus studiis exercentur, fratres hospitalis ipsius, mundanis spretis illecebris, devotum impendentes altissimo famulatum, ac pro recuperatione terræ prædictæ tanquam intrepidi Christi pugiles, ferventibus studiis & desideriiis intendentes quælibet ducunt humana pericula in contemptum: considerantes quoque, quod & hoc tanto eorundem magistri & fratrum, dictorum ordinis & hospitalis crescet

Dd 2   stre-

strenuitas, animorum fervor augebitur, & ipsorum roborabitur fortitudo, ad propulsandas nostri redemptoris injurias, & hostes ejusdem fidei continendos, quanto ipsorum potentia in opulentioribus facultatibus augmentata, onera quæ prosecutionis tanti negotii necessitas exigit, levius & facilius poterunt supportare: & propterea non indigne vigiles redditus studiisque sollicitis excitati, ut ad sui status augmentum opem & operam impendamus, eodem sacro approbante concilio, ipsam domum militiæ Templi, cæterasque domos, Ecclesias, capellas, oratoria, civitates, castra, villas, terras, grangias, & loca, possessiones, Jurisdictiones, redditus, atque Jura, omniaque alia bona immobilia & mobilia, vel se moventia cum omnibus membris, Juribus, & pertinentiis suis, ultra & citra mare, ac in universis & quibuslibet mundi partibus consistentia, quæ ipse ordo & dicti magister, &
fra-

fratres ipsius ordinis militiae Templi tempore, quo ipse magister, & nonnulli & iisdem fratribus militiae Templi, in regno Franciæ communiter capti fuerunt, videlicet anno domini millesimo trecentesimo octavo, mense octobri, per se, vel quoscunque alios habebant, tenebant, & possidebant vel ad eosdem domum & ordinem militiae Templi, & dictos magistrum, & fratres ipsius ordinis militiae Templi, quomodolibet pertinebant, nec non nomina, actiones & Jura, quæ prædicto tempore captionis ipsorum, eisdem domui, ordini, vel personis ipsius ordinis militiae Templi, quocunque modo competebant vel competere poterant, contra quoscunque, cujuscunque dignitatis, status vel conditionis existerent, cum omnibus privilegiis, indulgentiis, immunitatibus & libertatibus, quibus præfati magister & fratres dictorum domus & ordinis militiae Templi, & ipsa domus & or-

do per sedem Apostolicam; vel per Catholicos Imperatores, Reges & Principes; & fideles alios, vel quocunque alio modo, erant legitime communiti, eidem ordini hospitalis Sancti Joannis Hierosolymitani, & ipsi hospitali donamus, concedimus, unimus, incorporamus, applicamus, & annectimus in perpetuum, de Apostolicæ plenitudine potestatis, exceptis bonis quondam dicti ordinis ipsius militiæ Templi consistentibus in regnis & terris carissimorum in Christo Filiorum nostrorum Castellæ, Aragoniæ, Portugalliæ, & Majoricarum Regum illustrium, extra regnum Franciæ, quæ a donatione, concessione, unione, applicatione, incorporatione & annectione prædictis, specialiter excipienda duximus & etiam excludenda. Ea nihilominus dispositioni & ordinationi sedis Apostolicæ refervantes inhibitionem dudum per alios processus nostros factam ne quis videlicet, cujuscunque conditionis
vel

vel status existeret, se de personis & bonis hujusmodi aliquatenus introumitteret, vel circa ea in præjudicium ordinationis seu dispositionis sedis ejusdem faciendæ de illis, nec non decreti nostri interpositionem quoad personas & bona, in dictis regnis & terris eorundem Regum proxime expressorum consistentia, omnino manere volentes in pleno robore firmitatis quousque de personis & rebus prædictis in iisdem regnis & terris consistentibus, per dispositionem sedis ejusdem fuerit aliter ordinatum. Occupatores quoque dictorum bonorum: aut illicitos detentores, cujuscunque status, conditionis, excellentiæ vel dignitatis extiterint, etiamsi pontificali, imperiali, vel regali præfulgeant dignitati, nisi infra unius mensis spatium, postquam super hoc per dictos magistrum, & fratres ipsius hospitalis, vel ipsorum quemlibet, aut procuratorem seu procuratores eorum, fuerunt requi-

fiti, dicta bona dimiserint, illaque plene ac libere restituerint ordini ipsius hospitalis, & eidem hospitali aut magistro seu prioribus vel præceptoribus hospitalis ejusdem in quibuscunque partibus & provinciis constitutis, eorumque singulis vel procuratori seu procuratoribus eorundem ejusdem ipsius hospitalis nomine, etiam si dicti priores, præceptores & fratres ipsius hospitalis & procuratores ipsorum, & eorum quilibet, a dicto magistro ipsius hospitalis mandatum super hoc specialiter non haberent, dummodo procuratores prædicti a dictis prioribus & præceptoribus, vel eorum singulis in provinciis & partibus, in quibus hujusmodi priores & præceptores exstiterint deputati, mandatum super habuerint vel ostenderint speciale. Qui omnes & singuli, videlicet priores & præceptores, & fratres, dicto magistro, procuratores vero prædicti eisdem prioribus & præceptoribus, eorumque

que

que singulis, a quibus super his fuerint deputati, plenum super omnibus gestis, actis, receptis; & procuratis per eos quomodolibet in hac parte, computum & rationem ponere & reddere teneantur: nec non omnes qui scienter occupatoribus, detentoribus prælibatis in occupatione vel detentione hujusmodi dederint consilium, auxilium vel favorem publice vel occulte, excommunicationis: capitula vero, collegia seu conventus Ecclesiarum & monasteriorum, nec non universitates civitatum, castrorum, villarum, & aliorum locorum & ipsas civitates, castra, villas & loca, quæ in his culpabiliæ extiterint, ac etiam civitates, castra & loca, in quibus detentores & occupatores hujusmodi dominium obtinuerint temporale, si hujusmodi domini temporales in dimittendo bona prædicta, & restituendo illa magistro & fratribus ordinis & hospitalis ejusdem nomine hospitalis

ipſius obſtaculum adhibebunt, & infra dictum menſem ab hujusmodi præmiſſis non deſtiterint poſtquam ſuper hoc, ut præmittitur, fuerint requiſiti, ipſo facto interdicti ſententiis decernimus ſubjacere: a quibus abſolvi non poſſunt, donec ſuper his plenam & debitam ſatiſfactionem curaverint exhibere. Et nihilominus occupatores & detentores hujusmodi, vel præſtantes eiſdem, ut præmittitur, auxilium, conſilium vel favorem, ſive ſingulares perſonæ, ſive capitula, collegia ſeu conventus Eccleſiarum & Monafteriorum, ac univerſitates civitatum, caſtrorum, terrarum, vel aliorum locorum extiterint, præter pœnas præſcriptas, omnibus quæ a Romana vel aliis Eccleſiis quibuſcunque tenent in feudum, ipſo facto decernimus, fore privatos ſive privata. Ita quod ad Eccleſias, ad quas ſpectant, illa libere ſine contradictione aliqua revertantur earumque Eccleſiarum Prælati,

ti, sive rectores de ipsis pro sua voluntate disponant, sunt utilitati Ecclesiarum ipsarum viderint expedire. Nulli ergo, &c: nostrorum donationis, concessionis, unionis, incorporationis, applicationis annexionis, reservationis, inhibitionis, voluntatis, & constitutionis infringere.

Excidio Templariorum non diu supervivere ejus auctores, Papa Avenionensis & Galliarum Rex. Etenim Clemens V. ad XII. Calend. Majas anno Æ. C. 1314. Pontificatus autem octavo, mense decimo, variis diu ægritudinibus afflictatus, post dysenteria, & stomachi laterumque dolore confectus diem clausit extremum. Philippus autem pulcher non diu post eandem ivit viam; nam ejus Filius Ludovicus X. die S. Stephani primi Martyris, dicto anno à Remensi Archi-Episcopo est sacro oleo inunctus. Refert *Fulgosus* apud *Hospinian.* & *Wolf.* Templarium quena-

S. 226.
Mors auctorum excidit Templariorum.

quendam, gente Neapolitanum, in urbe Burdegala ad ignem damnatum, conspectis ad fenestram Pontifice ac Philippo Rege, magna voce in hæc verba prorupisse; *Sævissime Clemens Tyranne, posteaquam mihi inter mortales nullus jam superest ad quem appellem pro gravi morte, qua me per injuriam afficis, ad justum judicem Christum, qui me redemit, appello, ante cujus tribunal te voco, una cum Philippo Rege, ut intra annum diemque ambo illic compareatis, ubi causam meam exponam, & jus sine pravo affectu ullo administrabitur. Intra id quoque tempus Clementem ac Regem mortuos. Equidem quo historiam aut confirmem aut refellam, mihi non suppetit; video tamen Drexelium Societatis Jesu Patrem & credidisse, & cordi adeo habuisse, ut l. 2. de tribun. Christ. c. 3. exclamarit: *Quis neget, geniale aliquid, & divinum hic intervenisse, supremo Numine consciscente?**

Con-

Consideratio recensita jam Templariorum excidii diversas sponte sup-
 peditat observationes haud negligendas, five tantæ cladis Auctores, five
 caussas illius, five cladem ipsam intueamur. Auctor enim primus erat
 Galliaë Rex, cujus exemplum Reges & Principes cæteri imitabantur. Or-
 dinem fundarunt nobiles Galli, Synodus in Gallia coacta confirmavit,
 Reges Galliaë beneficiis & dignitatibus auxerunt, Philippus Pulcher, e glo-
 riosissimis Franciaë Regibus destruxit evertitque. Equidem Saladinus Tur-
 carum Princeps diu antea in animum sibi induxerat Templarios omnes ex-
 tirpare: sed ab hostibus noluit Deus ipsorum delere ordinem, quem desi-
 nito tempore conservavit, donec à Christianis Principibus quibus erant
 exosi & formidabiles subito everteretur. Nempe Societates & Societatum
 præsidēs unde initium & incrementum cepere, elapso fatali termino,
 sæpe & finem habent. Quemadmodum

§. 227.
 Ordo unde
 initium
 & incre-
 mentum,
 sæpe & fi-
 nem ha-
 bet.

dum S. Johannes vidit decem Reges Bestiæ vires ac potestatem suam non solum tradentes, sed & rursus eripientes, meretricem infestando, nudando, comburendo, & carnes ejus, pingues divitias comedendo. Num & qui primus dedit, primus repetet? Saltem qui tribuit plurimum, recepto pauculo non acquiescet. Beatus, qui facit, namque Deus id ejus animo indidit: Beatus qui videt, namque dicet: Sapiens es Deus & sanctus & mirabilis!

§. 228.
*Philippi
 Pulcri
 laus &
 culpa.*

Facere incepit Philippus Pulcher, hoc nomine excusatus ab his, culpatus ab illis, num laudatus a quoquam, ignoro. Princeps erat bellicosus, eoque semper pecuniæ indigus: hac abundabant Templarii, qui rebus Gallicis proderant nunquam, incommo-
 dabant sæpe. Sed & erat consilio prudens, judicio acer, ad audendum intrepidus. Noverat, & templum & Hierosolymas, & Palæstinam universam diris devota, & Dei sententia
 bar-

barbaris gentibus tradita. Dolebat, Orientem Occidentis frustra, Franciæ in primis, consumere vires. Quid ergo templi custodibus, quid militibus pro Hierosolyma pugnantibus opus? Vere hæctenus & laudabiliter: sed innocentes juxta & reos communi involvere excidio, & suppliciis durissimis extinguere omnes, prohibet justitia, æquitas, clementia.

Atqui vero & a Clemente Patre hæ abfuere virtutes. Condemnavit is Templarios, equidem Regio potius quam suo arbitrio, tamen damnavit, imo & Cubicularium, qui anno ætatis undecimo in Ordinem adscitus visa & audita testaretur, ministravit. Condemnationem ad Synodum rejecit, sententiæ invidiam eidem conflaturus: at Synodum convocavit, & Regis ad nutum voluntatemque inflexit. Agnoverant Templarii Romanum Pontificem Dominum, huic parebant exempti ab altera jurisdictione, ut vi privilegiorum nonnisi

§. 229.
Clementis
Papa cui.
pa.

a Papa ejusque Legatis caussa ipsorum tractari debuisset: sed cives filiosque Dominus & Pater inclemens hostium committit libidini, non tuetur, non defendit, non judicat, ne displiceat. O quam sunt interdum Vicarii Christi Christo dissimiles! is enim promissa subditis sibi civibus servat privilegia, eorum caussam non accusatori, non calumniatori, non hosti judicandam relinquit: sed suos ipse judicat, emendat, & innocentes absolvit!

§. 230.
*Divitiæ
 Monachis
 & Cleri-
 cis noxia.*

In exitium Templarios præcipitabant divitiæ & luxus fastusque inde ortus. Hæc sæpius Regum iram, præsertim Anglicorum, in Monachos & Clericos concitabant. Ita Richardus I. *se miserum esse, non Regem querebatur, bona regni possidere albos & nigros Monachos & ordinis diversi Canonicos, sibi minimam portionem relictam.* Addit: *Elemosinas populi distrabunt & expendunt in pravos usus dum magis cogi-*

gi-

gitant de suarum pannis meretricum, quam de suarum vestimentis vel libris Ecclesiarum. - - Tolerable malum videretur, si singuli suas Mulierculas observarent, & saltem thorum non invaderent alienum, Gervaf. in Chron. De Eduardo I. Polyd. Vergil. Prudentia summa, religionis studiosissimus, insolentiae sacerdotum inimicus acerrimus, quam ex opibus cum primis proficisci putabat, quam ob rem legem ad Manu mortuam perpetuasse fertur, ut ita eorum luxuries coerceretur. Quid superiori seculo Henricus VIII. Rex Catholicae Romanae doctrinae deditissimus, de Monachis tanta opum abundantia sive non utentibus, sive impie abutentibus statuerit, in recenti adhuc omnium versatur memoria, & eorum maxime, qui bona illa a Rege occupata aliisque usibus destinata, ad se & sodales suos divino humanoque jure pertinere existimant. Quare neque mirum est, omnem eos no-

Ee   stra

fra ætate operam dare, ut possessas quondam beata in insula divitias, luxui & ambitioni sufficientes, recuperent. Sed laudatus esto Deus, qui pravos Monachorum nondum emendatorum conatus repressit evertitque, & porro aliis in Regnis excitabit Principes magnos ad justa sua judicia exercenda in eos, qui facultatibus Ecclesiæ legatis abuti, otiosi, luxuriari, impotenter agere, ima superis miscere & Regibus Principibusque dominari, quam vitam vivere sanctam & tranquillam, indagare, agnoscere & propagare veritatem, aliena omittere negotia, & commissos sibi greges verbo Dei pascere malunt.

§. 237.

*Clades
Templario-
rum non
vixis mi-
randa.*

Clades ipsa, nisi ejus causas exposuissemus, in stuporem nos daret æque ac seculum quo accidit. *Templarii subito destruuntur, mirantibus universis, quomodo tanti Domini sic insperate poterant extingui,* Rolewink. in fasc. Temp. Ordo

do

do erat potens valde, neque nimium recens. Potentiam dabant sociorum multitudo, divitiæ & genus illustriſſimum; quo Rēgibus & Principibus conjungebantur: possidebant urbes, oppida, arces, testaturque Matthæus Paris, sua jam ætate habuisse 9000. *maneria*: est vero Manerium lingua Britannica fundus colonis elocatus, Domino terræ sectam & servitium debentibus. Cœperat anno 1118. eoque duraverat annis 187. i. e. viginti & septem jubilæis, jubilæo pro septem annorum Julianorum periodo sumto, si finem referimus ad ann. 1307. quo destrui palam cæpit, aut jubilæis viginti & octo, sive annis 194. si exitium Templariorum ponimus ad ann. 1314. quo ipsorum destructio est consummata. Scilicet metuebantur, non amabantur; Reges, Principes aliosque Viros illustres fastu an injuria offendebant potius, quam cultu, submissione & officiis sibi devinciebant; familiarum

bona cum mobilia tum immobilia , rapacium instar Harpyiarum , occupare omnia nitebantur ; regnis inhabant , regnorumque provincias aut emebant pecunia , aut emendicabant prece , aut vi & fraude involabant ; potentiorum amicitiam & fœdera contemnebant , lites ac jurgia vel ferebant vel fovebant ; De opibus immensis dare petentibus aut renuebant , aut dabant , ut plus acciperent . Quam profecto viam quisquis inquit pergitque , sive singularis persona , sive ordo universus , isque numerosissimus & divitiis atque potentia florentissimus , ad exitium pronus non vadit sed currit : si tardius incurrit , mora supplicii gravitate compensatur .

§. 232.
*Similis
 vespertis
 Siculis.*

Si temporis angustiam subeat mirari , intra quod comprehensi fuere , *Vesperas cogita Siculas* , & nisi pigeat historiam vel te accurate nosse , vel me hoc loco repetere , audi . Friderico II. Imperatore & Neapol. Sic-

ci-

ciliæque Rege die Decembr. xiii. anni
 MCCL. in Florentino Apuliæ castro fa-
 tis defuncto, Manfredus filius illegi-
 titimus, ceu regni gubernator & fra-
 tris Conradi in Germania agentis
 constitutus vicarius, universam fa-
 cile Siciliam cum regno Neapolitano in
 potestatem suam redigit, præter Ne-
 apolin ipsam, Capuam & Aquinum,
 quæ Innocentii IV. Romani Pontifi-
 cis sese imperio subjecere. Papa ur-
 bes in amplexus suos ruentes non
 modo lætabundus suscipit, sed &
 auxilia novis civibus adversus vete-
 rem Dominum pollicetur ingentia,
 atque spe occupandi regni ductus,
 Lugduno Genuam anno MCCLI. ve-
 nit; mox facto apparatu magno,
 quamvis vano irritoque, regni Siculi
 jura Ciarlotto Angliæ Regis fratri
 confert. Interea Conradus ex Ger-
 mania in Italiam numerofo cum e-
 exercitu movet, Capuam, Aquinum
 & Neapolin rebelles capit vastatque:
 sed præcipiti fato, nonnulli ajunt ve-

нено Manfredi cura ministrato, extinctus vitam & regnum anno 1253. amittit. Quare istud Innocentius IV. occupare cogitat, & forte occupasset, nisi mors ejus anno 1254. secuta consiliis intercessisset. Tum Manfredus copiis auctus Siciliam ac Neapolin lustrare, & vel sibi vel Nepoti Conradino absenti subjicere, Romanis autem Episcopis, Alexandro IV. & Urbano IV. Innocentii successoribus, regno inhiantibus & Manfredum sacris interdientibus palam bellum inferre. Urbanus contra, in Trecenti Gallica civitate ex patre veteramentario futore natus, Carolo Andino Duci & Narbonensis provinciae Comiti, Ludovici Sancti Galliae Regis fratri, per Cardinalem cum diplomate in Galliam anno 1262. misso, utriusque Siciliae regnum offerre, hac tamen conditione, ut id suis sumtibus armisque comparatum, nihilominus ab Ecclesia se habere agnosceret, & sedi Apostolicae honestum

stum quotannis tributum solveret. Carolus capto cum patribus consilio & firmatus milite, anno 1264. mense decembri, Romam venit, ibique ipso Epiphaniæ die anni proxime secuti, cum Beatrice conjuge, a Clemente IV. Urbani successore, e Narbonensi provincia oriundo, utriusque Siciliæ Rex coronatur. In Campaniam progressus Manfredi legatis de pace vel induciis acturis respondet ferociter: non nisi bella se velle, daturumque operam, ut vel Manfredus a se in tartara detrudatur, vel Carolus a Manfredo in Paradisum ablegetur. Itaque Manfredum, ab Apula nobilitate proditum, & acie cæsum prope Beneventum vincit, Neapolin victor intrat, & Siciliam subjugat anno 1265. Post Conradinum Friderici II. ex Henrico filio primogenito nepotem, avita regna repetentem, in prælio captum & per annum jam in carcere detentum, Clementis Papæ monito: *Vita Conra-*

*dini mors Caroli, mors Conradini
vita Caroli*, incitatus, Neapoli anno
1268. invidiose, ante Carmelitarum
templum in foro decollat. Siculo &
Neapolitano regno adjicit anno 1277.
Hierosolymitanum, ejus juribus a
Maria Virgine, Antiochiæ Principis
filia, donatus: Neque iis contentus,
de Constantinopolitano quoque im-
perio invadendo, & Michaelè Pa-
læologo expellendo cogitat, Italiam
ceu Senator Romanus & Imperii Vi-
carius concupiscit. Sed magnis am-
bitiosisque conatibus tumultus ob-
stiterè domestici. Quum enim præ-
fecti, & qui alia munera per Siciliam
ipsius nomine administrabant Galli,
cives iniquius tractarent, & cum in
mulierum pudicitiam, tum in fortu-
nas vitamque hominum sævirent: de
insula ex Gallorum servitute in liber-
tatem vindicanda consilium suscipi-
tur. Pandulfus Collenutius tanti fa-
cinoris auctorem laudat *Joannem
Proculam Salernitanum*, Manfredi
Me-

Medicum; Flav. Blondus *Job. Prochytium*, & Platina *Prochytam* appellant. Mezeræus fuisse scribit Prochytæ, insulæ in mari Tyrrheno, non procul a Puteolis Campaniæ opido sitæ, Dominum, sed a Carolo ob prodicionem ejectum. Quisquis fuerit, re cum Sicilia proceribus deliberata, Constantinopolin primum profectus Imperatori consilia Caroli patefacit: deinde in Cataloniam contendens Regnum insulæ Petro Aragonico, Constantiæ Manfredi filiæ marito offert: binis quoque itineribus Romam susceptis in partes adducit Nicolaum III. ex Urfinorum familia oriundum, Carolo non tantum formidolosam vicinis potentiam invidentem, sed & iratum, quod cum filiam illius pro nepote in matrimonium petiisset, a Carolo risu esset exceptus. Itinera fecit Procula monastico indutus vestitu, & negotium solidis octodecim mensibus tam sagaciter tamque prudenter gessit, ut

Galli de periculo ante quam ingrueret, ne quidem suspicati sint. Convenerant Siculi, ut secunda Paschæ feria, quæ tum incidebat in diem 30. Mart. anni 1281. sub vesperam, ad primum campanæ sonum, singuli repositos apud se Gallos & ubique obvios, nullo sexus discrimine obruncarent. Nec defuere sponsioni; quin ubi indictus dies & hora illuxere, ex improvise Gallos adoriuntur, omnesque in universa insula, duarum horarum spatio, ne unico quidem mortem elapso, trucidant: tanta ardentes sive iracundia sive crudelitate, ut sicubi gravidas e Gallis fœminas scirent, matres cum fœtu ferro transfigerent, ne quid de Gallico sanguine in Sicilia restaret, Carolo Rege ipso Neapoli agente.

§. 233.
Laniens
Parisiens.

Vesperis Siculis placet subjungere *Matutinas Gallicas*, ut aliqui appellarunt *Laniens* *Parisiensem*, tanto horridiorem, quanto erant matris innocentes. Quum enim E-

Van-

vangelici in Gallia neque bello extinguere, neque suppliciis a novæ, ut dicebatur, religionis studio absterri possent, Carolus Rex, inito prius cum Philippo II. Hispaniarum Rege, Elisabethæ uxoris & Caroli Sororis opera, fœdere, quo Tridentini Concilii jurarunt confirmationem, communi omnes regni sui Protestantes excidio delere statuit. Observarunt curiosi, primam de illa cæde deliberationem, Guisio potissimum instigante, Blessis eodem in conclavi, in quo post Ducem Henricus trucidari jubebat; alteram vero, quam Dux Andegavensis Caroli frater, & postea Successor, moderabatur, in Gondiacis ædibus apud S. Clodovæum, Henrici Regis parricidio a monacho Jacobo Clemente perpetrato contaminatis, institutam fuisse. Carolus ut Evangelicos certius in insidias pertraheret, eos tractare blandissime, Colinium senem venerandum & partium caput Patris instar colere,

Hen-

Henrico Navarro Reformatæ adhuc religioni addicto Margaretam sororem desponsare, præcipuos ex universo regno ad nuptias invitare, ut Papa Regem Hugenotum fere crederet. Tamen appropinquante tempore, ad perficiendum execrabile propositum destinato, haud parum angebatur animo, & capta forte reprobasset consilia, nisi Catharina mater identidem monuisset, præstare multum ut putrida membra abscinderentur, quam sinus Ecclesiæ diutius laceretur: quanquam & ipsa & Andegavensis Dux difficulter impetravere, ut hora instante ordiendæ stragis signum dari permetteret. Quin ubi jam erat datum, & condicto citius, Regina matre, Henrico & Guisio curantibus, differri aliquantulum instituti petebat expeditionem, sed irritis precibus, quod reliqua factio contra niteretur. Cædis initium a Colinio Lutetiæ fiebat, cujus abscissum caput Romam Pontifici mittebatur. Hen-

ri-

ricum Navarrum Sponsa Margareta, Condeum Nivernius affinis periculo exemit, missam audituros: sed reliqui in quos inciderunt sicarii & carnifices, occisi omnes. Lutetiam imitatae cæteræ Galliarum urbes, ferro in Evangelicos sævire, ut paucissimas intra horas uno die, qui S. Bartholomæo facer erat, anno 1572: supra centum millia utriusque sexus occubuerint, fluviis innocuo miserorum sanguine tinctis.

Sed & Romanos omnes uno die in Asia Mithridates Ponti Rex occidit miserabiliter fecit: quam stragem Flori & Velleii Paterculi verbis representare libet. Sic vero ille l. 3. c. 5. *quid atrocius uno ejus edicto, cum omnes qui in Asia forent, Romanæ civitatis homines interfici jussit? Tum quidem domus, templa & aræ, humana omnia atque divina jura violata sunt. Vellejus autem l. 2. c. 18. Per ea tempora Mithridates Ponticus Rex, vir neque*

§. 234.
Cadi Rom.
jussu Mi-
thridatis.

que silendus neque dicendus sine cura, bello acerrimus, virtute eximius, aliquando fortuna, semper animo maximus, consiliis dux, miles manu, odio in Romanos Annibal, occupata Asia necatisque in ea omnibus Romanis civibus, quos quidem eadem die, atque hora, redditis civitatibus literis, ingenti cum pollicitatione præmiorum interimi jusserat.

§. 235.
Epilogus.

Rogamus Deum, ut Reges & Principes, & omnes penes quos est rerum hujus mundi moderamen, a crudelitate & injustitia ad æquitatem convertat, nostros autem animos gladio & igne verbi Sacri emendet, ne castigari durius aut excindi mereamur: ut præterea Evangelium Sanctum per universum orbem propaget longe lateque: sic ejus luce tandem & illustrabitur devota jam diris terra, & populus incredulus, ob cædem Filii Dei exul & extorris, Deo & Messix templum struent, custodientque cor purum & veritatis secundum pietatem studiosum!

FINIS.

A D D E N D A.

AD §. 91. Templarios Hadrianus III. auxit privilegio quo eximabantur a solvendis prædiorum suorum decimis. Alexander III. ad Terraconens. Archiepisc. *Ex parte tua ad nos noveris pervenisse, quod albi monachi & nigri, & quidam alii religiosi, Ecclesias tue jurisdictionis redditibus decimarum, occasione privilegiorum que sibi Romana indulsit Ecclesia, spoliare præsumunt. Sane nolumus te latere, quod prædecessores nostri fere omnibus religiosi decimas laborum suorum concesserant. Sed prædecessor noster Hadrianus solis fratribus Cisterciensis ordinis, & Templariis, & Hospitalariis, decimas laborum suorum quos propriis manibus vel sumptibus colunt, indulsit. Decret. Greg. l. 3. tit. 30. c. 10.* Hoc autem privilegium ad ea tantum restringebatur prædia quæ ipsimet coluerunt: nam de agris quos aliis colendos tradiderant, ad solvendum decimas tenebantur. c. 11.

Ad §. 199. Corrupti Templariorum ordinis indubitatum argumentum est, quod interdum excommunicationem incurrerint: a qua per Priorem suum absolvi poterant sine sedis Romanæ interventu. Equidem rescriptum Pontificis extat tantum ad

Ma-

Magistrum & fratres Hospitalis Hierosolymitani: sed recte monet *Chassaneus* in catalogo gloriae mundi, nostros Templarios esse eodem privilegio gavisos, part. ix. confid. 5. Verba rescripti hæc sunt: *Canonica constitutione cavetur, quod Monachi & Canonici regulares, quocunque modo se percusserint, non sunt ad Apostolicam sedem mittendi, sed secundum discretionem & providentiam sui Abbatis discipline subdantur: quod si Abbatis discretio ad eorum correctionem non sufficiat, providentia est Diocesani Episcopi adhibenda: nisi excessus difficilis fuerit & enormis, propter quem merito ad Ecclesiam Romanam sit recursus habendus. Nos ergo ad vos statutum huiusmodi duximus extendendum, auctoritate prædicta statuente, ut in tali casu (nisi majoris sit providentia requirenda) per Priorem vestrum, qui (sicut audivimus) presbyter esse debet, fratribus vestris absolutionis beneficium impendatur. Decret. Greg. I. 5. tit. xxxix. c. 50.*

Ad §. 222. De ordine militum Calatravensium *Polyd. Vergil. de invent. rer. l. 7. c. 5. Item sunt & Calatravenses a loco nuncupati, quorum militia auctor fuit Sanctius Rex, circiter annum salutis MCLX. nigrum amictum cum rubra cruce gestant, ac Cisterciensem profitentur ordinem.*

N O M I N A
AUCTORUM,

Qui in hoc opere citantur aut
illustrantur.

A.

A Bbas Cluniacensis.
--- Urspergensis.
Abulpharajus.
Æmylius Paulus.
Aguirre.
Aimoinus Monachus.
Albericus.
Albertus Aquensis.
Allatius Leo
Ambrosius.
Ammianus Marcellinus.
Anastasius.
Antonius Florentinus.
Arnobius.
Athanasius.
Augustinus.

Ff

B

NOMINA

B.

B *Alderic.*
Balsamon.
Baronius.
Bellarminus.
Bernhardus.
Beveregius.
Blondus Flavius
Boxhornius.
Bzovius.

C.

C *Abassutius.*
Camdenus.
Camerarius.
Canisius.
Canones Apostol.
Carolus M.
Casa Joann.
Cassianus.
Chassaneus.
Chronicon M. Belgicum.

- - - Ca-

AUCTORUM,

- - - Carionis.

- - - Germanicum.

- - - Saxonicum.

Chrysoſtomus.

Collemtius.

Concilium Ancyranum.

- - - Antiochenum.

- - - Aquisgran.

- - - Arelatense.

- - - Aurelian.

- - - Carthaginiense.

- - - Chalcedon.

- - - Constantinopolitanum.

- - - Eliberinum.

- - - Ephesinum.

- - - Gangrenſe.

- - - Mogunt.

- - - Narbonenſe.

- - - Nicenum.

- - - Toletanum.

- - - Trecenſe.

- - - Trullanum.

- - - Turonenſe.

- - - Viennenſe.

Cyprianus.

N O M I N A.

D.

D *Alleus.*
Decreta Greg.
Dodechin.

E.

E *Berardus.*
Ephræm Syrus.
Epiphanius.
Evagrius.
Eusebius.

F.

F *Estus.*
Florus.
Du Fresne Carol.
Fulcherius Carnotensis.

G.

G *Enebrardus.*
Gervasius..

Gir-

AUCTORUM,

Giraldus.

Godavius.

Gothofredus.

Gregorius Magnus.

- - - *Nyssenus.*

Guibertus abbas.

H.

H *Eda.*

Hermannus Minorita.

Hieronymus.

Hospinianus.

Hugo de S. Victore.

Humbertus.

I.

I *Gnatus.*

Isidorus.

Justinus Martyr.

K.

K *Rantius.*

Ff 3

L.

NOMINA.

L.

L *actantius.*
Lampridius.
Leo Allatius.

M.

M *Acarius Ancyran.*
de Marca Petr.
Mariana.
Marianus Scotus.
Marinus Sanut Torfel.
Martinus Polonus.
Merula.
Minucius Felix.
Munsterus.

N.

N *Atalis Alexander.*
Nauclerus.
Nazianzenus.
Nicephorus Gregor.

O

AUCTORUM.

O.

O *Liverius Schot.*
Otto Frising.

P.

P *Aris Matth.*
Paulus Diaconus.
Petrus Diaconus.
- - - Westmonasteriensis.

Peucerus.

Philippus Bergom.

Platina.

Polydorus Vergilius.

Possidonius.

Puteanus.

R.

R *Olewink.*

S.

S *Almasius.*
de Serres Joan.

Ff 4

Si-

N O M I N A.

Sigebertus.
Sigonius.
Socrates Hist.
Sozomenus.
Spanhemius.
Suicerus.
Sulpicius Sever.

T.

T *Ertullianus.*
Theodoretus.
Trithemius.
Tyrus Willb.

V.

V *Ellejus Paterculus.*
Vigilantius.
Vincentius Bellovacensis.
de Vitriaco Jacob.
Volaterranus.
Vsserius.

W.

W *Alsingam Thomas.*
Wolfius.

INDEX.

I N D E X

RERUM & VERBORUM.

A.

- A**bstinentia injuncta Clero 35 &c
Accon urbs, quæ & Ptolemæis, a
Christianis capta 282
Adrianus Judæos Ælia excludit 65, 66.
- - - Christianis iniquus 67.
Ædes Templariorum unde dicantur
Templa 61. &c
Ælia, olim Jerusalem, unde sic dicta
63.
Aldephulfus Comes Pictaviæ capitur
319.
Alexander Severus genus vestium cuique
proprium designat 145
de S. Amando (Otto) magister Templi
273
- - - captus ibid.
Anglia a Templariis Papæ subiecta
297.
- - - sexaginta inde armatorum millia
proficiscuntur in Palæstinam. 298.
Armiger gratis serviens non verberan-
dus 108.
Ff 5 Af

I N D E X

Ascalon munitur a Christianis	283.
- - - cedit Saladino	284.
Assasini tributum pendunt Templariis	293
Atrebatensis Comes acerrime invehitur in Templarios	315. &c
Avaritia multum obstitit Reformationi	2, 3.
- - - avaritiæ Templariorum insigne specimen	267.
- - - Principum avaritia delevit Tem- plarios	340 &c.
- - - Ecclesiasticorum repressa	218 &c.
Avem ave capere Templariis prohibitum	118.
Augustini regula conficta	28.

B.

B En-cochab Pseudo-Messias	64
- - - interficitur	ibid.
Bendocdar Sultanus Babyloniae	323.
- - - Ptolemaidem oppugnat sed fru- stra.	324.
- - - capit	328.
Benedictini repressi a Gregorio IX.	162
- - - eorum potentia tempore Trithe- mii Abb. Spanh.	213
Blan-	

RERUM & VERBORUM.

Blanca Regis Galliæ mater nuncios misere- randæ Christianorum cladis de pati- bulo suspendit	320.
de Blancafort (Bertrand.) Magister Tem- pli	244.
Byrrus quale vestimenti genus	151.
- - - improbat Eustatius	148

C.

C Airi præfectus urbem tradere stu- det Christianis	314
- - - præsidio firmatur.	ibid
Calvaria obsessa a Saladino	275.
Canonici quinam dicti	20, 21.
- - - Regulares & Sæculares	22, 23
- - - ut differant	26.
- - - eorum vita corrupta	24, 25
- - - adstricti regulæ Augustini	26.
Capellani Templarior. quomodo habe- antur	90.
Carolus Comes Provinciæ capitur	319.
Carolus II Siciliæ Rex uno omnes die Templarios jubet capi	394.
Charitas commendata a Clericis in pro- prium commodum	221, 222.
Cibus Templariorum feria sexta	96
Clemens Pontifex M. avarus	341.
	con-

I N D E X.

- - - conspirat cum Philippo de exting- guendis Templariis.	365.
- - - ejus ad Philippum Epistola	367.
- - - lis cum Philippo	389.
- - - concilium cogit	402.
- - - damnat Templarios	414.
Clerici unde dicti	18.
- - - eorum olim modestia	147.
- - - postea luxus	155, 230.
- - - unde tam divites facti	220-237.
Cœlibatusvotum ejusque origo.	31.
- - - commendatur à Pinyto & aliis	32 &c.
Colobium quid	147.
Concilia varia contra luxum Clericorum	155. &c.
Concilium Viennæ Allobrogum congregatur adversus Templarios	402.
Constantinus M. somnio monitus labara crucis signo distinguit	194.
- - - authoris ea de re sententia	196.
Coradinus Princeps Damasci	294.
Cosroës II Persarum rex Hieros. expugnat & destruit	70, 71.
Cruces vestibus appensæ	184, 188
- - - miraculo iis impressæ	18, &c
- - - de collo suspensæ	184
- - - in viis publicis & Templis	202 &c. in-

RERUM & VERBORUM.

- - - in ædibus, utensilibus	&c	172
- - - exceptis pavementis		173 &c.
Crucis manibus gestare quando & qua occasione inceptum		190 &c
Crucis in vet. Ecclesia varius usus		164 &c
Crucis signum in fronte		165
- - - causa hujus signi falsa		166
- - - vera		169-176
- - - ejus usus qua occasione invaluerit		182
Crucis dominicæ pars relicta Hierosolymis.		185
- - - pars altera Constantinopoli missa.		186
- - - ejus particulæ jam olim dispersæ per mundum.		185
- - - frustum crucis delatum ad Westmonasterium.		193
Crucis lignum amittitur		377
Cruciferi		193
Crux in cælo apparet		194, 198.
- - - Crux in vexillis Romanor.		196.
- - - in Labaris Constantini magni & aliorum.		199 &c.
- - - alba in veste Hospitaliorum		190.
Cuculli origo		133

Dal-

I N D E X

D.

D Almatica vestis	147
Damiata oppugnatur a Christianis	286.
- - - capitur	291.
- - - & quidem juxta prophetiam Arabicam	ibid.
- - - restituitur Saracenis	296.
Dionysius Corinthior. Episc. de voto castitatis adpinytum	33.
Divitiæ Clericorum Monachorumque quo pacto comparatæ	220-237
- - - earum usus	227
- - - abusus	230-232
Dominicalia seu Dominica	77
Dominicanorum potentia circa annum MCCCC LVIII.	214

E.

E Cclesiasticorum avaritia compressa	218 &c
Ἐγκόλιον quid	186.
Episcopus ut differat a Presbytero	18.
Episcopus Hierosolymitanus olim paruit Metropolitano Cæsareensi	54.
- - - postea majori in honore	55, 68.
	quan-

RERUM & VERBORUM.

- - - quando factus Patriarcha	55, 56.
Episcopi Rom. potentia quo pacto au- cta sit ac stabilita	I.
Equi concessi unicuique militum Tem- plariorum	108
Eudocia Theodosii junioris uxor Hie- rosolymam reparat	70.

F.

F Amuli & armigeri Templi olim in- duti vestibus albis	138
Francorum Rex pecunia sustentat Chri- stianos in Oriente	309
- - - capitur	319
- - - libertatem redimit redditione Damiatæ	320.
Fridericus II occupat Hierosolyma	298
- - - pacem facit cum Soldano	ibid.
- - - proditur a Templariis	310, 357
Fulcherii Templi focii ad Ludovicum VII literæ	246

G.

G Aza urbs antiquissima a Balduino Templarüs. atque Hospitalar. con- cessa	244
Gothofredus Bullionæus Lotharingiæ Dux	

I N D E X

Dux 13
 Gregorii ix contra luxum, præsertim Benedictinorum, statuta 162.

H.

H Abitus D. Jesu 140
 - - - Joan. Baptistæ 140
 - - - Pauli Eremitæ 146.
 - - - Petri Eremitæ 161.
 - - - Philosophorum 142 &c
 Hieronymus commendat paupertatem voluntariam 31.
 Hierosolymæ urbis historia 62. &c
 - - - Ælia dicta 63
 - - - occupatur a Christianis Anno MCLXXXIX. 31.
 Honorius III. P. M. subsidium parat terræ Sanctæ ferendum 297
 Hospitales cruce distincti alba 190
 - - - transigunt cum Sultano Babylonæ 304
 - - - eorum strages permagna 307
 - - - orationes & jejunia instituunt pro liberatione terræ sanctæ 309
 - - - litem movent aduersus Episcopum Lincolnensem 313.
 Humberti inuestiva in Templarios 250
 Ico-

RERUM & VERBORUM.

I.

I Conienses & Damasceni bellum movent aduersus Sultanum Babylonæ	325.
Ieiunia & orationes suscepta pro liberatione Terræ Sanctæ	309
Induciæ inter Christianos & Saracenos violantur instinctu Papæ	297
- - - quod quidem male cedit Templariis	299 &c
- - - induciæ denuo pactæ inter Templarios & Soldanum Damasci, exclusis Hospitalariis	303.
Innocentii iv. dictum de Anglis	314.
Inquisitores in causa Templariorum.	376.
Iulianus Templum Hierosolymis instaurare studet, sed frustra	69, 70

L.

L Actantius continentiam laudat & prædicat	34
Ludovicus S. pacem prohibet fieri cum barbaris	311, 412.
- - - iter suscipit in Orientem	312
- - - capitur	319.
Ludovicus VII. Templariis beneficus.	244
- - - epistola ad Templarios	244
- - - Templarii habitum suscipit	246.

Gg

an.

I N D E X

- - - annulo proditus retinetur a duce
Austriae 246.

M

M Agifter Templi quo ornetur titulo in literis 251
 Molay (Jacob de) militiæ Templi magister ultimus 409
 - - - comprehenditur 410
 - - - causam agit 411.
 - - - igne crematur 412.
 - - - ejus ad populum oratio 412, 413.
 Monachi quando orti 20.
 - - - jugum Episcoporum excutiunt 254.

Monachicarum vestium quanta Sanctitas 162.

Monastica vita olim innocens 2
 de Monte acuto (Thomas) magister Templi 252

P.

P Alæstina cedit Ægyptiis 3
 Pallium quale vestimenti genus 141
 - - - græcorum Philosophis proprium 143
 - - - in Ecclesia receptum 143
 Paphnutius in concil. Nic. improbat. abstinentiam a conjuge legitima 36
 Par-

R E R U M & V E R B O R U M.

Patres in Concilio Trecensi	84
Patriarcha Hierosolymitanus moderator Templariorum. Patriarcharum origo	49
- - - transit appellatio e Synagoga in Ecclesiam	49
Patriarchæ ut differant ab Archiepisco- pis	50
- - - quatuor statuit Synodus Nicena	51
- - - quinque Trullana	54
- - - plures Constantinopolitana	54
Paula fæmina Rom. paupertatem volun- tariam vovet	30
Paupertas Clericorum Monachorumque tergemina	29 &c
Paupertatis votum jam olim in Ecclesia	30 &c
- - - commendatur ab Hieronymo	30, 31
Peccatorum remissio concedenda	45,
- - - quando	46 &c
- - - media remissionis peccatorum con- sequendæ	47
Peregrinationes religiosæ admodum an- tiquæ	4
- - - suo eas probat Helena' exemplo	4
- - - frequentissimæ a sæculo VII. ad	
G g 2	XI.

I N D E X

XI.		6
- - -	ad remissionem peccatorum consequendam susceptæ	47, 48
- - -	peregrinationis votum pecunia compensatum	299
	Peregrinantium pericula	7, 8
- - -	etiam occupatis Hierosolymis	13
	Petrus eremita	9
- - -	agit cum Patriarcha Hierosolymitano de liberatione terræ sanctæ	ibid
- - -	cum Papæ tum cæteris Principibus persuadet expeditionem	10, 11
- - -	exercitum Christianorum ducit in Palæstinam	13
	Philippus 11. moriens ingentem pecuniæ vim legat Templariis & Hospitalariis	245
	Pii apud Clericos quinam	16, 17
	Pænitentibus quando remittendum	46
	Pontificis autoritas firmata & amplificata variis cum Monachorum tum Equitum ordinibus	1
	Prophetia Arabica de expugnatione Damiatæ	291

R.

R	Egula Augustini	28
- - -	Templariorum	79 &c postea

RERUM & VERBORUM.

- - - postea immutata	137
Richardi Regis Angliæ dictio faceta	249
Robertus Comes Atrebatensis Regis Galliæ frater	315
- - - ejus instinctu Christiani occupant Alexandriam	312
- - - expeditionem parat in Turcos dissuadente Magistro Templi	315
- - - acerrime invehitur in Templarios & Hospitalarios	316
- - - repellitur a Turcis, fugit & aquis mergitur	318
Robertus Episcopus Lincolniensis bonis inhiat Templariorum & Hospitalio- rum	314

S.

S acerdotes quinam dicti	18
Satisfactio canonica	45
Sepulchrum Domini profanatum ab Ha- driano	67
Simeon Patriarcha Hierosol. scribit Pa- pæ de liberatione terræ Sanctæ	9, 10
Siritius Ep. Rom. conjugum usum pro- hibet Clero	37
Soldanus Babylonæ captivum tenet Franciæ Regem	319

Gg 3

di

I N D E X

- - - dimittit	320
- - - redarguit Templarios in causa Frederici II.	310
- - - Cairum & Babyloniam præsidio firmat	314
- - - ejus oratio ad suos de Christianis	318
- - - inducias pangit cum Rege Franciæ	320
Sulpicius severus de superbia Clericorum	155
Superbia vetus inquinamentum clericorum	250
- - - eam tegunt involucro modestiæ Templarii	251
Synodus Trullana contra Eremitas	160

T.

T Abennesii eorumque habitus	153
Templarii milites unde originem ducant	3
- - - unde dicti	51, 75
- - - institutum amplectuntur Canicorum regularium	18
- - - primi quinam	14
- - - eorum professio	15
- - - quando instituti	57
	con-

RERUM & VERBORUM.

- - - confirmati	78
- - - disciplina eorum ab initio severa	203
- - - obediētes	206
- - - industrii	207
- - - honesti	207
- - - laudantur	208
- - - culpantur	250
- - - ingentes sibi ſtruunt divitias & quo pacto	241
- - - criſtam deinceps erigunt	248
- - - poſt ſuffragante Pontificum indulgentia facti ſcelerati & violenti	249,
	253
- - - eximunt ſe juridiſtioni Patriarchæ Hieroſolymitani	252
- - - avari	266
- - - bellum movent adverſus Saracenos	264
- - - bonis fruſtrantur in Cilicia	269
- - - prælio vincunt Saladini copias	270
- - - viciffim a Saladino vincuntur	271
- - - Angliam ſubjiciunt Papæ	293
- - - diſcordias ſerunt inter Chriſtianos & Saracenos	303
- - - vanos ubique terrarum rumores ſpargunt	306, 313
	li ^a

I N D E X

- - - litem movent Episcopo Lincol-	313
Templariorum officium defensio terræ	
Sanctæ	41
- - - in remissionem peccatorum	44,
	45
- - - eorum regula	79 &c
- - - post immutata	137
- - - habitus ante & post concilium	
Trecense	139, 140, 163
- - - vota	29
- - - tonsura	139
- - - vexillum	203
- - - insigne	204
- - - cædes	257
- - - jurgia cum principibus	259
- - - præcipue cum Hospitalariis	260
	&c
- - - fortitudo ante Damiatam compen-	
satur	292
- - - strages permagna	307 &c
- - - eorum causa tractatur in concilio	
Viennensi	402
- - - ordinem abolendum sentiunt Cle-	
mens Pontifex & Philippus Rex	402
- - - ordo aboletur	403
- - - multi ad supplicia rapiuntur	404,
	305
	non-

RERUM & VERBORUM.

- - - nonnulli in Anglia ad matrimoni- um convolant	406
- - - in Germania in alios Ordines ad- mittuntur	407, 408
- - - bonorum occupatio & distributio	404, 405
Templariorum ultimus Magister Jacob de Molay	409 vide in M.
Templum ubi primum egere Templarii describitur	59, 60
- - - diversa ejus fata	69-75
Templum Veneri dicatum eo ipso loco quo erat sepulchrum Domini	67
Tunica quale vestimenti genus	141

V.

V Estes, earum discrimen per se inno- cens & antiquum	140
- - - monachicarum quanta sanctitas	162
- - - libertas vestium a quibusdam Mo- nachis servata	154
Vestes cuique proprias dare studet Ale- xander Severus	145
- - - fumendæ pro locorum qualitate	158
- - - neque viles nimis, neque prætio- sæ	158

I N D E X

sæ	154, 160
Vestis Dalmatica	147
Vota Templariorum	29 &c
Votum cælibatus, ejusque origo	31, 32
- - - commendatur a Pinyto	32
- - - & Lactantio	34
- - - postea præceptum	35
Votum paupertatis	30
- - - jam olim in Ecclesia	31
ὑπόμνημα quid	142
Urbanus II. convocato Concilio, expeditionem suadet in Palæstinam	12
- - - euntibus peccatorum plenissimam concedit indulgentiam	ibid
- - - Italos tamen ab itinere eximit	13

W.

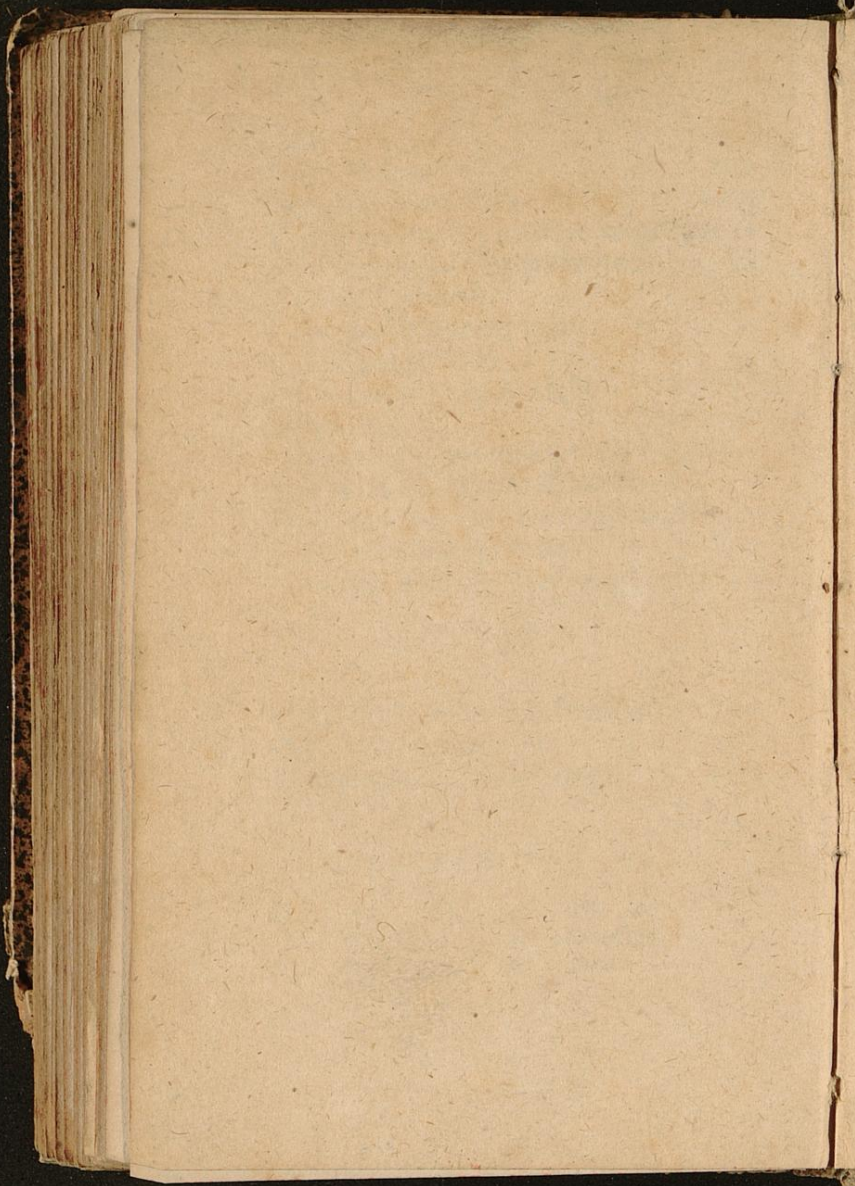
W ilhelmus comes Pembrokiæ ejusque epitaphium	301
Wilhelmus de Spata Longa	318

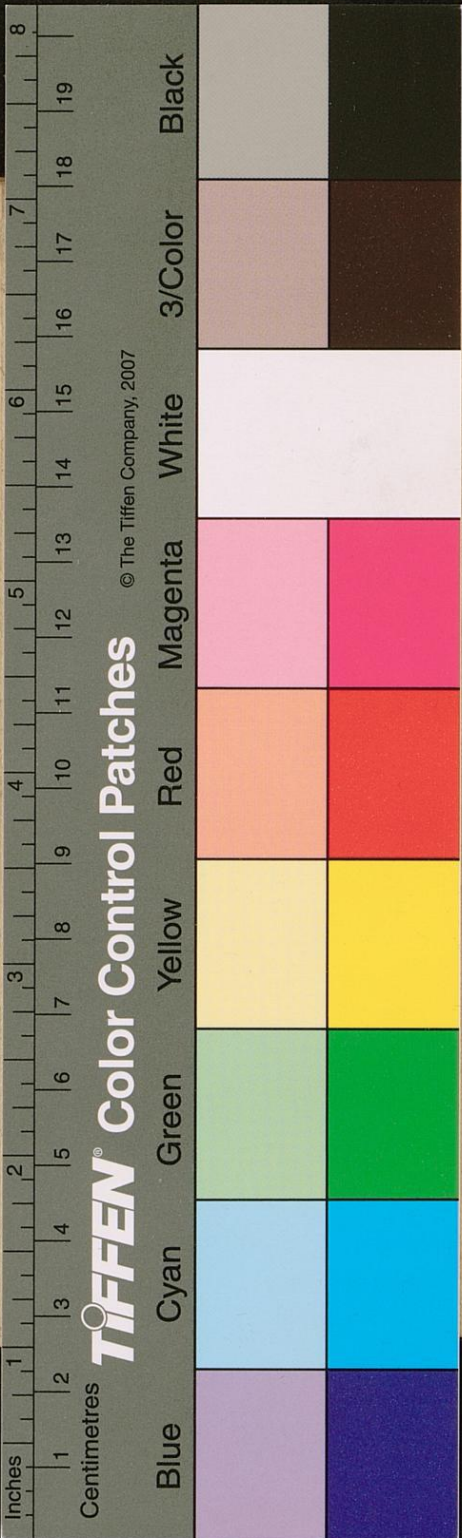
E R R A T A.

Pag. 73.	Lin. 21.	lege <i>ergo</i>
81.	7.	<i>Sociandos</i>
101.	8.	<i>qualia</i>

2

